

18 pretium 25.D.de petitione here,& sic qui pretium siue rei estimationem habet ipsam habere videri,quia illa regula procedit iniudicijs vniuersalibus,secus autem in iudicijs particularibus.l.Imperator.70.D. de leg. 2.† Neque huic distinctioni obstat tx.in d.l.huiusmodi.86.§.1.D. de leg.1.vbi eadem res duobus testamentis fuit legata, & legatarius ex priori consequutus pretium excluditur à petitione rei, ex secundo testamento. Quoniam respondendum est, hanc distinctionē Iustiniani obtinere quādo vere sunt duo legata validas & distinctas duorum testatorum, tunc enim querimus de potestate agendi,supposita vtriusq; voluntate,at in d.§.1.vnicum fuit legatum diuersis testamentis relictum,& sic queritur de voluntate,vtrūcūclicet secundus testator multiplicare legatum voluerit,vnde cum secundus testator heres esset primi testatoris,qui ex iudicio eius tenebatur rem in secundo testamento relictā post duos menses præstare,legando pure eādem rem,præsumitur per hoc legatum folum voluisse cōmodum representationis legatario præstare, idest, ut statim ex hoc testamento polsit agere.

¶. Ea quoq; res 8.

- 1 Faturum quod nondum est, esse tamen speratus legari potest,inestq; tacita conditio,si nascatur,explicatur sequentiū num.
- 3 Legatum rei quae nondum est,quamuis tacitam conditionem habeat si nascatur,aut res in esse producatur,non tamen est conditionale.

QVæ nondum sunt,futura tamen sperantur,recte possunt legari,inestque legatis tacita conditio,si nascantur,aut in rerum naturam producantur. Idem in l.quod in rerum 24.in prin.D.de leg.1.l. etiam.17.D.de leg.3.l.1.versi.inest. D.de condit. & demonstra.l. nec emptio. 8.D.de contrah.emp.l. & quæ nondum, 15.D.de pignorib.l.interdum.73.D.de verb.oblig.cum alijs quibus cōlonat.l.20 tit.11.parti.5.l.12.tit.9.part.6.Ex quibus constat,& in legatis,& in contractibus, quod nondum est,futurum tamen speratur recte deduci posse.† Illud tamen obseruandum est,per vindicationem ea non relinquiri,vt ex relatis iuribus constat,& no-

minatim docet Caius lib.2. Inst.tit.de leg. quia cū quo tempore legantur nō sint in dominio testatoris, neque in legatarium trās ferri poterant.

- 3 Planè † quamvis tacita insit conditio si nascantur,d.l.1.non tamen legatum conditionale est,ex regula.l.conditiones.99. D.de condit & dein.propterea que nō impeditur transmissio l.quod pure.6.§.1.D. quando dies legati ced. quæ non admittitur quoties conditionale est legatum.l.vni. §.sin autem aliquid sub conditione. C.de caducis tollendis,& ita intelligit tx.in d.l.interdū.ibi.dilationem capit,l.cū certus 5.D. de tritico,vino & oleo legato.† Quare si 4 fructus non nascatur,nihil heres præstare tenebitur,vt in dictis iuribus,nec lequentes anni expectandi sunt,quia de primotantum anno legatum est intelligendum argumento tx.in l.boues.79.§.hoc sermone.D.de verb.sig.nisi culpa heredis interuenierit in primo illo anno,tunc enim propter suam culpam ad interessē tenebitur,argumento l.si iactum retis.12.D.de actionibus empti.

¶. Si eadem res 9.

- 1 Iuris accrescidi materiam Iust.hic methodice proponit.
- 2 Ius accrescendi locum habet,duobus re coniunctim,disiunctim re relicta,vno ad eam perueniente.
- 3 L.si Titio aut Seio.16.D.de leg.2.¶ nu.35.
- 4 L.Titius,12.l.interdum 13.in principio.D.de heredibus instit.¶ n.36.
- 5 L.3.in prin.l.sicut.5.D.de adim.legatis,¶ n.40 & sequentibus.
- 6 L.si Titio ¶ ei 7.D.de leg.2.¶ num.55.¶ sequentibus.
- 7 L.fin.¶ Seio.D.de legatis.2.¶ num.74.¶ seq.
- 8 L.plane.34.¶ et si coniunctim,D.de legatis.1.¶ num.34.¶ 77.
- 9 L.Huiusmodi.84.¶ si Titio ¶ Mænio.D.de le.1.¶ n.80.
- 10 L.si duobus.16.in prin.in ¶ fin.D.de leg.1.¶ num.88.
- 11 L.mulieri ¶ Titio 74.D.de condit.¶ dem.¶ numero.93.
- 12 L.fed et si 3.¶ sed et si coniunctim.D.de leg.præst.¶ n.98.
- 13 Ius accrescendi locum habet inter coniunctos coniunctione legali.
- 14 L.¶ Proculo 20.D.de legatis,2.¶ numero.99.

- 15 L. cum singulis, penul. D. de usufru. accrescendo. & n. 108.
- 16 Iuris accresendi materiam qui disputent.
- 17 Coniunctio duplex, alia legis, alia hominis, & quae legis, & quae hominis.
- 18 Coniunctio hominis triplex, Realis, Verbalis, mixta.
- 19 Coniunctio Realis, que, que verbalis, & que mixta n. 20. & 21. & n. 104.
- 22 Coniunctionis quoties sit mentio, mixtaque ceteris potior est intelligitur.
- Ius accresendi non esse inter re coniunctos, sed potius ius non decrescendi, bonis probatur testimonios.
- 24 L. 1. §. interdum. D. de usufru. accrescendo.
- 25 Interpretatio Bar. ad eum tx.
Ius accresendi utrum in usufructu sit? & nu.
- 26 Ius accresendi etiam inter re coniunctos.
- 27 Iuris accresendi definitio.
- 28 Ius accresendi qua ratione in hereditatibus inductum sit.
- 29 Ius accresendi in legitimis hereditatibus, quare inductum.
- 30 Ius accresendi in legatis, qua ratione inductum.
- 31 Hereditibus etiam in iuris deficientium portiones accrescent, non ita legatariis, nisi reali, vel mixta coniunctione iungantur.
- 32 Coniunctio Verbalis ab initio partes inter legatarios facit: Realis, concursu, quid in mixta iuris sit sequentibus numeris discutitur.
- 33 L. coniunctim 80. D. de leg. 3.
- 34 Legato damnationis coniunctim reliquo partes ab initio legatarii habent, & non admittitur ius accrescendi, & num. 69. & numero. 76. 77. & sequentibus.
- 35 Alternativa, disiungit, tribuit, & unicuique integrum, ac si solus esset nominatus.
- 37 L. si. C. de imponerum & alijs substitut.
- 38 L. Lucius, 90. §. Lucius Titius testamento, D. de leg. 2.
Distributo nomine vocati perinde admittuntur, ac si proprio nomine vocarentur.
- 39 Collectivo nomine vocati unius loco habentur,
- 40 L. si quis eum. 16, in principio. D. de vulgari.
Interpretatio communis l. sicut. 5. D. de adim. lega.
- 41 L. Julianus. 1. §. D. de hered. instituen, & n. 47. & 50. & 53.
- 42 Reprehenditur communis intellectus d. l. sicut.
- 43 Indefinita verba aequipollent uniuersalibus.
- 44 Relatum, quod, totum refert & demonstrat, & 46.
- 45 Dicitio, quoq; repetitiva precedentium.
- 46 Alia interpretatio d. l. sicut.
- 47 Pronomen, Idem, habet implicitam copulam, & potius auget quam minuit.
- 48 L. si pluribus. D. de leg. 1.
Translatio legati, an coniunctio sit, quando diversis orationibus, duobus eadem res relinquuntur, ex coniecturis eliciendum est, quae numeris sequentibus proponuntur.
- 49 L. non ad ea. 89. D. de condit. & demonst.
- 50 Legata adimuntur facilius, quam hereditates, quare, ex illustrissimo Etanc. Mantica.
- 51 Legata quemadmodum non nisi verbis relinqui possunt, ita ipso iure non nisi verbis adimuntur.
- 52 L. Ex parte 22. D. de adim. legatis.
Legata tacita voluntate revocantur.
- 55 Indignus, qui non ad suam, sed ad fisci utilitatem capit, facit partem, & n. 57.
Communis interpretatio l. si Titio, & ei. 7. D. de legatis. 2.
- 56 Verbum, capere, ad indignum referri solet.
- 58 Indignitatem nemo, nisi solus fiscus opponere potest.
Ius tertii nemo alias opponere potest.
- 59 Refellit communis, d. l. si Titio & ei. interpretatio.
Ius accresendi in hereditatibus fiscus impediens non potest, & quare secus in legatis. n. 62.
- 60 Ius accresendi ante aditam hereditatem, non post aditam locum habet.
- 63 Deportatus omnino legati incapax est, & ideo ei reliquum coniuncto, aut heredi accrescit, non fisco contra Bart.
- 64 Ponderatio d. l. si Titio. contra Bart.
- 65 Lanceloti Polyti intellectus ad d. l. si Titio.
Ius accresendi locum non habet, diuersis rebus relatis.
- 66 Ius accresendi locum non habet summis sine qua titatibus reliquis, iuxta communem, quae sequentibus numeris improbat.
- 67 L. qui duobus. 22. D. de cond. & demonst.
- 68 Dicta l. si Titio & ei. inducitur contra Polytum.
- 69 Dicta l. si Titio & verus sensus & intellectus.
Ius accresendi regulariter admittitur in legatis per indicationem reliquis, secus si per damnationem.
- 70 Dicta l. si. Titio & ei. corrigitur ex nostro textu.
- 71 L. si is qui duos. 30. D. de liberat. legata.
- 73 Lex Papia de quibus incapacibus loqueretur.
- 74 L. plane. 34. §. si duobus. D. delegatis. 1. & nn. 81. & 87.
- 75 Portio accrescit portioni, non personæ.
- 76 Ius accresendi cessat, cum scit testator in aliquis ex legatarij legatum ab initio nullum esse.
- 79 L. unica §. & cum triplici. C. de caducis tollendis.
- 83 Interpretatio Iacobi Cuiaci ad l. huiusmodi. 84.
§. Si Titio, & Manio. D. de leg. 1.

84 Repro-

- 84 Reprehenditur Iacobi Cuiacij interpretatio.
 85 Nona d. §. Si Titio interpretatio.
 86 Ius accrescendi cessat, quoties si legatarij concurre
 rent, alter rem, alter estimationem haberet.
 88 Ius accrescendi cessat in legatis que habentur pro
 non scriptis, quoties legatarij ab initio non soli
 dum, sed partes habent, & explicatur seq.
 93 Ius accrescendi cessat inter diuerso iure succeden
 tes, velutius unus iure communis, alter speciali
 admittatur, iuxta comunem, & numero. 98.
 que sequentibus numeris improbatur.
 94 Ius accrescendi admittitur, etiam in usufructu in
 ter mixta coniunctione coniunctos.
 95 *Titio*, quandiu temporalem exclusionem signi
 ficat.
 99 Ius accrescendi inter coniunctos coniunctione le
 galij locum non habet, & contra communem, &
 num seq.
 100 Ius accrescendi in heredibus institutis non ratione
 coniunctionis, sed alia admittitur.
 101 Ius accrescendi in legitimis successionibus, quare
 admittatur.
 103 Ius accrescendi locum non habet inter legatarij
 heredes ad quos legatum non agnatum transmis
 sum est.
 105 L. si duobus 41. D. de leg. 2. l. 1. §. 1. D. de usufr.
 accrescendo, & n. seq.
 106 Ius accrescendi locum habet, legato usufructu,
 seruo communis, secus si proprietas sit legata &
 quare. (tuitur.)
 107 Usufructus quotidie nascitur, & quotidie consti
 108 Ius accrescendi locum non habet, quoties fidei res
 duabus diuersis testamentis relinquitur, nisi
 invis fictione pro uno habeantur.
 109 Ius accrescendi cessat, quando eadem res a diuer
 sis tamen heredibus relinquitur.
 114 Elegans limitatio regulæ huius tx.
 112 Usufructus pluribus legatarijs relictus in unaqua
 que persona diauersus & distinctus usufructus est.
 113 Ius accrescendi in usufructu an admittatur.
 114 Ius accrescendi locum non habet in usufructu inter
 verbis tantum coniunctos en. Accurs. contra co
 munem, secus in proprietate, & quare. nu, 119.
 115 L. inde Neratius. 4. D. de usufr. accrescendo.
 117 L. si duobus. 2. D. de usufr. accrescendo.
 120 Ius accrescendi in usufructu locum habet in mix
 ta & reali coniunctione, & quare?

CElebris est hic Iustiniani locus, &
 qui in difficultima tractatione iuris
 accrescendi inter reliqua iuris Ciui
 lis caput extulit, & longissimos sane com
 mentarios exigebat, sed eos non fert no
 strum institutum, ne tamen eo colore tam

aridè, & ieunè eius disputationem per
 currans, ut hactenus fecerunt alij paulo
 latius agenus. Sed ecce sententiam tx.

Si eadem res duobus coniunctim, dissun
 ctumve legata sit, si ambo perueniant ad le
 gatum, scinditur inter eos legatum, uno ve
 ro deficiente tota alteri conceditur. Idem
 deducet ex l. 1. in principio, & in §. 1. §. idem
 ait. §. idem est. §. interdum. l. inde Neratius
 4. verbi. toties. & §. 1. l. si tibi proprietas. §. l.
 idem est. 7. §. si mihi. l. si quis Titio. 8. l. in
 terdum, 1. 1. D. de usufr. accresc. l. si quis ita.
 66. D. de heredibus instit. l. si duobus. 16.
 §. final. si pluribus, 33. l. plane, 34. §. si duo
 bus. D. de legatis, 1. l. si duobus 41. l.
 Mœuio, 42. D. de legatis. 2. l. coniunctim.
 80. l. re coniuncti. 89. D. de lega. 3. l. quidā
 relegatus. 6. §. finali, cum duabus legibus
 sequentibus D. de rebus dubijs. l. tripli. 142.
 D. de verborum significacione. l. vni
 ca §. vt autem, & §. is ita. C. de caducis
 tollendis. cum pluribus alijs, infra refe
 rendis, quibus consonat. l. 33. tit. 9. part.
 6. explicant referendi infra.

Sed contra † nostrū tx. sic argumentor;
 si testator ita legauerit, Titio, aut Seio heres
 meus dato, constat disiunctim eis esse lega
 tu ex illa dictione, & verbo, aut, cuius pla
 ne natura est seiungere, & separare, sed hoc
 casu, si ambo perueniant ad legatum, non sem
 ditur inter eos, sed vterq; perinde petere
 poterit, ac si ei soli legatum foret, l. si Titio
 aut Seio. 16. D. de lega. 2. ergo contra no
 strum tex. qui concursu vtriusq; legatarij
 partes fieri probat.

Secundo sic argumentor. † In materia
 iuris accrescendi certissimum est, idē in le
 gatis quod in hereditatibus admitti, ut in
 ferius audierimus. Sed si quis ita dicat: Titius
 heres esto, Caius, & Sempronius heredes sunt, cō
 currētibus omnibus constat, inter eos non
 scindi, aut diuidi hereditatē, sed semislem
 Titiū, alterū semislem Caiū, & Sempronū
 habituros. l. Titius. 11. coniuncta l. interdū
 13 in prin. D. de heredib. instituen. ergo cō
 tra nostrum tx. in versi. si ambo.

Tertio contra nostrū tx. & exemplū propo
 sitū in versi. disiunctim, sic argumentor. Cū ea
 dē res, quæ vni relicta erat alteri legatur, in
 ducitur potius trāslatio legati, quā conū
 ctio tx. in l. si quis eū. 16. in prin. D. devulg.
 l. 3. in prin. l. sicut. 5. D. de adimē. lega. ergo
 quamvis legatarij concurrent, non omnes
 sed unus tantum legatum habebit.

- 6 Quarto contra nostrum tx. in versi. vel alio quoquo modo defecerit. sic argumentor: Si Titio & ei, qui capere non potest, decem legata sunt, quamvis incapax non admittatur, neque partem legati habeat, nihilo magis Titius illud integrum habet, sed quinque sola illi dantur. l. si Titio, & ei. 7. D. de legatis. 2. ergo contra nostrum tex.
- 7 Quinto contra tx. ibidem obijcio difficult. l. C. responsum in l. si. §. Seio. D. de legatis. 2. vbi legatum reliquit Seio, & eius vxori Marcellae sub cōditione. si Seius qui primo heredi substitutus erat heres non extitisset, conditione existente, et sic Seio herede facto, pro dimidia tantum parte acquiritur Marcellae collegatariæ, cum tamē ex ratione & verbis nostri tx. totum legatum ei acquiri videretur, siquidem ad legatarium, eundemq; maritum Seium pertinere non potuit, ex ratione l. legatum. u9. §. 1. D. de legatis. 1. quia nempe à se metipso non potuit legari, quo in casu totum legatum pertinere ad collegatarium præter generalem regulam huius tx. nominatim docet Consultus in d. l. planè. 34. §. si duobus. D. de legatis. 1.
- 8 Sexto, bisfariam contra nos sermonem I. C. instituit. in d. l. planè. §. si coniunctum notans, quod si coniunctum duobus aliquid legetur, non concors, ut apud iust. hic, sed ab initio partes fiunt. Item etiam, quod et si in alterius collegatarij persona portio non consistat nihilo magis alteri accrescit contra regulam huius nostri tx.
- 9 Septimo & non leuius obstat difficultis tx. in l. huiusmodi. 84. §. si Titio & Mœviro D. de leg. 1. vbi si Titio & Mœviro, Stichus qui Titij erat, legatus sit, pars tantum Stichi Mœviro debetur, alia autem pars, quæ Titio non acquiritur, ex reg. l. proprias res C. de legatis, Mœviro non accrescit.
- 10 Octavo † grauiter obstat tx. in l. si duobus. 16. in principio. D. de legatis. 1. dum I. C. præluponit ibi, portionem eius qui in rerū natura non est, non accrescere collegatario, cum contrarium omni iure obseruatū fuisse doceat Iustinianus hic, & nominatim, in l. vnica, §. in primo. C. de cāducis tollen. I. C. in l. quo loco. 20. §. si. D. de heredib. instit. Quæ quidem difficultas augetur ex eadem l. si duobus. §. si. vbi ferre in eadem specie in legato, reliquo Titio & posthumo, qui ante quam nascatur vere in rerum natura non est. l. quod in re-
- ruin. 24. in principio. D. de legatis. 1. l. sed si plures. 10. §. quos possum. D. de vulgari ius accrescendi locum habere responderet Consultus, idenq; probat textus. in l. quidam relegatus 6. §. si. cum duabus legibus sequentibus, D. de rebus dubijs.
- 11 Nono & grauius contra nostram sententiam, & Iustiniani decisionem insurgit Papinianus. in l. mulieri, & Titio. 74. D. de conditionibus & demonstrationibus, vbi constat Titij portionem defecisse propter conditionis defectum, vt constat ex eius verbis; ibi: nec si Titius, qui conditione defellus est, conditio enim illa, si non nupserit mulier, quamvis habeatur pro adimplata quoad ipsam mulierē, et si non nubat, quia beneficio legis remittitur, l. cum tale 71. §. si arbitratu, & §. Mœviro. l. sed si hoc. 62. §. final. hoc modo. 63. D. de cōdition. & demonstratiōnib. tamen quoad portionem Titij omnino deficit, sequutis nupijs. l. 1. C. de dicta viduitate, & nihilominus quamvis Titius conditione defellus fuerit eius portionem mulieri non accrescere contra notissimas iuris regulas dicitur, sed tantum ususfructus partem mulierem habituram. Quæ difficultas augetur, dum ait Papinianus, quod neque Titij repudiatio mulieri prodelle potest: nam si beneficio legis tantum sequitur mulier, quantum haberet si conditioni paruisset, ergo repudiatione ei prodelle debet, quia si conditioni paruisset mulier, utique portio Titij repudiata ei accresceret.
- 12 Decimo † contra nostrū tx. non minus vrget l. sed et si. 2. §. sed et si coniunctum. D. de legatis præstandis, quo in loco. I. C. scripsit, quod si coniunctum alicui ex liberis & tertio reliquā legatū sit in testamento quod per honorū possessionē contra tabulas, ruptum fuit, quamvis tertio legati portio non præstetur (quia ex liberis non est, quibus tantummodo conseruantur legata) nihilo minus filio non accrescit.
- 13 Undecimo † sic argumentor: Inter cōiunctos coniunctione legali ius accrescendi locū habet, vt mox dicimus, sed dñi cōmuni serui coniuncti sunt coniunctione legali, quia ad legatū sive reliquā simul admittunt,
- 14 l. seruū cōmuni. 67. D. de acq. her. † & tamen si legatū seruo cōmuni relinquit, & alter ex dominis repudiet portio repudiata alij non accrescit. l. & Proculo. 20. D. de legatis. 2. ergo contra nostrum textum.

Duo.

15 Duodecim & vltimò sic argumentor, inter coniunctos coniunctione verbali, locus est iuri accrescēdi vt statim audiemus; sed si duobus coniunctim & quis partibus vslus fructus relietus est, & alter non admittatur, portio deficiens collegatarij non accrescit. l. cum singulis penultima. D. de vslusu. accresc. ergo contra nōstrum tex.

His tamen argumentis non obstantibus verissima est conclusio, quā ex hoc nostro texu desumpsimus, verum † quia quando in hanc iuris accrescēdi tractationem incidiimus, ex difficilioribus sine totius iuris crūtis, & non omnes eius disputari à nobis articuli sigillatum possunt, pro eorum explicatione, & huīs rei elucidatione præter ordinarios hic, & repetentes in d.l.re coniuncti, & in l. vnicā. C. quando non pet, part. pet. accresc. videndi sunt Vld. Zasius lib. singul. responsorum, ca. 18. Andræ Alciati lib. 4. Paradox. cap. 8. & cap. 9. Ioan. Robertus lib. 2. sentent. cap. 24. & ca. 25. Anto. Goueanus. lib. animaduers tract. iuris accrescēdi. Forcatulus in Næcyomātia dialogo. 59. Pet. Loriotus, de apicibus iuris, tract. 6. de coniunctis & disiunctis. Petrus Gregorius. 3. part. Syntagm. lib. 46. tit. 1. cū sequen. plura vtiliter Iacob. Menochius, de præsumptionibus. lib. 4. præsumptione. 36. num. 21. præsumptione. 39 num. 83. præsumptione. 49. num. 17. præsumptione. 14. num. 4. præsumptione. 61. num. 2. præsumptione. 86. ex num. 1. præsumptione. 149. præsumpt. 158. & 159. & præsumptione. 201. num. 94. Gregor. Lopez in d.l. 33. gloss. 6. & 8. tit. 9. part. 6. Anton. Gomez. 1. tomo. variarum, ca. 10. per totum. & nouissime Didac. Spino in Speculo testamentorum. glossa. 9. principali qui sub num. 1. infinitos authores ex nostris quoque refert. Et qui omnium optime rem protequitur Francis. Duarenus libro 1. & 2. de iure accrescēdi. Verum quo lucidius quæ iuxta nostrum textum dictur sumus percipiātur, pro rei explicatione primo præmittendum est, † duplē coniunctione esse ex qua ius accrescēdi resultat: Alteram legis, Alteram hominis. Cōiunctio legis dicitur quoties plures à lege Ciuii, vel Prætoria simul & coniunctum ad eandem rem vocantur, cuius exempla pas sim reperies in l. prima. §. primo, D. de vslusu. accrescen. in l. seruus communis. 67. D. de acq. heredit. l. 3. §. fin. D. de bono-

rum possess. l. si ex pluribus. 9. D. suis & legit. l. vnicā. C. quando non petent, part. petent. accresc. de qua coniunctione agemus 18 in resolutione vndecimi argumēti. † Coniunctione vero hominis dicitur quoties ab homine pluribus eadem res relinquuntur, vt in exemplo nostri textus, & similium. Hæc triplex est, Realis tantu; Verbalis tantum: Mixtae & verbis. d.l.re coniuncti. 89. D. deleg. 3.d.l. Triplici. 1+2. D. de verbis. significativa. 19 Realis & coiunctio illa est, quæ te tantummodo legatarios coniungit, velati. Titio fundum Cornelianum do lego. Mox in alia oratione. Seio fundum Cornelianum do lego. Verbalis, 20 † quæ ita cōcipitur. Titio & Seio fundum Cornelianum & quis partibus do lego. † Mixta autem quando re, & verbis simil legatarij coniunguntur hoc modo. Titio & Seio fundum Cornelianum do lego. Colliges ex d.l.re coniuncti. d.l. Triplici; nostro §. si eadem res Accursio in dictis locis, & in l. 1. §. finali. Dide vslusu. accrescendo. Bartol. num. 67 in d.l. re cōiuncti. Duare. lib. 1. de iure accrescendi. cap. 6. & sequentibus. † Mixta, cum certis potior sit, quoties in iure coniunctio his sit mentio, semper intelligitur; ex regula. l. quæritur. ib. D. de testa. hom. probat. l. 1. in princip. & in §. interdum. D. de vslusu. accrescen.

23 Plane † cum realis coniunctio in diversis orationibus fiat, & contextu legatarij partes faciant, non ex verbis testatoris, li coniunctum. 80. D. de leg. 3. l. Iude. Nera tius. 4. D. de vslusu. accresc. qui re coniuncti sunt, aliquant & non coniuncti, sed distincti. Apbellantur, vt in l. 1. §. interdum. D. de vslusu. accresc. l. vnicā. §. his ita. C. de caducis toll. & maxime in hoc nostro tex tu. ibi. Sire distinguitur. & ibi: Distinctum; ita Titio hominem Stichum do lego, Seio hominem Stichum do lego. Quo fit, vt altero ex his deficiente alter non admittatur per ius accrescēdi, sed per ius non decrescēdi. d.l. vnicā. §. Vbi autem. versiculo. Sin verò, id. tunc non vacuatur pars quæ deficit, nec alijs accrescit: Quem textū ad hoc expendit Bartolus in dicta l. re coniuncti, num. vigesimo. & est recepta sententia, vt post Ieron. & Ripam ibi, latè defendit Petrus Peralta in l. & Proculo. num. trigesimo septimo. D. de legat. 2. Franciscus Duarenus, lib. primo, de iure accrescēdi, cap. vndeclimo. Eleganter insinuare videtur Vlpianus in l. eti pauciores. 4. ibi. Si plures quam

tres, de crescere de ea parte ex qua heres factus est. D. si pars. hered pet. Iustinianus in §. vi-deamus. versiculo. Et ex diuerso. ibi. Si plus res heredes scriptis in portionibus sint, tacite singulis decrescere. Cuius rei ratio in obscuro nō est, quia videlicet in proposita coniunctionis specie, cuilibet in solidum res relinquitur, vnde nihil est, quod ei possit accrescere, ex dicto §. Vbi autem. ibi. Quia sermo testatoris omnibus prima facie solidum ad signare videtur. l. si mihi & tibi. 12. ibi. Ex meo legato. D. de legatis. 1. l. vtrum. 8. ibi. Quasi ab initio tibi solido relitto. D. de rebus du-bijs. ea enim coniunctionis realis natura est, vt tota res singulis data sit, partem autem, sive partes legatarij per concursum faciant, dicta l. coniunctum, & latius infra dicemus.

24 Verū † his grauiter obstat difficilis textus in l. prima, §. interdum. D. de vſu-fru.accreſcendo. vbi inter coniunctos te da-tur ius accrescendi.

Cui tamen Bartol. in dicta l. re coniuncti, num. vigesimo primo, respondet ſpecialiter procedere in vſufructu, qui cum ſemel acquisitus fuerit legatarijs, diuinus eſt ſemel, vnde ſi poſtea alter partem ſuā repudiet vere dicitur accrescere, quam ſolutio-nem firmans communem defendit ibidem Bolognetus, num. 238. Sed repugnant

25 verba † dicta l. primæ. dicto §. interdum. ibi. Quod & in proprietate continget. Vbi quo ad ius accrescendi idem conſtituitur in proprietate, vt altero ex re coniunctis repudiante, alter eius partem acquirat per ius accrescendi: & illud ſolum ſpeciale eſt in vſufructu, vt poſt acquisitam portio-nem poſſit alteri accrescere, ſi poſtea de-ficiat repudiatione, vel capitis diminutio-ne, ex Iurisconsulti ratione. ibi. Vſufructus quotidie conſtituitur, & legatur. Quod ſe-cus eſſet in proprietate, que ſemel acquiſita, & ſi poſtea repudietur non pertinet ad coniunctum per ius accrescendi. l. aquā. 16. §. finali. D. quemadmodum ſeruitus amitt. tradit Bartol. in dicta l. re coniuncti. num. 49. reſoluit Iaso. num. 233.

26 † Vnde contra Bartol. & communem di-cendum eſt, inter re coniunctos etiam in proprietate dari ius accrescendi. l. hac ſcri-ptura. 26. §. finali. l. ſi ſeparatim. 30. D. de condit. & demonſtr. reiecta interpretatione eiusdem Bartoli, in dicta l. reconiun-eti. num. viigesimo ſecundo, qui poſt Ac-

crescere. vtr obique exponit verbum Accrescere, pro non decrescere. Item & ex eo, quia cum re coniuncti per concurſum diuidant, & partes faciant, & vnuſquaque alterutrius legatum diuinuat ex noſtro textu, & mox dicendis, ſi alter repudiet non improprie dicitur accrescere ius non diuinuendi por-tionem ſuam. Nec contrarium probat tex-tus in dicto §. Sin autem. versiculo. Sin vero, quia non ſimpliſter dicitur defiſientem portionem non accrescere, ſed non ita ac-crescere, vt alterius qui primus accepit le-gatum angere videatur.

27 Secundo † p̄mittendum eſt ius ac-crescendi, quod ex tribus illis coniunc-tionibus reſultat, & naſcitur, varie defi-niri per repeſentes in dicta l. re coniuncti. & in dicta l. prima. C. quando non pet. part. Sed eam ego definitionem ſemper probaui vt ſit, ius retinendae naſcenda v̄e por-tionis coniuncti defiſientis, que comproba-tur ex l. qui ex duabus. § 3. §. primo. D. de acquiren. heredit. dicta l. vni-ca. C. quando non pet. partes. dicta l. vni-ca. §. his ita-que. & §. ſin vero. C. de caducis tollen-dis. Diximus autem naſcendae, retinen-dae v̄e portionis. Ut ita non ſolum ius accres-cendi, verum etiam ius non decrescendi com-prehenderemus, quod (vt diximus) proprius locum habet, vbi cunque par-tes nonab initio, ſed concurſu fiunt, que iuriſ accrescendi & non decrescen-di differentia à Iuſtiniano primò fuit obſeruata, in dicto paragrapho. Vdi au-tem, cum tamen à veteribus prudentibus hæc non tam ſubtiliter obſeruantur, qui & accrescere dicebant, etiam quoties pars non decrescebat, dicto §. interdum. cum alijs ſupra relatis.

28 Qua † autem ratione accrescendi, & nō decrescendi ius fuerit induc-tum, quamuis quo ad hereditates pertinet in obscuro nō ſit, ex d.l. qui ex duabus § 3. §. 1. D. de acq. hered. Accreſcit enim coheredi pars her-e ditatis defiſiens etiam in uito in ſuccel-ſione testamentaria, ne quis decedat pro par-te testatus & pro parte intestatus contra regulam. §. hereditas. ſup. de heredi. instit. 26 ex ijs que ibi late diximus. † In ea & in legitima, quia absurdum eſt eiusde vniu-que testatoris hereditatem partim agnoſcere, & partim repudiare. dicta l. vni-ca. §. his itaque. C. de caducis tollendis. cum enim heres vice defuncti fungatur, & vu-

& vna eademque persona fictione quadam iuris habeatur, authent. de iure iurando à mort. prest. cum alijs relatis supra ad Rubricam de hered. instituend. atque ita quodam modo ad hoc viuere intel ligatur is qui decessit alio in locum eius suffecto, & in his fictionibus Prudentes semper naturam imitantur, §. minorem. Inst. de adoptionibus absurdum sanè similiter videbatur quemquam defunctum fingi in rerum natura esse pro parte tantum, cum verè id esse non possit, quā rem latè exornat Franciscus Duarenus lib. primo de iure accrescen. cap. 2. (et si quoad ius accrescendilegitimarum successionum, iuxta nostram sententiam infra sub undecimo argu 30 mento alla sit obseruatio.) † Cæterum quoad legata (de quibus nunc loquimur) non satis constat, dicendum tamen est, ex tacita defuncti mente induci, namque in legato duobus coniunctim, partibus distributis, reliquo, constat eum voluisse interlegatarios rem diuidere, quo casu uterque admittit vellet, l. si Titio & M. uio. 61. §. Iulianus. D. de legatis. 2. Idemque quando re tantum coniunguntur, præsumpta similliter testantis mens hoc inducit, ut pariter admittantur scindaturque inter eos legatum, quia non est verisimile voluisse heredem suum ita grauare, ut bis eandem rem præstaret argumento l. vnum ex familia. 67. §. si rem. D. de legatis. 2. l. Sticho. 36. D. de usu fr. legato. quare vbi alter non admittitur, ex eadem voluntate collegatario portio accrescit: vel non decrecitur, quia quasi substitutus ex eadem voluntate testatoris intelligitur, dicto §. Iulianus. Vnde ad eum cum eodem one re portio accrescit ex eodem paragrapho, & dicta l. vni. §. vbi autem. C. de caducis tollendis. † Illud autem est ominus inter hereditates & legata maximum notwithstanding discriben, cohereditibus etiam invitatis deficientes portiones ex relatis rationibus accrescere: non ita collegatijs, quia in eis non militant. Nisi mixta vel reali coniunctione iungantur, tunc enim eum non accrescat portio, quia ab initio totum legatum legatarius habet, dicto paragrapho. vbi autem. ad finem, isque legatum pro parte scindere non possit. l. neminem. 4. D. de legat. 2. Integrum legatum ex iure non decrescendi habebit. ad quæ reducenda sunt quæ latè repetentes

tradiderunt in dicta l. reconiuncti. maxime loan. de Vilialonga qui duodecim cumulat rationes in præludijs illius repetitionis, & alij in dicta l. vni. C. quando non per. partes petentib. accresc.

32. VI. erius † præmittendum est, quod et si varie inter interpretes nostros hic, & in dictis locis controversam sit, nunquid in his coniunctionibus, ex quibus ius accrescendi resultat ab initio, an vero concilio partes fiant; crebrius placuit, in verbali coniunctione partes ab initio a testatore designari, dicta l. re coniuncti. 89. ibi. quoniam semper partes habent legatarij. V. de legat. 3. In reali, concilio fieri, rex. hic ibi. Si ambo perueniant ad legatum scinditur inter eos legatum, coniunctio. ibi. Sine disiunctim. & ibi. Disiunctim. inde Neratius. 4. D. de vnu fru. accresc. quia cum termino testatoris partes legati non dividuntur solidum vauci que tribuere videatur ab initio, dicta l. vni. C. 5. Vbi autem. verific. Sin verò non omnes. C. de caducis tollendis.

33. In mixta † questionis est; Celsus in d. l. coniunctim. 80. D. de legat. 3. & in hereditatibus & legatis coniunctim reliquis partes concursu fieri docet. Vlpianus ab initio partes fieri in hac eadem coniunctione probat. in dicta l. plane 34. §. si coniunctio. D. de legatis. primo. Celli sententia in dicta l. coniunctim. verior est, quæ in mixta coniunctione est intelligenda, quicquid in uolua. Zazius lib. p. 1. na. singul. intellectuum & celi pontorum, capit. decimo octavo, qui perperam putabat eam in reali tantum loqui. Sed cum in ea, non coniunctum, iel. disiunctum & separatum legetur, textus hic, & in dicta l. vni. §. Sim autom. disiunctim. C. de caducis tollendis, dicta l. a separatum. 30. D. de condit. & demnon. male loqueretur Celsus si de reali coniunctione verba faceret & coniunctim legari diceret: loquitur ergo de mixta quæ cum participet de natura simplicium, & à coniunctione verbali orationis coniunctionem accipiat, à reali quidem nihil aliad accipere potest, nisi ut 34 concurso partes fiant. † Neque obstat tex. in dicta l. plane. §. si coniunctum, quoniam omessa interpretatione eorum qui putarunt de verbali coniunctione eum textum loqui, quæ coniunctur ex supra in versiculo. verum quo lucidius. notatus. Item etiam, & ex exemplo ibi ab Vlpiano re lato,

lato, in versiculo. *Vt puta.* quod mixtae cōiunctioni magis conuenit, respondendum est Vlpianum ibi loqui in legato damnationis, in quo illud semper fuit obseruationum, ut si coniunctum legatum esset reliatum, semper partes haberent legatarij, ut docuit idem Vlpianus in fragmentis titu. vigelimo quarto. Caius in Instit. lib. secundo, tit. quinto. Cuius rei rationem scripsit Iacob. Cuiacius ad Africanum tracta. quinto. ad l. qui vsumfructum. §. vsumfructus. D. de vsumfructu, quia videlicet in legatis damnationis, heres qui dare damnatus est, singulis diuisim dare damnatus videtur. prolequuntur Fornerius in dicta. l. triplici. 142. D. de verborum significacione. Baldwin. in Iustiniano lib. primo. folio. 113. ergo in d. §. si coniunctum. ideo legatarij partes ab initio habent quia legatum fuit damnationis, quod ex eo colligitur, quia statim ibidem Vlpianus docet, eos in quorum persona legatum non consistit, partem facere, id est impedire ius accrescendi, quod huius generis legati propriū est, si coniunctum relinquatur, ut latius infra ad sextum, & anteā ad quartum argumentum dicemus.

35 His † pro exornatione nostri textus auditis, ut argumenta, quæ contra eum adduximus diluamus oportet. Principio igitur non obstat primum ex dicta l. si Titio aut Seio. 16. D. de legatis. 2. loquitur enim Iulius Paulus ibi in longe alia disiunctione, quam nos Iustinianus enim hic disiunctioni illis legari ait, quibus eadem res diuerlis orationibus relinquitur, ut in versiculo. *Disiunctum* explicat, quos tamen constat, quia ad eandem rem vocati sunt, re coniunctos esse dicta l. re coniuncti. admittique, ex ratione supra animaduersa, si concurrant viriles partes sibi facientes, ex nostro textu. ibi. *Scinditur inter eos legatum.* cum similibus; itaque hi quamvis disiuncti sint, re tamen sunt coniuncti. Iulius Paulus vero in dicta l. si Titio aut Seio. in eis legatarijs loquitur, quos nec res, nec oratio coniungit, ut concurrere possint: Sed potius alternativa disiungit ita ut duo rei credendi efficiantur, herede electionem remorante, & ita vniuersique solidum legatum habeat, non quidem ratione coniunctionis, quæ nulla est, ut constat, sed ex voluntate testatoris, qui vnicuique solidum dari voluit, duosque

reos credendi fecit, quo casu heres electio nem omittetur, l. cum quidam. 24. D. de legat. secundo, quemadmodum & duos reos debendi quando ita legauit, *Lucius Iustinus heres meus, aut Mænius heres mens decem Seio dato.* Potest enim Seius cum utro velit agere: ita tamen ut si cum uno actum sit, & solutum, alter liberetur. l. si ex toto. 8. §. si ita scriptum. D. de legat. primo. l. ille aut ille. 25. in principio. D. de legat. tertio. ratio est, quia alternativa natura est vnicuique tribuere actum in solidum. Authentic. si quando, in fine. C. de constit. pene un. tex. in l. secunda. vbi notat Barto. & omnes. D. de duobus reis. quia vnicuique legatario testator dare voluit; & vniuersique heredis fidem sequutus fuit. l. eandem 9. in principio. versiculo. *Testamento.* D. de duobus reis. Ergo si in dicta l. si Titio aut Seio. eligat heres, is quem elegit preferendus erit, ut consultus docet, & notant Bartolus, & Paulus in l. penultima, num. secundo. C. de verborum significacione. Iaso. in dicto §. si ita scriptum. numero. 14. Si vero non eligat, quammodo potest, propter illius moram uterque legatarius admittitur ex dicta l. cum quidam. quo casu cum uterque admittatur ex legis dispositione ab eo tempore alternativa operabitur effectum suum, & legatarij censebuntur duo rei credendi. Ut Iulius Paulus insinuat, ibi. atque si ipsi solidum ehet. & soluitur primum argumentum.

36 Non obstat † secundum argumentum ex dicta l. Titius. 11. l. interdum. 13. in principio. D. de hered. instituendis. quoniam respondendum est; Ideo inter Titium primo loco heredem institutum, Caium, & Sempronium statim vocatos pro virilibus portionibus hereditatem non diuidi, quanvis re coniuncti essent, & simul ad successionem venirent, iuxta regulam nostri textus, quia Caius, & Sempronius re & verbis coniuncti loco vnius habebunt, ex dictis iuribus, & ex l. finali. versiculo. *Alia applicata.* & versiculo. In secundo: C. de impuberum. l. si pater filium. 9. D. de vulgari. l. si quis Attio. 8. D. de vsumfructu accres. ideoq; inter ipsos hereditas & legatum non pro virilibus portionibus scanduntur, sed semissem Titius, & alium semissem Caius, & Sempronius habebunt.

37† Nec huic interpretationi obstat textus in d.

in dicta l. finali, in principio, cōiuncto versiculo. Nobis autem. Vbi si quis duobus heredibus institutis, eos filio suo impuberi, vna cum tertio substituerit, & testamenti verba ita composuerit, *Quisquis mihi heres erit, & Titius filio meo heres esto*, tres substitutos vnumquemque in trientem vocatum esse docet Imperator, quod † idem alio in casu probauerat Sc̄auola. in l. Lucius 90. §. Lucius Titius testamentum. D. de legatis. secundo. quoniam maximum est discrimen vocentur plures nomine distributione, an verò collectivo. Primo casu omnes equaliter admittuntur, quia perinde est, ac si proprio nomine vocarentur, cum propter diversitatem. quam includunt in distributione non possint representare unitatē intellectui, ut in verbo, *Quisquis; vter, quilibet; vterque*, & ita loquitur textus in dicta l. finali, in principio. & in dicto §. Lucius. Secundo † verò casu quando nomine collectivo plures vocantur, cum omnes propter sermonis unitatem quasi in vnum sint corpus redacti, tantum, habere debet disiunctus, quantum plures coniuncti, atque ita quia perinde est, ac si duo & quis partibus fuissent instituti duo semisses inter eos fiunt, nostri textus obseruata generali regula.

40 Cui præterea † non oblitat tertium argumentum ex dicta l. si quis eum. 16. in principio. D. de vulgari. l. si quis ita. 3. & magis ex l. sicut. 5. D. de adiendis legatis. quibus iuribus varijs modis satisfacere conantur Accursi. Bartol. & alij in dicta l. sicut, & in l. non ad ea. 89. D. de condi. & demonstrat. & in l. 2. D. de his quæ pœnæ nomine, & in dicta l. re coniuncti. vbi Bartol. num. tertio, latissime Iaso. num. vigesimo quarto, idem in l. si Fortidianum, 7. C. de legatis. Andr. Alciatus lib. septimo, per ergon. cap. octauo. Duaren. lib. primo, de iure accrescendi, cap. 7. Iacobus Menochius, de præsumptionibus. 2. parte, lib. quarto, præsumptione. 173. pertotam. Illustrissimus Franciscus Mantica, lib. 12. de conjecturis ultimaruim voluntatum, tit. 4. ex nn. primo. Antonius Gomez primo tomo Variarum. cap. 10. num. 24. Couar. 11 Rubrica, de testamentis. 2. part. num. 21. Frequentius tamen in eam itum est sententiam quæ ab Accursio in dicta l. sicut. verbo. *ademptionem*, tradita est, textum illum non esse intelligendum quoad totum lega-

tu quod non adimitur pimò & transfertur in lecundum, sed quoad dimidium quod cèntetur datum secundo legatario, repetit eandem solutionem Accursi. in d. l. 2. verbo. translati. D. de his quæ pœnæ nomine, sequitur Bartol. vtrōbique & est communis Iasoni, in d. l. re coniuncti. num. 24. Ripæ. num. 21. Polyo num. 10. Couari. dicto num. 21. Antonio Gomez dicto na-
mero 24. † Pro qua communi opinione expendi potest textus in l. Julianus. 15. D. de heredibus instituend. vbi cum sic fcri p̄sset testator. Titus ex parte dimidia heres esto; Seiū ex parte dimidia: ex qua parte Seiū institui, ex eadem parte Sempronius heres esto. dubitatumque eset utrum in tres semisses dividere voluerit hereditatem, an vero in vnum semissim Seiū, & Semproniu coniungere, coniunctos eos in vnum semissim esse respondet Vlpianus. Fauet etiam Accursio textus in dicta l. si pluribus. 33. §. quod si separatim. versiculo. Sin autem. D. de legatis, primo, textus in l. triplici. 142. D. de verborum significatione.
42 Verum † communis hæc resolutio falsa est, est enim longè verius. dicta l. sicut, de translatione totius legati intelligendum, ut admonet Theophilus in dicto. §. vnicō. Instit. de ademptione legatorum & alij relati à Couaru. vbi suprà. Duaren. dic. ca. 7. Zasio in dicta l. si pluribus. numero. 14. quod expresse probatur primo, ex generalitate eiudē textus, qui generaliter loquitur, & totius legati ademptionem, non par-
43 tis tantum insinuat, † cum per indefinita verbalia loquat̄ur quæ generalibus aequipollent. l. si pluribus. 45. D. de legatis. 2. Deinde † probatur ex illo relatio, quod demō strante & referente totum, l. Stichum qui
45 micus erit. 6. D. de legatis. 1. Utterius † per textum in §. vnicō. intrā de ademptione legatorum, versiculo. transferri quoque, maxime expendēdo dictiōē, quoque, quæ est repetitiva præcedentium, in quibus lastimina nus de totius legati ademptione agit. Venique inducit l. translatio. 6. eodem tit. de adim. legat. vbi verbum, translatio, in omnibus speciebus. ibi expressis, ad integri legati translationem referuntur.
46 Quare † alij existimant distinguendum esse, an secundo legatario legatum relictum sit per relatiuum, quis, vt tunc cen- seatur ademptum primo, & translatum in secundum, vt in d. l. sicut: an simpliciter per

per pronomen *idem*, quia tunc vterque cœletur adiuncti ad legatum, vt in dicta l. re coniuncti. & in hoc §. si eadem res. & iuri bus similibus. Ratio est, quia pronomen *idem*. habet implicitam copulam, quæ potius auget quam minuit. vt probat Alciat. lib. 7. Parergon. cap. 8. Quam solutionem sequuntur plures relati à Iasone in d. l. re coniuncti, num. 24. Zasio in d. l. si pluribus. num. 1. & vt veriore amplectitur Franciscus Balduinus, & Eguinarius in d. §. unico. de ademptione legatorum. Coratio in dicta l. testamento, nu. 2. & 3. C. de impuberum.

47 Sed contra † eam facit dicta l. sicut ibi. *Id Seio do lego.* quibus verbis inducitur ademptio & translatio legati à primo in secundum legatarium. Deinde & secundo obstat dicta l. Julianus. ibi. *Ex qua parte Seium institui,* ex eadem parte Sempronius heres esto. vbi versa vice quamvis institutio per relatiuum, quis, & relatiuum, *idem*, facta fuit, nihilominus ambo ad eandem concurrūt partem, eandemq; inter se diuidunt, quod idem probat textus in dicta l. triplici. 142 versiculo. *Lucius Titius ex parte dimidia.* D. de verborum significatione.

48 Hæ † igitur opiniones cum defendi non possint, nihilque certum constitui, propositam quæstionem in statu coniecturali versari dicendum est, & ex multis quæ à doctoribus suprà initio quæstionis, nuni. quadragesimo, relatis, maxime tamen à Menochio, dicta præsumptione. 137. Mantica, dicto titulo quarto, traduntur, totum hoc à testatoris voluntate dependere affirmandū. Iurisconsulto Paulo teste in d. l. si pluribus. D. de legatis, primo. vbi in legato duobus relicto, verba faciens sic ait. *Quod si separatis, si quidem evidentissime apparuerit ademptione à primo legatario facta, ad secundum legatum testatorem conuolasse solum posteriorem ad legatum peruenire placet:* Sin autem hoc minime apparere potest, pro virili portione ad legatum omnes venire, scilicet nisi ipse testator ex scriptura manifestissimus est, utrumque eorum

49 solidum accipere voluisse, &c. † Ergo si testator voluit legatarios eiusdem rei coniungere partes habebunt: si vero à primo in secundum transferre nihil primus habebit. In dubio autem si res legata primo, deinde legetur simpliciter secundo, inducitur inter eosdem coniunctio, vt in nostro textucum similibus. Si vero legetur

secundo, cum commemoratione primi legati, veluti, *quod Titio legati id Seio do lego.* inducitur ademptio. in persona primi legatarij ex dicta l. sicut. §. D. de adimendis legat. l. non ad ea. 89. versiculo. nisi cum commemoratione superioris legati posterius scriptum fuerit. D. de condition. & demonstratio.

50 Nec † huic distinctioni obijcas. d. l. Julianus. ibi. *Ex qua parte Seium institui ex eadem parte Sempronius heres esto.* Vbi licet eadem pars quæ Seio data fuit, sub commemoratione prioris institutionis Sempronio relinquatur, nihilominus non inducitur ademptio aut translatio. sed potius in vnum testimoniem Sempronius & Seius coniuncti sunt. Quoniam magna potest considerari inter hereditatem & legatum diueritatis ratio. videlicet hanc ademptionem in legatis tacite subintelligi vt Iurisconsultus Caius docet in dicta l. sicut. in fine. ideo autem legata tacite adimi possunt. l. tertia. §. finali. D. de adimendis legat. quia, & tacite etiam relinqui possunt. l. nutu. 21. D. de legat. 3. l. cum proponebatur. 64. D. de legat. 2. l. & in epistola. 2. C. de fideicommissis. hereditas autem sicut non potest dari nisi verbis expressis. l. heredes palam. 21 in principio. D. de testamentis. l. iubemus. 22. C. eod. titulo. l. 1. D. si tabula testam. extabunt. ita nec tacite adimi potest. quoniam eadem est contrariorum potentia. l. is potest. 13. D. de aquir. hered. l. nihil tam naturale. 25. D. de regulis iuris, quam rationem insinuasse videtur Julius Paulus in l. ex parte. 22. D. de adimend. legat. unde per secundam institutionem factam sub commemoratione prioris, non intelligitur prior in totum reuocata, quia talis reuocatio & ademptio est tacita, quæ non sufficit vt hereditas adempta videatur, cum tamen in legatis sufficiat. quam rationem considerat Illusterrimus Cardinal. Mantica, dicitque se eam dum publice dictam. l. re coniuncti. interpretaretur excogitasse.

51 Sed † quod pace tanti viri distinxit, hæc noua differentia ratio admitti non potest: nam vt verum agnosco hereditatem non nisi directis, & ciuilibus verbis relinqui posse, ita similiter quoque in legatis verba requiri contendo, quamvis in fideicommissis non ita, vt Iustinianus admonuit, & ibi latius nos di-

ximus in §. sed olim. suprà hoc titulo. & Vlpianus probat in Institutionibus, tit. 25. in principio. vbi Iacobus Cuiacius notauit. Emanuel Costa lib. 1. selectarum, cap. 25. num. 3. & pluribus eruditissimus Barnabas Brissonius, lib. 7. de formulis, pag. 698. & pag. 748. vnde ex d.l. nihil tam naturale. D. de regulis iuris, non sufficere tatum ademptionem, sed expressam ut legatum omnino non debeatur, dicendum est. † Nec offendor. d. l. ex parte & multis alijs legibus, in quibus legata tacita voluntate reuocantur, vt si inimicitiae inter testatorem & legatariū sequutæ sint, quod late prosequitur idem Franciscus Mantica dicto lib. 12. tit. 2. & tit. 5. Iacobus Menochius dicto lib. 4. de præsumptione, præsumptione. 167. cum sequent. quoniam Iulius Paulus ibi non dixit legatum propter inimicitias subsequutas non deberi, sed legatarium illud potenter exceptione doli mali submouendum esse, quo satis insinuat legatum ipso iure deberi, quamvis exceptione repellere possit. Fideicomissa vero quæ sola nuda voluntate relinqui possunt, nuda etiā omnino perimuntur, vtrumque probat Vlpianus in l. si quis ita. 3. §. f. D. de adimendis legatis.

53 Vnde † omisitis etiam alijs rationibus ab eodem Francisco Mantica scriptis. planius cum erudito Francisco Duarenio. dict. libro primo, cap. septimo. verba. d. l. Iulianus. ibi. ex qua parte, &c. interpretor, commemorationem priuæ institutionis non referri ibi ad ius ipsum hereditarium, quod primus Seius habebat, sed ad partem ad quam Sempronium vocabat: cum enim duos instituisse heredes Titium, & Seiuin, vrumque ex semisse, velletque postea Sempronium similiter instituere, ne is cursu trientem hereditatis haberet iuxta regulas iuris decrescendi. §. si plures instituuntur, suprà de heredibus instituendis. cum ibi notatis, quia prædilexerat Titium primo loco vocatum, eique nihil auferri voluit, ad quam partem Sempronium vocaret, fatis illis verbis exposuit, ex qua parte. &c. voluit enim aqualem partem Sempronium cum Seio habere; Quare si ita dixisset testator. Quam hereditatem Seio reliqui, eandem Sempronio relinquo, quia ad ius hereditarium Seio datum Sempronius censeretur vocatus translatio & ademptio induceretur.

54 Hæc, † quando ex verbis testatoris, vel his quæ dixit ante vel post testamentum constare potest, vtrum voluerit legatum adimere in totum, vel pro parte quo casu eius voluntas obseruanda est ex vulgatis. Quod si ex verbis testatoris qualis fuerit eius voluntas probari non potest, ad coniecturas recurrendum est, quæ ex varijs fontibus, & figuris causarum deduci possunt; Inter cetera tamen personarum qualitas inspicienda est; nam si primus legatarius est valde coniunctus testatori, non est verisimile eum voluisse legatum adimere in totum. Idem si valde amicus, aut benemeritus. Versa vice si primus legatarius esset aduersarius vel inimicus testatori, facile potest capi coniectura vt voluerit legatum facere derisorium, & conleuenter totum adimere. vt latius notarunt exornantes Franciscus Mantica, dicto libro duodecimo, tit. quarto, ex num. octauo. Iacobus Menochius, dicto lib. quarto. præsumptione 173. quos videbis, & sic soluit tertium argumentum.

55 Non obstat † quartum, ex d. l. si Titio & ei. 7. D. de legatis. 2. cui communiter doctores respondent, laqui in indigno, cuius portio non omnino dicitur vacare, cum ipse capiat, non ad suam, sed ad fisci utilitatem. l. ex facto. 43. §. Iulius Longinus. D. de vulgari. ita Bartol. in dicta l. & Titio & ei. quem sequuntur omnes interpretes secundum Petrum Peraltam, & Franciscum Sarmiento. ibidem nume. quinto. testatur commune in Iaso in l. huiusmodi. §. Si Titio. D. de legatis. primo. sub nomine. decimo. Ioannes Crotus, nume. 72. Ioannes Ripa, numero 140. in dicta l. re coniuncti. Antonius Gomez, primo tomo, capit. decimo. nome. trigesimo. Gregorius in l. 33. verbo. accrescetia. tit. nono. part. sexta. qui omnes intelligunt verbum illud, capere, cum effectu vt quamvis indignus capiat, non tamen videatur capere cum effectu, quia statim auferit fiscus ab eo. argumento. l. non videtur. 52. D. de regulis iuris, & l. aliud est capere. 79. D. de verborum significatione. † Nec nouum est aut insolens verbum, capere, ad indignos referri. l. miles. 42. mulier. D. de militari testamento, iuncta l. mulierem. D. de his quibus, vt indignis.

Ex

57 Ex qua † quidem communis interpretatione colliges portionem quae ab indigno aufertur non accrescere collegatario, ratio est, quia huiusmodi portio non omnino deficit, cum fiscus in locum indigni succedat. l. cum fisco. 9. D. ad Senatusconsultum Syllan. docet Bartol. in dicto §. si Titio facit textus in l. si seruus plurium. 50. §. si quis ante. D. de legat. i. & in l. cum tabulis. 16. §. fin. D. de his quibus ut indignis. & ipse ad fisci utilitatem capiat, dicit. §. Iulius Longinus. unde cum portio non omnino deficit non erit locus iuri accrescendi, iuxta doctrinam Bartol. in dicto. §. si Titio. & glossa in l. si duo patroni, verbo. in raffa. D. de iure iurando. † quam multis exornat Tiraquell. in l. si vñquam. verbo. reuertatur. nunc. 351. C. de reuocan. donat. neque enim collegatarius indignum repellere potest, & portionem eius sibi per ius accrescendi vindicare; quia nemo indignitatem opponere potest, nisi solus fiscus, iuxta celebrem doctrinam Accursij in l. his consequenter. 18. §. r. verbo. non pertinere. D. fam. heriscundæ. Vbi docuit neminem ius tertij opponere posse, quam doctrinam pluribus extollunt eam sequuti, & exornantes Baldus in l. hereditas. num. 8. Paulus & alij in l. 1. C. de his quibus ut indignis. idem Paulus in l. sororem. D. eod. Bartol. Sotinus & omnes in l. 1. D. de except. rei iudicatæ. Iaso. in l. 2. num. 6. C. de iure emphæ. Aretin. in l. ab hostibus. §. si vir. D. soluto matri. Romanus sing. 471. Boerius, decisione 25. in fin. Baldus Nouel lus de dote. 8. part. priuilegio. 31. Iulius Clarus lib. quinto. recep. senten. §. Homicidium. versiculo. probatur etiam, num. 2. Anto. Gomez, tom. 3. cap. 3. num. 51. & in l. 22. Taur. num. 24. Vbi eleganter loquitur in iure tertio ex pacto alieno non quærito. Couarru. de sponsalibus. 2. part. cap. 6. §. 8. num. 23. & num. 28. Costa in cap. si pater. verbo. vxorem. num. 12. de testamen. lib. 6. Franciscus Mantica de coniect. mente defuncti. lib. 12. tit. 5. num. 20.

59 Hæc † tamen communis ad d.l. si Titio & ei. interpretatio, quamvis veram in se doctrinam contineat, eius verbis non quadrat, vt mox insinuauimus; præterea quāuis in legatis defendi posset, in hereditatibus tamen procedere non potest: nec potest fiscus qui ab indigno herede hereditatis portionem autem, ius accrescendi impe-

60 dire, † quod ante aditam hereditatem locum habet, non post aditam & acquisitam portionem, quo tempore amplius non potest alteri accrescere. l. i. §. interdum. Vbi glossa. verbo. amittit. D. de vñus. accresc. l. aquam. 16. §. si. D. quemadmodum seruit. amitt. fiscus autem non aufert portionem hereditatis ab indigno, nisi post eam adquisitam, cum non possit proprie auferri, quod adhuc acquisitum non est. Unde in d. §. l. i. lius Longinus. indignum heredem manere dicitur, & si fiscus ab eo bona auferat, quod esse non posset nisi adita esset ab eo hereditatis. † Ex quo sequitur, quod si indignus decederet ante quam posset hereditatem adire, vel eam repudiaret sine vña fraudis suspitione, fisco locus non esset, vt docet Bart. argumēto illius legis, in l. eius qui de latorem. §. si. D. de iure fisci. Gregorius Lopez in l. ultima. verbo. cosas. tit. 7. par. 6. Sd. ctnus nu. 30. in l. 1. D. de vulgari. Polytus tract. de vulgari. 3. par. nu. 79. Ioan. Corat. in l. post aditam. num. 50. C. de impuber. post Paulum & alios in l. hereditas. C. de his quibus ut indignis. Boerius in praxi. codem titulo. num. 17. & facit textus in l. necessarios. ibi, si se hereditati immisceant. D. ad Syllanian. melior textus in l. 2. D. de his quibus, ut indignis, ibi. Impuberis adierit hereditatem. & ibi. acquisitum est. probat textus in l. cum fisco. D. ad Syllan. iuncta l. si nemo. D. de testamen. tutela. Unde cum fisco locus esse non posset necessario accrescere debet coheredi coniuncto; cessat enim in hoc casu ratio illa nēpe, quod portio omnino non deficit cum capiat ad fisci utilitatem, quia constat omnino deficere, cum ipse ab ea non propter indignitatem, sed quia hereditatē adire omisit excludatur. † Et inde quāuis in legatis fiscus qui ab indigno aufert impedit ius accrescendi, tamē inhereditatibus illud impedit non potest; cum non eadē concurrat ratio, quia cum legatu ignorati acquiratur etiā ante agnitionem. l. cum pater. 79. §. surdo. D. de leg. 2. 1. filius fam. D. de testam. & per eum statim fisco deferatur, quamvis postea legatarius legatum repudiet sine vña fisci fraude, nisi dominus causa fisci potior erit, quia latu est quo tempore quo dies legati cesserit, fisco acquiri potuerit argumento, textus in l. si post diem. 5. §. fin. D. quando dies legati edat. i. l. si Pamphilo. 10. D. de optione legata, in l. quæ legata. D. de regulis iuris.

Ex

63 Ex quibus † sequitur exemplum à Bartolo positum in.d.l.si Titio & ei, de deportato, omnino falso esse, nam cum deportatus sit omnino incapax, legatum in eius persona nunquam potuit consistere & pro non scripto habetur, l. i. C. de hered. inst. vnde filius auferre non potest, l. si in metal lum. 3. D. de his quæ pro non scriptis habentur, l. in metallum. 12. D. de iure filii. & ideo portionem deportati coniuncto accrescere debere docent omnes, exploso Accursij errore ibi, in.d.l.i. &. in. l. si deportati seruo, D. de legat. 3. Sotinus. confilio. 12. num. 13. lib. 1. Emanuel Costa in.d. cap. si pater, vbi supra.

64 Dixi supra † Bartoli interpretationem in legatis indignis relictis veram, non tamē conuenire d.l. Si Titio & ei. hoc ideo, nā l. C. ibi, negat ius accrescendi, quia duobus heres dare damnatus est, & alter capere non potest. Sanè si de indigno loqueretur, nō quia capere nō poterat cessaret ius accrescendi, sed quia capere videretur ad filii utilitatem, siveque nō desiceret ibi omnino eius portio, ut supra diximus. Præterea verba illa capere non potest, in proposito de quo tractabatur indigno conuenire non possunt, nā summis quo ad effectū indignus capere non videatur, tamē quo ad excludendū ius accrescendi, de quo ibi tractatur, verius est indignū capere posse, arguento. l. exp. 140. D. de verb. significa, licet alij acquirat. immo nō alia ratione tūc excluderetur ius accrescendi, nisi quia indignus acquirere posset.

65 Vnde † Lacelot. Polytus in. d.l. re coniuncti. n. 49. singulariter interpretatur tex-
tū. in. d.l. Si Titio & ei. ius accrescendi ibi lo-
cu non habuisse per omnimodā divisionē,
& separationē, quæ versatur inter ipsa cor-
pora nūmorū, quæ facit ut non una res, sed
diuersæ relicta censeantur, vnde quemad-
modum diuersis rebus relictis ius accrescen-
di non admittitur. l. huiusmodi. 84. §. qui-
bus. D. de legatis. 1. †. ita & suminis, siue
quantitatibus relictis, quam etiam opinio-
ne in tenuerunt Socinus regula. 213. n. 16.
And. Alciatus qui eam extēdit ad omnes
res consistentes in pondere, numero, vel
mensura, in. d.l. re coniuncti. nu. 14. & num.
23. & in. l. si inhi & Titio. num. 5. D. de ver-
bo. Franc. Duaren. lib. 1. de iure accres-
cendi. 3. latissime. defendit Ferd. Minch. lib.
4. de success. creatione. §. 10. ex num. 93.

67 Sed † verius multo est in suminis & quā

titibus ius accrescendi locū. H. tere vt re-
tiūs docuit Bart. in. d.l. re coniuncti. nu. 7.
Salicet in. l. vnica. §. sin autē disiunctim. C.
de caducis tollendis. Alex. cons. 5. volum.
2. est communis secundum Iasonē. in. d.l. re
coniuncti. nuin. 37. pro qua opinione facit
textus in. l. qui duobus. 22. D. de condit. &
dem. quamvis ille textus evitari possit, cu
ibi quantitas non fuerit legata, sed in. con-
ditione posita, quæ cum diuidi non possit
tota in persona coheredis adiungetur; me-
lius ergo hæc communis probatur per tex-
tū. in. l. qui quartam. 15. §. si. D. de leg. 1. fa-
cit etiam generalis decisio & sententia no-
strī textus, iuncta l. i. D. si cert. petatur.

68 Deinde † Polyti interpretatio conuin-
tur ex. d.l. si Titio & ei. si eius rationē perpe-
das, neque enim ideo dicitur cessare ius ac-
crescēdi quia dece duobus dare damnatus est heres;
quæ propria huius interpretationis ratio
fuisset, sed generaliter, quia duobus dare dam-
natus est, planè significat l. C. idem esse, et si
non summa, sed species legata fuisset. Nec
præterea verū est, quantitate legata, non
vnā eandemque rem, sed diuersas legatas
videri, nā licet hoc verū fit si ad ipsa corpo-
ra nummorū respicias, tamē si summa ip-
sam legatā cosideres, vnica summa utrique
legata fuit. d.l. qui quartam. §. fin. ibi. vnam
summam. l. eum qui ita. § 3. l. scire debemus.
29. D. de verb. obligat. l. si quis testamento.
82. D. de legat. 1. quæ summa inter legata-
rios numero diuiditur. l. cum Stichus. 29.
D. de solutionibus.

69 Verissima ergo † illius legis interpre-
tatio est, Iulium Paulum ibi loqui in le-
gato per damnationem coniunctim duo-
bus reliquo, in quo & partes ab initio fie-
bant, & non erat locus iuri accrescen-
di, siquidem pars deficiens non accresce-
bat coniuncto, sed iure civili in heredita-
te remanebat, ex lege autem Papia fie-
bat caduca ut supra diximus in ratione
decidendi, versiculo. In mixta. Quæ in-
terpretatio, satis consonat d.l. Si Titio. ibi.
quia duobus heres dare damnatur. Vnde fit,
quod si in. d. l. Si Titio. legatum fuisset,
per vindicationem reliquum portio eius
qui capere non potuit accresceret con-
iuncto, quia in huius legati genere lo-
cum habet ius accrescendi, docente Vi-
piano, in Institutio. d. titulo. 24. versiculo.
Optimum. Quinimo ut generale quid
tradamus omnia iura quæ inter collegata-
rios

rios ius accrescendi admittut, sunt in legato vindicationis intelligenda, vt ibidem Cuiationis agnouit, ⁷⁰ Infertur etiam quod cum legatorum differentia omnes noua Iustinianiani sanctione in l. 1. C. communia de legat. §. sed olim. §. nostra supradicta, eod. sublata fuerint; Item & per eundem cesserent caduca, in l. 1. in principio. C. de caducis tollit hodie in specie d.l. si Titio, decem Titio, da rentur iure accrescendi admissio. Recteque Iustinianum in nostro textu generaliter & fine distinctione ius accrescendi inter quoscunque legatarios admississe.

⁷¹ Verum tamen contra hanc interpretationem, & superiorem legatorum differentiam obstat difficultas Textus in l. si is qui duos. 30. D. de liberatione legata, qui in legato damnationis loquitur, vt constat ibi, damnatur heredem. & tamen pars non capientis accrescit collegatario, vt constat ibi, cui comodum hoc lege competit. quem textum post Accurs. & Bart. intellexerunt omnes ibi, de collegatario cui per ius accrescendi commodum portionis deficientis a lege defertur. l. si in testamento. §. ibi, per legem defertur. D. de vulgari.

⁷² Ceterum tamen falluntur opinione Accurs. Bart. & reliqui qui existimant illa verba, d.l. si is qui duos. 29. ibi. delegari debet is qui nihil capit, ei, cui hoc comodum lege competit, ad collegatarium referenda esse, est enim multo certius de fisco, cui per legem Papiae portio legati caduca deferri solet intelligenda, iuxta l. vnicam. §. 1. & §. & cum lex Papiae. C. de caduc. toll. & quae docuit Vlpianus in Institution. titu. 17. & d. titu. 24. Neque enim de alia lege loqui potuit Paulus, tum maxime, cum eius responsum in d.l. si is qui duos. desumptum sit ex eodem lib. 6. ad legem Jul. & Papiae. vt indicat vulgaris inscriptione & obseruat Ant. Augustinus. lib. singulari de nominibus. I. C. capite. 1. Columna. 204. in fine. ^t Neque obstat si quis dicat legem Papiae solum deferre fisco legata caduca, id est, quae ex post facto deficiebant, non vero ea quae ab institutione consistere non potuerunt & pro non scriptis habebantur. d.l. vnicam. §. 1. C. de caduc. toll. l. quo loco. 20. §. fin. D. de hered. instituen. d.l. si in metallum. 3. ibi. pro non scripto est neque ad fiscum pertinet. D. de his que pro non script. hab. vnde cum in d.l. si is qui duos. portio incapacis in eius persona consistere nunquam potuerit, non ad fiscum

⁷³ sed ad collegatariu pertinere debere. Respondendum enim est. Iul. Paulum ibi, vt ex inscriptione constat tractare de eo qui per legem Papiae capax non est, nempe de coelibe. iuxta l. 1. C. de infirmandis personis coelibatus. legatum autem ex libi relatum non haberi pro non scripto, sed ab initio consistere, licet ex post facto si intra centum dies legi non pareat, id est, non contrahat efficiatur caducum, & fisco acquiratur. vt. in d. titu. 17. in principio docuit Vlpianus. & sic soluitur quartu argu.

⁷⁴ Neque obstat tamen quod ex d.l. fin. §. Seio. D. de leg. 2. cuius textus grauisima est difficultas, dum I. C. Scæuola. presupponit portionem legati quae in persona heredis consistere non potuit, iuxta textum. in l. legatum. 1. 16. §. heredi. D. de legat. 1. Marcellæ collegatatio non accrescere contra sententiam Vlpiani in l. plane. 34. §. si duobus. D. de leg. 1. si duobus (inquit) sit legatares, quorum alter heres institutus sit a semetipso ei legatum inutiliter videtur: ideoque quod ei a se legatum est ad collegatarium pertinebit. Nam respondent interpretes in eo textu. necessario intelligendum esse, portionem quoque Seij, heredis existentis, quae in eius persona defecit, Marcellæ accrescere, sed ideo hoc in eo textu non exprimi quia principalis questione in eo loco non erat, an habeat locum ius accrescendi? quia de hoc dubitari non poterat: sed an legatum dimidiat partis Marcellæ relatum deberetur: rationem dubitandi suisse quia conditio apposita in persona Seij, videbatur repetita in legato Marcellæ. iuxta textum in l. mulieri & Titio. 76. D. de condition. & de monstr. vnde cum Titius conditione defecetus esset, Marcella quoque conditione defecta videbatur. Huic tantum questioni (aiunt Doctores) respondet Scæuola, legatum scilicet Marcellæ dimidiat portionis non deficere ex his quae in d. §. Seio. scripserunt Paulus, & Cumanus, Socinus. in d. 1. mulieri & Titio. Aretinus. cons. 1. ex nu. 12. Ceterum pro constanti habet Scæuola alteram portionem accrescere debere. Quam interpretationem communiter doctores in eo loco scripserunt iuxta lasone. nu. 97. Ripam. num. 55. in d. 1. reconiuncti.

⁷⁵ Sed merito tamen improbat Ferd. Minchaca. dict. lib. 1. de succession. creatione. §. 10. num. 98. nam si Scæuola ibi dimidiat portionem Marcellæ concedit, ergo altera dimid.

dumdam videatur denegare ex regulâ illi cum prætor. 12. Dodecadijcijs. Præterea quæstio illa, an Marcella conditione defensata videatur, non totam pertinet ad portionem sibi legatam, sed etiam ad portionem sibi accrescentem; quia si proprietate portionem per delegatum conditionis retinere non posset; non accresceret ei altera portio, quoniam portio accrescit portionem non pertineat. I. si Titio. 33. in fine D. de vñ fructu. l. si totam. 83. D. de acquist. her. ergo. si in d. g. Seio. ius accresendi locum habet, curvolum proponeret. I.C. quæstiōnem in portione legata & non etiam in portione altera accrescenti, cum in veraq; eadem dubitandi ratio esset.

76 - Reiecta † igitur communis interpretatione dicēdū est, ideo in d. g. Seio. ius accrescēdi, nō admitti, portionēq; deficiente in persona Seij, quia heres extitit & sic conditione defectus fuit, ad Marcellani collegatarium non pertinere neq; illi accrescere, quia textus ille in legato damnationis loquitur, in quo ut sèpè diximus ius accrescēdi nō admittitur. Mouet legandi formula aqua in illo textu vñs fuit testator: Seio si mibi heres non erit & vxori eius Marcella argenti libras quin decim dari volo. denotat enim factū heredis, quod peculiare est in legato damnationis. vt constat ex Vlpiano. d. tit. 24. in principio Caio lib. 2. Institut. titu. 5. Barnaba Brissonio. lib. 7. de formulis. pag. 698. versiculo. per damnationem. & sic soluitur. quintum argumentum.

77 - Neque † obstat sextum ex. d. l. plane. 34. §. l. coniunctim. D. de legatis. 1. nam quod attinet ad primam partem quatenus Vlpianus ibi docet ab initio non autem concursu partes fieri, suprà ad rationem decidendi qualiter intelligendum sit diximus: & ex ibi notatis, & paulò superius animaduersis colligitur similiter quare legati pars quæ in persona serui testatoris consistere non potuit, quia sine libertate ei relictum fuit, l. seruis. 4. C. de legatis. collegatario coniuncto non accrescit. Omissa namque communi interpretatione Glossæ ibi. quam sequutam contestatur eo loco Iaso. num. 13. Polytus. in. d. l. re coniuncti. num. 48. Menchaca. lib. 3. de succel. progressu. §. 23. nun. 64. alia Aretini. in. d. §. si coniunctim. quam sequuntur Ripa. in. d. l. re coniuncti. num. 140. Crotus. num. 70. Alia Cumani, alia

Polytibis supra, alia Dhareni lib. 1. de iure scctesc. cap. 18. Alia Antonij Guoueani, eodem tractatu folio. 144. alia Petri Lorioti. de apicibus Iuris, tractatu de coniunctis. axiomatica. 45. Cum Doctissimo Iacobu Cuiacio. ad Vlpianum d. titu. 24. versiculo. 1. dicendum est cum textum in legato etiam damnationis loqui, in quo (ut sèpè diximus) cessat ius accrescēdi; quod ex eo patet; quod textus sit, quod si coniunctum legetur partes ab initio suunt, quod sane ex eodem Vlpiano iam relatio, in legato damnationis tantummodo contingit. Addo quod etli textus ille in legato damnationis non loquetur, in quo cunque alio legati genere in proposita specie idem erat responsurus Vlpianus, vt ius accrescendi cessaret, nam cum testator ibi sciret legatum seruo proprio sine libertate. relictum inutile esse. dicta. l. seruis. neque ex post facto conualesse posse. §. an seruo. infra hoc Tit. vtique non alia mente persona serui in legato apposita videtur, nisi vt partem faciat, & impedit ius accrescendi, nam si testator voluisse, vt totum ad collegatarium pertineret, si in persona serui legatum non consisteret, cum sciret consistere nunquam potuisse totum ab initio collegatario legasset: † vnde cum Iustinianus in d.l. vñica. §. & cù triplici. C. de Caducis tollēdis. de legato relicto ei qui in rerū natura non esset, tractaret ad effectum iuris accrescendi, adiecit legatum fuisse ab ignorantia testatore, plane significans aliud esse si à sciente legaretur, quia tunc potius illudere legatarium censemur argumento. l. non solum. 31. D. de oblig. & action. & sic soluitur sextum argumentum.

80 Neque obstat. † Septimū ex. d.l. huiusmodi. 84. §. si Titio. D. de legat. 1. in cuius explicatione valde laborant interpretes inquirendo, cur ibi, totus Stichus Mævio non debetur, nam si legatum in persona Titij collegatarij quia dominus erat consistere non potuit ex regula. §. sed & si quis rem legatarij infra eodem, totum ad Matiuum collegatarium coniunctum pertinere debebat iure accrescendi ex regula nostri 81 textus. † Quæ difficultas ex eo augetur ex textu. in. d. l. plane. 34. §. si duobus. D. de legatis. 1. vbi legatum in persona alterius ex collegatarijs consistere non potest si heres extiterit, eadem ratione, quia cum

- res legata hereditaria iam esset; non potuit titulo legati ei relinquere. l. legatum. 116. §. 3. D. de legatis. 1. & tamen totum collegatario accrescit. † Cui difficultati omissa interpretatione Bart. ibidem, quam licet communiter sequutam testetur eo loco Iaso. num. 10. Aretinus. in. d. l. si pluribus. D. de leg. 1. Ripa. in. d. l. reconiuncti. nu. 140. eam tamen, recte improbavit Cuman. ibi, latius Menchaca de successionum creatione lib. 1. §. 10. num. 102. qui interpretationem Polyti eo non relato magis probat, quam ipse scripsérat. d. l. re cōiuncti. n. 49. omissa simili ter interpretatione. Duaren. lib. 1. de iure accrescendi. cap. 18. quam hic sequitur
- 83 Equinarius pagina. 171. † Tentari posset ideo ibi ius accrescendi cessasse, quia legatum illum per damnationem relictum fuit, in quo iuxta superiorem doctrinam ius accrescendi locum non habet. Quod ex eo possimus conjecturari. quod ibi res aliena relicta fuit, quæ non nisi per damnationem relinquebatur, ex eodem Vlpiano d. Tit. 24. in principio. Caio. d. Tit. 5. quomodo cum textum interpretatur Cuiacius iam 84 relatus? † Sed vereor ne nō omnino conuincat hæc conjectura, cūm ex S. C. Neroniano legatum rei alienæ per vindicationem etiam restum defenderetur, vt d. titul. 24. versiculo. per preceptionem. contestatur Vlpianus & aduertit Cuiacius. ad Iul. Paulum lib. 4. tit. 1. versiculo. tam nostras.
- 85 Quare † ultra alios quos viderim ego existimo noua & eleganti ratione cessare ius accrescēdi in d. §. si Titio. quoniam hoc tunc locum habet, quoties si legatum consisteret in vitroque legatario, ambo in eamdem rem, non verò in diuersas concurrent. d. l. huiusmodi, §. quibus. & noster textus, in principio. ibi. si eadē res. igitur si possibile fuit, et in. d. §. si Titio. vt legatum etiam in persona Titij (qui Stichi dominus erat) consisteret, & quod ambo ad legati petitionem admitterentur, non tamen in eandem rē, concurrent: nam Mæius accipere debebat partem Stichi, quam à domino redimere debebat hæres, iuxta. §. non soluni. h. titulo. Titius vero collegatarius si possibile fuisse, vt in eius persona legatum rei propriæ consisteret, non acciperet alteram partem Stichi, quia cum eam iure proprio & tanquam dominus haberet, non poterat ei amplius dari ex causa legati, d. §. sed & si quis rem lega-

tarij. sed ipsius partis estimationem hæres dare debebat. iuxta. l. fideicomissa. vnde cima. §. si seruo. D. de lega. 3. & sic alter partem serui, alter vero alterius partis estimationem accipere debebat, & per consequens non in eamdem rem, sed in diuersas concurrent, et talu quo possibile fuisse in vitroque legatario legatum consistere; Vnde sit quod quamvis in persona Titij non consistat, portio tamen eius collegatario non accrescit. † Quæ interpretatione confirmari potest, ex Bart. in. d. l. re coniuncti. num. 8. docente ius accrescendi cessare quoties si legatarij concurrent, alter rem, alter vero estimationem haberet, quam doctrinam sequuntur Iaso. in. l. si pluribus. nu. 15. D. de leg. 1. Crotus. in. d. l. reconiuncti. num. 36. Duarenus. de iure accresc. lib. 1. cap. 7. Petr. Loriotus. vbi suprà axiomate. 11.

87 Neque † tunc obstat textus, in. d. planè. 34. §. si duobus. ideo enim locum ibi habuit ius accrescendi, quia heres nullo iure retinere poterat portionem, non iure legati, quia in persona heredis non consistit: non iure hereditario, quia testator legando rem heredi videtur eam abstrahere à iuribus heredis, & velle vt iure hereditario eam non habeat, quod enim legatur ab ipsa hereditate separatur. d. l. legatum. 116. D. de legat. 1. ibi. legatum est delibatio hereditatis. & quamvis legatum ipsum non valeat tamen voluntas hæc testatoris volentis, vt heres rem illam iure hereditario non capiat valere debet, iuxta textum in. d. l. planè. in principio & ideo portio quam heres retinere nullo iure potest, collegatario accrescere in necessariam consequentiam debet, & sic soluitur septimum argumentum.

88 Nequè † obstat, octauum. ex. d. l. si duabus. 16. in principio. D. de legat. 1. quoniam omissa Accursij & Bart. interpretatione in eodem loco assertum ideo ibi ius accrescendi cessare, quod legatum fuit ei, qui in rerum natura non erat, esse tamen sperabatur, quæ maximam continet dignationem, & expressè conuincitur ex. §. fin. eiusdem legis, dicendum est, ideo solum partem legatario deberi, quoniam cū altera portio relicta fuerit ei, qui in rerum natura non erat, vt constat ex textu. ibi. Quamvis alter in rerum natura non sit. habetur pro non scripta. l. penultima. D. de his

his quæ pro non script. hab. in legatis autem, quæ habentur pro non scriptis, quoties legatarij ab initio non solidum, sed partes habent, ius accrescendi cessat, quod præter Duar. d.lib. 1. cap. 18. obliterarunt hic Eginarius, Balduinus. in Iustiniano. pagina. 486. Robertus. lib. 2. sententiarum. capite. 24. † quod quamvis ipsi admittant, siue realis tantum, siue verbalis tantam sit coniunctio, ego sane sine scrupulo vbi fuit tantum verbalis coniunctio probo, namque si & Titio & ei, qui in rerum natura non est, legatae fuerint partes viriles, perinde habetur ac siis qui in rerum natura non est, neque nominatus, neque scriptus in testamento fuisset. d.l. penultima, quare ut fictio idem operetur in casu ficto, quod veritas in casu vero, nihil amplius in hoc casu accipere debet Titius, quām haberet si alter collegatarius neque scriptus nequé nominatus in testamento fuisset. Igitur cūm h̄is, qui in rebus humanis non erat, nominatus non esset, sed Titio rei tantum dimidia portio legaretur, nullo iure posset totam rem p̄tere is qui scriptus sit, cūm pro non scripto & nominato alter habeatur, iure optimo cessat ius accrescendi. † Ex quo colligitur quod si legis fictionem sequamur fингentis, cum, qui in rerum natura non est, nominatum vel, scriptum non fuisse, necessario fateri oportet inter legatarios nullam intercedere coniunctionem, cum is qui nominatus non est in testamento, nisi in verbis coniunctus esse non possit.

91 Planè † quoties legatarij solidum ab initio habent, vt in reali tantum vel mixta coniunctione veluti si mihi & ei, qui in rerum natura non est legatum sit, isque perinde habeatur, ac si nec nominatus neque scriptus fuisset, quia tamen sermo testatoris mihi collegatario solidum ab initio tribuit. d.l. vnica, §. vbi autem, versiculo. si vero non omnes. C. de caducis tollendis. ego solidum consequi potero ex proprio legato, quia tunc nisi mihi accrescit, sed magis dicitur non decrescere, ex quibus constat si recte superiora consideres. d.l. si duobus. in coniunctis verbis tantum accipiendum esse. † Nequæ obstat textus, 12. §. fin. eiusdem legis, qui aperte loquitur in verbali coniunctione, & tamen locum habet ius accrescendi in eo textu quo nā textus ille loquitur in posthumo, qui

quamvis natus non sit, est tamen in rerum natura. l. vel si viuo. 7. D. de suis & legitimis. vnde legatum ei relictum non habetur pro non scripto, sed consilicium ab initio. d. l. vtrum. D. de rebus dab. celsant que in eo superiores rationes, & sic soluerit octauum argumentum.

93 Neque † obstat nonum. ex. d.l. mulieri & Titio. 74. D. de conditioni. & desideriis. quonia. respondet Bart. in d.l. re comun eti. nu. 43. ex Accurs. ibidem. verbo. prodicit ideo ibi cessare ius accrescendi quia mulier admittitur de iure speciali ad suam partem & centia voluntatem testatoris: sequuntur. Iaso. nu. 180. Ripa. 144. in d.l. reconiunctio. Salicet. & Baldus in d.l. 1. C. de indicata viduitate. toll. Alciat. lib. 6. paradox. cap. 8. Duare. lib. 2. de iure accresc. cap. 20. Ioan. Gutierrez. in l. vnica. num. 38. C. quando non petetum partes. Joannes Annibal. in. l. nemo potest. nu. 491. D. de legat. 1. Quæ interpretatio probatur in. l. 3. §. sed eti coniunctim. D. de leg. præst. quam supra decimo laco contra nostrum textum adduximus & sic esse intelligendam communis arbitratur.

94 Verum † quicquid velit Accurs. longe verius est in d.l. mulieri & Titio ius accrescendi locum habuisse, vt rectissime docuerunt Paulus & Cumanus ibi. Iaso. & Ripa vbi supra, ibidem Crotus. nu. 72. Polytus. nu. 74. Costa. in l. cum tale. §. si arbitratus. si mitat. 4. nu. 6. Ioan. Robertus. lib. 2. sentent. cap. 27. Peralta. in d. & Proculo. 20. D. de legat. 2. qua sententia in primis probatur ex generali regula nostri textus, qua probabimus inter coniunctos coniunctione mixta etiam in usufructu ius accrescendi admittendū esse. l. 1. & per totum, D. de 95 usufructu accresc. † Secundò ex textu. in d. l. mulieri & Titio. in versiculo. quandiu. vbi. I. C. à contrario sensu significat, mortuo Titio vel capite minuto, totum usufructum muliere habituram: nam dictio illa quandiu temporalem, nō vero perpetuam mulieris exclusionem à portione Titij significat, argu. textus in. l. siue manifestus: 10. §. tā diu. D. de cōdīct. furtipa. Tertiò ex versi. tantū. vbi tantū mulieri coēsum est dicitur quantū haberet si cōdīctum paruisse: sed si cōdīctio ni paruisse mortuo Titio, vel capite minuto ius accrescendi loci in haberet. l. 1. §. interdum. D. de usufructu accresc. ergo.

95 Nec † hāc interpretationē impugnabis si

I. h. 3 dixi.

dixeris, quod si ius accrescendi locum haberet, cum Titius conditione defecetus fuerit, totum vsumfructum mulier ab initio habere debuisset. l. vniuersitatis. §. sin autem aliquid. C. de caduc. toll quoniam respōdeo, quod licet Titius verē conditione defecetus fuerit, mulier tamē nō petuisset hoc allegare, & ad eius portionem admittit. cum enim ad propriam portionem legis beneficio admittatur, quasi conditioni paruisset, & sic quasi non nuplisset, allegando postea portionem Titij esse defectam, necessario allegaret se esse nuptam, & sic tanquā cōtraria allegans nō esset audienda. l. 2. C. de furtis. quia non potest ad eundem vsumfructum, & tanquam nupta, & tanquā non nupta admitti. l. Titij si non nupserit. 99. D. illo titulo, quem textum ad pulchrum casum ex pendit Couar. lib. 1. variarum. cap. 19. n. 9.

97 Neque † iterum obstat, quod si in d. l. mulieri. ius accrescendi locum haberet, repudiatio Titij mulieri prodesse debebat, cuius contrarium Papinianus asserit ibidein ad finem, quoniam animaduerto mulierem in eo textu, idem consequuturam quod haberet si conditioni paruisset. Si igitur mulier non nuplisset, sed conditioni parere vellet, id efficeret præstantio cautionem Mutianam. Authentica cui relictum. C. de indicta viduitate toll. quæ cautio in eo legato vsumfructus necessaria esset, si conditio vere esset adimplenda, quasi si remoto beneficio cautions mors mulieris expectanda esset, legatum vsumfructus debetri non posset. l. heres meus. 79. §. quamuis. D. de condition. & dem. l. Titio. § 8. D. de vsumfructu, in legato vero Titij cum conditio illa si mulier non nupserit, sit casualis, quoad Titium non nisi morte mulieris adimpletur. l. hoc genus. 105. D. de cond. & dem. neque cautionis Mutianæ remedio Titius vti possit. l. Lavia. 77. §. Titio. D. illo Titulo, cum rigatur viuente muliere conditio scripta pendeat, vtique Titius repudiare non posset pendente conditione. l. si ita scriptum. 45. §. si sub conditione. D. de leg. 2. & repudiatio tanquam nulla mulieri non prodesset, vnde neque prodesse debet si mulier nupserit, cum perinde habeatur ac si non nuplisset. Quæ omnina sunt notandissima ad. d. l. mulieri & Titio. D. de cōdition. & de mōstra & sic soluitur. nonū argumentum.

98 Neque † obstat Decimum ex. d. l. 3. §.

sed et si coniunctim. D. de lega. præst. cuius argumento notat Bart. in. d. l. reconiuncti. d. num. 43. & sequuntur plures relati supra proxime, cū, qui succedit & habet legatum de iure speciali contra voluntatem testatoris non habere ius accrescendi, sicque interpretans. d. l. mulieri & Titio. Quoniam verius est non ideo ibi cessasse ius accrescendi, quia legatarius qui ex liberis, vel parentibus testatoris erat, ad legatum de iure speciali admittitur, sed quia Prætor in illo edicto solum conseruat legata, quæ specialiter & expresse liberis & parentibus testatoris relinquuntur, ea vero quæ extraneis personis relicta sunt, licet eorum commodum liberis & parentibus acquirendum esset, veluti si seruo eorum legatum esset, illo edicto non conseruantur, vt docet I.C. in. d. l. 3. §. hoc autem ex quo constat in. d. §. sed et si coniunctim. portionem collegatarij extranei quæ accrescere debebat coniunctæ personæ id est liberis vel parentibus, non conservari illo edicto, quia eis expresse & specialiter coniuncta non fuerit. Quæ interpretatio planissima erit si coniungas eum textum cum. §. proxime præcedenti. & sic soluitur decimum argumentum.

99 Neque obstat vndeclimum ex textu in. l. & Proculo. 20. D. de lega. 2. Ad cuius explicationem animaduerto quod et si frequenter ab interpretibus traditum fit inter coniunctos coniunctione legali ius accrescendi locum habere, id tamē commentitium est, & ab interpretibus cōtra morem loquendū I.C. admissum, apud quos ea coniunctio nusquam legitur.

Neque obstat inter duos dominos eiusdem serui heredis instituti admitti, & inter eos qui ad eandem successionem sive ex testamento sive ab intestato à lege vocatur, d. l. seruus cōmunis, eum alijs in argumēto relatis. Quoniam illud nō procedit ratio ne alicuius coniunctionis, sed ex diuerla causa. † In successione quidē ex testamento ex illa vulgata, ne testator decebat pro parte testatus & pro parte intestatus, cōtrare gulā. l. ius nostrum. 7. D. de reguli. iuris. cū alijs quæ adduximus ad. §. hereditas suprà de hered. inst. quæ sola ratio efficax est ad inducendum ius accrescēdi inter eos, inter quos nulla omnino coniunctio cadit. vt dicit Bart. cōmuniter receptus. n. 25. in. d. l. re coniuncti. quā ad. d. l. seruus cōmunis cōside rauis

101 rauit ibidem Accurs. & alij sequuntur † In successione ab intestato procedit ius accrescendi, nō ex aliqua coniunctione, sed ex natura successionis, quia legitima successio semper defertur seruata gradus prærogatiua Authentica defuncto. C. ad Ter tull. Authentica post fratres. C. de legitimis heredibus, §. 1. §. si plures. vbi dicemus, infra. de legit. agn. successione vnde salua gradus prærogatiua, portio vacans non potest ad ulteriorem agnatum transire, sed existentibus in eodem gradu accrescere debet. d. l. si ex pluribus. 9. D. de suis & legit. qua etiam ratione & in bonorum possessione contra tabulas ius accrescendi admittitur, ex iuribus relatiis: † Item & in querela inofficiosi testamenti. l. si ponas. 23. §. fin. D. de inofficio testamento quia hæc remedia eodem ordine, & ijs demum dantur, quibus & successio ab intestato competit. l. non putauit. 8. §. fin. D. de bonorum possel. contr. tab. §. eadem hæc infra de hereditatibus quæ ab intest. Vnde quoties huiusmodi rationes deficiunt, & ex sola coniunctione induci debet ius accrescendi, non alia quam coniunctio testatoris sufficit, nec sat erit plures ad eandem rem simul à lege vocari, vt satis constat ex textu. in. d. l. & Proculo. vbi dominis à lege legatum seruo communi relictum simul defertur, & tamen non habent ius accrescendi. † Est & aliud exemplum in pluribus heredibus. eiusdem legatarij ad quos legatum non agnitus transmittitur, qui quamvis à lege ad legatum illud simul vocentur & admittantur, non tamen habent ius accrescendi. l. legatarius. 38. D. 104 de legatis. 1. † Quæ interpretatio ad. d. l. & Proculo. planior fiet, si consideres præter hæc nullam rationem esse quæ ius accrescendi inducat, nulla enim inter dominos ibi adfuit coniunctio, vt Proculus ibi ait. Non enim coniunctum, sed partes legatas non realis, quia domini ab initio partes habent, non concursum, quod necessarium erat in reali coniunctione, non etiam verbalis, quia neque in persona serui coniunctio aliqua considerari potest, cum in vna tantum persona considerari non possit coniunctio. dicto. l. re coniuncti. ibi. si duobus. textus. hic. ibi. duobus legata sit. neque in personis dominorum quia verba testatoris ad eos non diriguntur, verbis

enim coniuncti sunt hi, quos sermo testatoris coniungit. l. vnicā. §. hoc ita tam varie. ibi. propter unitatem sermonis. C. de caducis toll. l. triplici. 140. ibi. quos nominum complexus iungit. D. de verb. significatione, quare inter dominos ad quos testatoris verba, siue sermo non dirigitur verbalem coniunctionem cadere impossibile est. Præterea quia in hac coniunctione dominorum personas non inspicimus, quia non quærimus cui acquiratur, sed cui honor habitus sit argumento. l. 3. §. hoc autem. ibi. ad quem testatoris verba diriguntur. D. de legat. præst. sed magis ipsius serui personam. l. 1. §. 1. D. de usufructu accrescere. in quo ut diximus veris balis adesse coniunctio non potest. † Verū hanc nostram resolutionem fortiter impugnat difficultia duo Papiniani & Vlpiani respōsa, quibus in eadem causa cōmunitis serui ius accrescendi admitti oportere probatum est, illius in. l. si duobus. 41. ibi. perinde ac si meo & alterius seruo legatum esset. D. de legat. 2. huius in. d. l. 1. §. 1. D. de usufru. accrescēdo.

Sed si recte consideres Papiniani verba proxime relata, non de communi seruo, sed de duobus seruis meo & alterius intelligenda sunt, tunc enim cum serui coniuncti sint ex personis eorum domini ius accrescendi habent. Quæ interpretatio eidem erit, si casum illius versiculi cōferas cum superiori in principio tex. proposito, cui similem esse ait. I. C. similitudo autem in hoc consistit, quod quemadmodum inter duos seruos eiusdem domini est locus iuri accrescendi ita quoque in duabus seruis diuersorum dominorum.

106 Vlpianum † autem in d. l. 1. §. 1. et si expresse à Celso in d. l. & Proculo. dissentire putauerit Cuiatius. lib. 8. obseruation. c. 35. & ad Africanum. tractatu. §. fol. 69. communis tamen vt eos componat distinguunt, inter legatum proprietatis & usufructus vt post Accurs. ibidem, docet Bart. in. d. l. & Proculo. & in. d. l. re coniuncti. num. 59. vbi communem testatur Ripa. num. 204. Crotus. num. 125. Huius discriminis varias rationes adduxerunt interpretes. in dictis locis. & Joan. Robertus. lib. 2. sentent. capite 24. Duare. 107 lib. 1. de iure accresc. cap. 13. † Vera tamen differentia ratio est, quod cū legatum usufructus non perficiatur in prima acquisitione, sed cōtineat plures acquisitiones successivas, quia quotidie constituitur

& acquiritur, l. 1. §. fin. D. de vſufructu acreſſ. li vſuſructus. 6. D. de vſuſructu. leg. quotidie quoque de nouo ſeruo acquiritur. & per eum domino: ſi igitur tempore nouæ acquisitionis non polſit acquiri alte ri domino propter repudiationem; vel ex alia cauſa, tunc in totum acquiritur alteri ac ſi illius tantum ſeruuſ esſet. iuxtaſ. 1. §. communis ſeruuſ. D. de ſtip. ſeruorum, quod ſecus eſt in proprietate legata, quæ cuim vno eodemque teinpo re acquiratur, quo uterque dominus capax ſit, vt non poſſuimus, regula d. §. communis ſeruuſ. & ſic ſoluitur vndeclimum argumentum.

108 Non t obſtat duodecimum, & vltimum argumentum. ex. d.l. cum ſingulis. 12. D. de vſuſructu, accres. cuius textus grauiſſima eſt diſſicultas, dum inter legatarios quibus idē vſuſructus relietus eſt, ius accrescendi nō admitti probat. Sed reſpon det Bart. in. d.l. re coniuncti. num. 1. ad fine. legatarios ibi fuſſe omnino diſiunctos, quia licet eadem res fuerit eis relieta, fuit tamen in diuersis teſtamentis. Superior ta men reſolutio procedit quando ab eodem teſtatore vſuſructus fuit duobus relietis in diuersis orationibus: eſt communis interpretatione Iasoni. nu. 23. Ripæ. nu. 27. Polyto. nu. 2. Ratio eſt quia ex diuersis teſtamentis ius coniunctionis non contingit docente Vlpiano. in. l. ſi ſub conditione. 16. ad ſi. D. quibus modis vſuſructus amittatur. niſi illa teſtamenta iuriſ in terpretatione, pro vno habeantur. l. pa tris & filii. 20. D. de vulgari. §. igitur ſupra de pupillari coniuncta. l. coheredi. 41. §. coheres. in fine. illo titu. Hæc, licet in ſe veriſiina ſint, non tamen conueniunt. d.l. cum ſingulis. ex qua non conſtat plures te ſtatores fuſſe.

109 Vnde t idem Bart. d. nu. 1. ideo ibi in vſuſructu ius accrescendi cefſare arbitra tur, quoniam eadem res fuit legata, à diuer ſis tamen heredibus nominatim, vt con ſtat ibi. Cum ſingulis ab heredibus ſingulis. & magis ex. l. cum aliis. 13. ſtatiſ ſequen ti ibi. Cum aliis ab alio heredo vſuſructum vindicet. quo caſu nulla interuenit coniun ctio, non verbalis, quia ſeparatim legatum fuit; non etiam realis, quia ab initio partes habent legatarios, quia ſinguli heredes pro portione hereditaria tantum con ſententia grauati, regula. l. pro heredita rios. 2. C. de hered. action. l. ſi fundum. 81. §.

ſi libertus. D. de lega. 1. atq; ita non habet vnuſquisque ex legatarijs integrum rem legatam, vt concurſu partes fiant, ſed rei par tem separatam & diuifam. idque ſignificat textus, in verſiculo. non minus quam ſi equis portionibus duobus eiusde rei fructus legatus fuſſet. Hanc Bart. ſolutione communiter rece ptā teſtantur in. d.l. re coniuncti. Alex. col. 1. Alciat. nu. 8. Bolognetus. nu. 71. Ripa. n. 18. Petrus Loriotus. de vſuſructu. Tract. de coniunctis axiomate. 2. Frac. Duaren. lib. 1. de iure accresc. ca. 10. Menchaca. de ſuccelſio. progreſſu. lib. 3. §. 23. nu. 26.

110 Ex qua t obſeruatione elegans col ligit limitatio ad regulam huius textus, dum de re coniunctis loquitur, vt non pro cedat quando eadem res in diuersis orationibus diuersis relinquitur legatarijs, non ab vno herede ſed à diuersis, tunc enim vnuſquisque partem habet, & ſi eam repudiet non accrescit alteri, ſed inanet penes heredem: induci potest Vlpiani ſententia in. l. quid ergo. 53. §. ſi quis duos. D. de legatis. 1. coniuncta. d. l. ſi ſub conditione. 16. D. quibus modis vſuſructus amitt.

111 Sed t hec interpretatione quamvis comuni ſit, & in ſe vera, non tamen tollit illius legis diſſicultatem, dum ait non mi nus ſeparatos videri legatarios, quām ſi duobus, æquis partibus legatum eſſet; & tamen in hoc caſu conſtat legatarios non ſeparatos, ſed coniunctos appellari verbiſ tantum in. d. l. re coniuncti. ibi, item verbiſ non etiam re, Titio & Seio fundum æquis partibus do lego. Præterea Papinianus. in. d. l. cum ſingulis. verſiculo. non minus. ponit ca ſum diſſimilem primo, ergo neceſſario fate dum eſt in ſecundo caſu non à ſingulis heredibus vt in primo, ſed ab vno herede lega tu fuſſe, aliaſ enim non diſſimilis ſed idem caſus eſſet. Deinde ratio ab Vlpiano ſequēti. lege adiecta. cum alius ab alio herede vſuſructum vindicet. non congruit huic interpretationi, nam ſecundum eam non vſuſructum ſed parteim vſuſructus vindicare vnuſquisque debet.

112 Quare pro vera illius textus interpreta tione animaduerto Papinianū in eo loco de vſuſructu legato loqui, cuius ea eſt na ſra & conditio vt inter legatarios diuifus, in vna quaque perſona diuetsus & diſtinctus vſuſructus conſtituatur, adeo vt alter alterius pars dici non poſſit. l. ſtipulatio ista. 38. §, ſed ſi quis. D. de verbo. obligation. ibi.

ibi. licet diuersi sint fractus. l. si id quod. 15. D.
de duobus reis. l. si cum duorum. 32. ibi.
quoniam nulla communio iuris esset, vbi notat
Accurs. verbo, communio. D. de stipul. feruo
rum. Idem Accurs. in. l. repetit. §. verb. here
dibus. D. quib. mod. vſusfructus amitt. do
cet Bart. in. d. l. si id quod. n. i. & in. d. l. stipu
latio. §. si quis ita. n. i. & in. l. si vſusfructus.
num. 2. L. de nouationibus. ¶ Cum igitur
in. d. l. cum singulis vſusfructus ab initio di
uisus in partes fuerit inter legatarios, non
solum in secundo casu, quando æquis par
tibus legatum fuit, sed etiam in primo quā
do à singulis heredibus relatus est, vt supra
diximus, diuersus vſusfructus, in persona
vniuersusque ex legatarijs constitutus vi
detur. Vnde fit vt nec coniuncti sint, nec
ius accrescendi habeant, quia in diuersis re
bus nec coniunctio, nec ius accrescendi ca
dit. l. huiusmodi. 84. §. quibus. D. delegat. i.
Ex quo patet vnu illius legis in hoc consi
tere, nō an à singulis heredibus, vel ab uno
vſusfructus legatus sit, sed in hoc solum an
quibus inter legatarios ab initio fuerit, &
hoc significate voluit. I.C. Vlpian. in. l. cū
alus teq. dum ait ideo cessare ius accrescen
di, quia alius ab alio herede vſumfructum vindic
at, quali dicat, non partem eiusdem vſus
fructus vnuquisque accipit quod necessa
rium erat ad induendum ius accrescendi,
sed vſumfructum simpliciter vindicat, quia
vnu vſusfructus alterius pars non est.

¶ Ex qua ¶ verisimilis interpretatione in
fato verisimilis esse antiquorum sententia
quorum meminit Accurs. in. l. i. in princ. ver
bo, partis rei, vers. quidam tamen. D. de vſuf. ac
crel. existimatim inter coniunctos ver
bis tantum nō habere locū in vſusfructu ius
accrescendi. Quā opinionē ideo omnes re
probat, quia inter vſumfructū & proprie
tatem in hoc casu nullā videtur posse con
sideri congruā differentia rationē, vt prae
ter Accurs. d. loco constat ex Baldo. in. l. si
tibi eod. tit. Floriano. in. l. quoties. §. vniuer
sorū. D. de vſusfructu Ripa. n. 68. Bologne
to. n. 238. Ioāne de Villalonga. fol. 29. in d.
l. reconuncti. ¶ Sed antiquorum opinionē
acriter defendunt aduersus cōmūnē Besu
cius. num. 30. Crotus. nu. 34. & Polytus. n.
45. in. d. l. re coniuncti: Portius hic. n. 11. Dua
renus, lib. 1. de iure accresc. 10. Mencha
ca, lib. 1. de succes. creatione. §. 10. n. 122. &
lib. 3. de succes. progressu. §. 23. n. 27. Qui
bus expressè fauet textus in. d. l. cum fin

gulis, secundum superiorem nostram inter
pretationem. ¶ Deinde induci potest tex
tus. in. l. inde Neratius. 4. ibi. toties ins accrescendi
esse, quoties in duobus qui insolitum habuerunt,
coniuncta diuisus est. D. de vſuf. accrel. ergo
inter coniunctos verbis tantum, cum non
concursum sed ab initio diuidatur, non erit
ius accrescendi. ¶ Præterea facit textus
in. l. 2. illius tituli, ibi, ius accrescendi heredes nō
habere, nam videri vſumfructum constitutum, non
per concussum diuisum. ¶ Nec iura quā pro
communi opinione adducit Bolognetus,
vbi suprà, aliquid faciunt nempe textus in
lege. i. §. idem ait, & in. §. idem est, & in. §.
interdum, eodem titulo. quā cum solum lo
quantur de coniunctis, de potentiori con
iunctione intelligenda sunt, nempe de mix
ta & non de verbali tantum, arguento. l.
queritur. 10. D. de statu hominum. Ratio
nem autem differentiae inter vſumfructum
& proprietatem hac in re inuenire facile
nō est, omnes enim quas huius nostrae opi
nionis auctores scriplerunt, parum suffi
cientes ad tantum, & tam magnum discri
men. constituendum nulli videantur. ¶ Vn
de illis omissis vera differentia ratio ex à
nobis obseruatis ad. d. l. cū singulis appareat
nam licet proprietas duobus æquis parti
bus pro induiso detur, eadem tamen res
manet. l. recte dicimus. 25. §. 1. l. loc⁹. 60. D.
de verb. significatione. At vſusfructu à testa
tore per partes diuiso inter legatarios di
uersi vſusfructus constituuntur, quē res ne
cessariō, vt diximus, ius accrescendi impe
no dire debet. ¶ Ex quo patet cur coniunctio
realis tātum, vel mixta ius accrescendi etiā
in vſusfructu inducat, nam cū in his coniun
ctiōnibus nō fiant partes ab initio, vt in ver
bali, sed concursum vſusfructus diuidatur. l.
coniunctum. 78. D. de leg. 3. d. l. inde Nera
tius. Si alter nō cōcurrat, appareat vſumfructu
m nūquam fuisse diuisum, sed integrū
apud legatarium manere. Quā sunt nota
tu dignissima pro explicatione totius ferē
tituli D. de vſusfructu accrescendo, & sic sol
uit argumentum & textus.

¶ Si cui fundus. 10.

i. Alienā relegata, cuius proprietatem quis ex causa
onerosa vſumfructum ex lucrativa consequen
tus fuit, proprietatis aſſimationē quis conſequi
tur.

Siis cuiusfundus alienus legatus est, pro prietate ex causa onerosa, vsumfructū ex lucrativa adeptus sit, solius proprietatis estimationē consequetur. I. non quocūque. 82. §. fundus. D. de leg. I. & con ducit sentētia tex. in. §. si res aliena, supra cod. l. 43. l. 44. ti. 9. p. 6. cōcludit autē Iusti nianus, quod si legatarius qui acquisiuit proprietatē ex venditione, & vsumfructū ex cōsolidatione, iuxta. §. finitur supra de vlu fructu. petat fundū abherede, nō male agit, neq; dici potest cū plus petere cōtra. §. plus inf. de actionib. quia quāvis heres nō tenea tur ei estimationē præstare vsumfructus, cū in eo duę lucrativę causę concurrere nō possint, tenetur tamē estimationē proprietatis fundi præstare, cū illā habeat legatarius ex titulo oneroso, nec legatarius petē do fundū, videtur necessario etiam petere vsumfructū cū fundus sine vsumfructu recte dicatur. I. recte dicimus. 25. D. de verb. significatione.

§. Sed si rē legatarij. II

- 1 Propria res legari nemini potest.
- 2 Meū quod iam est amplius meum effici non potest.
- 3 Propria res sub conditione legari potest, & alij in casibus, n. 5, & seq.
- 4 L. 1. D. de Regula Catonianæ.

Res propria nemini legari potest nec si dominus eam alienauerit legatū cō ualescit. Idem deduces ex l. cum ser uis. 39. alias. l. apud Julianū. 40. §. si Titius. l. cætera. 41. §. tractari. D. de leg. 1. l. Mœnius. 66. §. fundo. vers. Sin autē. D. de leg. 2. l. cum quis decedens 37. in princ. D. de leg. 3. l. proprias res 13. C. delegatis. † Rati onem hic scribit Iustinianus, quia quod pro prium est ipsius legatarij amplius eius fieri non potest, l. 3. §. ex pluribus. D. de acquir. possessione. l. nō. vt ex pluribus. 159. D. de reg. iuris. §. sic itaque inf. de actionibus.

Verū hæc decisio sequētibus modis intel ligēda est. Primo, vt procedat vbi res propria alicui pure legatur, nāt sub cōditione relinquī potest. d. §. tractari. l. mea res. 98. D. de cōdit. & dem. facit. l. existimo. 61. D. de contra. empt. alijs si pure legata sit, & si eam ex post facto heres alienauerit, ni hilo magis cōualeſcet legatum, quia à prin cipio non consistit. textus. hic & d. §. tracta

- 4 ri. † Neque contrariū probat tex. in l. 1. ad finē. D. de reg. Catonianæ, vbi si alicui res propria legetur valet legatum si eam viuo testatore alienauerit, quoniā cum cōmuni respondeo legatū ibi suisse relictum sub cō ditione si legatarius rē viuo testatore alienasset, & ob id tex. inquit quod si testator statim decebat non potest deberi legatum cum iā conditio non possit impleri. † Se cundo si res propria quæ legatur sit alteri obligata vtile erit legatū, vt heres eam lue re teneatur. l. si tibi homo. 88. in principio. D. de leg. 1. d. l. Mænius. §. fundo. † Tertio, si vsumfructus sit apud alium, similiter heres emolumētū vsumfructus præstabit. d. §. fundo. † Quarto, si res propria à legatario pos sit auelli non erit inutile legatū. l. non quo cūque. 84. in principio D. de leg. 1. † Quin to si testator in illa re propria legatarij aliquod ius habeat, similiter valebit legatum propter illud ius quod tunc cēsetur remittente. l. si domus. 74. §. fin. D. de leg. 1.

§. Si quis rem suam. II

- 1 *Suam rem, tamquam alienam. si quis legauerit va let legatum.*
- 2 *L. si pater. 4. §. quoties. D. de manumiss. testa ment.*
- 3 *Veritas opinioni præfertur: aliquando opinio veritati.*

Si quis rem † suam, quam alienam lega starij ve esse putabat legauit, valet lega tū. Idem probabis ex. l. vnū ex familia. 67. §. si rem. D. de leg. 2. Decisionis ra tio est, quia plus valet quod in veritate est, quā qđ in opinione. l. 2. §. si à pupillo D. pro emptore. l. regul. 9. §. qui ignorauit. D. d. iu ris & fact. ignor. l. si pater. 4. §. quoties D. de manumis. vind. cū alijs. quod verū † intelli ge quādo in veritate nō deficit aliqua vo lūtas, vt hic, & in d. §. quoties, vbi si quis ser uū propriū quē alienū esse putabat manumittat, valet manumissio, nāq; si alienū ma numittere volebat, lōge magis manumitte ret propriū: & ob id si testator leget rē pro priam, tanquam legatarij valebit legatum, quia credimus similiter suisse legaturum si sciuisset suam. Idque in vltimis volun tatis admittimus, quia eas, vt exitus ha bēre possint, latius interpretamur. l. in testamētis. 12. D. de reg. iur. iūcta. l. vel ne gare

3 gare. §. D. quemad. test. aper. † in contraria. etibus vero, hanc interpretationem non sumimus sed totū actu inutile iudicamus l. 3. §. subtilius. D. de conditione causa dati, induces. §. impossibilis de hered. inst. &. §. si impossibilis inf. de inutilib. stip. In his autem quae solo animo consistunt quia omnino bona requiritur certitudo, opinio veritati preferatur. l. is qui putat. 15. D. de acquir. hered. itē etiam ubi publica utilitas dictat, ut opinio praeualeat, tunc veritas non attenditur. §. sed cum aliquis supra de testamentis.

§. Si rem suam. 13.

- 1 Alienatio voluntaria legati a testatore facta illud perimit; secus si ne: effaria sit, cū distinet. de quae sequentibus. num.
- 2 Alienationis appellatione pignus continetur.
- 3 L. si maritus. 12. C. de donat. inter virum.
- 4 L. cum hic status. 32. §. si maritus. D. de donatio. inter virum.

Si testator rem suam quam legauerat, totā vel partem eius alienet, siquidem non adimendi animo, adhuc consistit legatum, si adimendi animo, legatum inutile est. Cum autem Iustinianus id testantis voluntati totū tribuat, nec ea qualiter explicetur aperiat, ex comuni opinione sic diligue. Si alienatio fiat ex causa voluntaria ceterum legatum reuocatur. l. rem legata. 18. D. de adim. legatis. l. 17. in fine. l. 40. tit. 9. par. 6. quamvis inutile sit alienatio. l. legatum. 24. §. pater. D. de adim. legat. Si ex causa necessaria durat legatum. l. fideicomissa. 11. §. si rem. D. de leg. 3. dict. l. 17. tit. 9. pag. 6. † nec si testator rem quam voluntarie alienauit redimat, legatum conualecet, si nouam testatoris voluntatem legatus non probauerit. l. cum seruus 15. D. deadim. legat. planè, ut dicemus ad titulum. infra de ademptione legat. legata nuda voluntate tolli possunt. l. 3. §. fin. D. illo titulo.

3 In textu, ibi, pignori dedit. Quamvis † pignoris datio alienationis species sit. l. fin. C. de rebus alien. in nostra tamen materia non videtur testatorem animo adimendi legatum pignoris datione alienasse, tum quia verum dominium apud ipsum manet. l. pignus. C. de pignor. actione, tum quia plerunque necessario res pignori datur: necessaria autem alienatio ademptionem non indu-

4 cit. dict. §. si rem. d.l. 17. part. † Neque obstat. textus, in. l. si maritus. 12. C. de donat. inter virum, ubi donatio inter virum & uxorem quae post mortem vii legati habet, l. donationes. 25. C. illo tit. per pignoris speciale dationem reuocatur. Quoniam respondendum est quod cum illa donatio non ante valeat, quinimo omni iure improbeatur, quam testatoris voluntate vel expressa vel tacita confirmetur. d.l. donationes. l. cum hic status. 32. D. eod. ille autem qui eadem rem quam donauit pignori dedit, non videatur illam confirmare, quasi confirmatione cessante illam videtur reuocasse, nisi de contraria voluntate constet, & sic intelleges. d.l. cum hic status. §. si maritus ea.

§. Si quis debitori. 14.

- 1 Liberationis legatum utile est, & quibus rationibus.
- 2 Suum est quod quis debet.
- 4 Debitor est a quo iunctio pecunia exigere potest.
- 5 Liberationis legatum pluribus modis relinquitur.

1 **Q** Via † & incorporales quoque res legari possunt, constat quod si creditor debitori suo liberatione legauerit utile legatum erit, exindeque neque debitorem neque heredem eius, aut, qui heredis vicem habet conueniri posse. l. l. 3. §. & toto. tit. D. de liber. legata. Dubitandi ratio illa esse potuit, quod res sua legari legatario videbatur, † siuē enim cuiusque est quod quis debet. d.l. 1. & l. scribit. 34. D. de aucto & argen. leg. Praterea obligatio non dissoluitur, nisi ipsdem modis, quibus contracta est 2 l. nihil. 35. D. de reg. iur. † Cæterum quia non corpus sed quantitas in legato est, inductum est, ut siue heres petat exceptione repellatur, siue non petat agere ulterius legatus possit ut heres cum liberet. textus. hic. d. l. 3. l. legauit. 25. D. de liberat. legat. 3 Pluribus † autem modis liberatione posse legari constat, sed præcipuus est cum chirographum, quo debitum continetur legatur. d.l. 3. §. 1. l. seruū filij. 44. §. cū qui chirographum. D. de leg. 1. Aliud si est testator

stator pignus sibi pro debito obligatum legauerit debitori, tunc enim ab eo debitum peti poterit, quia solum ius pignoris censetur remissum. l. i. §. 1. D. deliberat. legata. l. 16. titulo. 9. part. 6. vbi notanter explicat Gregorius, Ant. Gomez. 1. tomo. cap. 12. num. 32.

§. Ex contrario. 15.

- 1 Legatum à debitore creditori rei debite factum inutile est, quod tamen sequentib. numeris explicatur,
- 2 Legatum, si peruerenerit ad casum à quo incipere non potuit utrum vivitur?
- 3 L. debitor. 82. in princ. D. de leg. 2. l. verbis legati. §. D. ad l. Falcid.

Cum legatum † continere utilitatem semper beat, vt in definitione diximus, recte hic docet Iustinianus quod si debitor creditori suo quod debet legauerit, & nihil plus sit in legato quā in debito inutile legatū erit, cū nihil amplius per legatū habeat. Idē deduces, ex l. si creditor. 28. D. de leg. i. l. debitor. 82. D. de leg. 2 l. legavi. 2 §. §. fi. D. libera. legata. Quā de cilio sequent. modis. explicanda est. Primo † vt non procedat quando legatum potest habere utilitate in modo, tempore, cōdictione, vel loco, vt hic, & l. Qn autem. 29. D. de leg. i. l. t. † valebit si debitū erat in specie propter cōmodū rei vindicationis quā creditori acquiritur. l. si mulier. 3. §. si rem. D. de leg. 3. Præterea † si ex legato consequitur creditor vt interrūpat præscriptionem à debitore inchoatam iuxta. l. cū notissimi §. sed & si quis. C. de præscriptione trigint. vel quadrag. ann. Deinde † hoc legatū quā uis sit inutile, respectu creditoris, erit tamen utile respectu heredū, vt si unus sit gratus soluere, is tantū præstet illud debitū l. non solū. 7. §. sed et si duobus. D. de lib. legata. Plane † propter commoda represenata potest creditor legatarius grauari. l. si deportati. 7. §. fin. D. de legat. 3. & Falcidia locum habet. l. 1. §. si quis creditori. D. ad leg. Falcid. est enim hoc interulurium mediū temporis in consideratione. l. ait Prætor. §. li. cum in diem. D. quā in fraud. cred. licet non possit legatarius creditor grauari quando cōmodū rei vindicationis solum habet. d. §. si rem.

In eodem textu versiculo, quod si viuo.

7 Grauis † fuit inter veteres prudētes cōtentio, An legatum quod semel competit, si in eam causam peruerenerit à qua incipere nō potuit, idcirco inutile fiat? Papinianus † in l. verbis legati. §. versl. quod si dies. D. ad leg. Falcid. non fieri irritum docet: Paulus autē præceptor suo apertissime aduersatur in l. debitor. 82. versl. quod si viuo D. de leg. 2. qui mouebatur eo argumento quod hic Iustinianus reculit, videlicet quod dispositio quā tēpore præsenti valet, si perueniat ad eum casum à quo incipere non potuit omnino extinguitur. l. pro parte. 11. D. de leuitutib. cum alijs. Verum Papiniani sententia, quam hic Iustinianus probat longe ve- rior est, sepissime enīr. ea quā vtiliter gesta sunt durant, licet superueniat eius à quo initium habere non poterant. l. in am biguis. 66. §. non est nouū. D. de leg. iur. l. is cui. 18. D. de testam. cap. factum legiti- mē, de regul. iur. in. 6. Neque obstant iura quā contrarium probat, nā non procedūt quando actus superueniēs tendit ad eundē finem, vt hic & in d. l. verbis legati. Nec ob stat. d. l. debitor, versl. quod si viuo, quoniam omissis opinionibus dicendum est lulium Paulum illius legis authorem tenuisse op- positionem Papiniano cōtrariam, cum autem Iustinianus hic, exploso Paulo Papinianū probauerit, Pauli opinio rejicienda est, vt hinc eorum negligētia inculanda qui Pā dectarum centones compoluerunt, vt hic aduertunt Balduin. Hotom. & Egūinatus.

§. Sed si vxori. 16.

- 1 Dos soluto matrimonio quando vxori restituenda.
- 2 Dos à viro vxori legari potest, vtileque legatū est.
- 3 Dos, etiam non numerata, si quantitatē expresse- getur, valet legatum.
- 4 Debitum legatum expressa quantitate debetur, etiam si debitum non sit, & num. seq.
- 5 Conditionis si non nupserit. disputatio vtilis, ob maximam frequentiā, & insignes difficultates. Conditiō. si non nupserit, obseruanda est. num. sequentibus.
- 6 Voluntas testatoris semper est seruanda, & n. 29.
- 7 L. Auia. 77. §. litio. l. mulieri & Titio. 74. in principio. D. de cond. & dem. & numero. 16. & nu. 30.
- 8 L. sed si hoc. 62. §. fi. l. cum tale. 72. §. Mauia. D. de

- D. de cond. & dem. l. Quasitum. 31. D. qui & a quibus, & nū, 36.
- 10 L. Titio. 96. §. si. D. decod. & dem. l. fin. D. de statu libetis, & n. 38.
- 11 L. legatum. 17. l. filia. 22. D. de annuis legatis & num. 40.
- 12 L. non dubium. 14. D. delegatis. 3. & numero. 42.
- 13 Authetica. Cui relictum. C. de indicta viduit. toll. & num. 43.
- 14 Condicio, si non nupserit, rejicienda est; & nū sequentibus.
- 15 Matrimonia libera esse debent.
- 16 L. heres meus. 79. §. fin. D. decond. & dem. & numero. 133.
- 17 L. intestato. 3. §. si quis libertam: D. de suis & legitim.
- 18 L. reprobenda. 5. C. de inst. & substit.
- 19 L. hoc modo. 64. §. quod si ita scriptum, D. de cond. & dem.
- 20 L. quoties. 22. D. decondit. & dem. & numero. 42.
- 21 L. cum ita. 63. in principio D. decon. & dem.
- 22 Matrimonia ut cives Romanoi contraherent, maxime eorum legislatores studuerunt, & numero. 46.
- 23 Panis, pramissaque propositis ad virtutem & bonitatem ciues alliciendi sunt.
- 24 Celibatus Romanis, reliquisque nationibus dedecoris fuit.
- 25 Leges Elia Sentia, Papia Poppaea, Iulia de maritandis ordinibus, & earum capita remissee.
- 26 Conditio, si non nupserit, quae lege rejiciatur contrauersum, & plures opiniones remissee.
- 27 L. adigere. 6. §. lege Iulia. D. de iure patronatus.
- 28 L. Iulia de Maritandis ordinibus, conditio si non nupserit, rejecta fuit, unde variae leges intelligentur.
- 30 L. 1. C. de indicta viduit. toll.
- Condicio, si mulier non nupserit, tertio adiecta quando rejiciatur, & nū sequentibus.
- 33 L. heres meus. 79. §. fin. D. decondit. & dem.
- 34 Filij s. m. iure ciuili iniussu patris matrimonium contrahere non poterant.
- 36 Conditio, si à liberis inpuberibus non nupserit, quare non rejicienda.
- 38 Libertatis fauor nuptiarum fauori preferitur, & quare.
- 40 Legatum relictum sub conditione, donec nuberet an praesens, an conditionale sit.
- 41 Legatum relictum sub ea conceptione, quotiescunque vidua erit, quando praestandum.
- 45 Videlicet. conditio seruata est.

- 47 Nuptias secundas contrahere licet, minus tam honestum.
- 48 Mulieribus maxime pudicitia expedit.
- 49 Mulieri siquid relinquatur, si castè vixerit? utrum lucretur, si nuptias contraxerit.
- 50 Secundo nubentium pena sublate sunt, non tamen illæ que in gratiam filiorum primi matrimoniū inducta sunt. n. 51.
- 52 Condicio, si non nupserit, vidua iniuncta, propter solam voluntatem testatoris obseruanda.
- 53 Condicio, si non nupserit, virginis. & ei quæ nū quam nupserit iniuncta, rejicitur. & num. 54. & 56.
- 55 Condicio, si nupserit, virginis adiecta, lege Iulia remissa, tam in primis quam in secundis nuptijs, intelligitur, contra Costam.
- 57 Viduitatis conditio arcet personam cui iniungitur a relicti petitione, intra primum annum, etiam praetita cautione de non nubendo quod à iure Regio admittendum sit, seq. numeris, disputatur.
- 58 Imperatorum leges in Hispania, nisi quatenus ratione nituntur, non obseruantur.
- 62 Viduitatis conditio etiam in viris obseruanda.
- I** **Q** Vamuis † soluto matrimonio vxori dos restitueda sit. l. 2. D. soluto matrimonio olin quidē iure Digestorū annua, bimā, triunā die, id est in tribus annis scilicet in quoilibet anno tertia pars dotis. Iure Codicis, & Regio mobilia statim, immobilia transacto anno, l. vniā. §. exactio. C. de rei vxoriae actione l. 31. ti. 11. p. 4. explicat Ant. Gomez in l. 50. Tauri. n. 46. non uissime Petr. Barbosa, in d. l. 2. 1. p. ex n. 2. indeque videretur dotis legatum à marito vxori factum inutile esse ex ratione. §. ex contrario sup. eod. † quia tamē plenius est legatum, quā de dote actio propter cōmodū representationis, & alta quæ considerat. l. C. in l. 1. D. de dote prælegata. Accurſ. hīc, verbo, plenius. Myntinger. & alijs, hīc ideo legatum valet.
- In versiculo. Sed si quam non accepit dotem.
- 3 Collige † generaliter ex hoc text. quod si quis legat alicui debitū quod te debere exsistat, si nullā quantitate atē ex primat legatum et inutile propter incertitudinem: si vero quantitate ex primat valet: in dote probat tex. in l. cū scriptū. 6. & in. l. fin. D. de dote prælegata. l. 3. l. fin. C. de falla caus. 4 adiect. leg. † & in omni alio debito. l. legamus. in fin. D. de lib. legat. quæ iura sic intelleges,

liges, & l. si sic legatum. 78. §. i. D. de leg. 1. ratio est quia falsa demonstratio non vitiat legatum. l. penult. D. de manumiss. test. d. l. 3. C. de falsa causa. Deinde quia non dos, sed pro dote certae res demonstratae sunt. d. l. cū scriptum. Itaque valet hoc legatum. Titio decem quae illi debet, quamvis nihil debeat. l. 2. C. de falsa causa, diuersum † est si testator leget alicui, quod sibi Titius debet, vel eidē legatario leget quod sibi ipse legatarius debet, nam siue exprimat, siue non exprimat quam titate semper legatum est inutile. d. l. si sic legatum. §. i. & est ratio, nam qui decem legit quae sibi debentur, si debitori legit, videtur ei tantum voluisse legare liberacionem, si vero alij legit tunc videtur legare actionem ad ea decem petenda; plane nec liberatio in eo intelligi potest qui non tenetur, nec actio aduersus eum qui nihil debet. & inde hoc legatum inutile est: secus est quando testator legit decem quae se debere putat, semper enim illa decem de suo patrimonio abesse voluit. siveque intelleges nostrum textum & iura supra citata.

6. Frequens est falso forensi quotidie occurres, & nostris his in scholis publicis priuatisq; disputationibus maxime agitata questio, nunquid si maritus vxori legatum aliquod reliquerit, ea tamē adiecta conditione ne nubat, legatum utile sit? quia conuenit nimis huius paragraphi materia, & ijs que in eius proposito & antiquiores & iuniores interpres adducunt, à me vero luculent pluribus ab hinc annis pro rostris in extēporali quadā disputatione fuit discussa, non grauabor cā hic intexere; quo magis difficultissimi nodi huius conditionis, si non nupserit, quæ late per Pandectarū & Codicis volumina sparsi sunt maximāque aīam interpretibus semper præbuerūt, explicentur. Quod facilius præstabūt generali questione proposita videlicet. *Vtrum cōditio si non nupserit, testamento, aut alteri dispositiōne, adiecta adimplenda sit, an vero reycienda?*

7. Et huiusmodi conditionē omnino adimplendam esse, non respuendam probare in primis videtur generale iuris axioma quo iactatur, testantium voluntates semper esse seruandas. l. in conditionib. 19. l. pater. 101. cum alijs illius tituli. D. de cōditionib. & demonstr. l. vbi purē, 19. D. ad Trebell. l. non aliter. 67. D. de legatis. 3. cum infinitis alijs, quæ retulimus in disputatione de mera. n. 202. Sed expressa est hoc casu te-

stantis, mens & voluntas, qui non aliter legatarium, siue heredem relictū habere voluit, quam si conditioni parceret, & non numberet, ergo obseruari hæc conditio debet.

8. Secundo tēadē pars probatur ex l. aīa 77. §. Titio. l. mulieri & Titio. 74. in principio. D. de conditionib. & demonstr. l. 1. C. de indicta viduitate tollenda, vbi relictū Titio sub conditione, si mulier non nupserit, non aliter ipse lucrabitur, quam conditione adimpta, & muliere non nupta, quod si ea nupserit, Titius conditione deseūtus legatum amittet, ergo.

9. Tertio huic sententię † fauent. I. C. in l. sed si hoc, 62. §. fi. versl. quod si ita scriptum. l. cū tale. 72. f. Māxiā, versl. non idem probatur, D. de condit. & dem. l. quæ situm 31. D. qui & à quibus, vbi conditionem, si non nupserit, reiciendam non esse, probatum est.

10. Quarto pro eadem † opinione induci non male potest eleg. tex. in l. Titio. 96. §. fi. D. de cond. & dem. & in l. fin. D. de statu liber. vbi si serui vlusfructus, vli pple seruus mulieri relinquatur, quo ad vidua erit, vel donec non nupserit, & eidē seruo libertas si nupserit mulier: ea nupta seru⁹ libertifit: igitur cōditio viduitatē inducens nō reicietur.

11. Quinto † confirmatur hæc pars ex l. lega tū. 17. l. filia. 22. D. d annuis legatis vbi legatū Atiq̄ relictū, quādiuvidua erit, vel donec filia nubat, nuptijs finiri probarūt. I. C. ergo conditio explosa non fuit.

12. Sexto huic † sententię accedit Gaius in l. ratione dubium. 14. D. de leg. 3. vbi non dubium esse ait, quin si vxori legatum sit. si non nupserit, idque alij restituere rogatalit, cogenda est, si nupserit, restituere. quibus verbislati pbat, cā cōditionē nō explodi.

13. Septimō & vltimo † & in hac sententia est Iustinian⁹ in d. authētico de nuptijs. §. que vero nūc sequitur, collatione. 4. & in authētica cui relictū. C. de ind. viduit. tol. vbi cui relictū quid fuerit a cōiunge, vel à qualibet persona, sub conditione, ne secundas ineat nuptias, intra annum petere nō potest, post annum vero præstata cautione, de nō nubendo, ex quib⁹ oībus, satis cōincit, cōditio nē, si nō nupserit, obseruādā esse, nō reiciēdā.

14. Sed † contrariam sententię non leuibus probata argumentis constat, quinimmo cā legē institutioni, legato, aut fideicōmissio adiectā, ne quis nubat, aut alia quælibet qua viduitas iniungatur, aut nuptiæ interdicantur, esse pro non scripta habendam,

& ea

- & ea reiecta puram manere dispositionem, pro qua et si plura construi possent argumenta sequentia tamen fortiora sunt. Primum est, & alterum non minus generale
- 15 iuris virtusque dicterium, † matrimonia libera esse ab omni metu, & impedimento debere. cap. gemma. 29. c. requisisti. 17. de sponsalib. l. Titia. 134. in fi. D. de verb. obligat. l. 39. ti. 11. par. 5. cum alijs relatis à Coua. in 42. par. cap. 3. §. 7. n. 5. Sed ea conditione matrimonia moratur, & nuptijs impedimentū infert, igitur reiecta est, ut placere probat. ex. in. d. l. sed si hoc, 62. §. fin. in princ. l. cū ita. 63. l. hoc modo. 64. l. cū tale. 71. §. si arbitratus. d. l. mulieri & Titio 74. ibi, si mulier nupserit. d. l. auia 77. §. Titio, ibi. si nupserit mulier, in l. Titia. 100. cum alijs. D. de cond. & demonst.
- 16 Sequens † argumentū est, ex elegati Papiniani sent. in l. heres meus. 79. §. h. D. de cond. & dem. vbi etiā eo casu quo conditione si non nupserit, alij quā legatatio adiecta est, reiectur. & tñ nullū tūc præstat impedimentū cū tertiq personæ nō inter sit legatariū, legatum consequi, igitur magis reiectetur conditione, eidem legatario scripta, quod idē probat. d. l. auia. 6. Titio, vbi conditio, si mulier non nupserit. Titio adiecta; si is eidem fundū testiuero debet, reiectur, vt mulieri fideicommissariæ succurratur.
- 17 Tertiò, phac parte vrget tx. in. l. intestato. 3. §. si quis libertā, verl. Sed si intra certum tempus. D. de suis & legit. vbi etiam si ad certum tantum tempus nuptiæ impedianter, prohibitiō excluditur, & cōditio tollitur.
- 18 Quarto, † iuuari potest, ex l. reprehēden da. 5. C. de institut. & substi. quo loco cōditio, relinqu te heredē si à viro diuenteris, reiecti, & ea spreti. mulier heredē habet, igitur & explodetur illa, si non nupserit, cum vt prior reiectatur, aliqua posset iusta causa subesse quā tamen non admittitur, nulla vero vt impedianter nuptiæ.
- 19 Quinto, † adduci potest tex in. l. hoc modo. 64. §. quod si ita scriptū. D. de cond. & de. vbi cōditio localis nuptiarū prohibitiuavt puta, si Salmaticæ mulier nō nupserit, nō admittit, igit magis ea quā generaliter matrimonio impedimentū infert respūda erit.
- 20 Sexto accedit † difficilis Iuliani locus in. l. quoties. 22. D. de cond. & dent. in qua lege scriptit, legatū, sub conditione, si nō nupserit, mulieri restitutum, si eius fideicomissum sit, vt Titio restituat, si nubat, si mulier nupse-

- rit legatum illud cā petere posse, nec esse cogendam fideicomissum præstare: quod ideo sit, quia semper nuptiarum impedimentū reiectendum est.
- 21 Septimò & † vltimo, idē verū ostenditur, nā & cōditio affirmativa, si nupserit, si aliquo modo matrimonium impeditat, reiectur, vt quia certæ personæ nūbere inulicet iusta est l. cum ita. 63. in princ. D. de cond. & dein. ergo longè magis tolletur ilia, qua omni modo nuptiæ prohibentur. † Retinquitur igitur ex his quæ proximis num. notamus conditionē hanc (si non nupserit) in testamento aut alia dispositione adiectā, obseruādā nūquā esse, sed pura manente dispositione pro non scripta habendā. Que conclusio, et si ex relatis sup. n. 7. & seq. non parum difficultis videatur. rationem tamē in obscurio non habet, siquidē apud omnes cōstat, maxime olim Romanis curæ fuisse, omni ratione prospicere ne ciuiū populiq; tot belis exhausti frequētia ciuitas destitueretur & subinde minimè lucrēscētibus qui de mortuorū locū replerent, sensim dilaberebantur. id quod & abūde testātur leges ab illis latæ, quas procūl dubio respexisse mihi videntur. l. C. in l. l. D. foliū. matri. l. hoc modo. 64. in fi. D. de cōd. & dem. l. 1. vers. & generaliter. D. de vēt. in pōss. mit. l. cū ratio. 7. §. si plures. D. de port. qnæ fil. dam. l. in bello. 12. §. medio tēpore in fi. D. de captiuis l. 2. D. de iure dotium. in l. 2. C. de indicta viduit Nā † vt in bene constituta republica p̄cenis & p̄mījs propositis homines ad virtutē & bonitatē impellere, allicereq; ve hementer legislatores student. l. 1. vbi elegāter ex poeta notauit Accurs. D. de iust. & iure. l. & virtutē. 4. C. de statuis & inag. tex. in proœmio Partitarū, & in l. 3. ti. 1. p. 1. in. l. 2. tit. 1. p. 3. Sic in omniū optimē fundato Romano populo leges, quibus notis & honorib⁹ c̄ues ad matrimonia, proleque suscipiendā inustarentur, passim roga-
23 bantur, apud † quos tā cælibatus probrofus erat, vt præter infamiæ notam, quā qui matrimonii nō cōtrahebāt alpergebātur, in grauiissimas eos incident p̄cas ex bono rū authorū testimonij cōstet, sed nec Romanis foliū, sed & alijs nationibus cælibatū dedecoris fuisse post Petru Crinitū, de honesta disciplina lib. 4. cap. 15. tellater Did.
25 Coua. in. 4. 2. p. cap. 8. in prim. n. 5. Inde † latæ fuerū leges illæ. Ælia Sentia, Papia, Popaea, Iulia de maritandis ordinibus, Iulia Misella, & alia

aliæ quibus omnes ad vxores liberorū pro creandorum causa ducendas coegerunt, & cælibatui pœnas irrogantes , maritos eo maioribus priuilegijs . & prærogatiuis donauerunt, atque præmijs affecerunt, quo plures liberos fustulissent, & quicquid cōiugiorū ineundorum libertati obstatasset amoliti sunt, quarū meminerūt Vlpian. in frag.ti. 1 3. cū seq. & ibi ad eū Iacob Cuiacius, idē lib. 3. obleruat.ca. 1 2. Fran. Duare. lib. 1. disp. c. 40. & seq. And. Alciat.lib. 3. dif punct. c. 3. & in l. ter cnixa D. de verb. significatione Barnab. Brisonius, lib. sing. de iure connubiorum. p. 9. Pardulph. Prateius, Frāc. Hotom. & Ant. Aug. ad veteres Pop. Rom. leges, sive de legibus , capite, de *Papia Popaea*, & de *Ælia Sentia*, *Iulia Mischel*. & *Iulia de mar. ord.* Diuus Ilidorus, libro. 5. ethymolog. capit. 1 5. relato, in capite. quæ dain. 2. distinctione , Agellius libro. 2. noct. capite. 1 5. Alexander ab Alexandro libro. 4. capite. 8. & capite. 22. & ad eum Andr. Tiraquellus, Ioannes Rosinus libro. 8. antiquitat. Roman. capite. 1 8. Francis. Connan, libro. 8. cap. 1. numero. 6. Did. Couarruu. d. c. 8. numer. 5. quos videbis latē eas leges interpretantes, & ex eis plures alias illustrantes.

Vnde & illud est, quod etsi alioqui supremarū voluntatū obseruationi plurimū ijdē Romani tribueret (vt sup. n. 7. in princip. diximus) tamen conditionē istam (si nō nupserit) testamētarijs dispositionibus adiectam sperni, & pro non scripta haberi voluerunt. Qua t̄ verò lege ea fuerit reiecta, apud omnes adhuc sub lite est. Ego vero, omissa opinione Raph. Cumani in. d. l. sed si hoc. §. si. existimantis, lege *Ælia Sētia* huiusmodi cōditionē sublatā fuisse, quem securè sequit. Costa. in. d. §. si arbitratu, scholio primo. in. n. 1. explosa etiā alia opinione Brisonij, li. 3. c. 3. referentis id ad legē Iuliā Mischellā quā sequutus nouissimē fuit Cuiac. li. 1. notat. c. 1. quas retulit eas improbas Did Spino. glos. 1 4. n. 7 1. Reiecta similiter & alia noua sententia Ioan. Roberti Aurelianensis dict. lib. 1. animaduers. c. 1. propè si, qui hoc legi Papiæ tribuit quē improbat Iacob. Cuiac. sub nomine Antonij Mercatoris, lib. 1. notatorū. c. 1. semper sequutus fui eorū opinionē qui lege *Iulia de maritādis ordinibus* eā conditionē sperni probarūt, inter quos Iacob. Cuiacius innotis ad Vlp. tit. 1 6. vers. neutrī legi. & ad Iul. Paul. libr. 3.

tit. 4. versic. *conditiones contra leges*. Ant. Aug. de legib. C. de lege *Iulia de marit. ord.* pa. 2. ad 27 fi. t̄ quibus maxime fauet tex. in l. adigere. 6. s. lege *Iulia*. D. de iure patronat. vbi Iulu scripsit, lege *Iulia* de maritādis ordinibus remitti ius iurandū, quod liberto in hoc im positum est, ne vxorē duceret, liberta ne nuberet, id quod ab eisdem auctoribus latē probatum est: ex qua t̄ vera obseruatio ne infero intellectum ad tex. in l. sed si hoc 6. 2. §. si. ibi. legem locum non babere, & in dict. l. hoc modo. 6. 4. ibi. an *fraus legi facta esset*, & sequentibus verbis, quibus legis mentio fit, & in dict. §. si arbitratu, ibi. *eamque legit sententiam videri*, & in dict. l. mulieri & Titio 7 4. ibi. tantum enim beneficio legis, & in l. heres meus. 7 5. §. fin. ibi. *quod in fraudem legis*. D. de conditionib. & demonstr. quorum iuriū verum intellectum , ordinarij interpretes non sunt allequuti , constat autem ex proximē notatis, dum in illis conditio si non nupserit, reicitur , ea omnia ad legem Iuliam de maritādis ordinibus referenda esse.

29 Quibus t̄ sic præhabitū nihil quæ retulimus pro contraria parte argumenta, Oberunt. Non primum, nam etsi verum sit testatoris voluntatem semper obseruandam esse , ex dict. l. in conditionibus, cum similibus id vtique planè procedit, cum ea voluntas iusta est , iuris civilis legibus & rationibus consentanea , ideo enim testamentum voluntatis nostrae iusta sententia, ab Vlpiano in. l. 1. D. de testamen. definitum est, quia illud iuxta leges ordinari debet non contra eas ; Neque enim testator efficere potest, quin leges in suo testamento locum habeant. l. nemo potest. 5. D. de legat. 1. l. 3 2. titulo. 9. partita. 6. Vnde cum, (vt paulò ante notauimus) ob Reipublicæ utilitatem & commune bonum , vt liberis hominibus ea abundet , cautum sit , ne aliquo modo nuptijs impedimentum inferatur , conditio , si non nupserit , à testatore scripta , pro non adiecta habetur , vt quæ nominatim lege *Iulia* suit reprobata , cui resolutioni adiunges, priuatum testamentorum utilitatem , Reipublicæ causæ cedere debere argumen. to. l. vnicæ. §. final. versiculo, *sed quid communiter*, C. de caducis tollen. coniunctis quæ late tradunt interpretes, in l. 1. per tex. ibi. D. solut. matrl.

Præterea.

30. Præterea † non obstat secundum arg. ex.d.l. i. C.de indict. viduit. toll. d. §. Titio. & d.l. mulieri & Titio. quod difficiles explicatus nō habet, siquidē cōstat ex cōditione viduitatis tertia per lohā adiecta, vt in predictis legibus, nullū impedimentū nuptijs inferti, neque enim eo quod Titius leg. non lucretur, mulier cui conditio posita fuit, matrimonij morabitur, vnde factū est, vt eo casu cōditio isthac nō rei- ciatur, sed q̄ cōtractis à muliere nuptijs, titius cōditione deficiat, in d.l. i. & d.l. mulieri & Titio, vt late probat Costa in d. §. 31 si arbitratu, limitat. 4. ex.nu. i. atq; † illud etiā lequitur, vt si tūc Titius, rogatus esset illud legatū sub conditione, si Seia non nupserit relictū, eidē Seia restituere, remittetur lege cōditio, vt Seia fideicōmissariæ succurratur, nā vtiq; si cōditio valeret, muliere nubēte deficeret, sic etiā fideicōmissum intercederet, & inde ne mulier ad viduitatē inducatur, conditio remittitur, in persona legatarij. ex. d. §. Titio. quē exornat Costa in d. §. si arbitratu, ampliatione. 5. ex eleg. l. 2. §. idē Julian. versi. idē quārit. 32 de dot. præleg. † Ex quibus, nouissimè (ni fallor) interpretor tex. in d. l. mulieri & Titio, vt si in illius casu, Titius, cui & mulieri, si ea nō nupserit, vlus fructus relictū fuit, grauatus esset, partē sibi relictā eidem mulieri restituere, proculdubio mulier nubēdo integrū vīum fructum haberet, ex Papinianī lent. in d. §. Titio, quod est elegas & notabile ad tex. in d. l. mulieri & Titio, & ante me aduertit nemo quem vi- 33 derim. Sed certe † maxime superiori resolutioni obstat tex. in d. l. heres 79. §. fin. D. de cond. & dein. vbi conditio etiā ter- tia personæ adiecta, & si legatarius nihil ei sit grauatus restituere reiicitur, contra tex. in d. l. i. d. l. mulieri, & d. §. Titio. Ve- rū omisssis infinitis alijsquæ hac in re ab in- terpretibus tradūtur dices, ideo in d. §. fi. conditionē (si non nupserit) tertia personæ adiectam reiici, quia in fraudē legis Iuliæ scripta fuit, ferūt enim Titio patri cētū relicta sub cōditione, si filia quā in potestate ha- 34 habebat nō nupserit: vnde † cū iure ciuili fi- lii qui in potestate erāt iniusti patris ma- trimoniū cōtrahere nō possent, l. 2. l. 9. l. 18. D. de ritu nupti. l. in sponsalibus. 7. D. de i p̄stalib. quod si extra potestatē essent & parētis prætermisso cōsilio nuptiæ fie- ret iniustæ habebātur, iniusti, liberi erāt

licet eas iā factas lex nō rescinderet l. Pau- lus. 11. D. de stat. hom. l. si vt proponis. §. & 7. l. viduæ. 18. l. in cōiunct. 20. C. de nu- ptijs. eleg. Jacob. Cuiac. hb. 3. obseruat. c. §. Fran. Cona. li. 8. c. 4. n. 4. omnes in. §. 1. vbi opti. tex. lupa de nuptijs & si aliter cōponat Coral. li. 1. miscell. ca. 17. & in. l. qui liberos. 2. p. in prin. D. de ritu nupt. Co- ua. in. 4. 2. p. c. 3. §. 8. Decius in. l. nuptijs. D. de reg. iur. Costa. li. 1. q. iur. c. 12. Rebar. li. 4. variorū. ca. 15. Pater in. d. §. fin. metu p̄pne amissionis legati, vel difficillimē, vel ruello modo filiæ nuptijs assentiretur, sic- que ea cōditione nō reiecta fraus legi fie- ret, & inde ea cōditio in fraudē legis ad im- pediendas nuptias adiecta nullā vim ha- bet. 35. Quod si tu vrgeas ex versi. vel filio fam. in d. §. fin. cui superior obseruatio nō conue- nit, siquidē ibi filiū fam. fuit leg. relictum sub cōditione, si pater eius vxore non du- xisset, quo casu etiā in fraudē legis eā adie- citā fuisse, cōmemorat Papin. Respondebo tibi, neq; id sine ratione esse, siquidē con- stat, alia etiā Romana lege omne quod per filios acquirebatur patri acquiri. l. placet. 78. D. de acq. hered. iuxta. com. allegat. l. 1. D. si à par. quis fuer. manumiss. cū alijs. igitur cū si pater nupserit, filius cōditione deficiat, & sic legatum amittat, & in conse- quēs eius etiā emolumento pater priue- tur, merito illa cōditio. filio relinquā cētū si pater eius matrimonij nō contraxerit, in fraudē legis, est, idem est ac si eidem patri sub ea cōditione relictū esset, & inde reiiciē 36 da ex sup. obseruatis. † Deinde ne quē ter- tio loco adduximus obstat; Nā tex. in d. l. sed si hoc. §. fi. versi. quod si ita scriptū. & d. l. quāsitū. quibus probatū es, viduitatē te- poralē iniūgi posse, neq; id esse cōtra legē Iuliā, cōmunē eā existimationē non pro- bāt, vt elegāter contra eā defendit Costa, in. §. si arbitratu, limitat. 8. ex. nu. 3. optimis adductis rationibus & argument. ideo enim illa cōditione adiecta. si a liberis impu- beribus non nupserit. legē locū nō habere, ne que contra eā fieri, notarū consulti, quia cura liberorū magis quā viduitas eo casu iniūgitur, in quo iustissimē legis Iulię sen- tentia tēperata est, nā cum ea, cōditiones, quā viduitatē inducerēt, sobolis procreā- dæ gratia substulerit, (vt supra obseruauim) rationē impuberū liberorum habere debuit, quos iā natos nō minus interest rei publicæ educari. quā alios procreari: arg.

1. primæ. §. si ea ; in final. verbis. D. de
37 vent. in poss. mit. tex. vero † in. d. §. Mæ-
-uiæ. verbi. Non idem. longè aliud probat,
quām haetenus cōmunis existimauit, non
quidē viduitate tēporalem incertam tamē
iniungi posse, sed potius legato sub condī-
tione si non nupserit relicto diē certū aut in
certū adiecti posse, vt si mulieri subcōditio-
ne si non nupserit aliquid post biénium, vel
post mortē reliquero, remota enim vidui-
tatis cōditione ex legi. Iuliæ phibitione,
dies qui legato adiecit⁹ ost⁹ vel cert⁹ vel in-
certus nō remittetur, quomodo præter cō-
muniæ, d. §. Mæuiæ interpretatur Costa. d.
limitat. 8. ex nu. 8. addendus. d. §. Mæuiæ.

38 Nec † magis vrgēt, d.l. Titio. 96. §. fi. & d.
1. fi. in quarto argumēto relate. quibus reie-
cta interpretata. Raph. Cuma. in. d. §. fi. quē
optimē conuincit Emanuel in d. §. si arbri-
tratu, limitat. 10. n. 2. &. 3. cū cōmuni satis
facies, ideo in illis legibus conditionē reie-
cta non fuisse, sed omnino obseruandam
respondisse Consultos, quia seruus vxori
si non nupsisset, relictus, liber esse iussus
fuit si mulier nupsisset, vnde libertatis fa-
uor nuptiarū fauori prefertur, vt in. d. §. fi.
clarè Paulus Cōsult. innuit ibi. si mulier nū
pserit liber erit, quia potior est legato libertas
atq. libertatis rationē hoc casu habere,
& eius respectu sententiā legis excludere
elegantē habet rationē, constat enim nu-
ptijs impedimentū ideo inferri non potuiss-
e, vt sobole procreata Respublica augere
tur, (vt diximus) igitur cū nuptiæ sine pro-
le esse possent : per libertatē autē nouis
Reipublicæ ciuis agnasceretur, l. 1. §. illo.
C. de lati. lib. toll. libertatis ratio optimo
iure habenda fuit. quod licet non sic exor-
nent notarunt Bar. in. d. §. fi. Iaso. in. l. 1.
nu. 13. C. isto tit. Elegāter Emanuel proximē
relatus, & nouissimē Did. Spino, glos-
sa. 14. prin. ex. n. 77. Vnde † & illud fit,
quod si in prædicta specie seruus non sibi
ipsi, sed alij relictus fuisset, ex legis senten-
tia mulierē, & si nupsisset seruū sibi legatū
retentura constanter probaremus, cū vti-
que tunc nullus libertatis fauor sit qui le-
gē Iuliæ remoraretur, quod & probat d.l.
quoties. 22. D. de cond. & dem.

40 Rursus. † quintū argumentū ex. d. l. le-
gatū 17. & l. filic. 22. D. de annuis legat. fa-
cillimē dissolues, licet enim ex eis legi-
bus omnes post Accurs. crediderint, lega-
tū Attiæ relictū, donec nuberet, ea nubē-

te finiri, & inde securè docuerint, conditio
nē quandiu vitā duxerit vidualē, efficacē
fuisse omni iure, longe verius est, nequa-
quā ibi probari legatū annū finiri debuīs-
se cū primū Attia nuberet, quin potius cō-
trariū; neq; controversia quæ inter consul-
tos ibi refertur de eo fuit, an Attia nubēte
legatū extingueretur, sed vtrū vnū dūta-
xat legatū eslet quinquaginta, an plura in
annos singulos, vt ex illius verbis satis de-
prehēditur quod autē Trebatius & Labeo
hoc intellexisse videantur planū est; nam
si (vt cōmunis agnoscit) vnū dūtaxat lega-
tu. §. o. esse crediderunt, necessariō intelli-
gebant adiectiōne donec nuberet nō valere;
quippe si puellæ legauerim. §. o. aureos, &
adiecerim, vt eos quocunque nubat heredi meo
restinat, & si nupserit puella neq; pœna cō-
mittetur, neq; conditio restitutionis exi-
stet, quinimo post nuptias legatū mulier
contra testatoris volūtate propter legem
retinebit. Sicque illa adiectiō donec nubat,
ostēdit legatū esse annū, alias enim iadu-
ceret ex testantis voluntate, vt sequutis
nuptijs. §. o. annui ad heredem redirent,
& inde Trebatius & Labeo dixerunt lega-
tū præsens deberi. non vt significaret vnū
legatū esse. §. o. sed magis, adiectiōne illam
donec nubat pro non scripta habendā esse,
vt matrimoniu non remoretur, sicq; præ-
sens dicitur arg. l. 1. D. de cond. & dem. Vn-
de Iabolenus non eos omnimodo repre-
hendit, sed notat, rectius suisse dum in an-
nos singulos legatū esse; illi enim legatū,
quod pro constanti habebant esse annū,
præsens esse dixerunt, respectu adiectiō-
nis donec nubat. quia tamen legatū annū
est præsens respectu prioris anni, cōditio-
nale respectu sequentiū, l. si in singulos. 4.
D. de annuis leg. optime Iabolenus ait, le-
gatū esse annū, deberique absolute, in an-
nos singulos, idest quādiu Attia etiā nu-
pta viueret. Neque † te turbet tex. diff.
in. d. l. filic. 22. nām omīlis varijs opinio-
nū procellis quas & refert & refutat eleg.
Emanuel in loco citato limit. 9. ex nu. 9.
dices, conditionē illam quotiescunque ri-
duis erit. non ita exponendā esse, quandiu
vel, quotannis in viduitate permālerit, vt
perperā Accurs. & cōmunis accepit, vt sic
necessario illū tex. accipere debeamus, in
filia quæ iam vidua erat quo tempore le-
gatū fuit relictū, sed magis in filia virgi-
ne vel nupta, cui pater quotiescunque vi-
dua

dua esset, id est in omnes viduitatis casus centum annua legavit, unde non ante legatum ei debetur, aut eius dies cedet quam vidua filia sit, iuxta significationem huius vocis vidua, de qua late & eleganter And. Alciat. in l. malum. 242. §. viduam. D. de verbo. significatione. sicutque annus non a morte patris sed a viduitatis tempore fuit numerandus, nec in prima tantum viduitate filia legatum habebit, sed & in omni ex illa dictione (quotiescumque.) Constat igitur tam in d.l. legatum quam in d.l. filiae nihil contra legis lententiam factum tuuisse cum illic legatum, ex interpretatione Iabol. non solu praelens sit sublata illa adiectione donec nubat ut existimabat Trebatius & Labeo, sed & perpetuum in annos singulos, hic vero testator, siue pater siue extraneus, statutus vidualis datum miserter fuerit, & matrimonium fieri desiderauerit, cum viduitatis casus, quos legati conditio expectabant, antecedens matrimonium necessario exigerent.

42. Difficiliores & sane explicatus Sextum argumentum habet ex d.l. non dubium. 14. D. de leg. 3. quae lege probari videtur, conditionem quae nuptijs impedimenti afferre potuit seuanda esse, siquidem Caius notat uxorem cui sub conditione si non nupserit, aliquid est relictum, quae & rogata fuit relictum restituere; fideicommissum praestare si nupserit cogenda esse, quod quidem durum videtur, ex iuprâ obseruatis, item & propter omnino contrarium Iuliani responsum, in l. quoties. 22. D. de cond. & dem. vbi in eadem specie oppositus Iulianus respondit. Quarum legum inimicitia ut interpretes concupiscent varias assignant resolutiones. Relictis tamen Accurij opinionibus, qui iura illa nequaquam intelligere potuit; Reiecta & noua alia conciliatione Ioa. Robert. Aurelian. li. 1. animaduersionum, ca. 3. quem eruditus refutat & reprehendit Iacob. Cuiacius sub nomine Anton. Mercatoris lib. 1. notatorum. ca. 3. quae antiquioribus placuit sententia tenenda est, ut proposito in casu, quando mulieri aliquid relinquitur sub conditione, si non nupserit, & grauatur per fideicommissum relictum illud restituere, distinctione adhibetur an legatum restituere. Simpliciter rogata sit, an vero non simpliciter, neque pure sed sub conditione, si nubaret. Primo enim in casu, cui mulier, cui aliquid relictum est sub viduitatis conditione,

ne rogata est legatum quod accepit restituere hec omni re pure & simpliciter, tunc quia viduitatis conditione ei remittitur, legatumque pure accepit ex legis beneficio, compellitur etiam quod si nupserit, id fideicommissario restituere, ex d.l. non dubium. 14. quae omnibus dubiis legatus & procul sic accipienda est, ut eius verba claram apparet demonstrant. Quod si fideicommissum non simpliciter a muliere esset relictum, sed eius fideicommissum scilicet, vt si nuberet, legatum restitueret non valeret fideicommissum, quia nuptijs impedimentum afferret, ex d.l. quoties. 22. Atqui cum posterior habet in fine ius distinctionis & sententiae pars in d.l. ligi quo quoties, satis probetur; prior ex simili conditione I.C. Caio in d.l. non dubium, versiculo, res quoque adducto non male confirmatur; voluit enim Caius ibidem notare, quod sicuti heres sub iuris iurandi conditione institutus, a quo simpliciter legata & fideicomissa relicta sunt, obligatur legatarius & fideicommissarij, si remissa a praetore iuris in randi conditione bonorum possessionem secundum tabulas agnoverit, l. que sub conditione. 8. in versi. volunt. & in §. quoties. D. de cond. institut. l. si quis inquisitos. 112. §. fin. D. deleg. 1. l. haec scriptura. 26. D. de cond. & dem. l. 1. §. ad eos. D. ad leg. Falcid. Sic & mulier cui legati conditione illa (si non nupserit) legis beneficio remittitur, legatum agnoscens fideicommissum praestare compellitur. Clarius tamen suam sententiam posset I.C. confirmare, ex simili institutionis facta a mulieri, sub illa conditione, si non nupserit, quae quavis reiciatur, & inde legis beneficio hereditatem pure delatam mulier habeat, legatis tamen & fideicommissis eam obstringi dubium non est, vt si prius fuisse instituta, ut patet & notat Bart. in l. 1. nu. 11. D. de cond. institut. Indeque pariter eodem modo consequens esse quod de muliere legataria restituere graduata docuit, si quidem non minus a legatario, quam ab herede fideicommissum potest relinquiri, tex. in prin. infra de sing. reb. per fidei. relict. cui interpretationi mire assipulatur I.C. Marcelli exemplum, in l. si quis. Titio. 41. versi. quis enim. D. ex quicunque maior, quod Illustrat Costa in d. §. si arbitratu. ampliatione. 6. num. 4.

43. Conuincitur ex his omnibus quae a numero notamus, conditionem si non nupserit, reiciendam esse, tuncque magis stringit difficultas septimo & ultimo loco adducta ex

auth. cui relictum, C. de indict. viduit. toll.
& s. quæ vero nunc sequitur, sub auth. de
nuptijs, collat. 4. quibus conditio viduita
tis approbata est, non solum si à p̄mō-
tuo coniuge, verum & si ab extranea qua-
libet alia persona superstiti marito, aut
vxori imponatur, ita ut non alias legata-
rius legatū habeat, quām si cautionem de
44 non nubendo p̄stiterit, quorum † iu-
rium decisionem p̄t̄ Bart. & alios ibi
late sunt protequuti Ioan. Francisc. Ripa.
in.l.2.nu.54. D. soluto matrimonio. Ioan.
Coras.lib.3.misCELL. c. 1. in princ. Fortatu-
lus in cupidine iuris periti. cap. 1. num. 7.
Ioan. Robertus, lib. 1. animaduersiorum.
cap. 1. & duobus sequētibus. Borninus Ca-
valcanus de vsu fructu mulieri relicto. ex.
nu. 91. Marçardus. de cælibatu sacerdo-
tum non abrogando. 1. p. cap. 10. & sequē-
tibus. Emanuel Suarez, inter comunes.
2. tomo.lib. 19. pag. 456. Costain. s. si arbi-
tratu. l. imitatione. fin. Couar. in 4. 2. p. ca.
3. s. 9. num. 11. Gregorius Lopez sub. l. 3.
tit. 12. p. 4. Ant. Gomez ad. l. 14. Tauri. n.
8. & 1. tomo variarū. cap. 12. nu. 78. & 2.
tomo. cap. 1. nu. 34. Pinelus in. l. 4. n. 17.
C. de bonis maternis. Ioan. Matienzo ad.
l. 3. glos. 2. nu. 14. tit. 1. lib. 5. nouæ recopi-
lat. Didac. Spino. de testamentis. glos. 14.
ex. nu. 51. & nouissimè Ildefonsus Azeue-
do. in. d. l. 3. nouæ recop. sub nu. 10. & ante
hos Andr. Alciatus. in. l. boues. s. hoc ser-
mone. ex. nu. 141. de verborum sign. addē
45 di omnino dist̄ authenticæ. † Cui diffi-
cultatiorum p̄termissis sententijs &
opinionibus Respondēdū est, viduitatis
conditionē, quoad secundas nuptias atti-
net personis illis quæ iam semel matrimo-
nium contraxerunt nouiori iure iniungi
iam recte posse, ex d. auth. cui redictum. &
d. s. quæ vero nunc seq. Correcta & emen-
data sententia & autoritate legis Iuliz
cuius suprà lxpè meminimus, quæ est vera
& communis sententia & opinio probata
ab illis quos sup. nu. 44. retulimus.

46 Neque † obstat si mihi obijcias iniu-
stam & iniquam esse hanc Iustinianus
decisionē quæ secūdas nuptias prohibet,
in quibus publica versatur vtilitas ex. d. l.
in bello. 12. s. medio tempore. D. de cap.
cū relat. sub. n. 4. & inde tāquā publice. vti-
litati contrariam obseruandam non esse,
ex D. Isidori sententia in cap. erit autem
lex. 4. dist, cui consonat. l. 4. l. 8. l. 9. l. 18.

tit. 1. p. 1. exornat Cona.lib. 1. com. cap. 7.
47 Nam tibi † respondebo, quod & si verum
sit, licere mulieribus omni iure secundas
cōtrahere nuptias, ex Apostolo 1. ad Cor-
int.ca. 7. &c. Euphemiu. 2. q. 3. c. pen. &
vlt. de secundis nupt. l. 3. tit. 12. p. 4. l. 5. ti.
1. lib. 5. ord. l. 3. tit. 1. lib. 5. nouæ recopil.
vbi exornant nouiores Hispani, Coua. in.
4. 2. p. ca. 3. s. 9. n. 4. Bar. & alij. in. l. 1. & se-
quen. C. de secund. nup. Corneus cont. 21.
col. 3. vol. 1. Cona.lib. 8. cap. 7. nu. 4. Ioan.
Coras.lib. 3. misCELL. cap. 1. n. 6. latē Ioan.
de Garronibus in. d. l. 1. de secund. nupt.
Minus tamen honestē id, & apud Roma-
nos & apud omnes gentes siebat, vt infini-
tis bonorum authorum testimonijs confir-
marunt Conaniā relatus, Tiraquel. in. d.
l. boues. s. hoc sermone. ex nu. 141. Sylua
nuptialis lib. 1. amp. 1. nu. 30. Marcuardus
de Sarisanis. tract. de cælibatu sacerd. non
abrogando. 1. p. cap. 10. inter quæ illud
eleg. est, quod de Didone refertur.
Huic vni forsan potui succumbere culpe.
Hæc enim cum post mortem Sichæ mari-
ti, de coniugio Aeneæ cogitaret, secun-
das nuptias culpam vocat, à qua non lon-
ge est Martialis lib. 6. Epigrāmate. de Te-
lesina.
Quæ nubit toties, non nubit, adultera lege est.
Offendor macha simpliciore minus.
Vbi adulterā legitimā dicit cā quæ prio-
ris mariti thorū posteriore marito polluit
quia, quamvis dishonestē, lege tamen per-
mittente faciebat, & accedit Iustinianus
in authenticō de non elig. secund. nub. s.
optimum. collat. 1. & in authētico neque
virum quod ex dote. in prin. col. 7. & Au-
gust. in. ca. fi. 31. q. 1. & magis in. c. hac ra-
tione. illa quæs. Vnde cū † pudicitia mu-
lieribus maximè expediāt l. 1. s. secundo
loco. D. de postulando, l. Mulier. 22. s. cū
proponeretur. D. ad S. C. Trebell. tex. in.
s. fin. infrā de noxalib. actio. factum est, vt
etsi è republica sit liberorū procreatio, vt
suprà ex. nu. 4. eiusq; matrimonia cōtrahi
intersit, longè tamen magis pudicitia &
honestatē in republica conferuari, vt ele-
gāter ex Baldo & alijs tradit Socinus in. l.
hæc cōditio. 10. 4. notabili. D. de cond. &
dem. Sylua nuptialis. d. ampliat. 1. nu. 30.
& Marcuardus vbi suprà. Quare quemad-
modū quando duæ rationes naturales con-
currunt, illa p̄ræualet quæ magis è repu-
blica est, sicq; maiori naturali etiā vi niti-
tur

tur, vt vides in usucap. & in exhereditatione, & alijs in exemplis, quorum latior mentio a nobis fit in l. 3. & 7. C. de murilegulis. lib. x i. n. 69. & potes inducere optimam in tex. in l. Stichu. 95. §. naturalis ibi. nam vim eulum aequitatis. D. de solut. Sic cu[m] utrius sit in republica pudicitia conservari, quia liberis hominibus, ex corruptis moribus natis repleri, optimè Iustin. conditione, vindicatē inducentē admittit, respectu vi duorum, & illarum personarum quae iam lemel cō traxerunt, vt erudit Sylua nuptialis & Maruardus superius notarunt conueniūt quae in optimo casu, post And. Tiraq. in legibus connubialib. l. i o. ex. nu. 31. Carolu. de Grassalis tract. quae sint regalia Francie; notat Ioan. Garcia Hisp. tract. de nobilitate. glos. 48 §. 2. ex. nu. 1.

49 Ex qua verissima ratione infertur, vxore cui a p[re]mortuo cōiuge aliquid relinquitur, sub cōditione si e[st]ate vixire no[n] posse legatum consequi secundas nuptias contra hendo ut ex communi sententia defendit Anto. Gomez in l. 14. Tau. nu. 9. Coua in. 4. 2. p. ca. 3. §. 9. nu. 12. And. Tiraq. in. d. §. hoc termone. n. 149. Bornin. de vnu fructu mul. reliet. n. 114. Maruar. in. d. c. 10. cōtrariu tamē tenet. Bar. in. d. l. mulier 22. §. cu[m] proponeretur. arg. illius ex. & l. castitati. 9. C. ad leg. Iul. de adult. l. cōs[il]eu 8. §. si qua igitur. C. de repud. ca. in Nycena. 3. i. dist. cuius opinione tu maxime no[n] excluderet cu[m] a patre, vel cōiuncto vel penitus extra neo ea cōditio adiiceretur; sublisterem vero si a marito vel filio adiecta fuisset quibus secundo nubedo mulier maximā infert iniuria; vt in d. auth. de non eligendo secundo nub. §. prospexitus ibi. quoniam omnibus simul secundis nuptiis fecit iniuria. collatione. 1. & in authenticō, denuptiis, §. soluto. in. prin. ibi. & non procreat a s[ecundu]m sequentibus cōtristare matrimonij. collatione. 4. & in authenticō neq[ue] viru quod ex dote. versi. 1. ibi. siquidē aliquis conunctorū seruauerit pudicitia. collatione. 8. & in l. fi. ibi. sed pudicitiam suā intellā seruet. C. quando mulier tutelæ off. fung. poss. quomodo Bart. opinionem acceperūt Angelus, Bal. Paul. & Alex. & alij quoru[m] meminerūt Ant. Gomez. in. d. l. 14. Tau. d. nu. 9. Coua. in. d. §. 9. nu. 12. Matien. in. l. 3. tit. 1. li. 5. nouæ recopil. sub glossa. 2. nu. 14. Sicq[ue]; suppleri possunt que resoluimus in. §. iuris p[re]cepta. n. 27. sup. §. de iustitia & iure. Quā verissimā † ratio

nē no[n] excludes et si dixeris, quod cu[m] haec viduitatis cōditio, & legatum sub ea relictū p[ro]p[ter]a sit in odiū secundi matrimonij, si quidē per trahitū ad illud mulier, aut vir ex d. auth. cui relictū relitto priuatur, rei c[on]ficienda erat, vt & alij quae in odiū secundi nubētiū statuta fuerūt in l. 1. & 2. C. de secund. nuptiis, ex recepta omniū opinione in. d. ca. fin. de secund. nupt. quā expresse probarūt & leges Regis, & interpretes, §. nu. 47. supra adducti. Naque † (vt & id obiter etiā dicamus) hac in re meinius ille oportebit, p[ro]p[ter]as impositas in odiū secundi matrimonij omnino esse sublatas: quas verò incurrit mulier in gratia filiorū primi matrimonij incorrectas manere ut illi; quos retulimus late confirmant, & nouis simile Ioan. Matien. in. d. l. 3. glos. 2. nu. 1. & §. 24. Quod † & si tu ac tu virginas sapientē coniugē relieto sub conditione viduitatis priuari nuptias contrahēdo, non esse in favore filiorū primi matrimonij; ego respondeo, n[on] q[uod] p[ro]p[ter]a legalē esse, sed p[re]mū obseruationis voluntatis testatoris; iniquum quippe esset vxorē contra eius voluntatē relictū consequi, quando ab ipsa lege conditio ob alia aliqua iusta cautam no[n] respuitur, vt fatis ex notat. nu. 7. in prin. & n. 29. sup. deduces, & eruditē aduertit Ioann. de Garronibus in rub. C. de secund. nuptiis, tractatu de p[ro]p[ter]is secundo nubent. nu. 9. in fin. & Ioan. Matien. d. gloss. 2. nu. 14.

53 Ex his igitur quae latē supra probauimus, item & ex. d. auth. cui relictū obseruabis quod cu[m] priuas nuptias maxima pudicitia & castitas comitetur, ex. d. §. cum proponeretur, & alijs proximis numeris suprad relatis, itē & publicus rei publica fauor, in muliere, siue virgine, siue iam a viro cognita (extra matrimonij) eius decisio admittenda non erit. Quare in ea viduitatis conditio, rei c[on]ficietur, & purum legatum erit; quam opinione teneret Accurs. hic verbo. contractis, idē in auth. hoc locū glos. fin. C. si secund. nupser. mul. & ju. l. quoties. verbo. posse. D. de cond. & dem. Tradunt Bar. & omnes, in. d. l. sed si hoc. 61. §. fin. D. de cond. & dem. estque recepta sententia ex Baldo hic. nu. 3. Fulgo. n. 2. Isto. in. prin. & Maruardo, in. d. cap. 10. qui omnes in §. 4 virgine sine dissensu id adnuerunt. † In muliere vero quae matrimonij nūquā contraxit idem scriptit Glos. in. l. cum tale. 72. §. Mauia. verbo. eam confessim. ad fi. D.

de cond. & dem. quem etiam sequuntur
Fulg. nu. 2. Corneus, nu. 3. late Costa in. d.
§. si arbitratu. limit. fin. ex num. 4.

55 † Illud autem quod noue contra communem defendere conatur idem Costa, d. nu.
4. legatū virgini relictum sub conditione
si non nupserit. neque hodie præsens esse,
& conditionem pro non scripta habendā
non esse, sed virginem cauere debere heredi, de secundo non nubendo, quia negatiua conditio non ad primas dumtaxat
nuptias, sed ad omnes omnino referti debet l. hoc genus. 105. coniuncta gloss. ibi.
verbo. nubendo. D. de cond. & dem. quam
ab omnibus sequutam testatur Hippolytus Riminaldus in rub. num. 19. C. qui ad-
mitti. probare non possum; nam aut testa-
tor dixit. lego Titiae virgini centum si secun-
do non nupserit & eo casu omnino dubio
procul. d. authenticæ. Cui relictum. arg.
dicendum est, Titiam cauere debere se se-
cundo non nupturam: aut dixit testator
lego Titiae centum si non nupserit quia cum in
hac specie conditio reprobata sit à lege, &
ipso iure extinta amplius vires aut effe-
ctum habere non poterit, argum. l. qui res.
98. §. aream. D. de solut. & l. iure ciuili. 24.
D. de cond. & dem. quibus & illud addes,
nouam decisionem dictæ auth. quæ ius an-
tiquum corrigit, limitandam potius, quæ
extendendam esse, vt in vulgatis.

56 Relinquit ergo ex superioribus con-
ditionem viduitatis in vidua obseruandā
esse, non in virgine, & si iam nupserit, non
dum tamen fuit à viro cognita, neque mu-
lier facta, vt in d. auth. cui relictum admi-
serunt omnes, & notauit Decius in, rubri-
ca nu. 4. C. de sec. nupt. neque in mulie-
57 re quæ nunquam nupsit. Difficile † ta-
men & maxima animaduersione dignum
est, quod in. d. auth. cui relictum, in ver-
culo. intra annum quidem non petat. Iustinianus
statuit, prohibens & arcens personas
viduas à relicti petitione quamvis maxi-
mè cautionem de non nubendo offerant,
intra primum annum. Quod quidem
58 † decretum sine ratione esse non desuat
qui existiment, indeque in his Hispanis
regnis non esse obseruandum, in quibus
Imperatorum leges nō seruantur, nisi qua-
tenus ratione nituntur, vt eleg. cum alijs
notat & obseruat Ioan. Lopez de Pala-
cios Rubios in repetitione Rubricæ de
donat. inter vir. & vxor. in præludijs, nu.

16. vbi nouissimè in additionibus Ioan. de
Barahona infinitis relatis, litera. I. & lite-
ra K. longè tamen fallitur Costa, qui id
existimauit in. d. §. si arbitratu. limitatio-
59 ne. fi. n. 32. Nam † Oldradus Jacobinus, &
alij, quos retulit Iaso in. d. auth. cui reli-
ctum nu. 5. afferunt ideo viduam intra an-
num relictum capere non posse, nec habe-
re fructus illius temporis, quia eo tempo-
re magis à nuptijs videtur abstinere inelu-
poenæ l. 1. & 2. C. de secund. nupt. quam
vt voluntati defuncti pareat, vnde præ-
mio digna non est l. si quis in graui. 3. §.
vtrum. D. ad S. C. Syll.

60 Verum † hæc ratio meritò iunioribus
displacet primo quia cù hodie mulier im-
pune infra annū luctus polsit nubere, nec
ob id aliquas patiatur poenas, ex. d. c. pe-
nul. & vltimo de secund. nup. & sup. iam
diximus. quinimo retinet quæ sibi mari-
tus testamento reliquit, nisi viduitatis
conditio fuerit adiecta, vt in illis iuribus
notarunt interpretes, & obseruat Ioan. de
Garronibus in. d. l. 1. nu. 53. C. de secund.
nupt. correcta ratione dictæ authenticæ
cui relictū circa anni dilationē, & ipsa lex
correcta videretur, iuxta. glos. sing. in l. 1.
D. deleg. tut. l. adigere. 6. §. quamuis. D. de
iure patronatus, quam multis exornat
And. Tiraq. in. tractatu cess. causa, nu. 132.

61 Præterea † conuincitur, nam cum con-
stet virum intra annum à morte vxoris
nubentem nullis poenis esse obnoxium,
auth. de nupt. §. primæ. coll. 4. illius authē-
ticæ ratio quæ generalis est, tam respectu
viri quādā vxoris: superiori resolutioni
non quadrat.

62 Quare nos qui huius legis rationem ex
honestate & pudicitia quā in repu. cōser-
vari oportere notamus, deduximus, eidē
honestati totū tribuendū censemus, noto
ergo, quod quemadmodū minus honeste
mulier facit, quæ secundo nubit, vt iā la-
tius dixi, sic & vir, pro vt ex Lucano dedu-
citur, apud quē li. 3. Iulia in somnijs Pompeio
apparēs se se indignatā ostēdit, quod
ille setūdas nuptias apetiuisset, his verbis.
Coniuge me letos duxisti Magne Triumphos.
&c. Iustini. in. d. authentico neque quod
ex dote. §. nuptialibus, ibi. siquidē aliquis cō-
iunctorū seruauerit pudicitia. col. 7. Marcoar-
dus vbi supra. c. 10. n. 6. Itē & quemadmo-
dum quanto citius mulier nubit, tanto in
honestius facit, vt ex pœna constat, quæ
maior

§. Siquis ancillas. 18.

maior est intra annum quam post annum d. l. i.
& sequentibus. C. de secū. nup. ita & vir maiorem pudore incurrit, intra annum, quam si post annum nuberet; vnde ille cui reliatum est, sub conditione ne nubat, intra annum potius abstinere censebitur, vt pudiens suo parcat, & ne honorem amittat, quam ut voluntati testatoris satisfaciat, vnde cum quodammodo coactus sui ipsius timore id facere videatur, arg. l. isti quidem. §. s. quod si dederit ibi. cum virtus bonis iste meatus maior quam mortis esse debeat. D. quod mentis causa, quam exornat Iacob. Menochius. lib. 2 de arbitrarijs. centuria. 4. casu. 377. numero. 19. & casu. 396. num. 7. præmio dignus non est, etiam si in consequētiam testatoris voluntatem adimpleat, argumento. d. l. siquis in graui. 3. §. vtrum. D. ad Syllanianum. & eorum quæ notat Bartoli. in. l. vt vim. num. 8. D. de iust. & iure. Gregorius Lopez. in l. 3. tit. 6. part. 2.

§. Sires legata. 17.

1 Legatum, quod in specie consistit perit periculo legatarij: secus si in genere, aut quantitate numero. 2.

1 **D**E interitu rei legata, & cuius periculo pereat agit hic Iustinianus. ex quo. &. l. C. in. l. non amplius. 26. §. 1. l. Titio. 36. §. si alteri. l. cum res. 49. §. penultimo. & §. fin. D. delegatis. lib. 1. l. si ex legati causa. 23. D. de verborum obligationib. & alibi, ex quibus textus iste sumptus est. & l. 18. tit. 11. p. 5. l. 41. tit. 9. part. 6. generaliter obliteruaherediten si sine eius facto res legata perierit, liberari, quando legatum est certæ speciei, non quia legatarius dominus sit, vt ei res perire debeat. l. à Titio. D. de furtis. l. pignus. 8. C. de pignor. actione sed quia heres debitor est speciei, qui re percipra libera tur. l. quod te mihi. 5. D. si certum petatur. † nisi legatum sit generis, aut quantitatis, namque cum genus perire non possit. l. incendium. C. si certum petatur. peribit periculo heredis, quod qualiter sit intelligendum præter ordinarios hic, expli cant Bart. & omnes. in. d. l. quod te mihi. & in. d. l. si ex legatica causa. Ant. Gomez. 21. tomo. cap. 12. nu. 31.

- 1 Ancilla cum suis natis legata, & si mortua sive nati debentur.
 - 2 Orainarso seruo cum vicariis legato, vicarii debentur, & si ordinarius mortuus sit. & qui ordinarij & qui vicarij servi sint.
 - 3 Seruo cum peculio legato, illo mortuo, manumisso, vel alienato nihil deberunt.
 - 4 Fundo instrumento legato, alienato, an & instrumentum debeat.
- L. si cui fundum. 5. D. defundo instrumento.

DE accessione rei legata hic agitur tresque proponuntur in hac materia generales conclusiones. Altera

- 1 † est, quod si cui ancilla cum suis natis legata sit, ei etiam si ancilla mortua sit, nati debentur: idem in. l. si ancilla. 82. l. si ancillas. 63. D. de legatis lib. 1. l. at si ancilla. 3. D. de peculio legato, vbi ratio decisionis scribitur. ibi. quia duo legata sunt separata.
- 2 † Idem iuris eadem ratione admissum est, in legato ordinarij servi, cum suis vicariis, l. sed & si. 4. D. de peculio legato, vicarij autem servi dicuntur qui in aliorum sunt peculio, ordinarij quotum in peculio illi sunt. Sequens est. † Seruo cum peculio legato, mortuo, manumisso, vel alienato nihil deberi, l. i. l. 2. & per totum. D. de peculio leg. quia accessionis loco peculium est, quod congruit perimi, principali peremptio. Capite accessoriū. de regul. iur. lib. 6. l. cum principalis. D. cod. cur autem legatum in vicario consistat, etiam ordinario mortuo, in peculio non item explicat. hic. Hotom. enun. 3.
- 3 Ultima est. † Cui fundus instructus, vel cum instrumento legatus est fundo alienato nihil deberi. l. i. D. de fundo instrumento. nullamque in his legatis esse differentiam. Neque obstat tex. in. l. si cui fundū. 5. D. de fundo. instr. quoniam, quamvis plures inextricabilem antinomiam inter haec iura contrahi existimauerint, dixerintque Iustinianum dormitasse Egvinar. & alij. Tu sic resolute. quod vbi legatur fundus instructus, vel fundus cum instrumento, si postea fundus alienetur, censeretur renocatum legatum instrumenti pertinentis ad ipsum fundum, vt hic. &. in. d. l. i. &. d. l. si cui. in. 1. parte. Cæterum quia legato

I i 4 fundo

fundo instructo continetur non solum instrumentum fundi, sed etiam patris fam. l.2.C.de verb. significatione. quamuis censetur reuocatum instrumentum fundi, non tam censetur reuocatum instrumentum patris familias, quia non erat accessoriū ad fundum. & ita procedit. d.l.sicui. ad si.dum dicit, ex ceteris poterit esse legatum.

§. Si grex. 19.

- 1 Grege legato, quod adiicitur, vel diminuitur, legatario accrescit, vel decrescit.
- 2 Gregem quot animalium capita efficiant, remisive.
- 3 Gregis vsufructu legato, quando intercidat?

1 **D**E grege legato hic agit Iustinia. & in summa docet quod si alicui grex legatus sit, & aliquid gregi vel adiectum vel diminutum fuerit legatario accrescit vel decrescit, sumptus est ex. l. grege. 21.l.si grege. 22.D.de leg. 1. quid gregis appellatione cotineatur docet tex tus in.l.legatis. 63. §. pecoribus. D. deleg.

2 3. + quot animalium capita gregem efficiant vide in.l.oues. 3.D. de abigeis. &. in l.19.titul. 14.p.7.vbi explicat Greg. idē

3 in.l.35.glossa.2.tit. 5. p.5. + Quare autem gregis vsufructu legato, si ad eum numerum oues peruerenterint, ut gress dici non possit vsus fructus intercidat. l.fi. D. quib. mod. vsus fruct. amittatur, explicat hic Hotom. enunt. 1. & in proposito huius textus videbis omnino. l.rerum mixtura. 30.in prin. D.de vsucap. & quā scripsérunt Alciatus. Rebuf. & alij: in l. Neratius. 85. D.de vsucapionib.

§. Si peculium. 20.

- 1 Peculio legato eius accretio, decretio ve viuo testatore contingens, ad legatarium pertinet.

1 **D**E Peculij legato generalia quādam hic proponuntur, extat autē integrer titulus in pandectis de peculio legato, sed illud est præcipuum, legato peculio omnē eius accretionem decretionē ve viuo testatore contingentē ad legatarium pertinere. l.deniq;. 8. §. vtrum. D. illo tit.

ratio est quia peculium universitatem continet, quā neque accretione, neque decretionē interimit sed eadem semper manet. Præterea rationem differentiā quam hic scripsit Iustin. in verticulo. quod si post mortem. & in versiculo. quod si extraneus. sic explica; peculium extraneo legatum cedit à morte testatoris. l.vnica. §. cum igitur. C. de caduc. toll. & ideo quod fuerit tempore cedentis legati, idest morte testatoris debetur, nōvero quod postea acquisitum fuerit, nisi auctū sit ex ipso peculio ut factus animalium, & partus ancillarum & similia. At libertas seruo relicta non cedit nisi ab adita hereditate & inde quicquid ante aditam hereditatem auctum in peculio fuerit, id pertinet ad seruum manutinsum vndeunque quā situm sit. d. §. vtrum.

§. Peculium autem. 21.

- 1 Peculium legatum quando presumatur, quid ve ex praesumpta testatoris mente comprehendatur remissione.

1 **A**N peculium legatum presumatur, quid ve ex praesumpta testatoris voluntate legato peculio cotineatur, ac quid ex eo deducatur, & quando extinguitur ex hoc tex. deprehendes & ex. l. si peculium. 6.D.de peculio legato. l.vnica. C.de peculio, eius qui meruit, explicavit latissime & nouissime. Iacob. Menoch. de praesumpt. 2.p.lib.4. præsum. 155. per totam. eum vide.

§. Tam autem. 22.

- 1 Legari incorporalia possunt.
- 2 Nomina debitorum, an comprehendantur bonis legatis. remissione, & an nomine exacto, legatum reuocatum existimetur.

1 **D**Elegato rerum incorporalium agit hic tex. ex quo in summa deduces. legatū incorporalium rerū valere, veluti vsus fructus, seruitutis, nominū debitorum, optionis, & aliorum iurium: idē deduces. ex. l.cætera. 41.in prin. l. seruum filij. 44. §. eum qui chirographum. l. si sic legatum. 78. §. 1. l. legatum ita erat. 108. D. deleg. 1.l.fideicomissa. 11. §. si re suam. D.de

D. de leg. 2. l. ex legato. 8. C. delegatis. ex Julio Paulo. lib. 3. tit. 6. versiculo. finendo modo. huc pertinet titulus. D. de seruitute legata. titulus. D. de vnu & vnu fruct. legata. l. si. nomen. 4. cum l. sequenti. D. de hered. vel actione. vendita. & consonat tex. in. l. 15. tit. 9. p. 6. vbi alia citat Gregorius. qualiter autem sit intelligenda exceptio Iustiniani hic versiculo. nisi. vide in. d. §. 1. §. si rem suam. quam distinctam cōprobat. 2. d. l. penul. † An autem nomina debitorū cōprehēdantur legatis bonis vide Alex. cons. 68. num. 5. lib. 6. Corneum. cons. 49. lib. 3. Parilium. cons. 82. dubio. 2. lib. 2. Puteum. decis. 20. lib. 3. Et delegato nomini. quando ipsius crediti ex act. reuocatū ademptum ve intelligatur pulchre Menoch. de præsumption. 2. tomo. lib. 4. præsumptione. 168.

§. Sed & tale legatum. 23.

1. Facta legari possunt.

2. Facere quis præcise compelli quis potest.

1. **E**X hoc tex. colligunt generaliter doctores non tantum res quæ ab ipso herede dari debent, sed etiam facta legati possunt exempla deduces ex Iustin. hic & Iul. Paulo. in l. mortuo boue. 50. §. fin. D. de leg. 2. & magis ex l. fideicomissa. 11. §. si in opere. D. deleg. 3. Caio. lib. 2. ca. 13. Vlpiano. in fragm. d. tit. 24. Iul. Paulo lib. 3. l. tent. tit. 6. versiculo. damnari. Itē 2. † & illud, quod quamvis regulariter ad factum præcise compelli posset nemo, favore tamen ultimarum voluntatum si testator heredis industriam elegit, vt in exemplo. d. §. si in opere. facere quis cōpelli poterit. quod præter ordinarios. hic. &. in. d. §. fin. &. in. d. §. si in opere. late explicat Bart. in. l. stipulationes non dividuntur. 72. ex. nu. 36. Alex. nu. 26. Iaso. nu. 32. D. de verb. oblig. eos vide.

§. Si generaliter. 24.

1. Generaliter legato relitto electio legatarij est, si per vindicationem relitum sit: secus si per damnationem.

2. **D**elegato generis sive generali hic concisè nimis Iustinian. breui sub verborum compendio rem satis dif-

fusam perstringens: ad eius explicatione præmittenda sunt, quæ de generis gradibus eruditè post Zasium. lib. 1. singulatiū responsorum. c. 1. Ioan. Robertus. lib. 2. sent. c. 14. Myssinger. hic scripsit. & accurate explicat Balduinus. Deduces ergo legato † generaliter relisto, electionem legatarij esse. idem. ex. l. legato generaliter. 27. l. si domus. 71. in prin. l. si heruus. 111. §. cum homo. D. deleg. 1. l. 2. verticulo. sed homine. D. de opt. legat. quibus omnibus eorum exempla transcribens consonat. l. 23. vbi notabiliter explicat Greg. ti. 9. p. 6. Ant. Gom. 1. to. c. 12. n. 32. cōterūt quæ tradidit Meno. de præsumpt. 2. to. li. 4. præf. 107. in prin. &. 129. cū tamē plurim in Pandectis loca quæ heredi electionem tribuant, & si quæ omnia explicet generalis definitio tradi non possit; accipe quæ verior est. In legato generali per vindicationem relitto legatarij electio est. iuxta textum. hic. cum similibus. si autem per damnationem relinquitur herediti competit electio, quia ad eum verba dirigunt. sicque intelliges nostrum. tex. ibi nisi aliud testator dixerit.

§. Optionis. 25.

1. Optione legata, legatarij, item & eius heredes (si ipse non optauit) eligere possunt.

2. Eleccione semel facta variare non licet.

3. Sorti quando & quibus casibus dubiis quæstiones sint committenda, remissione.

Proximus est superiori. optionis status, qui similiter in Pandectis latè patet per totū titulum. D. de optione legata. iuxta quem veteri antiquato iure in summa disces. Cui † optio legata est, etiam heredibus eius, si viuus ipse non optauerit, optionem deberi: pluribus autem legatarijs, vel heredibus legatarij dissentientibus sorte qui optet eligendum. † Electionem autem semel factam amplius mutari non posse, neque variare licere: idem deduces ex l. serui electione. 5. in prin. D. de leg. 1. vbi late Bart. & omnes. & in. l. 1. & sequentibus. D. de optione legata. l. fin. C. communia de legatis. consonat. l. 23. l. 25. tit. 9. p. 6. vbi utiliter explicat Gregorius. & late Iacob. Menoch. de præsumptione. 2. tomo. lib. 4. præsumptione. 150.

Li 5 In

- 3 In textu. ibi. Fortunam esse. † Quando & quibus casibus quæstiones dubiaz, successiones & electiones, sorti sint iure nostro committendæ, vide omnino Andr. Tiraquellum, qui late & eleganter plura cum lat. de Primogenijs. quæst. 17. opinione. 1. Petr. Gregor. 3.p. syntagma lib. 34. tit. 5. per totum.

§. Legari. 26.

- 1 Testamenti factio duplex actiuam, et passinam.
- 2 Legari potest illis, qui ex alieno testamento vel sibi, vel alijs capere possunt.
- 3 Legatum testamenti pars est.

AD huius textus explicationem premitte, † testamenti factioem duplice esse, actiuam aliam, aliam passinam: Testamenti factioem actiuam eos habere dicimus qui testamentum facere possunt, qui sine isti diximus cum Iustiniano suprà ad titulum. quibus non est permis. facere testamentum. & exstat. l. 13. titulo. 1. partita. 6. Patsuam vero illi habent, qui ex alieno testamento vel iphi capere possunt vel alijs acquirere. §. testamenti. suprà de hereditate de his late ad titul. suprà de heredibus institut. & videbis. l. 1. titu. 3. partita. 6. tales sunt furiosus, mutus, posthumus, infans, pupillus, & seruus, alie-
nus. † eis ergo, & si qui sunt alijs similes, quia testamenti factioem habent, id est ex testamento, vel sibi, vel alijs acquirere possunt recte legamus ex nostro textu. cui est similis. l. 1. versiculo. otto si dezimos. titulo. 9. partita. 6. explicat P. Gregor. 3. parte syntagm. lib. 42. cap. 33. 3 ratio est, † quod cum legatum sit testamenti pars, testamentum autem legis actio sit. l. 3. D. de testamentis. diximus. in rubrica supra eodem. legis vero actio ciuium Romanorum propria sit. Cum peregrinis nihil commune habeat, sequitur ut peregrinis deportatis, in metallo damnatis & alijs huiusmodi, quos in unum veluti fasciculum congregavit hic Accurs. non possit legari. l. si seruo. 101. §. 1. D. deleg. 1. 1. 4. §. 1. D. de his quæ pro non scriptis hab.
l. 1. C. de hered.
inst.

§. Incertis. 27.

- 1 Incertitudo omnem vitiat dispositionem.
- 2 Incertus personis legari quare non posse.

Quit incertitudo omnem vitiat actum & dispositionem, siue contractus sit, si ue ultima voluntas. siue sententia incertis personis legati non posse hic & sequentibus. §. §. pluribus adductis exemplis explicat Iustinianus consonat. l. Paulus. 4. &. 5. & vide. l. quidem relegatus. 6. l. si ita fuerit. 11. l. si quis ita. 15. cum alijs ibi. D. de rebus dub. l. quoties. 9. §. heres. D. de heredib. inst. cū alijs pluribus, quibz consonat. l. 10. cum sequentibus tit. 3. l. 9. tit. 9. p. 6. docuerat Vlpianus in fragm. tit. 24. versiculo. incerta persona. Iulius Paulus. lib. 3. sentent. tit. 6. versiculo. legatum. quæ res quia latissimè patet. & ac nec vix literam referre possumus præter ordinarios hic. & in dictis locis videoas doctores. in l. duo sunt Titij. D. de test. tut. in l. id quod pauperibus. C. de epis. & cler. Greg. in l. 20. ti. 3. p. 6. Sarmien. li. 2. selectarū. c. 3. n. 4. Ioan. Gutierr. de iuram. confirm. 1. p. ca. 64. Couar. in. ca. cū tibi. n. 14. de test. late Costa. in. ca. si pater. vbi omnes. 1. p. verbo. pauperes. ex nu. 1. Tiraquel. de priuilegijs piz causæ. priuilegio. 56. Petr. Greg. 3. p. syntagm. li. 42. c. 33. n. 7. Jacob. Menoch. de præsumpt. 2. p. lib. 4. præsumptione. 25. & præsumptione. 107. quos non vidit Didacus Spino. in speculo testamenterū alios adducens late prosequutus glossa. 10. ex. n. 1. Quare autem † incertus personis, legari non posse, ex dictis in §. legari. plane intelliges, nam cum tempore testamenti (quod semper attendit) §. in seruo. instru. signotū sit. utrum incerta persona cui legatur, testamenti factioem habeat an non: & alioqui certum esse debeat consilium testantis Vlpian. d. tit. 24. Paulus. d. lib. 3. cap. 6. vt incertis personis non posset legari iure fuit inductum: quæ generalis definitio suas recipit ampliationes & limitationes, quas ex suprà relatis deduces. & inter alias eam quam hic. in versiculo. sub certa vero demonstratione. Iustinianus proponit, &. I.C. in l. si seruus legatus. 108. §. huiusmodi. D. de leg. 1. l. quidam re legatus. 6. D. de reb. dub.

§. Po-

§. Posthumo. 28. con-
iuncto versiculo. Sed nec
huiusmodi. & versicu-
lo. Posthumus au-
tem.

1 Posthumus alienus an institutus posset, an vero ei
legari, remissive.

1 **L** Atissima † se se nobis de posthumi
alieni institutione disputatio offere-
bat de qua omnes in l. Gallus. 29. D.
de lib. & posth. & nouissime integrum vo-
lumen edidit Angelus Spannochius. lib.
singulari. ad l. Gallus. & late nos ad §. po-
sthum. & §. posthumorum sup. à. de exhe-
redat. liberorum. & latius ad principiū in-
fra de bonorum post. non in sūtū, ea-
dem enim sāpius inculcare quid attinet.

§. Siquis in nomi-
ne. 29.

- 1 Nomina significandorum hominum gratia re-
perita.
- 2 Nominibus pluribus nuncupari honestum sem-
per fuit.
- 3 Nominum quatuor species. Prænomen, ho-
men, cognomen, agnomen.
- 4 Nominis omissione aut error cum de corpore co-
stat, legatum non vitiat.

1 **C**Vm † nomina significandorum ho-
minum gratia reperta fuerint teste
hic Iustiniano & Imperatoribus.
in. l. ad recognoscendos. xi. C. de ingenuis
2 & manumiss. vnde apud Romanos, † &
alias etiam gentes pluribus nominibus ap-
pellari honestū fuit. vt pluribus adductis
eleganter notarunt. Andri. Tiraquel. ad
Alexandrum ab Alexandro lib. 2. dierū in
genial. um capite. 19. Menoch. de arbitra-
rijs. ca(u. 3. 18. per totū Petr. Gregorius.
3. p. syntagm. lib. 2. c. 8. Conanus. lib. 2. ca
pite. 11. Ioannes Rosinus. lib. 7. collectio-
num antiquit. Roman. cap. 8. Brisorius. de
fotinulis. libro. 8. pag. 836. & sequenti quæ
3 tamē omnia † in quatuor species diui-

duntur. Prænomen, nomen, cognomen, agnomen.
vt. Publius, Cornelius, Scipio, Africanus. Præ-
nomen est quod nomini præponitur, ve
Publius nomen quod familiæ originem de-
clarat, vt Cornelius. cognomen quod nomini
subiūgitur veluti propriū. vt Scipio. agno-
men quod extrinsec⁹ addi ab adūtū solet.
vt Africanus. Honoratā à testatore perso-
nā, vel heredis vel legatarij titulo suo no-
mine nuncupari iustum fuit, itē vt eius cer-
tum esset iudicium. † Si tamē de eius
corpore constare potest, nominis omis-
sio aut error non nocet, ad idem est tex-
tus. in. l. si in nomine. 4. C. de testam. l. si in
nomine. 32. D. de verb. obligat. l. in ven-
ditionibus. 9. C. de cōtrah. emptione quia
rei demonstratæ frustra demonstratio adi-
citur. l. 1. §. fin. in fine. D. de dote præleg.
& optima exempla deduces ex. l. his ver-
bis. 48 § fin. D. de hered. inst. l. patronus
34. §. Seimpronio. & §. libertis. D. deleg.
3. l. qui habebat. 29. D. de reb. dub.

§. Huic proxima. 30.

- 1 Demonstratio falsa legatum non vitiat, & qua-
re. nu. 2.
- 3 Demonstratio falsa, quando alias de corpore non
constat, legatum vitiat.
- 4 L. si pater. 4. l. nec apud. 7. C. de hered. instituen-
dis.
- 5 Demonstratio quando conditionem inducat.

1 **Q**uemadmodū nominis error lega-
tū nō vitiat, cū de persona constat,
† ita neq; falla demonstratio le-
gato illud corrupit. Idē deduces ex. l. si ita
legatu 12. l. demōstratio. 17. l. falsa demon-
stratio. 33. l. quibus diebus. 40. §. qui dota-
lē. l. cū dotale. 72. §. fallam. cum sequen. D.
de cōdition. & demōstr. l. nominatim. 34.
illo tit. l. si sic legatum. 78. §. 1. D. deleg.
1. l. Quintus Mutius. 11. D. de auro. & arg.
leg. coulonat. l. 19. l. 20. tit. 9. p. 6. expli-
cat Ant. Gomez. 1. tomo. ca. 12. num. 74.
Sarmiento. in. l. cum quidam. num. 1. D.
deleg. 2. Costa. lib. 1. select. cap. 1. nu. 7. &
cap. 2. cap. 4. & cap. 5. Petr. Gregorius. 3.
p. syntagm. lib. 42. cap. 32. n. 52. & sequen-
tibus. Cuiacius. lib. 2. obseruation. cap. 39.
2 Decisionis ratio est, † quoniā demōstratio
nihil aliud est quam signum adiectum pro mai-
ri declaratione rei vel personæ. vt hic docet
Theophilus. Vlpianus in. l. quoties. 9. §. si
quis

quis nomen. ibi. quod pene nihil à nomine dicitur. D. de hered. inst. Vnde remota illa demonstratione credimus similiter testatorum fuisse legaturum. d. §. falsam in. i. cum ipsam demonstrationem adiecerit, tanquam gratia clarioris declarationis facit.

3 d. l. i. in fine. D. de dote præleg. † Hæc autem procedunt quando demonstratio certo corpori adjicitur, nam si incerto corpori addatur non valet legatum, quia demonstratione remota non constat quid legatum sit, ita colliges ex. d. l. nominatini. ex. d. l. si sic legatum. §. i.

4 † Neque si falsa demonstratio consanguinitatem respiciat vitiabitur legatum, vt nonnulli putarunt ex. l. si pater. 4. l. nec apud. 7. C. de hered. inst. nam contrarium probat d. l. falsa. ibi. si fratrem dixit & d. l. nominatim. Neque obstat. d. l. si pater. d. l. nec apud. nam in illis iuribus magis fuit falsa opinio ex parte supposito, vel alia simili causa inducta, quam falsa demonstratio.

5 † Notabis tamen quod si per relatum quis vel qui. & verbum futuri temporis demonstratio fiat, tunc inducitur conditio cuius defectus actum vitiabit. l. Stichum qui meus erit. 6. D. de leg. i. Neque obstat textus in l. scribit. 36. §. fin. D. de auro & arg. leg. cui satisfacies ex traditis per Costam d. lib. i. cap. 6. Cu*i*acum. d. cap. 39.

non potest, ne aliás propter incertitudinem legatum corruat, sine causa ex mera liberalitate legari potest, legata enim causam non requirunt ut diximus in. §. i. suprà eodem. quemadmodum neque donationes quod insinuavit Papiianus. in. d. §. falsam. ibi. qua ratio legandi legato non cohæret. id est legatum consistit absque illa legandi ratione, causam autem in proposito accipimus pro significatione rationis, quare res quaque legetur, & generaliter causam dicimus quid præteritum vel instans quo impellimur, vt aliquid disponamus. Aliam, 2 † quamcumque causam conditionaliter prolatam, vt in exemplo huius textus, & d. §. quod autem. verā esse oportere, aliás legatum vitiare.

§. An seruo. 32.

- 1 Heredis seruo legari non potest, quemadmodum nec ipsi heredi.
- 2 Heredis seruo legatum, & si postea alienus sit, non conualescit, & quare.
- 3 Heredis seruo conditionaliter legari potest. Catoniana regula ad conditionalia legata non pertinet.
- 4 L. pen. §. illo. C. de necess. seruis.
- 5 Domino serui heredis instituti legari recte & per subconditione potest.

§. Longe magis. 31.

1 Causa falsa adiecta legato illud non vitiat, nisi conditionaliter proferatur num. 2.

Pro explicatione huius textus qui sumptus est ex. d. l. demonstratio. 17. §. quod autem. d. l. cum tale. 72. §. falsam causam. D. de condit. & demonstrationibus, videndi sunt quos supra proxime retulimus, ex eo duas colliges conclusiones. Alteram † falsam causam legato adiectam illud non vitiare, quod argumento sumpto à maiori ratiocinatur Iustinianus, nempe quod longè minus vitiare debeat falsa causa quam falsa demonstratio, quia sit minus necessaria; nam sine aliqua demonstratione legari

1 Deplicem † similiter hinc colliges conclusionem, alteram ex priori parte videlicet, heredis seruo pure legatum, quamvis testatore viuo de potestate ipsius exierit, non valere, hæc eam habet rationem: quia quemadmodum heredi à semetiplo legari non potest auctore Vlpiano in Institutionibus. d. titulo. 24. l. & quidem. 18. l. legatum. i. 16. §. i. D. de leg. i. ne eadem persona sibi ipsi debeat quod ius non patitur. l. 2. D. de stipul. seru. l. heres. 31. §. quod si stipulator. D. de fideiussorib. vnde descendit ratio. l. sicut. 75. l. Stichum. 95. §. aditio. l. penultima. D. de solution. ita seruo heredis legari non potest, quia videtur ab herede sibi ipsi legari. 2 Neque † tale legatum ex post facto convalescit, si forte tempore aditæ hereditatis ter-

uus liber reperiatur, vel in alium sit transla-
tus, obstat enim regula Catoniana, quæ
& si initio ad ultimas voluntates perti-
neret, postea tamen ad omnes actus tra-
cta fuit, ut omnes ex praesenti statu vires
caperent, non ex fortuito & incerto fu-
turi temporis cunctu penderent. l. quod
ab initio. 29. l. quæ ab initio. 210. D. de
reg. iur. l. 2. §. fin. D. quod iussu. l. 1. & per
totum. D. de regula Caton. de qua late
Cuiatius. lib. 4. obseruat. cap. 4. Conanus.
lib. 10. cap. 5. numero fin. idem Cuiatius
ad Vlpianum. d. titulo. 24. versiculo. pe-
nultimum. Balduinus. lib. 3. ad Iustinianum
pag. 486. Hotoni. lib. 2. questionum. cap.
3. Ant. Goueanus. lib. 2. variarum leet. ca.
3. 29. quæ tamen † procedit cum legatum
purum est, si enim conditionale fuerit &
tempore existentis conditionis seruus ille
reperiatur liber, vel in alium sit transla-
tus, legatum debebitur, quia ad condi-
tionalia legata Catoniana regula non
pertinet. l. cætera. 41. §. tractari. D. deleg.
1. diximus ad. §. sed & si rem legatarij. su-
pra eod. Neque † obstat textus. in. l. pe-
nul. §. illo. C. de necess. seruis, nam quam-
uis illum textum aliqui referant ad cau-
sam alimentorum, quo calu legatum ser-
uo heredis relictum debebat. l. seruus.
17. D. de alimentis leg. l. seruo alieno.
113. §. 1. D. deleg. 1. melius textus ille in-
telligi poterit, si dixerimus non imponi
ibi heredi necessitate præstandi legatum
sed magis ipsum hortari ut legatum præ-
stet ne impius videatur testatori, argumē-
to l. si liber constitutus. 9. C. de condicione
ob causam. l. cum affirimes. 8. C. deli-
berali causa.

5 Sequens conclusio est, domino † serui
heredis instituti: utroque modo legatum,
& pure & conditionaliter, valere, sed ius-
su ipsius adeunte seruo extingui: ratio-
neum reddit hic Iustinianus & confirmab-
is ex. l. a filio. 25. l. quæ situm. 91. D. de-
leg. 1. & sic explica quod quamvis in prio-
ri casu, considerato tempore testamenti
detur confusio legati & hereditatis, tam-
en in hoc casu omnino est separata cau-
sa legati ab hereditate cum in potesta-
te serui non sit sua additione confund-
ere legatum cum hereditate quando
quidem ultra serui voluntatem ad adeun-
dam hereditatem domini etiam iussus re-
quiratur. l. si quis mihi bona. 25. §. ius-

sum. D. de acquirend. hered. l. 3. C. de he-
red. inst.

§. Ante heredis. 33.

- 1 *Testamenſi caput & fundamentum heredis In-
ſtitutio eſt iure ciuili Romanorum ſecus nouo iu-
re. num. 4.*
- 2 *Heredis ante institutionem antiquo iure quic-
quid relinquebatur nullum erat.*
- 3 *Exhereditatio initium testamenti eſſe ſoleat.*
- 4 *Scriptura ordo maxime conſideranda.*

- 5 **C**um caput † & fundamentum te-
ſtamenti sit institutio heredis. l. 1.
D. de hered. inst. ex ea que robur ac
firmitatem sumat. l. quod per manus.
10. D. de iure codicill. licet effectum non
niſi ex adita hereditate accipiat. l. si patro-
ni. 55. §. qui fideicommissari. D. ad Tre-
bell. antiquo † iure quicquid ante eam
scriptum erat nullius momenti habeba-
tur, ita hic docente Iustinian. ex Vlpiano
in fragm. tit. 24. versiculo. *ante heredis.* Iul.
Paulo. li. 3. tit. 6. in princ. explicat Costa
in. 3. §. p. num. 86. & in. 1. capit. parte. ver-
bo. *adjiciens.* ex nu. 4. ex hereditatione exce-
pta quæ ante heredis institutionem facta
valebat. l. 3. §. filius. versiculo. *ante heredis.*
D. delib. & post. & sic intelliges textum.
3 in. l. 1. ibi. *per quæ.* D. de hered. inst. † erat
enim & exhereditatio testameti caput, cum
ſine ea facta extranei institutio non vale-
ret. l. inter cætera. 30. D. delib. & posth.
quod quia iniquū erat, latifq; absurdū or-
dinē quidē scripturæ ſequi, ſperni vero,
voluntatē testatoris, Iustini. immutauit hic.
4 & in l. ambiguitates. 24. C. de testa. † quæ
cunq; igitur scripta ante heredis etiā inſti-
tutionē firma īa ſunt, quānimo ut obſerua-
uimus ad Rubri. ſuprā de hered. inst. gene-
rali omniū gētiū vnu in ima cera ſcribitur,
teſte Baldo. in. l. hac consultissima. n. 6. C.
qui testam. fac. poſſ. cuius praxis apud nos
meminit Monterroſo. in praxi. tract. 7.
fol. 175. & fol. 181. Planè † quamvis ex
hoc tex. & c. d. l. ambiguitates. & l. præpo-
ſteri. 25. C. de test. ordinē ſcripturæ nō eſ-
ſe obſeruandum conſtet, id tamen verum
eſt, quoties aliter de voluntate testatoris
conſtat, namque ſi de voluntate dubitetur
non leuis ab ordine ſcripturæ ſumitur
coniecutura, cum primus nominatus cen-
ſetur

featur magis dilectus. l. quoties. 34. D. de vñfr. l. qui soluēdo. 60. D. de hered. inst. l. generaliter. 24. §. proinde. versiculo quis ergo. D. de fideicommis. liber. quod late explicat Euerardus. in topicis legal. c. i. ab ordine. plura Ioseph. Mascal. de probat. 3. tomo. concl. 1229. num. 20. & numero. 24.

§. Post mortem. 34.

- 1 Legari post legatarij, heredis ve mortem olim no potuit, hodie potest.
- 2 Legari, cum heres, vel legatarius moreretur olim poterat.
Interpretatio nostris textus, in vers. Pridie quā heres.

Cum parem † iam fideicommissorum legatorumque naturam esse suo sæculo voluisse letat Iustin. vt docuit in. §. nostra autem suprà eod. aliud quod inter ea antiquitas obseruabat discriben noua hac sua lege sustulit, quæ extat etiā sub titulo. C. vt actiones ab heredibus, & contra heredes incipiāt. Cap. 1. cui adde Bart. in. l. ita stipulatus. magna. num. 42. D. de verdorum oblig. Gregor. in. l. 12. glos. 2. tit. 11. p. 5. & quæ diximus. & notant omnes. in. §. post mortem infrà de inutilib. Stip. namque & si olim fideicommissi post mortem heredis, aut legatarij potuisset, l. si fuerit. §. §. fin. D. deleg. 3. l. filius fam. 114. §. apud Marcellū. D. deleg. 1. l. fideico missa. 1. §. filio. D. de leg. 3. Vlpianus in fragm. tit. 25. versiculo. fideicommissum. l. 1. §. si emancipato. D. de collat. bon. legari autem non item, vt hic, & apud eundem Vlpianum. d. tit. 24. Paulum. d. lib. 3. tif. 8. de legatis. quod hic Iustin. immutauit.

- 2 Planè † quamvis legata post mortem relicta non valerent, relicta tamē cum heres moreretur vel legatarius valida erant, ex eod. Vlp. & Paul. & l. pecunia. 12. §. fin. D. deleg. 2. l. heres meus. 78. D. de cond. & dem. l. extraneum. 9. C. de hered. inst. similiiter stipulatio post mortem facta non valebat. d. §. post mortē infrà de inutilibus, & tamen cum quis moreretur recte stipulari poterat. §. ita autem infrà de inutilib.
- 3 † Neque obstat noster tex. in versiculo.

pridie quam heres aut legatarius moriatur. nam quando testator relinquit fundum legatio cum morietur, verificatur legatum in vita, videlicet in ultimo vitæ spiritu, moriendi enim momentum vitæ attribuitur, l. qui duos. 18. §. 1. D. de inanuimis. testament. viuentes enim morimur, ac neque moriens est mortuus, neque mortuus est moriens. At quando testator dixit. relinquo Tilio fundum pridie quam morietur. si subtiliter aduertas non potest verificari illa conceptio nisi post mortem, neque enim sciri poterit ante mortem quis dies ille fuerit. & consequenter tanquam post mortem legatum hoc reliquit non valebat, quemadmodum etiam libertas cum seruus moreretur inutiliter relinquiebatur. l. libertas. 17. D. de manumiss. ex ratione quam in. l. fin. illius tituli. proponebit, l. C. similiter neque vñs fructus ex ratione quam in. d. l. heres meus. §. quainuis. insinuat. l. C. si coniungas tex. in. l. Titio. 57. D. de vñ fruct.

§. Pœnæ quoque nomine. 35. & fin.

- 1 Pœna nomine legari hodie posse, secus tamen, hodie, quomodo intelligendum. & numeris sequentibus.
- 4 Turpitudo, & impossibilitas legatum vivitat.

Veteri iure † antiquato ex noua hac Iustiniani lege pœnæ nomine legari, & legatum adimi, ac transferri, dum conditio nec impossibilis, nec probrosa, nec illicita sit, potest. l. vniuersit. C. de his quæ pœnæ nomine explicat eleganter Costa. lib. 1. selectarum. cap. 12.

2 Sed grauiter † obstant plura Iuris Consultorum Responsa. quibus etiam olim pœnæ nomine legata relinqui posse probatum est. nempe. l. 1. & 2. D. de his quæ pœnæ nomine. l. multa. 6. l. in testamento. 27. D. de conditione. & dem. l. 1. §. item si ita. D. ad leg. Falcidian. l. si penum. 24. D. quando. dies leg. ced. l. 1. D. de

de penū legat. ergo noua Iustiniani lege
id concessum non fuit.

³ Huic † difficultati respondet cōmuniſ ſeculo & atate I.C. quorum respōſis uti-
mūr valuiſe quā pēnā nomine relinque-
bahtur, nou autem antiquiori atate, ad
quā Iustinianum respexiſſe putant Do-
ctores. Sed abſurda eſt hēc interpretatio,
fruſtra enim Iustinianus reprobatet quod
ram erat latis reprobatum. Conuincitur
præterea ex Vlpiano in fragmentis titu-
lo. 24. §. penae causa.

Quare dicendum eſt quādām fuſiſſe
quā nullam iuriſ efficaciam per ſe habe-
bant, quibus ſi poena adiſceretur non va-
lebat, & ita procedit textus hic, vt collig-
es ex eius exempliſ, ſi enim testator
iuberet vt heres filiam ſuam in matrimo-
nio Titio daret, huiusmodi testatoris
voluntas non obligat heredem, quia ma-
trimonia libera eſſe debent. I. Titia. 134.
in prin. D. de verb. obligationib. Capit.
Geina. de Iponsalibus. & inde ſi poena adi-
ſceretur, poena ſimiliter erat in efficax.
Caterum ſi voluntas testatoris erat effi-
cax, poena ſimiliter poterat adiſci, ſicque
procedunt iura in contrarium allegata.
Quare autem poenā nomine non poſlet
relinqui explicarunt hic Vvelembekius,
num. 2. Minsygerius. eod. nu. 2. Hotoma-
nus. enuntiatione. 1.

In versiculo. Exce- ptis.

⁴ Vides, † turpitudinem vel impossibi-
litatem, legatum nomine poenā reli-
ctum vitiare, contra regulam. §. impos-
ſibilis. sup. de heredib. instit. Verum tu
ſatis facies, quod quando testator ita di-
cit, I. o. Seso fundum ſi talem mulierem fuerit
adulteratus, & ſi hoc adulterium non commis-
ſerit amittat decem. de primo legato reiſci-
tur turpitudo, & per conſequens reiſciun-
tur omnia quā sequuntur, quā omnia
illa post legatum perfectum ſe-
quantur resoluuntur in con-
ditionem.

Titulus. XXI.

De ademptione legatorum & translatione.

I N R V B R I C A M.

- 1 Continuatio Tituli.
- 2 Ademptionis legatorum definitio.
- 3 Voluntas testatoris expressa ipso iure legaliter adimitur.
- 4 Voluntas acutio doli exceptionem inducit ad legati ademptionem.
- 5 Ademptionis legatorum fit reliquis omnibus teſtamenti partibus manentibus, & pure & sub conditione concipitur.
- 6 Translationis legatorum definitio.
- 7 Ademptionis verbum generale eſt.
- 8 Huius Rubrica lectio animaduera.

- 1 C C V R S I I huius tituli
ad proximum superiorē continuatione, quā omnes
interpretes tunc hic, tū in
Pandectis probant, adiu-
ſa; de ademptione & translatione legato-
rum disputationi, quid ademptio, quid itē
translatio sit diſcutiamus oportet. † Adē-
ptio igitur eſt relictorum per contrariam testa-
toris voluntatem pura ſue conaſtionalis renoca-
tio. Loco generis dixim⁹, renocatio, alia ver-
ba addimus differentiæ loco: iuxta que no-
tabis nō ſolum expreſſam testantis volun-
tam data legata perimere, ſed & tacitam
ſue prælumptam † illa directis & civili-
bus verbis fit, & ipſo iure legatum extin-
guit I. ſi ita ſit. 14. D. deleg. I. ſi in codē te-
ſtamento ſiat, vt ibi notat Bar. & poſteū
omnes in. §. I. in frā maximē Petrus Ric-
ciardus nu. 19. Hēc autem † fit, induc-
tione, inimicitijs, aut voluntaria relicti aliena-
tione & doli exceptionem aduerſus petē-
tem producit. I. 3. §. vlt. I. rem legatā. 18.
I. cum ſeruus 15. D. h. t. iunctal. apud Cel-
ſum. 4. §. præterea. D. de doli excep. I. inili-
tis. 37. §. pen. D. de milit. test. vtraque ver-
bis legis. XII. Tabul. viii. pater fam. legasset rei
ſue ita ius eſto. confirmatur: legandi enim ver-
bo omne testatoris præceptum contine-
tur. Vtraque † fit reliquis omnibus teſta-
menti partibus integris manētibus, & pu-
rē & sub conditione concipitur. I. datum.
17. C. de legatis. quā definitio (vt existi-
mo) ademptionis legaterū eſſentiam opti-
mē oſtendit, exploſa Petri Ricciardi
iam

- iam relati, num. 1. quæ superflua verba (quibus congrua definitio carere debet) continet.
- 6 Quæ † omnia & de translatione dicta esse velim intelligas, si loco verbī (renovatio) reponas (mutatio) quæ definitio omnē translationem alijs verbis additis amplectitur; quæ quatuor modis contingit, vt docet Paulus in. l. translatio. 6. D. hoc. t.
- 7 & latius infrā nos disputabimus. † Est autem (vt vides) ademptionis verbum generale, & translationem quoque continet, nam cum quid transtertur, & adimi quoque necesse est, in eoque tantum translatione ab ademptione distat, quod hæc prior sit translatione, sic vt translatione prorsus fieri non possit. nisi præcedente ademptione: cum è conuerso ademptione facta, non sit opus confessim translationem subsequi, quando testator adempta legata vel retinere potest. † Vnde etiam est quod textus Noricus hunc titulum inscriptum simpliciter de ademptione legatorum. habeat, & Theophilus optimus institutionum interpres ita legat; de translatione. qui si opereret, vix, aut ne vix quidem omisisset. Sed ego veterem inscriptionem defendo vel illa solum ratione, quod sine ademptione pure relictum, transferri in eamde personam possit. d. l. translatio. d. l. datum.
- 12 Testamentum primum iuratum, utrum per aliud postea possit revocari? & nu. seq.
- 13 Iuramentum quod non vergit in æternæ salutis dispendium, nec alterius detrimentum semper est obseruandum.
- 14 Iuramentum confirmat actus alias inualidos.
- 15 Argumentum de contractibus ad ultimas voluntates validum.
- 16 Testamentum secundum tollit primum etiam iuramento firmatum.
- 17 Iuramentum contra bonos mores non obligat. & nu. 19.
- 18 Iuramentum sequitur naturam actus cui adheret.
- 20 Testator qui iurauit testamentum si illud reuocet an periurus sit?
- 21 Codicillis, sicut dari legata possunt, ita etiam & adimi.
- 24 L. ubi pugnantia. 145. D. de reg. iuris.
- 26 L. heredes palam. 21. §. si quid. D. de testamens. & nu. seq.
- 30 Totum dicens nihil excludit.
- 33 Legata adimuntur ipso iure, vel eodem testamento, vel alio aequo sole mni.
- 34 Fideicommissa quæ nuda voluntate relinquuntur, nuda quoque tolluntur.
- 35 L. generaliter. 24. §. si petitum. D. de fideicommiss. libertatibus.
- 36 L. si quis eam. 16. in prin. D. de vulgari.
- 37 Noster textus. ibi. siue Codicillis firma est.
- 39 Ademption legatorum, etiam sine scriptura coram duobus testibus fieri potest.
- 40 Ademption legatorum quando ex conjecturis presumatur, & inducatur.

Principium tituli.

- 1 Ademption legatorum, sine testamento, siue codicillis facta est. & nu. 7. & 38.
- 2 Ademptum dici non potest, quod non est datum, & nu. 22.
- 3 Approbatum quod semel est, amplius reprobari non potest.
- 4 Voluntas mutata, non præsumitur, neque quæ quam seipsum reuocare.
- 5 Pugnantia in testamentis ea vitiat. & numero. 24.
- 6 Codicilli ex testamento firmitatem & robur accipiunt, & n. 25.
- 8 Voluntas testatoris semper obseruanda.
- 9 Voluntas testatoris deambulatoria usque ad ultimum vita spiritum. & nu. 23.
- 10 Voluntas prima posteriori mutatur.
- 11 Legem sibi imponere nemo potest à qua recedere non licet.

Ademptionem legatorum sine eodem testamento, siue codicillis factam firmam esse Iustinianus probat in prima huius tex. parte, cui similis est l. 1. §. sed consulto. D. de ihs quæ in testam. de lent. l. si ita scriptum sit. 14. D. deleg. l. 1. 3. §. si. cum alijs seq. D. h. t. l. datum. 17. C. delegat. consonat l. 39. tit. 9. p. 6. l. 1. tit. 12. p. 6. explicant præter ord. tum hoc, tu in Pandectis eodem. tit. & in d. l. si ita scriptum, Bar. & cæteri in. l. heredes palam. 21. §. si quid post. D. de testam. Cephalus conf. 68. nu. 13. lib. 1. plura adducit Illustriss. Franciscus Mantica lib. 12. de conject. vñimarum voluntatum. Tit. 2. & seq. Joseph. Mascardus de probationibus. vol. 1. Conclusione. 909. & volu. 2. con. 1281. Iaco-

Iacob. Menochius lib. 4. de præsumptione, præsumptione. 169. cum sequent. Pet. Gregorius. 3. part. Syntag. lib. 42. tit. 33. ex nu. 41. Antonius Gomez. 1. tom. cap. 12. nu. 56. Ludouicus Molina, lib. 1. de Hispan. prænogenijs, cap. 9. num. 56. & nu. 57. Didac. Rodriguez de Aluarado. lib. 3. de coniect. mente defuncti, cap. 2. nu. 34. ad fin. Didac. Couar. in rubr. de testam. 2. part. ex n. 12. & ante eū Ferdinand. Minchaca lib. 3. de succel. creatio.. §. 25. & plures de vi & virtute codicillorū tractatē, more suo, plena manu cōgerit noster Did. Spino in Speculo testamentorum. glos. 32. nu. 1. & nu. 17.

Principio tamē quod Iustinianus de firmitate ademptionis legati eodem testamēto factē docet difficile est, nam si datum in testamento dici potest nihil, nisi in vltimo pūcto testamenti, ergo ademptū vel translatum, quod datum non est dici nō potest. l. decem. 116. in fi. D. de verb. oblig. l. manu missione. 4. D. de iustitia & iure. Deinde, quod semel t̄ placuit amplius displicereno potest, cap. quod semel 21. de regul. iur. in 6. §. semel causa. sup. quibus ex causis manumittere nō licet: ergo semel in testamēto datū adimi non poterit. Præterea t̄ nemo incontinenti se corrigerē præsumitur. l. penult. C. per quas person. cap. Inter dilectos. 6. versicu. ceterum. de fide instrumentorum, & dici solet neminem præsum: contra factum proprium venire, cum in dubio voluntas non censeatur mutata, cap. maiores. 3. §. Dormientes. de baptismō. cap. licet. 7. de procurat. lib. 6. & qui mutatam voluntatem defuncti dicit probare tenetur. l. 3. l. cum qui. 22. de probationibus l. Lucius Titius. 22. in fi. D. de leg. 2. quia à voluntate recedere non præsumitur. l. non ad ea 88. D. de cōdit. & demon. At si fundus adimi posset testator se ipsum impugnaret & corrigeret. Quod tamen negandū est, ergo fundus adēptus nō est. Rursus, t̄ datio, adēptio ni vel traslationi repugnās & cōtraria est, sed ubi repugnātia in testamēto adest, neu trū valet. l. ubi repugnātia. 149. (vel. 189.) D. de reg. iur. ergo ademptione firma non est vt Iustinianus probat.

Secondo & illud axioma nostri tex. codicillis legata adimi vel trasferri posse difficultē habet; si enim codicilli ideo valet, t̄ qua testamento sunt confirmati. l. quod per manus. 10. D. de iure codicill. qualiter ipsum testamentum euertunt, & data in eo

extingunt, cum absonum sit principale ab accessorio infirmari.

7 His tamē nihil obstantibus verius multo est eod. testamento & codicillis data legata adimi posse, vt Iustinianus hic probat, & confirmant iura sup. nu. 1. adducta; cuius rei ratio t̄ in obscurō non est, cum constet testatoris voluntatē, quæ in testamētis semper obseruanda est. l. in conditionibus. 19. D. de condit. & dem. cum alijs congestis à nobis in disputatione de morē emendatione, sub cap. potuit. 4. de lhcate. n. 202. 9 usque t̄ ad vltimum vita spiritum durare, & ambulatoriam esse. l. quod si iterū. 4. D. hoc tit. l. cum hic status. 33. §. pœnitentiam D. de donat. inter vir. l. 1. C. de lac. sanct. Eccl. ibi. quod iterum nō reddit arbitrium. l. 1. ibi. post mortem. D. de testam. c. cū Marthæ. 6. colum. 4. iuncta glos verb. non valet. de celebr. miss. c. vltima voluntas. 12. q. 2. Indeq; librum t̄ est priore sententiā posteriorē, comutare, relcindere. s. posteriore. sup. quib. mod. testam. infir. l. fideicommisum. 27. C. fideicōmiss. l. cū proponatis. 1. C. de codicilis hucq; pertinet Pomponij responsum in l. si mihi & tibi. 12. §. in legatis. D. de leg. 1. in legatis, inquit, nouissima scripture valet, quia mutari causa præcedētis legati, vel in diē vel in cōditionē, vel in totū adēptione potest, sed etiā sub alia & alia cōditione legatū ademptū est nouissima adēptio expectanda est. Et t̄ dicere solemus testatorē legē sibi, à qua recedere nō licet, imponere nō posse. l. Lucius Titius. 40. §. Lucius Titius. D. de fideicōmiss. liber. l. si quis in princip. 22. D. de leg. 3. neq; supremū iudicij libertatē esse arctandam. l. strates. 53. §. idem respondit. D. pro socio, quæ est huius rei & nostri tex. vera decidendi ratio, quam & omnes cōminiscuntur in præsentī, & in rubr. huius tituli. & obleruat eleganter Did. Spino iā relatus, nu. 6. & sequētib.

12 Antequā tamē hinc abeamus illud opportūne queri potest, nū testator qui iure iurādo præfrito prioris testamēti nō le pœnitetur prouisit, quia dicimus eius voluntatē vlsq; ad mortē ambulatoria esse illud reuocare polsit: & primū testam. iuritū per secundū nō reuocari cōmuniter tenet doctores oēs Canonista, & author extitit Speculator. tit. de insruinotorū editione. §. cōpendiose. §. quid si quis iurauit. n. 25. quæ le quūtūr plurimi relati ab inf. referēdis. t̄ Pro quibus facit primo iuramētu quod nō vergit in æternā salutis dilpendū, aut tertij detri-

- mentū semper obseruādū esse ex reg.ca.cū cōtingat. 28.de iure iuran.c. quāvis pactū, de pact.lib.6.cū alijs ex obseruatione huiusce iuramēti neq; animæ,neq; tertio præ iudiciū fit.igitur testator primū testamen.
- 14 iuratumētū non reuocabit. Secūdo, † quia iuramētū actus alias inualidos & nullos cōfirnat, & eos irreuocabiles facit, iuxta iura præallegata, &c. tox.in authen.sacram.pube rū.C.si aduersē vēditionē.c.si vero. 8.c.debl
- 15 tores,de iur.iur.ād.Tertio argum. † de contractibus ad vltimas volūtates, firmū & validū est.l.terū filij 46. §. cū qui chirographū,D.de leg. 1.tx.in prin.inst. de lege Fufia Caninīa toll. cū alijs à nobis adduclis in d.disput.de more emēdat.n. 151.& n. 203. Sed iuramētū cōtractus retractabiles & reuocabiles,irreuocabiles facit.d.anthent.sacram.puberum:ergo, & testam. reuocabile alias,iure iurā prælito irreuocabile fier.
- 16 Oppositā tamē sententiā,quiniino per se cundū testam.primū iuratū reuocari tenet glo,in.c.vltima volūtas. 13.q.2. quā sequū tur oēs legistē:quibus primo fauet id quod sup.n.8.documus,testatoris voluntatē ambulatoriam esse, indeq; non obstante tali iuramēto apposito in primo testamēto de eo nō reuocādo, mutari per secundū poterit.
- 17 Secundo † huiuscemodi; iuramentum de prima voluntate non mutanda , cū auferat liberam testandi facultatē,cōtra bonos mo res esse.l.stipulatio hoc modo cōcepta. 61. D.de verb.oblig.(cui adde l.28.& 33.li.11. par.5) ergo testatorē non ligabit.c. non est obligatoriū. 8.de reg.iur.lib. 6. & addere poteris.l.non dubiū. 5. C.de legib; cū cōcordantibus. † Tertio iuramentū sequitur naturā actus cui adhāret, easq; recipit leges & cōditiones, quas & cōtractus ille siue dispositio, quibus adjicitur.l.si quis iurato. 16.D. qui satid.cog.l.si quis pro eo 57. D.de fideiussor.l.si C.de non num.p ecu.c. quēadmodū.25.de iu.iuran.(quibus adde à nobis notata,in d.disputatio. de moræ emē datio.sup.n.76) Sed testamētū,illud habet, q; dum testator viuit illud mutare potest, vt notauimus.d.n.9. ergo & iuramētū eius leges sequetur. Ex quib. existimo veriore multo hāc esse sententiā,iu.iuran. exploso restē testatorē voluntatē priorē cōmutare possē,quā sequūtur,& intrepidē amplectūtur Bar.Bal. Paul. & infiniti alij scriben tes,relati à Petro Ricar.in rub.huius tit. n. 3.Iul.Claro.lib.3.Receptarū sentent. §.testame ntū. q.94.Did.Spino vb.sup.glo. 30.
- n.53.& ita tenēdū est,neq; in cōtrariū ad ducta p opinio.Speculatoris aliud suadet.
- 20 Nō primū,cui plane respōdeo, nō solā iuramen. nō valere cū vergit in cōternē salutis dispendiū,aut alterius detrimentū, sed etiā quādo cōtra bonos mores naturales,aut ci niles est,d.c.nō est obligatoriū, cū ibi nota tis,vnde cū liberi arbitrij facultatē testato ri restringi incivile sit, non mirū si nihil eo caū operetur, effetq; iniustitiae vinculū si spōtanēum arbitriū arētaret, quod esse nō debet.c. quāto: 18.de iu.iuran.qua sola cō sideratione, & reliqua argumēta dissolues;
- 21 & his addes, † quod etiā opinionib; sit ob rutū,an tūc testator periurus sit cōrebriori & veriori sententia cōtra Bart.obtainuit,eo casu testatorē periuri labē cōmittere,indeq; absolute,vt illā excuset, à iuramēto es se petendā,et si absq; ea secundū testamen tū valeat, scripserūt latē disputantes Petr. Ricardus iā relatus.n. 17.Iul.Clarus.nu.4. Didac.Spino, n. 63.& elegāter Dida.Cou. in rubr.de testam.2.par.num. 15.
- 22 Sed & illud † (vt redeamus ad tx.) quod Iustinian.de codicillis scripsit , vt illis data legata adimi & trāferri possint, vltra addu cta sup.n.8.clarā rationē habet, si enim codicillis legata dari & relinquī possunt, per totū.D.C.& Inst.de codicillis, & ti.12.par. 6. quare & eis nō adimētur , aut ab alio ad aliū trāsserrētur, cū cōtrairū eandē esse rationē,parēq; argumētationē cōstet,tx. in princ.sup.de his q; sunt sui,cū adduclis à Nicol.Euerardo in cēturia legali.loco. 75.
- 23 Ex omnibus his ergo iam apertē relinquī tur & autoritate & ratione probari, quod Iustinianus de ademptione legatorum scri psit in prima,nostri textus parte,cui addu cta sup.ex nu.2. nihil obstant. nō prium quia et si fateainur re vera & effectū fundū nō videri datū,donec testator viuit,cū post mortē incipiat valere testamen. nō antea. d.l.i.ibi.post mortē suā.D.de testam.&d.c.cū Martiæ.6.col.4.ibi. quia testatoris obitū cōfir matur.de celebr.miss. habito tamē respectu ad verba & mentem testatoris satis dicitur fundus datus & legatus,pariter ergo contraria mente & verbis testatoris ademptus vel translatus dicetur.Illud † autē quod sta tim adiunxit,de.c.quod semel,de regu. iuris.lib.6.cum alijs, faciles explicatus ha bet,si quā sup.nu. 9. diximus repeatas, hac enim in materia ppetuo meminisse oportē bit, quia quo vñq; vltimū testator emittat spiritum, liberū arbitriū habet, legēsibi im ponere

ponere nō posse à qua recedere nō liceat.
d.l. si quis in princip. testamēti. D. deleg. 3.

Magis autem vrget. d. l. vbi pugnantia.

- 24 149. D. de reg. iur. cui omissa Iacobi interpretatione, quā refutat Ioannes Faber hic nu. 3. cum Accurſ. in gloſ. firma relpōdeas, quē lequantur Faber. nu. 4. Petrus Ricard. nu. 18. d.l. vbi pugnantia illumi ſenſum habere, neutrū quod teſtamento ſcriptum eſt valere cū pugnans teſtatoris voluntas in eo inuenitur, & ne exēplis reſ egeat pauſis agam. ſcripſit teſtator, ſi Titius heres erit, Seius heres eſto; ſi Seius heres erit, Titius heres eſto, mūtilis eſt iñtitutio, quia conditio exiſte re non potest, notāte Iuliano, in l. ſi Titius 16. D. de cond. iñſt. erat enim hoc caſu pugnantia propter verborum perpiextatem, & implicationem, repugnat namque & Ti tium, & Serium, ſimul, in ſolidū exiſtere he redes, argumento. l. ſi vt certo. §. ſi du obus vehiculum, ibi. & ait duorum quidem in ſolidū dominium vel poſſeſſionem eſſe non poſſe. D. commod. At in noſtro caſu nulla eſt mentis aut verborum implicatio, cum ſu prema hec volūtas quæ legatū adimit cer ta & indubitate ſit, & eſſetum recte ſorti ri poſſit prima ceſlante, quæ poſteriori im mutatur ex late ſup. ſz p̄ obſeruatis, quod (vt vides) in caſu d.l. ſi Titius, eſſe non po test, cum prima poſteriori & poſterior pri ma eſpugnet, neutraq; valere poſſit, cum conditionem exiſtire, impoſſibile ſit.

- 25 Rursus d:fficile non eſt argum. d.l. quod per manus. 10. D. de iure codicillorū, neq; enim Iuſtinianus hic probat teſtamento per codicillos infirmari, quod abſonū eſſet, vt in argum. notauimus, ſed data in teſtamento, poſſe codicillis, mutari adimi vel transſerri, heredis iñstitutione ſalua manē te, quæ & caput ipſius eſt l. 1. D. de hered. iñſt. §. ante heredis ſup. tit. 1. tex. in proce. tit. 3. part. 6. licet hodie ſine ea teſtamento valeat. l. 1. tit. 4. lib. 5. nouæ colieſt. regiæ.) neq; codicillis celebrari directo poſteſt. l. 2. §. fi. D. de iure codicillorū. d.l. quod per manus. 10. l. hereditatē. 2. C. eod. l. herereditas 4. C. de ijs quibus vt indignis, l. non codicil lum. 14. C. de teſtamentis. §. codicillis, intrā de codicillis, l. 2. tit. 12. part. 6. plura adducit Didac. Spino. d. glossa. 32. ex n. 8.

- 26 Sed grauitate huic ſentētū, & Iuſtinia. ad uerſatur Vlpian. in l. heredes palam. 21. §. ſi quid poſſ. D. de teſtam. vbi cōdito teſta mento nihil mutari poſtest, niſi aliud æquē

ſolemne fiat: ergo legata codicillis adimi vel transſerri non poſterunt.

- 27 Cui diſſicultati † Placentinus, cuius me minit glo. in d. §. ſi quid poſt. verb. omnia reſ pondet, teſtatoris voluntatē alia & que ſolēni poſſe immutari, vt ibi. & in l. hac cōſultiſſima. 21. §. penul. C. eod. vel ſi codicilli te ſtamēti ſint cōfirinati, quia tūc pars ipſius exiſtimantur, l. quidā referunt. 14. ibi. quod codicilli pro parte teſtamenti habeantur. D. de iure codicilli. & inde eis recte reliqua in teſtamento immutantur, argumento. l. nihil tā naturale. 36. D. de reg. iur.

- 28 Sed planē † hac ſolutio cōuincit ex l. 3. §. fi. D. h. t. l. militis codicillis. 37. §. vetera nus. D. de teſtam. militis, cū alijs, quibus cō ſtitutū eſt poſſe teſtatorē legatū teſtamen to reſiſtum, nuda voluntate reuocare, quæ eſt cōmunis tent. ex Cou. & alijs iā relatis.

- 29 Quare † Bart. d. §. ſi quid poſt. nu. 3. quæ omnes fermē interpretes ſequūtur ibidem exiſtimat eū tex. de heredis iñstitutione in telligendū eſſe, vt hæc non niſi & quæ ſolēni voluntate mutari poſſit, iux. dicta. ſup.

- 30 nu. 26. Falſum. † tamē id eſt, vel illo verbo, ſi quid, quod non ſolu ad iñstitutiones, verū etiam ad legata eſt referendum, cū ille qui totum dicit, nihil excludat, cap. ſolit. 6. §. nos autē. ibi. nihil excipiens qui dixit quod cūque, de maior. & obedient. cap. ſi Romano rū, ver. Dicendo vero. dist. 19. l. Iulia. 66. D. de leg. 3. vbi notat Bar. Secūdō refellitur, quia id dubitare Iurisconsultus non poſterat, ad iñstitutionē mutandā, ſolemne aliud teſtamento eſſe neceſſarium, quare delegatis, & alijs relatis, iñstitutione ſalua manente, lu risconsultum dixisse intrepide eſt aſteue rāduin: quod & ſuadent illa verba textus, obſcurus, quibus conſtat in omnibus quæ teſtamento relinquuntur Vlpianū loqui, & inſinuāt exempla ab eod. en loci relata.

- 31 † Vnde Iacob. Cuiac. & Franc. Hotoma. putarunt, illius paragraphi verba, eſſe Maſ ſurij Sabini, quæ Vlpian. interpretabatur, atq; ita cū tempore Sabini non eſlet inuētus codicillorū uſus, in irū non eſt ſi Sabi nus ſtauerit, legata nō poſſe adimi niſi te ſtamēto & quæ ſolēni, quæ interpretatio ſua deri poſteſt, ex illius iñſcriptione, quæ Vlpia ni eſt lib. decimo ad Sabinū. meminiffe etenim oportebit, iuniores Iurisconsul. ſolitos uifile antiquorū ſcripta interpretari, cōfirmādo, declarando, ſiue quod deerat addendo, interdum etiā reprehendendo, teſtis eſt An ter. Kk 2 to. Au-

to. August. lib. 1. emend. cap. 9. quem & alios, lequui retulimus in nostra disputatio de aucta, sub num. 154.

32 Verum t̄ hæc opinio, tripli argumento refellitur. Primo quia summe ad eum textum diuinit. Secundò nam Tribonianus, qui summa diligentia & industria ius cōpoluit, Sabinū verba eo loci referre nō potuit, sed Vlpiani ex quo lib. 10. ad Sabinū lex illa extracta est. Tertio, quia diligētissimi alias antiquitatis indagatores, in anno rum digestione labuntur, cum codicillorū vñlum Augusti temporibus primus Lucius Lētulus introduxerit (li Iustiniano in principio, m̄. de codicillis credendum est) Maf- furius autē Sabinus multis post lapsis annis, & Tyberij Imperatoris etate floruerit, vt ex Pomponio in l. 2. col. penul. versicu. *Hic duo in fin. D. de orig. iur. & Ant. Augus. lib. sing. de nominibus proprijs Iurisconsu. cap. 1. in princip. deduces.*

33 Omniū igitur erroribus explosis vera hui⁹ rei interpretatio est, iure ciuili receptū esse legatum ipso iure non posse adimi, nisi eod. testamento, l. si ita scriptum. 14. D. de leg. 1. vel alio æquè solemni, iuxta sup. di-

34 cta, licet t̄ de fideicommissis contra, quæ nuda voluntate admuntur. l. 3. s. fi. d. l. ex parte. 22. D. eod. tit. d. §. veteranus. Tolluntur autem legata opposita dolim alicui exceptione, vt constat, non quidem propter codicillos, vel aliam minus solemnem voluntatem, sed propter regulam. l. qui cum alio. 20. §. non solet D. de reg. iur. l. 4. §. præterea. D. de dol. exceptione notauius in rubr. & obseruat Costa in lib. 1. Selectarū. cap. 25. n. 3. Cuius rei ratio in obscuro nō est, si aduertas legata, nō nisi solemni voluntate relinquunt, fideicommissa autē, nutu, vel qua cūq; mentis significatione. l. cū proponebatur. 66. in fin. D. de leg. 2. l. heredi. 130. ibi. *sola enim voluntas servatur in fideicommissis.* D. de leg. 1. l. nutu. 21. D. de leg. 3. cū alijs, Vlpian. in fragm. tit. 25. in princip. vbi Iacob. Cuiac. ex quib. t̄ eundē Vlpianū intelliges, in l. generaliter. 24. §. si petitū. D. de fideicom. libert. vbi scriptit non tantum verba fideicommissi, sed & in ētem testatoris tribuere solere libertatem fideicommissariā, neq; in eis formula aliqua, vt peteretur obseruabatur, vt in legatis, ex Vlpian. d. ti. 25. Ex quibus omnibus constat, recte Vlpian. in d. §. si quid post, dixisse, testamēto factō nihil ex eo posse mutari, nisi omnia ex in-

tegro fiant, quibus verbis nō solum ad insluiones, sed & ad legata & cætera quæ in testamēto relinquuntur planē respexit, si deicōmīsis exceptis, quæ ex supra scripta ratione, non solum codicillis, verum quāvis alia nuda voluntate tolluntur.

36 Nec superioribus obstat ex. in l. si quis cū. in prin. D. de vulg. & pup. vbi Pomp. testatur adeptiōnem legatorū fieri codicillis, te stamēto cōfirmatis, sicut in eod. testamen. sed adēptio legatorū testamēto fit ipso iure, vt in d. l. si ita scriptum. ergo, & in codicillis ipso iure admīetur. Nā respōdeo, pecu liari ratione adēptionē, ipso iure fieri in codicillis testamēto cōfirmatis, quia tūc eorū ius à testamēto pēdet. d. l. quod permanens, & partes ipsius dicuntur. d. l. quidā referūt. quod sit vt legatum codicillis testamento confirmatis, cum veluti sub conditione videatur datum in testamento, non ope exceptionis, sed ipso iure tollatur, d. l. si quis cum iuncta d. l. si ita scriptum.

37 Ultimo t̄ nō obstat ex. noster. ibi. *sive co dicillis firma est. iūcta reg. l. iam hoc iure. 4. D. de vulg. vbi Iustinianus probare vide tur, legata adimi posse codicillis etiā nō cō firmatis, sicut testamēto, quia aduerto Iusti nianū loqui, iuxta sua tēpora; quib. omnis legatorū, & fideicommissorū differentia lu blata erat. l. 1. & 2. C. commu. de leg. §. no stra. §. sed nō vslq; sup. tit. 1. atq; ita sicuti fideicomissa nuda voluntate ipso iure admuntur, ita etiam hodie, & legata, quā in interpretationē cōfirinabis, ex illis verbis textus, sive non contrarijs, sed alijs quibuscunq;.*

38 Relinquitur ergo iam ex his quæ obser uauimus, & ex hoc nostro tex. ademptio nē legatorum sive eod. testamento, sive codicillis factā, firmā esse, & ipso iure iā perit mere legata, iāq; sive expressis verbis, sive contrarijs, aut alijs quibuscunq; fiat, vt Iu stinianus insinuat; neq; interest, an ea verba legatum præcedant, an lubequantur, voluntas enim adimere voluntis paginam utramque facit. d. l. si mihi & tibi. 12. §. fin.

39 D. de leg. 1. t̄ adeo quidem vt satis sit eam voluntatem vel nudis verbis sine scriptura, duorum integrorum testium fide cōprobari, argum. l. si iure. 28. D. de leg. 3. sufficit enim tacita voluntas, vt opposita exceptione legatū extinguatur; Quā mutatam ex 40 varijs coniecturis censerī potest. t̄ Veluti ex capitali similitate, quæ nulla fuerit reconciliacione composita. l. tertia, §. non solum,

solum,cum l. sequen.l.ex parte 22. D. hoc titulo,cum alijs quæ adducit Aluarado,de conjecturata mente defuncti.c. 3.n. 51. Vel si legatarius testatore mortuo eius vxore compresserit,glos.in l.fideicommissum.27. verbo probata,in s. C. de fideicommiss. quā sequuntur omnes ibidem,& Antonius Gomez in l. 5 1. Tauri.nu. 80. Dida. Aluarado d.lib. 2.cap. 2.in principio,num. 35. conducunt quæ scripsit Didac. Coua.in cap. Ray nutius,in princip.n. 7.de testamentis. Gregor.per textum,ibi in l.fin.verbo. Si le faze deshonra en su muger,tit. 24.part. 4.&l. 4.ver- sculo, si el fijo y quejisse consu maderastra,titu. 7.par. 6. Vel si testator rem legatam viuus alij donauit, nec distinguitur vtrū ppter necessitatē rei familiaris,an mera voluntate donauerit, vt si necessitate donauerit legatū debeatur, si nuda voluntate non debeatur. Hæc enim distinctio in donantis munificentiam non cadit, cùm nemo in necessitatibus liberalis existat,l.rem legatam 18. D. hoc titu.l. 17.versiculo. Massi el fazedor del testamentol. 40. tit. 9. part. 6. Secus autem erit, si eam vel vendiderit,vel pignori dederit, quia tunc adenipta non censetur, si non adimiendi animo id fecisse heres probauerit,l.fideicomissa. 11. 5. si rem.D. de legatis. 3. textus in §. si rem.suprà.tit. 1. d.l. 17. & dict.l. 40. partitæ, obseruat post alios Didac. Spino, de testamentis. gloss. 8. ex num. 6. & alij relati suprà.num. 1. Hæc de ademptione legatorum. Quæ de translatione hic disputari poterant, pro exhortatione versiculi. Transferri. adduximus suprà in §. si eadem res, ex num. 40. de legatis. Iam pergamus.

Titulus X.XII.

De lege Falcidia.

In Rubricam.

- 1 Continuatio huius tituli.
- 2 Falcidia quid sit.
- 3 Falcidia unde dicta.
- 4 Plebiscita legis vim habere coperunt post legem Hortensem.
- 5 Principium Instit.de lege Falcidia pro rostris dispatatum ab autore,magnam ei peperit gloriam.

Iximus † cū Iustinia.supe riori titulo quemadmodū legata adēptione, vel translatiōne minuantur, succe dit alterius minutionis inspectio, videlicet quæ per legem Falcidiā in uito etiam testatore fit, quæ titulorum cōnexio & placuit Accur sio, ceterisq; omnibus interpretibus, estq; in se verissima, & sancte otiosa altior de hac re investigatio : satis enim apparet recte post disputationem de legatis hunc titulū collocari, vti Iacob. Cuiac. & Matth. Vseimbeckius in paratilis ad hunc titulum in Pandectis prænotarūt , ante eos noster idē Iustinianus in l. 2. §. De legatis autem.C. de veteri iure enucleando.consentit Illustriss. Franciscus Mantica.lib. 9. de conject. vlti. voluntatum,tit. 13.in principio.

Verum † locus hic exposcit, vt declare mus,antequā titulū aggrediamur , quid sic Falcidia , eius definitionē oēs serē prætermittūt autores, duobus exceptis Ioāne Bologneto, & Petro Greg. ille in rub. nu. 5. D. eodē sic definit. *Falcidia est cōstitutio modicā liberam testandi facultatē à lege duodecim tabularum cōcessam de rebus legatis,eas resecādo,vt ultra dodrante in legatis erogare testator non posbit, hic vero. 3. parte Syntagm.lib. 42. cap. 34. nu. 4.* sic. *Falcidia est quarta pars bonorū defuncti,quæ deducitur & copletur ex legatis, quibus onerata est supra dodrante hereditas. Sed earū definitionū neutra rei explicat essentiā , quare ego sic aio. Falcidia est pars quædā hereditatis portionabili ipso iure competens , autoritate legis vim capiens ad particularia relicta,necnon eorū quæ ipsorum vice funguntur hereditariorū dodrantē trans cendentia,inhereditis & testatoris fauore introducta. In cuius definitionis explicatione amplius non subsistimus , quia ex paragrapho primo huius tituli , cum sequentibus ad Iustini anum eam prosequimur.*

3 Falcidiā † à falce,dictam putavit Accur sius in princip.inf.eod.verb.Falcidia, & in l. 1.D.h.t.Bart.ibi.Alex. nu. 10. Polytus in l.filium quem habentein. C.fam.herciscundæ, eo quod legata resecat,l. 1.l. linea mar garitarum. 16.l. Plautius. 49. D.h.t.Sed lō ge est verius à Caio Publio Falcidio 'Tri buno Plebis', qui tempore Augusti adhuc Triumviri eam rogauit sic fuisse appellatā, teste D. Isidoro lib. 5. Etymolo.c. 15. à Gratiiano in suo Decreto relato, sub.c. quædā. 1 distinet.cōsentit Hotom.Baldui. Minsh. Kk 3 Cui-

Cuiacius, Eguinarius, Brison. Anto. Augu.
Petrus Gregor. & reliqui huius labij homi
nes, accedit Card. Mantica d. tit. 13. nu. 1.
Did. Spino, glos. 8. nu. 84. qui alios plures
refert. ¶ Sed obstat non legem, sed potius
Plebis citum appellari debuisse, cum Tribu
no plebis interrogate fuerit lata. §. plebis
citū. sup. de iure naturali gent. & ciuili. faci
lis tamen est explicatio si aduertas (omis
sis Accurisj, & aliorum sententijs) plebis ci
ta post legem Hortensiam legis autoritatē
habere coepisse, d. §. plebis citum. ad finem.
l. 2. §. deinde cum eslet in ciuitate lex. D. de
orig. iuris, indeque huiusmodi plebis citum,
sicut & alia plura legem fuisse appelle
latum, vt recte iam relati hīc & passim ad
notarūt. Cui autem bono hac Falcidia lex
fuerit inducta latius infrā ad huius tituli
principium prosequemur, ¶ cuius inter
pretationem in magno hoc nostro terrarū
orbe celeberrimo Salmanticēsi gymnasio,
extemporali licet disputatione, in petitio
ne cathedrē harū Iustinianearū Institutio
nū Nonis Maij, anno millesimo quingente
simo nonagesimo quarto, sic pro votis om
niū habuimus, vt inter præstatiſſimos ſex
alios petidores, maiori ſcholasticorum nu
mero (prout moris eſt) publici earum pro
fessoris munus nobis fuerit iniunctū, quod
licet in ſe magnum ſit, longe tamen maxi
mum quin tales extiterint antagonistæ;
doctissimus videlicet doctor Dominus Di
dacus de Vera & coetaneus noster, & maxi
ma amicitia coniunctus, cui ex suffragiorū
numero, nonaginta quatuor obtigerunt,
quum tamen nobis ex quatuorcenta qua
tuor quæ extiterunt, centum & tria de vi
ginti fuſſent suffragati, itaque præstantis
ſiuū virum viginti tribus ſuperauerimus,
reliquis omnibus inter quinque alios eru
ditissimos competitores diuīſis; & domi
nus enim licentiatus Sanctius Flores, nūc
in magno D. Bartholomei collegio alum
nus, & earumdem Institutionū interpre
te quinquaginta nouem accepit; quinquaginta
vnum dominus licentiatus Matthiæus
de Samaniego in magno etiā D. Iacobi Ze
bedæi (vulgo Conchenſi) collegio collega:
Dominus licentiatuſ Didacus de Lande
ras antiquior nunc alumnus in magno Di
ui Bartholomæi collegio, Primariusq; Iu
ris Ciuilis professor ſuſceptus egregio Do
ctori Didaco Henriquez eius cathedralē
emerito, quadraginta ſex. Viginti domi
ni

nus licentiatus Philippus de Castro in al
tero etiam Magno Diui Iacobi (vulgo Ar
chiepiscopi Toletani) collega, Cui proxi
mus dominus licentiatus Franciscus Mae
quez de Garceta in magno S. Salvatoris.
(vulgo Ouetensi) collega, & nunc Codicis
Iustinianei publici apud nos professoris,
decem & septem fortius fuit, cum doctiſ
simis contedisse viris, maxima laus eſt, eos
superasse longe maior gloria, & quam nul
la temporis iniuria poterit ex hominū me
moria delere. Cum ergo huius principij
de lege Falcidia pro roſtris habita disputa
tio eam nobis pepererit efficeritque vt,
quem etiam iterum poſtea triumphantem
vidit, tunc victorem Populus ſalutaret, vt
laxiori stylo id prosequiamur veluti ſuo iu
re expofit, Sed iam ad Iustinianum.

Principium tituli.

- 1 Falcidia impositus fuit modus legatis, reſtricta ampliſſima legandi potestate legibus. 12. tab. con
ceſſa.
- 2 Falcidiae legiſ ſententiam, authoritatem, & effectū
qui proſequantur.
- 3 L. 1. D. ad legem Falcidiā, & late num. ſequen
tia. num. 22. & num. 62.
- 4 Falcidia in militis testamento locum non habet, &
num. 30. & nu. 44. & nu. 51.
- 5 Falcidia heredis gratia inducta. & nu. 40.
- 6 Falcidiae legiſ beneficium non habet heres qui in
uentario non facto hereditatem adiicit, & n. 64.
- 7 Falcidia prohibere testator potest. & n. 53. & 63.
- 8 Falcidiā ex legato filio relicto extraneus heres
non deducit, & num. 67.
- 9 Falcidiā heres qui integra legata ſoluit retinere
non potest, & num. 68.
- 10 Falcidia ex legatis pījs non detrahitur, & num. 31.
& num. 42. & 69.
- 11 Falcidia ex rebus alienari prohibitis non detrahi
tur, & num. 70.
- 12 Falcidia in dote prælegata, neque in instrumentis
dotalibus non admittitur, & num. 71.
- 13 Falcidia in legatis ſeruorum qui poſtea manumit
tendi ſunt locum non habet.
- 14 Voluntas testatoris pro lege obſeruatur lege 12. ta
bularum, qua ampliſſima testandi potestas fuit
conceſſa.
- 15 Testandi ampliſſima potestas quam ob causam in
primis cæperit coangustari.
- 16 Furia lege quid cautum iuxta ampliſſimam lega
di facultatem.

18 En.

- 18 Furia lex quare insufficiens appellat. i.
 19 Poconia lex quid statuerit.
 20 Koconia lex insufficiens quemadmodum & Furia.
 21 Falcidia lex, & eius primum, & secundum caput.
 & num. 22. & 23.
 24 Fraus p̄enam aut dampnum significat, & sine frau-
 de capere, est impune capere.
 25 L. Capite quinto. 25. D. ad l. Iul. de adulterijs.
 26 Falcidia lex testatorum gratia inducta fuit.
 27 Falcidia an hodie iure regio Hispano attento nece-
 saria sit, & num. sequent.
 28 Cessante ratione legis cessat lex. & num. 41.
 29 Legis ratione corrieta, corrigitur etiam lex.
 30 Legata etiam nou adita hereditate, debentur ex mi-
 litis testamento.
 31 Legata pia, etiam non adita hereditate debentur.
 32 Legata, quando testator Falcidiā probibet, etiam
 non adita hereditate debentur.
 33 L. 1. tit. 4. lib. 5. nouae recopilationis, & num. 38.
 1 Correctio legum semper euitanda.
 34 Legata, et si hodie conseruentur non adita heredita-
 te, testator tamen efficitur intestatus.
 35 Falcidia lex iure regio Hispano Partitariū probata.
 36 Falcidia locum habet iure communi, etiam vbi lega-
 ta non adita hereditate conseruantur, & sic etiā
 ab intestate.
 37 Lex, quando pluribus rationibus mouetur, & si una
 cesset, non cessat.
 38 Autentica, similiter. C. ad legem Falcid.
 39 L. Stichum. 95. §. naturalis. D. de solutionibus.
 40 L. In testamento. C. ad leg. Falcid. & C. de testam.
 milit. & num. sequen.
 41 Prinilegium nemini debet esse nocium.
 42 Militis heres ultra vires hereditarias non tenetur.
 51 Falcidia in militis testamento locum habet, quando
 ipse conficit inventarium, iuxta communē, que
 tamen reprehenditur. num. sequen.
 53 Autentica, sed cum testator. C. ad legem Falcid.
 L. quod de bonis. 15. §. frater. l. Scias, & Aggerius. 27. D. ad legem Falcid. & num. sequen.
 58 Falcidia an cesset ex tacita testantis voluntate, &
 num. sequen.
 59 Legatum integrum præstari ex voluntate testato-
 ris semper colligitur.
 62 Falcidia legis primum & secundum caput.
 64 L. fin. §. si quis antem temerario proposito. C. de iu-
 re deliberandi.
 65 Presumptio iuris & de iure per contrarium cōfes-
 sione cīns in cuius fauorē inducta est, clidi potest.
 69 L. 1. §. ad municipum. D. ad leg. Falcidiā.

Probat Iustinianus liberam legandi fa-
 cultatem lege 12. tabularum testatori-
 bus cōcessam Falcidia lege suisse restri-

- ctam, ita ut eis non licet ultra dodrātem
 aliquid relinquere. Cuius legis Falcidie sen-
 tentiam authoritatem & effectum, plena
 manu explicat Iustinianus hic & in omni-
 bus paragraphis huius tituli. & in authen-
 tico, de heretibus & Falcidia. §. 1. & lequē.
 latē Vlpianus & cæteri Confulti, in l. 1. &
 sequen. D. hoc titulo. Imperatores in l. 1. &
 alijs. C. eod. & apud nos in tit. 11. part. 6.
 2 late explicarū † præter ordinarios inter-
 pretes in dictis locis. Duaren. in paraphra-
 si ad titulum. D. eod. & lib. 1. disputationū.
 cap. 10. Goueanus in Rubr. D. eodem. Co-
 nanus lib. 9. ca. 10. Cutacius, ad Iuliū Pa-
 lib. 3. senten. tit. fi. Zaf. in Cathalog. legū an-
 tiquarū. de lege Falcid. fol. 40. Anto. Ang.
 lib. singulari de legib. cap. de lege Falcidia.
 Prateius ad veteres P. R. leges, eod. verbo.
 Alex. ab Alex. li. 6. dierū genial. c. 15. & no-
 minatim principiū humis tituli explicat
 idem Curaciū in §. 1. sup. quib. modis tes-
 tamenta infirmentur. Vigilius in §. sed et si
 quis. nu. 8. illo titulo. Corat. in l. filium quē
 habentem. nu. 12. C. familiæ herciscundæ.
 Minchaca de successionum creatione, lib.
 1. §. 8. nu. 1. cum sequen. And. Alciatus, lib.
 5. Parergon. c. 23. plurima adducit Pet. Gre-
 gorius. 3. part. Syntagm. lib. 42. cap. 34. Illu-
 striss. Card. Franci. Mantica, lib. 9. de con-
 iecturis. tit. 13. ex num. 1. Franc. Sarrien-
 to. lib. 2. Selectarum. cap. 7. Didac. Spino
 in Speculo testatorum, glossa. 8. prin-
 cipali. ex num. 81. cum sequen. & alijs plu-
 res nominatimi, infra in huius tituli enarra-
 tione recensendi.
 Sed contra † ex. aostrū grauiter obstat
 l. 1. D. eodem. vbi Iurisconsultus sic scrip-
 fit. **L**ex Falcidia lata est, quæ primo capite liberam
 legandi facultatem dedit his verbis. **Q**ui ciues Ro-
 mani sunt, qui post hanc legem rogatam, tes-
 tamentum facere volent ins potestasque esto, ut hac
 lege sequenti licebit. Ergo ut ex his verbis
 constat, lege Falcidia non solum non sicut
 libera legandi facultas coarctata, quin-
 amo nōe concessa.
 Secūdo † contra nostrū textum illud ob-
 stare videtur, na si (vt hīc Imp. docet) testa-
 menti fauore & gratia, lex Falcidia inducta
 fuit, in militis testamento esset admittēda,
 quibus omnia iura in testamentis maximè
 fauunt, ut constat ex vulgatis titulis. D. &
 C. de testamen. militis: sed in militis testa-
 mēto lex Falcidia noadmittitur. vt probat
 tx. in l. si post missionem. 17. l. ad veterani.

40. l. si miles. 91. D. ad legem Falcid. l. Marcellus. 3. s. quod autem. D. ad Trebellianū. l. in testamento. 12. C. de testamento militis. l. in testamento. 7. C. hoc titulo. l. 4. tit. i. i. part. 6. ergo non testatīs fauore induēta fuit. + Sed potius ipsius heredis. quod & expresse probat Paulus in l. postest. 71. ibi. Quia ea lex heredis causa lata est. nec fraus ei sit si ius suum diminuat heres. D. hoc titulo.
- 6 Tertio + contra nostrum textum obstat. l. fin. §. i. quis autem temerario proposto. C. de iure delibet. vbi heres qui beneficio invenientiū omissio adjit hereditatem legis Falcidiae beneficium non habet, sed in solidum legatarij tenetur.
- 7 Quarto + contra textum hīc, obstat tex-
tus in authentico, de heredibus & Falcidiae.
§. i. vero expreſſim. collatione. i. in authen-
tica, sed cum testator. C. hoc titulo. in l. 6.
tit. i. i. part. 6. ex quibus constat legi Falcidiae locum non esse quando testator eam expresse prohibuit: ergo.
- 8 Quinto, + contra nostrum textum ob-
stat. l. scimus. 36. §. lancimus. C. de inofficii.
testam. vbi si pater, aliquid filio suo relin-
quit titulo legati, ex hūi usmodi legato ex-
traneus institutus heres Falcidiā nō habet.
- 9 Sexto + obstat textus in l. error. 9. C. ad
legem Falcidiām. vbi heres qui integra le-
gata soluit Falcidiām retinere non potest.
- 10 Septimo + obstat textus in authenti-
ca, similiter. C. eod. vbi, de legatis pijs Fal-
cidia non detrahitur.
- 11 Octavo + obstat textus in authentica,
sed & in ea. C. hoc titulo. vbi ex rebus alic-
nari prohibitis Falcidiā non detrahitur.
- 12 Nonō + obstat l. cum dote. 57. D. ad
legem Falcid. & l. si prædiorum. 16. C. eo-
dem in quibus in dote prælegata, neque in
instrumentis dotalibus Falcidiām esse ad-
mittendam constat.
- 13 Decimo + & ultimo obstat. l. si seruus
etib[us] legatus. 33. D. ad legem Falcidiām. l. Pa-
pinianus. 8. s. quarta autem. D. de inofficio
so. ex quibus constat, legatis siue relictis ser-
uis, qui postea manumittendi sunt, ex hu-
i usmodi legatis quartam Falcidiām nō de-
trahi.
- 14 Histōmen + non obstantibus argumen-
tis, verissimā est sententia supra ex hoc
nostro textu desumpta, quam ut exactē ex-
plicemus, noslri textus verba in primis ut
sigillatim percurramus oportet. Inquit

ergo Iustinian. Superest ut de lege Falcidia deſ-
piciamus, &c. omilla explicatio glossæ
hic circa huius verbi notationē, iam enim
supra in rubr. num. tertio diximus, Falcid-
ia unde dicta sit & à quo lata.

15 + Animaduerto, quod cum lege 12. tabu-
latissimia testatoribus concessa esſet facul-
tas & potestas sic ut quoquomodo de re-
bus suis dispoſuissent eorum voluntas sem-
per esſet pro lege obſeruanda iuxta tex-
tum vulgarem in l. verbis legis. 120. D. de
verboru[m] ſignificatione. l. i. hoc titulo, &
textum nostrum, authētic. de nuptijs. §. di-
ſponat. colla. 4. Indeque factum ut in testa-
mētiſ ſemper voluntas testatoris pro lege
obſeruaretur, nec ab ea aliquomodo rece-
dere licet, vt plane p[ro]bat tex. in l. i. C. de
Sacros. Eccl. (iux. com. allegat.) l. i. C. coiu-
nia, de legatis. l. quidā cum testamētiſ. §.
C. de necessarijs ſeruis heredibus instituen-
dis. l. 3. C. de liberis præteritis. l. cum qua-
ſtio. 2 3. C. de legatis. l. cum virum. 18. C. de
fideicominiſſis. l. ſiliū quem habētem. C. fa-
milla hereticūdæ cum pluribus alijs qua
plena manu retulimus in diſputatione de
16 mora. numero 202. Indeque + fieret ut
multoties testatores omneiſ ſuam ſubſtan-
tiā legatiſ erogarent, proindeque re-
culantibus ſcripus heredibus pro nullo
aut minimo lucro hereditates adire, inte-
ſtati morerentur, necessarium fuit huic in-
commodo ipſorum testatorum gratia me-
deri, ob publicum etiam fauorem qui et à
ſimil in testamentis conſeruandis animad-
uertitur, §. primo, ſuprà, quibus ex cauſis
manumittere non licet, textus in princi-
pio, verſiculo. Vnde, ſuprà de heredu[m] qua-
litate. §. adhuc autem, inf. de bonoru[m] po-
ſitionibus. §. hoc reſcripto, inf. de eo cui
libertatiſ cauſa. l. vel negare. D. quemad-
modum testamentoſ aperiantur. l. & quia.
6. D. de interrogatorijs aetiam inbus.

17 + Fuit ergo lata, Lex Furia, qua caueba-
tur ne quis legatarius ſupra mille aſtes ac-
cipereſ, quod ſi plus caperet quaduplum
eius quod accepiffeſ redderet, cuius legiſ
meminit Imp. hic, & Cic. in orat. pro Lucio
Cornelio Balbo, & in 3. actione in Verē.
Vlpianus, in fragmentis, tit. i. verſicu. vlu-
mo, & ti. 28. verl. intestati. explicariſ Theo-
philus Otoman. Balduinus & Misingerius
hic. Idē Otomanus in indice legū Romana-
rū. c. ad legem Iuliam. Ant. Aug. Praterius
& alij ſuprà relati, de legibus Romanis,
verbo.

verbo, lex *Furia*, Alexan. ab Alexan. lib. 6. dierum gentiliū. ca. 15. Paulus Manutius, de legib[us] Romanis. folio. 28. Carolus Sigonius libro. 1. de antiquo iure ciuium Romanorum. c. 12.

18 Sed † hæc lex facile eludi poterat; & testamentum destitui, quia numerum legatariorum non diffiniebat, & ita eueneire poterat vt multiplicato numero nihil heredi relinqueretur. Vnde Iustinianus hic legem *Furiam* insufficientem esse scribit. Cum igitur ea lex insufficientis esset, lata deinde fuit † lex *Voconia*, quæ vetabat eum, qui esset census, hoc est, qui centum millia leſterium possideret vt h̄c explicarunt nouiores, plus cuique legare, quam ad heredem peruenire. Quam legem refert Cicero tertia actione in Verrem, & lib. 2. de finibus. Dion Historicus libro 56. Diuus Augustinus libro 3. de ciuitate Dei, Agelius libro nono Noctium Atticarum. cap. 13. & libro 17. capite. 5. Carolus Sigonius, & alij relati supra.

20 Verum, † nec hæc quidem lex sufficiebat, ea enim salua eueneire poterat, vt si plures legatarij essent vñus dumtaxat aureus ad heredem perueniret, veluti si is qui centum aureos in bonis habebat, nonaginta nouem legatarijs singulos aureos reliquisset, atque ita legi satisficeret, ad heredem tamen non nisi vñus aureus perueniebat, qui pro minimo lucro reculare hereditatem posset, vt h̄c Iustinianus obseruat, & in non dissimili specie, in §. sed quia, infra de commissarijs hereditatibus,

21 Cum igitur † vtraque lex, & *Furia*, & *Voconia*, insufficientis esset ad rei cōsummationem, lex *Falcidia* lata fuit, quæ primo capite liberam testandi facultatem cōcessit, renouans legis 12. tabularum dispositionē, quā lex *Furia*, & *Voconia* sustulerant, vnde eleganter notat Hotoma. hic legem 12. tabu. nec modum, nec finem legatis imposuisse legē *Furiam*, & *Voconiam* modum solum, legem autem *Falcidiā* & modum & finem.

22 Vnde ex his intelligit tx. in d.l. 1. D. eod. ibi, quæ primo capite liberā legādi facultatē dedit: siquidē verū est, eandē etiā & antea l. 12. tabu. fuisse cōcessam, quia tamē illis legib[us] *Furia* & *Voconia* coangustata erat, recte inquit Vlpia. eandem facultatē lege *Falci-*

dia datam fuisse, quia *Furia* & *Voconia* sublati iterum fuit restituta, quod animaduertit ibi Cum. n. 3, A. c. d. lib. 5. parergō. c. 23. Dua. ad illū tit. c. 1. & lib. 1. disput. c. 10.

23 Secundo vero † cap. eiusdem legis *Falcidia* libera illa legādi facultas vñq; ad dodrantem coarctata fuit, ita vt hereditatis quadrans apud heredem remaneret, vt huīs lucri spe heres adeat, & legata p̄stet quæ eo non adeunte corruerent, sicuti & cetera omnia quæ in testamento scripta sunt iuxta tx. in l. 1. in prin. D. de iniusto rup. l. si nemo. D. de testamentaria tutela.

24 cum alijs. Vñq; † ad dodrantem tamen libere potest & testator legare & legatarius capere iuxta tx. in d.l. 1. D. h. t. ibi: eam pecunia sine fraude capere licet, idest impune, corrigitur enim lege *Falcidia* lex *Furia* quæ vt supra diximus in quadruplū multabat legatarium, qui supra mille astes acciperet quomodo eam legē interpretatur Gouea. vbi sup. fraus enim penā aut dāminum significat, tex. in l. aliud est fraus, 131. D. de verb. sig. sic enim & apud Horatium lib. 1. Carmumin. Oda 28.

Negligis immorit noscituram.

Postmodo te natis fraudem committere.

Interpretandum enim est, dāminum quod natos tuos sequetur.

Sic & in l. Romuli: *Monstroflos partus sine fraude cādunto*, idest, impune, & in alijs antiquis legibus quas cōincidat Balduinus iam relatus.

25 Vnde similiter interpretanda est l. capite quinto ibi, sine fraude sua iure licet. D. ad l; Iuliam. de adulterijs.

26 Igitur † vt ex superioribus, & Iustiniano h̄ic. ibi, idque ipsorum testatorum gratia prouisum est, constat legem *Falcidiā* in testamētū suā inducātā ne intestatim morerentur, si forte scriptus heres adire hereditatem recularet, videntis nullum aut minimum lucrum sibi ex hereditate deferiri: vt ergo heres adeat & legata p̄stet lucrū quartæ ei per *Falcidiā* proponitur.

27 Vnde cūhodie ex l. 1. c. 2. l. 5. ord. quæ habetur in l. 1. tit. 4. l. 5. nouæ recipi. consuetur testamētū & debeantur legata, etiā si testator heredē non scriperit, vel quānus scriptus heres hereditatem adire reculauerit, iam hodie non videtur necessaria lex *Falcidia*. Quānū sententiam

Kk 5 defeu-

- defendit Antonius Gom. i. to. varta. c. 12. num. 11. & ita in supremo senatu iudicatum fuisse testatur Padilla in l. eam quam. nu. 109. C. de fidei cōmissis. sequitur Azeuedo. d.l. 1. tit. 4. n. 121. lib. 5. nonē recopil. Spino in Speculo testamentorum. glossa. 8. num. 90.
- 28 Pro qua sententia facit vulgare illud argumentum à cessante ratione legis, de quo in cap. cum cessante de appell. l. adi gere. §. quamvis. D. de iure patronatus. §. illis autem. §. sed haec tenus inst. de testam. militis, quod latē dilatauit Tiraquellus. tract. cessante causa per totum, Euerardus in Topicis legalibus. c. 80. igitur cum ea ratione lex Falcidiae inducta esset, vt spe lucrī inutatus heres ad:ret hereditatem, sive que testamentum & legata conseruantur, cum hæc aditio hodie non sit necessaria ex dictis legibus Regijs consequens est similiter & legem Falcidiam cessare.
- 29 Cui argumento † & illud proximum est quia correcta ratione legis & lex ipsa correcta censeri debet. c. miramur. 7. de seruis non ordinandis, iuncto tx. in c. à multis. de ætate & qualitate, notat glof. verbo. prouidentia. in l. 1. D. de legitimis tutoribus. cū plurib' alijs plena manu congestis à Tiraq. loco sup. rela. ergo ratione legis Falcidiae correcta, & ipsa lex correctacensi debet.
- 30 Tertio pro hac † sententia facit, quia in militis testamento lex Falcidiae cessat. l. 1. §. deniq;. l. Marcellus. §. quod autē D. ad Trebell. cum alijs supra relatis in inicio disputationis, quod ex eo prouenit, quia legata conseruantur etiam non adita hereditate, l. miles ita. 42. §. fin. D. de testamento militis, notat Ripa in dicta l. 1. §. denique. colum. 1. D. ad Trebel. Cum ergo in omni testamento pagani iam hodie ex iure regio illa ratio militet, debet etiam idem ius militare iuxta regulam tex. in §. 1. in si. infra. quod cum eo, & in l. illud D. adl. Aquil. cum vulgatis.
- 31 Quarto pro hac † sententia induci potest simile argumentum, quia de legatis pijs Falcidiae non deducitur ea sola ratione, quia hereditate non adita debentur, & cessat in eis legis Falcidiae ratio, ex l. nulli, vbi notat Bal. C. de Epis. & cler. tex. in auth. similiter. C. h. t. tradit cū multis Beroi. in c. in præsentia n. 45. de probatio. ergo idē dicendum erit hodie in omnibus legatis, cum iā sine aditione conseruentur.
- 32 Quinto huic † sententiæ accedit, quis vbi testator prohibet Falcidiæ legata debentur etiam non adita hereditate, vt in Auth. de hereditib. & Falcid. §. si vero ex pressim & in auth. sed cum testator. C. h. tit. notat Bartolus in l. neinō potell. n. 5. D. de leg. 1. Greg. l. 6. versi. señadamente, titulo. 11. par. 6. Cum ergo voluntas testatoris hodie sine aditione conseruetur, dicendum est cessare Falcidiæ, disputat Gutierrez. d. Lneinō potest. n. 306.
- 33 Sed † his non obstantibus contrariam sententiam scilicet legem Falcidiæ hodie non esse sublatam, defendunt Burges de Paz. in l. 3. Tauri. n. 962. Padilla. d. 1. eam. quā. n. 109. Moli. lib. 1. de primoge. c. 17. n. 10. Parlad. lib. 1. rerū qust. c. 11. loā. Matien. in l. glo. 19. n. 5. 11. & 18. tit. 4. l. 5. recopil.
- 34 Pro qua sententia facit, quia credibile nō est vna illa l. 1. ti. 4. lib. 5. re. op. tot titulos, totq; Iuris Consultorum responsa corrigi, maxime, quia cum dictæ leges Regijs correctoriæ sint debent intelligi, vt quam minimum lèdant ius cōmune, etiam si sic intellectæ minimum operentur, iuxta tx. in l. 2. C. de noxalibus actionibus, & regula, cap. cum expediatur, de electione in 6. notat Bartol. in l. omnes populi. num. 55. D. de iust. & iure. Præcipue cum d. l. Regia etiā si ad hoc non extēdatur, plures alios effectus operetur, de quibus latissimè agit Burgos de Paz dicta. Tau. 3. ex num. 899 cum sequentibus Matien. Azquedo, & Gutier. ad eandem legem.
- 35 Secundo, pro † hac sententia facit, quia quamvis legata conseruentur prædictis legibus Regijs non adita hereditate, adhuc tamen testator decedit intestatus, quoad heredis institutionem, quæ non leuis iniuria est, iuxta tx. in d. §. 1. sup, quibus ex causis manumittere non licet, cum similibus, atque ita non omnino cessat etiam hodie ratio legis Falcidiae, iuxta tx. h. c. ibi, ob id quod plerunque intestati moribantur, ergo non debet Falcidiae cessare.
- 36 Tertio huic † sententiæ accedit, legem Falcidiæ approbatam esse, integrum tit. 11. par. 6. ergo etiā hodie seruabit iuxta tx. in l. 1. Tau. quæ vult, leges Part. seruari in causarū decisionibus. † Quarto hæc sententia probatur, quia si quis omisla causa testam. possideat ab intest. hereditatē conseruantur legata, & fideicomissa ab intestato. l. 1. in prin. l. quia autem. 6. D. si quis omisla.

omissa causa testamenti, & tamen adhuc deducitur Falcidia, iuxta textum in l. duo heredes. ¶ 8. §. 1. l. qui seruus 25. l. quia au tem, 6. §. fi. l. penultima. D. si quis omissa causa testamenti. l. 1. §. ad eos. D. ad legem Falcidiā, ergo lex Falcidia non debet cē feri sublata, ex eo quod herede scripto nō adeunte legata, & cætera in testamento contenta confirmantur: facit l. filius fa. 18. D. hoc tit. vbi etiā ab intestato lex Falcidia locum habet.

38 Vnde † interpretandæ sunt illæ ll. Regiae in versi. effones, vbi dispositum est scri pto herede non adeunte hereditatē ad legitimū peruenire, ut scilicet succellos iste ab intestato possit ex legatis siforte dodrā tē excedant Falcidiā deducere, quemadmodum scriptus heres posset si hereditatē adiuitset.

39 Quinto facit † quia vbi lex ex pluribus caulis inducit, cessante vna, si tamen reliqua subsistat lex manet illæla, & incorrecta. vt eleganter docet Accur. in l. tam is, §. 1. vers. item nunquid, verbo, patris, D. de do natio. caula mortis, vbi notauit immo. col. 1. idem Accur. in §. minima, verbo. vel cotra in fi. vbi notat Ang. sup. de capit. dimi. notant Alex. & Ias. n. 10. in l. fi. cōuenierit. D. de iuris d. omn. iud. idem Ias. in l. vt liberis, n. 16. C. de collatio. Traq. d. tracta. cessante causa limit. a 2. n. 4. tx. in l. liberorum. 11. in prin. D. de his qui notātur infam. §. affinitatis, sup. de nupt. sed lex Falcid. inducta fuit ob plures rationes, nou tantum vt cōseruarentur legata adita hereditate: ergo li cet hac ratio cesset, & correcta sit, tamē su persunt aliæ rationes propter quas inducta est, quæ incorrectæ durant. Lex enim

40 † Falc. inducta etiam fuit fauore publico, vt testamenta cōseruarentur, iuxta d.l. & quia. D. de interrogatorijs actionib. d.l. vel negare. D. quemad. testam. aperian. Itē & fauore heredis, vt nō nudo nomine heres sit sed propter institutionem quartæ cōmodum consequatur, vt obseruat hīc Oto ma. enuntia. 2. & probat l. C. in d.l. potest, 71. h.t. & tex. in procēm. tit. 11. par. 6. ibi: Ca de aguia/ada cōsa seria auer nome de herederb, y no le venir de ay pro ninguno. vbi sunnme notat Greg. Lop.

41 Ex quibus facillimè constat solutio ad priora duo fundamēta pro cōtraria sentētia adducta à cessāte ratione & à correctio ne legis, quæ quidē non procedūt cū super

sint aliæ rationes, quibus lex innitat. Quā sentētiam vno verbo retoluit in Trebellia nica Ant. Gom. d. 1. to. c. 1. 2. n. 11. & Burg. de Paz. d. 1. 3. Taur. n. 960.

42 Non obstat 3. arg. pro contraria opinio ne adductum ex authent. similiter. C. h. c. 1. qua probatur in pijs legatis Falcidiā locum non habere, quod mero piæ cause fa uore admittitur, neglectis omnibus rationibus propter quas Falcidia deducitur, cui sententia, & interpretationi accedit regu. tx. in l. sunt personæ. D. de religiosis. c. in præsentia. de probatio. ergo ex legatis pijs nō deducitur Falcidia, quia fauore religio nis debentur legata ab intestato, cessat ibi fauor hieridis testatoris & iuris publici, ac per consequens omnes rationes ex quibus Falcidia deducitur. At vero quāvis hodie in omnibus legatis prima illa ratio subsi stat, quod scilicet conleruentur hereditate non adita, cæteræ tamen deficiunt: atque ita non militat omnino eadem ratio hodie in omnibus legatis, quæ est in legatis pijs.

43 † Quo in proposito soleo etiam ego sæpe considerare eleganter Consulti rationē in l. Stichū. 95. §. naturalis. D. de solutionib. ibi. Nam vinculum æquitatis quo solo sustinebatur conuentionis æquitate dissoluitur, quibus verbis docuit, contingere aliquando posse vt aliqua obligatio, aut lex naturalis alia potētiori & efficaciōri naturali obligatio ne, vel lege tollatur, vnde etsi maximus fa uor adsit in vltimis voluntatibus cōseruādis, ne homines intestati decedat, quod in iuriōsum valde est, longe tamen maior an inaduertitur in religione cōseruanda, & pijs causis defendendis, vt consequens inde deduci non possit ad alias paganorū di spositiones, in quibus plures rationes Falcidiā admittūt, quarum etsi vna deficiat ob alias Falcidia defendenda est.

44 Ulterius non obstat argumentum deductum ex d.l. in testamento. C. hoc tit. & C. de testamen. militis. pro cuius resolutione sciendū est, difficilem esse dispositionem il lius tx. nam cū fauore testatoris fuerit Falcidia introducta iuxta nostrū textum, ibi: Idz ipsorum testatorum gratia prouisum est. vide batur magis concedenda in militis testamento, cui magis in iure fauetur, vt est vulgare. Quam difficultatem tetigit Christophorus hīc. n. 1. qui duas retulit solutio nes, aliam etiam scripsit Menes. d.l. eam quam. n. 109.

† Sed

45 † Sed huic argumento responderi potest, id est legem Falcidiā in militis testamento locum non habere, quia contra testantis mentem, & voluntatem inducitur, l. qui quod per legē. 46. l. Titia. 8. §. ibi: quoniam contra sententiam matris fam. lex Falcidiā induceretur. D. h. t. l. i. C. eod. l. si patron⁹ 20 §. de illo. D. de dona. vbi nota Bar. id est Bar. in l. cum quis. C. de iur. & fact. ig. & in l. i. D. de condit. indeb. vnde cum nuda & simplex voluntas militis semper tantum attendatur. l. i. D. de testam. militis. cum vulga. initum non est, Falcidiā in eius testamēto locum non habere, qui nullis ciuilibus legibus, aut regulis astringitur.

46 Sed † plane conuiucitur, nam cum in favorem & gratiam testantium lex Falcidiā lata fuerit ex nostro tx. ne scilicet, intestati moreretur, eueniret ut quod in militum gratiam constituit lex scilicet, ut plena & integra legata præstentur, hoc in eorū gravissimum odium reflestatur contra iuris regulam.

47 Quare his omissis dicendum est, quod cum militis favore inductum fuerit, ut in eius testamento Falcidiā cesset, quasi antecedens necessarium dicendum est, voluisse legem, heredem cogendum esse adire, & legata præstare, ne quod eius favore inductum est, in eius damnum retorqueatur, contra regulam cap. quod ob gratiam. 61. de regulis iuris in 6. l. quod favore. 6. C. de legibus. facit regula vulgaris. Illud. D. de acquir. hered. l. quidam consulebant. D. de re iudicata. l. 2 D. de iurisdictione. l. ad legatum. l. ad rem mobilem. D. de procuratoribus. cuiuslibet. Quā interpretationem & rationem post Christophorum hic probat Minygerius. n. 6. & ante eum Iaso. in l. i. §. denique. n. 4. D. ad Trebel. vbi Rip. n. 2. Claudius in l. neinō potest. col. 1. D. de leg. 1. Decius in d.l. in testamento. num. 7. Menchaca de successione. d. §. 8. n. 3. & seq.

48 Nec obstat † quod militis priuilegium nemini debet nocere, iuxta tx. in l. cum filius. 29. D. de testamento militis, & reguli. nec auus. C. de emancipa. liberorum. c. ex tenore, de foro competenti, at ex hoc priuilegio grauaretur heres, nam præterquam quod Falcidiā non deducit ex aditione teneretur solida soluere legata, etiam si hereditas non esset soluendo ex l. quæ cotis. D. soluto matrimonio, l. more 8. D.

de acq. heredita. nota Eguinarius hic, verbo pro nullo aut minimo lucro.

49 Nam † hæc difficultas resoluitur ex d. l. in testamento, vbi habetur heredem militis non teneri ultra vires hereditarias creditoribus, aut legatarijs respondere per quem tx. id resoluunt Decius, vbi Paulus & Iaso. idem Iaso in d. §. denique. numero 7. Menchaca dicto §. 8. num. 3. Corras. in l. filium quem habente. n. 23. C. familia herciscunda.

50 Pro qua sententia considerari potest tx. in §. ergo. vers. sed si recusabat, inf. de fidei commissarijs hereditatibus, & in l. quia poterat. 4. D. ad Trebel. quæ iura expendit Decius. in d.l. in testamento. & potest etiā induci tx in l. mainquod. 14. §. non omnes. versi. nec enim. D. ad Trebellianum, reh. quum ergo est ex superioribus Falcidiā in militis testamento cessare vero ipius fauore, non quia in eius testamento legata ab intestato debeantur, vnde cessat superior argumentatio, per quam ex d.l. in testamento. contendebamus, hodie Falcidiā sublatam esse.

51 Quibus anteaquam hinc abeamus illud addendum est, institutum à milite, si inventarium fecerit posse hodie Falcidiā retinere, quam opinionem tenet glossa in authentica de heredibus. & Falcidiā §. quia vero, verbo, militari. sequuntur plures relati per Alexandrum in d.l. i. §. hoc autem. D. ad Trebel. communis Corneo. d.l. in testamento, secundum Molineu. ibi. in additionibus ad Decium in fine. Socinus. d. §. hoc autem. n. 8. Decius in l. precibus. n. 20. C. de impuberum. mouentur ex tx in authentico. de heredibus, & Falcidiā §. penultimi. sive militari.

52 Sed verior contraria sententia est ex d.l. intestamento cū similib. quæ cū correcta nō sit dicendum est ex earum legum generalitate Falcidiā cessare, quamvis heres fecerit inventarium. In qua sententia fuerunt antiquiores, quos retulit glos. d. verbo, militari. Alex. num. 1. hoc num. 8. in d. §. hoc autem. Decius. n. 5. in d.l. in testamento Molineus ibi, & Corneus iam relatus, & tunc omnes satisfaciunt d. §. quia vero, cum interpretatione glossæ finalis ibi, quam tamē ipse Accursius non tenuit, sed pro ea est tx. in l. 4. versi. otro si dezimos. iuncta l. 7. in prin. tit. 11. part. 6.

53 Deinde † ultimum argumentum quod adduxi-

duximus pro contraria sententia ex d. Auth. sed cum testator cum similib. nihil obstat. Ad culus interpretationem animaduerto, illius tx. sententiam difficilem esse excl. quod de bonis 15. §. frater. D. hoc tit. l. Scius, & Agerius. 27. eodem tit. quibus iuribus cauetur Falcidiā deducendam esse etiam si testator eam prohibuerit, quia publice interest homines cumtestamentis de cedere.

54 Cui † difficultati ut occurrat Accur. hic verbo. ipsorum. Respōdit tx. in d.l. quod de bonis, & in d.l. Scius, & Auger. correctos esse decisione. d. Auth. sed cum testator, quam solutionem receptissimam esse scripsit Menchaca. d. §. 8. n. 1. & videtur probari in d. l. 6. tit. ii. part. 6.

55 Sed † cum iūra vetera certissima innitā tur ratione deducta scilicet ex d.l. vlnegare. D. quemadmodū testa. aper. d.l. & quia D. de interrog. actio. in aximā difficultatē habet. d. Auth. sed cum testator, quam gravissimā esse reputat Alcia. lib. §. Parergo. c. 25. nouam aliam interpretationem adducens, quæ tamē non est sufficiens. Nec alia Bart. in d. Auth. sed cum testator. n. 1. quā sequitur hic Angel. n. 1. sed communiter reprehēditur teste Christophoro hic. n. 4.

56 Quibus † omisīs vera interpretatio est ea ratione hodie posse prohiberi Falcidiā quia ex prohibitione nec testator lēditur nec publica utilitas, nā quamvis heres noluit adire hereditatem, propterea tamen testator ab intestato non decedit, quia hereditas desertur personis enumeratis in d. auth. de heredibus, & Falcidiā. §. si vero expressum: qui poterunt adire hereditatē, & eorum aditione confirmabitur testamentū, perinde, ac si institutus adiuisset, quod probat tx. in d. §. si vero expressum, iuncto §. si quis autem, & §. si vero in fi. atq; ita interpretatur Bar. in d. Auth. sed cum testator. n. 1. & in alijs locis relatis per Mincha cā, de succel. creat. §. 8. n. 2. vbi resoluit, hāc

57 esse communē opinionē. † Ad solutionē ergo superioris argumenti, dicendum est, quod quamvis hodie conseruentur legata non adita hereditate, nō tamē inde sequitur, Falcidiā cessare, vt sup. in primo fundamento huius partis ostēdimus, quia adhuc testator decedit intestatus, quoad heredis institutionem, & lēditur publica utilitas, ex quibus rationibus Falcidiā sustinetur, at vero cum prohibetur à testatore nec pū

blica utilitas, nec ipse testator lēdit, quia decedit cum herede, ex d. §. sivero expressum, cessat igitur Falcidiā cum testator illam prohibuit, non quia legata conseruantur non adita hereditate, sed propter expressam illam prohibitionem, & vt voluntas testatoris prohibētis habeat locum, & ex ea non sequatur, vt legata corruant, & non prætentur.

58 Illud tamen iuxta nostrū tx. in illis verbis, ipsorum testatorum gratia, iuncta Accur. interpretatione, eodem verbo, pro exhortatione d. Auth. sed cum testator inuestigandum est, an quemadmodum expressa testātis voluntas cessationē legis Falcidię inducit, sic etiam & eadem inducatur tacita voluntate defuncti. Quod sane in iure nostro nouum & insolens videbitur, vt non idem possit testatoris voluntas, quocūq; modo colligatur, cum soleant leges volūtates testatorum subtiliter inuestigare, & eas obseruari iubant, vt in l. in cōditionibus pri mū locum. D. de cond. & dem. cū sexcētis alijs similibus relatis à nobis in d. dispu. de mora. n. 202. Tiraq. in l. si vñquam, verbo, libertis. n. § 2. Si ergo testator semper videotur nolle detrahī Falcidiā, cum non detrahatur eius voluntate, sufficere quidem deberet hāc voluntas absq; expressa prohibitione, cum potestas adit & voluntas, quæ duo simul omnes humanos actus perficere solēt. l. multū interest. C. si quis alteri, vel sibi, vnde videbat, tacitā prohibitiōnē sufficere, nec expressam esse necessariā.

59 Quinimo † cū semper sit expressa prohibitione Falcidiæ eam nūquam esse admittendam videtur, contra ea omnia quæ superius docuimus, & Iust. hic obseruat. Nā cum testator mihi legat decem, dubiū non est decem veille præstari, cum nemo credat dicere id quod non sentit iuxta tex. in l. Labeo, §. idem Tubero. D. de fūpellecūli legata. sunt ergo mens & verba expressa, ne minus decem soluātur. Nulla igitur maior expressio est attendenda, quā illa, quæ legi Falcidię & diminutioni aperte ex propria verbi significatione repugnat.

60 Deinde † huic dubitationi, & illud accedit, quia iuxta communes interpretationes quādō testatorū integrum legatum soluere iussit, hoc sufficit ut expresse Falcidiā prohibita videatur, iuxta glossam in l. decem. D. de fideicommissarij libertatibus, communiter sequuntur ex pluribus, quos recu-

retulit Sarm.lib.2.select.c.7.n.11.sed quid interest si mihi decem, vel *integra decē relinquantur*, nihil profecto, & tame in d.au thē.sed cū testator aliam expressam prohibitionem requirit.

61 Cui † difficultati quæ grauissima est, & Iustinianum hic non parum difficilem reddit, respondēdum est legem Falcidiā generaliter semper esse admittendam ob superiores rationes à nobis iam traditas, nec eam cessare ex tacita voluntate, sed ex preslā semper requiri: quia licet testator legans decem videatur voluisse non minus decem dari, & magis legatarium ea decem quam heredem habere, argumento l.i.D. de donatio.causa mortis, &c in prin.sup.de donationibus, quia tamen s̄pē de facultatibus suis amplius quā in his est sperāt homines iuxta tx in §.in fraudē.su. quib. ex causis manumittere non licet, forsitan testator maiorē summam bonorum relinquere existimās heredem ita legatis grauauit, id forte non facturus si nihil, relinquere se heredi intelligeret, quē magis quam legatarios dilexisse est existimādus l.licet Imperator. D.de legat. i. quod si testator ex preslē Falcidiā prohibeat, vel *integra legata solui iubeat* iam cogitasse videtur fieri posse, vt nihil heredi relinquatur, vel ali quid subesse posse, quod integrā solutionem redderet difficilem, ideo nō otiosa est illa specialis prohibitio, quæ in casu Falcidiā facta videt, facit tx.in l.sed et si ideo D.h.t.cum nō ex verbis generalibus, sed specialiter ad istam cogitationem descēderit: & hæc fuit ratio quare specialis prohibitionē est necessaria, neq; in ista specie sufficiet generalis voluntas, quæ in alijs iuris partibus ab speciali non differt, quod optimē colligitur ex tex.in Auth. de hered.& Falcidiā §.hæc autē, collat. i.ex cuius verbis, & ex §.i vero expressim, qui statim sequitur constat hanc ob causam necessariam semper esse expressam prohibitionē testantis, quam etiam requirit tx.in d.Au then. sed cum testator eleganter obseruat Sarmiē.d.lib.2.Select.c.7.n. 12.

62 Quibus † sic constitutis non obstant in contrarium adducta. Non obstat primū argumentum ex d.l.i.D.hoc.tit.qua magis probari videtur lege Falcidiā potius esse permissam liberā legandi facultatem, quā coarctatam, quæ antea lege duodecim tabularum cōpetebat. Quoniam ex his quæ

late supra diximus ex n. 15.ad 26.constat prioris huius nodi dissolutio, illis hæc lunc addenda, quod et si Franciscus Duarenus lib. i. disputationum.cap.38.legis Falcidiā quatuor articulos faciat, nulla tamen probabilis ratio est, quare à Julio Paulo redere debeamus. qui in d.l.i. D.hoc tit. duo tantum eius capita constituit, quorum verba cum in vulgatis codicibus satis corrupte legantur, non erit inutile paulo emendatus referre. Primū ergo ita se habet: *qui ciues, & pertinet igitur hoc Plebiscitum ad omnes Romanī sunt, (nec enim alij testandi ius ciuale habent, late in principio. & s. fin. sup. quibus nō est permissum facere testam.) qui eorum post hanc legem rogatam testamentum, (nam hoc solo, aut codicillis testamento confirmatis, poterant olim relinquī legata, vt diximus in initio rubricę. sup. de leg. (facere volet, vt quam (alijs eam) pecuniam, (hereditariā, scilicet) quasque, (alias, easque) res, (etiam extra hereditatem positas) dare, (per modum vindicationis) legare, (alijs legandi formis) quibusq; volet, ius potestafq; esto, vt hac lege sequenti licebit. Hoc primo capite confirmatur (ne putetur abrogatum) ius duodecim tabularum, ita tamen vt sequenti capite determinatur, cuius in priori fit mentio, & tollitur lex Voconia, qui cum qui census esset, plus cuiquam legare, venabat, quam heredi relinquere, vt iam diximus num. 19. Secundo capite modum legatorum constituit lex his verbis: Quicū que ciuis Romanus post hanc legem rogatam testamentum faciet, is quantam cuique ciui Romano pecuniam iure publico, (testamenti scilicet. l.3.D. de testamentis) dare, legare volet, ut potestafq; esto, dum ita detur legatum, ne minus quam partem quartam hereditatis, eo testamento heredes capiant (hoc est, vt heredes lucentur. l. qui pretio. 8.l.si mulier. 12. D. de donat. cau. mort. & capionib. & habeat liberam.) eis quibus quid ita datū legatum re erit eam pecuniā sine fraude sua, hoc est, sine pāna quadruplicē ex lege Furia, aut dodrantis diminutione, ex lege Voconia, vt diximus n. 24. Et obseruat Ant. Goue.in d.l.i.Iaco. Cui.lib.7. obseruat.c.33.) capere liceto, ilj beres qui eam pecuniam dare iussus, damnatus erit eam pecuniam debito dare, quam damnatus est.*

63 Ulterius non obstat secundū argumentū ex d.l.in testamento. 12.C. de testa. milit. & 7.C.ad legē.Falcid. cui late supra satisfactum est, ex num. 44. cum sequentibus.

Succe-

64 Succedit † Tertij argumēti explicatio iuxta l.fin. s. si quis autem temerario proposito. C. de iure deliberandi, & illius quæstionis dissolutio, nunquid heres, qui inuenetur, confectionem omisit, legis Falcidiæ beneficio & commodo priuetur? quæ sane cum per Iustinianum in d.s. si quis autem, & apertius in authentico de heredibus & Falcidia. s. sancimus, versi. si vero non fecerit inuentarium, collatione. i. decisa sit, nō multum immorādum erit, est enim, ex dictis iuribus id iamdiu sine contiouersia admissum, vt heres qui inuentarium non fecit ex integro debita legata, & fideicomissa creditoribus, legatarijs, & fideicomissarijs soluat, licet puræ substantiæ morientis trancendant mensuram, præsumit enim eo casu lex non sine malignitate tā salubre inuentarij beneficium heredem omisit, & quūq; esse omnibus ex integro respondere, quod idem & iure regio Hispano expresse cautum est, in l.5. in prin. & magis in l.10. tit. 6. & in l.7. tit. 11. part. 6. Iacob. Menochius. lib. 3. de præsumption. præsumptio. i. 1.n. 18. late Couarru. in c. 1 de testam. nu. 14. & 15. late Franc. Sarm. lib. 2. Selectarum. c. 7.n. 7. & n. 8. Did. Sp. in Spec. testamen. glossa. 35.n. 47. † Hæc tamen præsumptio, quæ à lego eo casu inducit, plura videlicet bona fuisse, quibus possit heres omnibus respondere elidi contraria probatione per confessionem eorum dem legatariorum, poterit, vti testatum reliquit Paulus Castrensis in l. in ratione. s. quod vulgo . D. ad leg. Falcid. sequitur, & extollit Bartholomæus Cæpola, tract. cautelarum, cautela. 7. hoc ideo, quia licet aduersus præsumptionē iuris, & de iure probatio non admittatur, iuxta ea quæ late & doctè adducit Iaco. Menochius. li. 1. de præsumptionibus, quæstione. 60. rectè tamen per confessionem eius cui fauet ipsa præsumptio, vt dicta cautela 7. adnotauit Cæpola, & multis exemplis probat Iacob. Menochius dicto libro 1. quæstione. 61. omnino videndus, & neminem referens Didacus Spino. dicta glos. 35.n. 48. & solvitur tertium argumentum.

65 Non obstat † quartum ex dicta authē. sed cum testator. C. hoc tit. cum alijs supra allegatis, cui satisfacies ex his quæ late supra adduximus, ex num. 53. cum sequentibus, quibus omnino coniunges quæ doctissimè in eius proposito scripsit doctil-

simus Franciscus Sarmiento lib. 2. Selectarum interpretatio. cap. 7. ex nu. 9. nouissime Illustrissimus Franciscus Mantica. lib. 9. de conjecturis ultimarum voluntatum. tit. 13. num. 7. & magis ex nu. 15. Iacobus Menochius, libro. 4. de præsumptionibus præsumptione 198. per totam. & consilio 164. num. 25. lib. 2. plurima Antonius Gabriel. lib. 4. conclusionum. titu. ad Trebell. conclusione. i. per totam.

67 Non obstat quintum argumentum, ex l. scimus. 36. s. sancitus. C. de inoffi. testa. quoniam eti regulariter institutus heres, legatis ultra dodrantem grauatus quarta Falcidiæ deducere posset ex nostro tex. & similibus, id tamē locum non habet, nec admittendum est in legitima filijs titulo particulari legati, vel fideicomissi relata ex dicto. s. sancimus, ibi, nulla Falcidia interveniente, consonat tx. in sua ratione. in l. 4. notante ibi Gregorio, verbo, legitima, & ex prese in l. 6. versiculo, effo misno serua, titu. i. 1. partita. 6. quod sane maxima cum ratione inductum fuisse dices, si memineris regulæ. l. quoniam in prioribus. 32. C. de inoffi. testa. cui conuenit. l. 1. tit. 4. part. 6. ex quibus cū omne grauamen à filijs portione reiçendum sit (vt notū est & bene explicarunt præter ordinari. Anto. Gom. 1. tomo. c. 3. num. 17. & n. 18. & c. 11. n. 24. & n. 25. Ludou. Moli. lib. 2. de Hisp. priu. cap. 1. n. 3. Franc. Sarmiento. lib. 4. Select. in l. 3. s. purē. n. 10. & in l. multi non notæ, n. 5. D. de lib. & post. Ioan. Gut. lib. 3. prædicti. quæstionum, quæstione. 55. n. 7. & 8. & q. 57. n. 9. & q. 61. vt interim missa facias, quæ in doctissima illius legis repetitione scripsit noster Rodericus Suarez, & ad eum nouissimè adducit eruditus Iacobus Valdes) consequens est, neq; lege Falcidia minui posse, alias parentes legitima portione filijs iure naturali debita priuare possent, quod tamen nullo modo ferendum est.

68 Non obstat sextum, † ex l. error. 9. C. ad legem Falcidiæ, pro cuius explanatione vide, quæ infra scribimus in paragrapto. is quoque i. sub numero trigesimo secundo, & trigesimo septimo, quibus modis re contrahitur obligatio, & videlicet. 6. in 2.p. tit. 11. par. 6.

69 Non obstat † septimum ex Authenti. similiter. C. ad legem Falcidiæ. Quoniam animaduerto, inter alia pijs causis concessa

concessa pruilegia, hoc præcipuum esse, ne ex legatis illis relietis quarta Falcidia detrahatur; idq; nouis Imperatoris Iustiniani constitutionibus relatis in l. si quis ad declinandā. 49. §. haec tamen omnia, C. de Episc. & cleri. authen. de ecclesiasticis titulis. §. si autē heres collatione. 9. concordat tex. in l. 4. tit. 11. part. 6. late prosequitur amplias & limitans And. Tiraq. tracta. de pruilegijs, pia causē, pruilegio. 26. Emanuel Costa. in c. si pater. 2. p. verbo, rebellianica, num. 20. de testam. lib. 6. alios adducit Did. Spi. in Spec. testam. glof 8. nu. 92. Diximus id nouis Imperatoris Iustiniani legibus favorabiliter pijs causis generaliter inductum fuisse, quoniam ante eum ad earum quoq; legata lex Falcidia pertinebat. l. 1. §. ad inunicipum. D. ad legem Falcidiā iuxta vulgatam lectionem, quam omnes frequentius retinent, ad municipum quod legata, vel etiam ea quae Deo relinquuntur, lex Falcidia pertinet. (inquit Iulius Pau.) quā lectionem magis probant Costa & Didac. Spino iam relati. Contra tamen sentit eruditus Iacob. Cuius in notis ad Iulium Paul. lib. 4. tit. 3. vers. lex Falcidia. & iterum in notis ad Iustinia. sub hoc titulo de lege Falcidia. §. si. & lib. 10. obseruationum. c. 34. ad finem, existimans dictum §. ad municipum, sic legendum esse; ad municipum quoq; legata non etiam ad ea quae Deo relinquuntur lex Falcidia pertinet. Iacobo Cuiacio nimis facuet, (quamvis ipse nullius manuscripti libri autoritate nitatur) dictum paragrapnum fragmentum esse Iulij Pauli libro singulari ad legem Falcidiā ut constat ex epigraphe omnibus codicibus ad l. 1. D. illo titulo affixa, & contestantur Antonius Augustinus, & Vvolfangus Freimonius, eundemq; Iulium Paulum, d. lib. 4. lententiarum. cit. 3. versi. lex Falcidia scripsisse, lex Falcidia, itemz. S. C. Pegastanum, deducto omni aie alieno, Deorumq; donis, quartam residue hereditatis ad heredem vult pertinere, vt existimari nō possit Iulium Paulum iuxta eandem rē contraria scripsisse. Quam sententiam & opinionem Iacobi Cuiaci, vel eo solum argumento, ego nunc probo. Moucor præterea, quia & Dionyssius Gothifredus in accuratis suis quas nuper ad Pädætas scripsit notas, eandem adducit in dicto §. ad municipum.

70 Non obstat octauum ex textu † in dicta authentica, sed & in ea, C. ad legem Fal-

cidiā, quoniam respondendum est, Falcidiā cellare, non solum quando testator eam expresse prohibuit, verū, quando ex natura rei id deducitur, veluti si testator eā expresse alienari prohibeat, ex hac enim prohibitione deprehenditur, voluisse testatorē huiusmodi bona integra, & sine aliqua diminutione, vel diuisione in familia manere. In quā sententiā celebris est tx. in d. authentica. sed in ea, & in authenticō, vt spousalitiae largitas. §. si quando, collatione. 9. concordat tex. in l. 6. titu. 11. partita 6. vbi latē prosequitur Gregorius Lopez, Glosa, que la non pudieſſe render. Ex quibus infertur Falcidiā in primogenitorum bonis admittendam non esse, vt nominatum in Trebellianica etiam loquuti, id admisserunt Baldus in dicta authenticā, sed in ea num. 1. Angelus in authenticā de heredibus, & Falcidia §. si vero expressim. Paris. consilio 9. n. 14. lib. 2. Anto. Gabriel. lib. 4. communium opinio-num. tit. ad Trebell. cōclusione 9. Francis. Piscina de statutis excludent. foeminas n. 54. Pet. Peralta. n. l. 3. §. qui fideicommissā num. 38. D. de heredibus instituendis, Ludoicus Molina. lib. 1. de Hispanor. primogenijs. cap. 17. num. 18. Melchior Peñalaez de Mieres, tractatu de maioratibus. 4. p. q. 1. num. 5. nouissimè Iacob. Menoch. lib. 4. de præsumptionibus. præsumptio-ne. 198. num. 25. & 35. & consilio 800. lib. 8 confiliorum, & qui neininem refert Petr. Gregorius. 3. parti. Syntagmat. lib. 42. ca. 34. n. 10.

Non obstat † nonum ex l. cum dotem. 57. D. ad legem Falcidiā, & l. si prædiuum. 16. C. eodem. Neq; obstat decimum ex l. si seruus tibi legatus. 33. D. ad legem Falcidiā. l. Papimianus. 8. §. quarta autē D. de inoficio. testamento, speciales enim in eis proponuntur casus, in quibus lex Falcidia cellat, alios annexit hic Minsyngérius. n. 13. Petrus Gregorius. d. n. 10. & seq. & l. 4. tit. 11. part. 6.

§. & cum quæsitū. 1.

- 1 Falcidia in singulis heredibus locum habet, & n. 5.
- 2 Falcidia testatorum causa inducta.
- 3 Falcidiæ ratione unum tantum quadrantem heredes omnes licet plures sint retinet, & n. 9.
- 4 Falcidiæ beneficiū subiicitur etiā prodest. & n. 10.

6 L. ne-

- 6 L. cemo potest. § 2. D. de leg. 1. remissiū.
 7 Hypothesis huius paragraphi.
 8 I. es accrescens portionem cum suo onere, & com modo conuncto defert.
 10 L. 1. §. Marcellus. D. si cui plus quam per legem Falcidiā.
 11 Conditionis implenda causa datum vtrum in Falcidiā imputetur?
 12 Falcidiā in ratione eā tantum imputantur quae iure hereditario capiuntur: sc̄us in Trebellianis-
 cē, & eius discrimen. & num. seq.
 L. in quartam. 9. o. D. ad legem Falcidiā.
 L. in quartam. 9. o. D. ad legem Falcidiā.

- 1 **S**i plures † sunt heredes instituti, quili bet ex sua portione poterit Falcidiā deducere, licet alterius coheredis por-
 tio non sit grauata. Idem in l. in ratione.
 11. §. si filio. l. in singulis. 76. D. h. t. præter ordinatio, hīc, & in dictis locis explicant late Bart. in. l. qui fundum. §. coheres. D. eodem. Vigilius in. §. sed & si quis. nu. fi. su
 pra quib. mod. test. infirm. Alciat. lib. 5. pa
 rergon. cap. 24. & lib. 6. paradoxorū. c. 4.
 nu. 3. Ioan. Coraſ. in. l. filium quem haben
 tein. nu. 48. & § 1. C. familiæ herescundæ.
 Franc. Duarenus. lib. 2. disputat. cap. 10.
 Franc. Hotomanus in. §. sed quia. infra de
 fideicommissar. hereditat. Iacobus Cuia-
 cius. in l. qui non militabat 78. D. de heredib. inst. & lib. 8. obseruat. cap. 4.
 2 Sed † superiore conclusionem difficile sequens argumētum ostendit, Falcidiā lex in testatorum præcipue gratiam inducta fuit, ne videlicet scriptis heredib. hereditatem adire recusantibus intestati more rentur; tex. in prin. ibi. Idque ipsorum testato rum gratia promisum est, ob' id quō l. plernaque in testati morib. batur, recusantibus scriptis heredib. pro nullo, aut minimoluero hereditates adire. Sed in huius paragraphi specie timeri id non potest. Titio enim herede recusante, cuius pars legatis, vel exhausta, vel supra modū onerata fuit, eius portio Seio coheredi ac crescit. §. fin. iunctis ibidem traditis. infra, de S. C. Orficiano. ergo ratione cessante Falcidiā in casu nostri textus cessare, di-
 cendum est.
 3 Secundo † sic argumentor, siue vnuſ in-
 stitutus sit, siue plures, vnuſ tamē hereditatis quadrans apud eum eosve, nō duo remanere debet. text. in princip. ibi. vi. si-
 ne vnuſ heres. &c. ergo in singulis heredibus non est legis Falcidiā ponenda ratio.
 4 Tertio † sic argumentor, quod in heredi-

bus primi gradus, id est institutis, hīc Iusti-
 nianus, & Caius in d. l. in singulis. admit-
 tunt, in substitutis quoque admittendum
 expreſſe p̄fitetur in l. in ratione. 11. §. si fi-
 lio. ibi. ita plures substituti, subduela persona pu-
 pili, reuocandi sunt ad intellectū Institutionis.
 D. h. t. Sed in substitutis singulis ratio le-
 gis Falcidiæ non ponitur, quoniam, qui su
 pra modū oneratus est, nulla facta dedu
 ctione integrum legatum, integravè lega-
 ta soluit. 1. §. Marcellus. D. si cui plusquam
 per legem Falcidiā, ergo contra nostrū
 textum.

Histamen † non obstantibus in singulis
 heredibus legis Falcidiæ rationem impo-
 nendam esse verissimum est, quoniam quoniam
 (vt I. c. i. suprā in principio diximus) non
 tantum testatorum, veterū & heredū quaq-
 quę grātia inducta, & obſtauorem publicū
 admisſa sit, ne eius beneficio & commo-
 do heredes defraudentur; item etiam, &
 vt seruetur ciuilem testatoris voluntas,
 eo modo quo expreſſum disposuit, qui dū
 nominatim Falcidiā non prohibuit, satis
 vtique intellexit leges in suo testam. locū
 habituras, argumento † l. nemo potest. 55.
 (cui consonat. l. 32. tit. 9. part. 6. exornat
 Ludouicus Molina lib. 1. de Hispan. primo
 genijs. cap. 19. nu. 14. Didacus Spino in
 Speculo testam. in rubrica. 2. par. n. 2.) D.
 deleg. 1. vtrumque ex heredibus institutis
 quātam suā hereditariæ portionis partē
 habiturum voluit, quin in quod vtrā lega-
 gauit eiusdem legis Falcidiæ secundo ca-
 pite ipso iure nullum fuit, aut saltim con-
 tra legis prohibitionē reliquā, vt mox ad
 glossam nostram dicemus. Verū quoniam
 Iustinianus noster in illis verbis. Et cum
 quæstum esset. & ibi. placuit posse retinere. con-
 trouersum hoc ius fusile insinuat, quō ma-
 gis quæ iuxta eum adducenda sunt percipi-
 piātur hypothesim ad hunc paragraphum
 sic constitues. † Māuij hereditas cccc. au-
 reorum erat, testator instituit Titium &
 Seium, vtrumque ex semisse, & legavit
 nominatim à Titio, iubens eum dare Sem-
 pronio ducentos; vel centum octoginta;
 à Seio verò nihil speciatim legavit, vel cer-
 tè parum legavit, quod semisse eius dun-
 taxat in parte dimidiam diminueret, sic
 vt ei adhuc fortè integrisint ducenti au-
 rei, paulò minus. Testatore defuncto
 Sempronius legatarius cum Titio agebat
 integrū petē legatum. Titius cū exoluto

legato nihil sive partis, sive portionis esset
habiturus reliquias; quartam partem ex
suo seminse, hoc est aureos quinquaginta
volebat beneficio legis Falcidiae deducere,
sta quod Sempronius non plus quam
centum quinquaginta nomine legati esset
habiturus. Ex aduerso Sempronius lega-
tarius, satis esse factum à testatore legi Fal-
cidiae, cum non ultra dodrantem totius he-
reditatis sive legauerit; dicebatque alia
que nos contra Iustiniani sententiam ad-
duximus. Igitur hac quæstione dita res-
ponsum est, sive quemque partis in qua he-
res scriptus esset quartam ex lege Falcidiae
retinere posse, neque ideo quod Seius in-
tegrum seminsem habet impedimento id
erit Titio, quominus quadratrem sive insti-
tutionis retineat, ex rationibus quas supra
pro Iustiniani constitutione, & Gaij sente-
tia considerauimus. † Illud tamen omni-

8 no animaduertendum est, quod si pars ex-
hausta legatis (id est semis Titio datus) ab
herede repudiata per ius accrescendi ad co-
heredem peruenit, cuius pars grauata non
erat, non sit confusio vtriusque partis, &
inde poterit nihilominus Seius Falcidiam
deducere, quemadmodum heres Titius
qui repudiavit posset hoc ideo, quia por-
tio quæ per ius accrescendi defertur, cum
suo onere venit. l. vnica. §. his itaque. C. de
caducis tollend. ergo & cum commodo
similiter accedit. cap. qui sentit. dereg. iur.
lib. 6. vnde quemadmodum heres si non re-
pudiasse Falcidiam deduceret, ita coheres
cui accrescit debet eā deducere. Et è cōtra-
rio, si portio nō grauata grauata accrescat
proderit legatariis, & sic heres Falcidiā ne-
que ex sua persona deducet, ex eodem Ga-
io in l. quod si alterutro. 78. D. h. t. Iulio
Paulo in l. 1. §. Si coheredis. D. h. t. ex quo
magnam in hac quæstione controversiam
fuisse deprehendes, hanc tamen distinc-
tionem, vt veriorem, fuisse approbatam.

9 Ex quibus † vides priora duo argumenta
contra Iustinianum adducta sumescere; illud enim quod Imperator ait vni, aut plu-
ribus heredibus quadratrem vnu totius
patrimonij sufficere, procedit si legata
simpliciter, aut ab omnibus relista sint;
aliud certè si vnu dumtaxat grauetur no-
minatim, is enim quartam eius portionis
exqua institutus est retinet non prohibe-
tur, ex iam adductis. .

10 Difficilis † tamen adhuc est Domitij

Vlpiani locus in d.l. 1. §. Marcellus. D. si
cui plus quam per leg. Falcid. namque si
(vt supra diximus) substituti ad intelle. tū
institutionis reuocandi sunt, quemadmodum o-
culum in hoc paragrapho. & in d.l. in sing. 1.
lis. in singulis heredibus lex Falcidia ponitur,
sic & in substitutis ponenda est. que d
tū ibi negat Vlpia. ex Marcelli sententia.
Marcellus ait: (inquit Vlpianus) que quadrin-
gentia in bonis habebat impuberē filiu heredē insi-
tituit, ergo substituit Titium & Sesum. nihil à pu-
pillo testator legauit, sed à Titio trecenta, Verum
ducenta (inquit) præstabuntur, an centū quinqua-
ginta, nam trecenta nullo modo eum præstare, mihi
videtur verius, non amplius eum parte sua era-
gare compelli; certe nec minus. Huic difficulta-
ti varijs modis satisfacit Accur. ibi. ver. mi-
nus. & multa in proposito scribit Batt. in
d.l. qui fundum. §. coheres. cæterum mihi
illud verius videtur, Vlpianū eo loco Mar-
celli sententiam existimantis contributio-
nem faciendam esse retulisse, eam tamen
paulò inferius improbabile, in versiculo,
Sed causa cognita. nam si Titius pupillo sub-
stitutus nec ex testatoris, nec ex pupilli
bonis amplius primo seminse habeat Fal-
cidia locum habebit, secus si forsitan, vel
quia Seius repudiavit iuxta specie. l. quod
si alterutro. 78. D. illo tit. vel quia amplio
res facultates à pupillo habuit, tūc em̄ in te-
gra trecenta legatariū habiturū. idque
significat Vlpianus in illis verbis. Sed can-
sa cognita Falcidiā locum habere, & legatorū
modus facit, & aeris alieni onus.

Ad Accursiū hic, verb. Posse retinere. Quæ-
rit † Accursius, utrum datum causa condi-
tionis implenda, in quartam partem, quam
beneficio legis Falcidiae deducit imputare
teneatur, & imputandum non esse respon-
det, cui fauent expressa iura in l. quod au-
tem. 74. cum duabus sequentib. l. in quartā.
90. D. ad leg. Falcid. ex quibus constat in
hanc quartam hereditatis, quam per legem
Falcidiā heres habet eas tantum res im-
putari, quas iure hereditario quis capit, nō
quas iure legati, vel fideicommissi, aut
causa conditionis implenda. Secus autem
est in quarta Trebellianica quæ ex vniuer-
sali fideicommissio deducitur (vt late infra
titulo sequenti) quoniam, in ea omnia quæ
ex voluntate defuncti quocunque titulo
uniformiter capiuntur, imputantur. In
12 † exquirenda autem differentia ratio-
ne grauiter laborarunt interpretes, ut con-
stat

stat ex eod. Accurs. verb. *imputatur*. Bart. nu. 6. Paulo col. 1. Iniola col. 2. Paulo de Monte Pico nu. 100. Ioan. Franc. Ripa nu. 12. Berengario nu. 6. art. 1. Bologneto nu. 204. in d.l. in quartam. Ioan. Coras. in d.l. filium quem habentem. 3. part. ex nu. 45. C. fam. ericundæ. Francisco Hotomano in disputatione de quarta Pegaliana in Scholio ad d.l. in quartam. enuntiatio. 3. And. Alciato lib. 6. paradox. cap. 4. Franc. Duarino lib. 2. disputat. cap. 10. receptio tamē est † quam idem Accursius scripsit in d.l. in quartam. ideo in quartam Falcidiā ea sola imputari quæ iure hereditario capiuntur, & via longe plus grauatur heres cū creditoribus ipse teneatur; vnde succedit regula l. cum qui. D. de iure iurando. l. 1. §. denique. D. de aqua quotid. & astiuia. Secus in Trebellianica vbi onera dividuntur inter heredem & fideicommissarium. §. sed quia stipulationes. & §. si quis vna. vers. 14 altero. infra. desideicōmiss. hered. † Verū hæc ratio ex eo displaceat, quia nullum heredis onus potest considerari respectu eius portionis quam per legem Falcidiām consequitur, cum omne æs alienum ex hereditate deducatur ante quam legata præstentur, & quarta deducatur. §. fin. infra h. t. l. in imponenda. 6. l. irritum. 8. C. eodem. l. 2. tit. 1. par. 6. quo argumento à continuo recessit Ioan. Corasius. Quare † ea opinione, & alijs multis omis̄is, & quam nouissimè Iacobus Cuiacius dicit. lib. 8. obseruat. cap. 4. scripsit. ex istimans dispuñēda esse verba d.l. in quartam, ibi: quod conditionis implendæ illa mihi magis placet, quæ vt noua ab Alciat. Ripa, Duar. iam relatis, & Matthæo Vvesembekio in paratilis. D. eodem. nu. 5. traditur. quia per legem Falcidiām ipso iure usque ad dodrantem legata resecātur, ita vt si plus legatum sit ipso iure nō valeat, vt expressè deduces ex geminatis verbis d.l. 1. D. ad leg. Falc. quæ supra in principio. nu. 62. retulimus. quo fit, vt cum legata non valeant nisi intra dodrantem sint, quadrans iure hereditario penes heredem remanere debet, ac per conse quens quæ alio iure capiuntur in illam 16 non sunt imputanda. At † in quarta Pegaliana sive Trebellianica alind iuris est, quoniam S. C. nō prohibuit ultra dodrantem fidei cōmitti, sed si id fieret, per quartetē tionem prospexit heredi; vnde omnia quæ quoctunque titulo capiuntur in eam

portionem imputari debent, satis enim sic S. C. si quoquo modo quarta apud heredē 17 remaneat. Quod si quereras †, qua ratione lex Falcidia ipso iure resecat legata, non ita S. C. fideicommissa cum utraque quartā introducta sit ad hoc, vt heredes ad adeūdam hereditatem inuitentur, lustiniano teste in principio sup. eo. & in d. §. sed quia. infra, de fideicommiss. hereditat. Respondebo, hoc ideo cautum, quia maius periculum in herede qui Falcidiām deducturus erat, versabatur, tum nullo modo posset compelli adire, & inde opportunum fuit maiorieum p̄tēm inuitare. Ceterum S. C. Pegalianum non tanto hoc p̄tēm inuitauit, quia inuitus per fideicommissariū compelli poterat adire.

§. Quantitas autem. 2.

- 1 Falcidiæ quartæ in subducendæ ratione mortis testatoris tempus expetandum.
- 2 Mortis patris tempus inspiciatur quoad legitimæ, & prælegatorum tertij & quinti rationem in eundam. & num. 3.
- 3 §. Si peculium. 20. Instit. de legatis. & numero. 9.
- 4 L. cum quo. 5 6. D. ad legem Falcidiām. & numero. 12.
- 5 Legitorum servandorum causa heres adire hereditatem non compelluntur, & quare. numero. 15.
- 6 Legitorum dices edat ab adita hereditate.
- 7 Falcidia ipso iure resecat legata.

1 N subducenda † legis Falcidiæ ratione tempus mortis testatoris inspiciendum est, ita vt ad illud quætitatē patrimonij redigamus & quod post test. vel accesserit vel decellerit non legatarij, sed heredis lucro vel dāno sit. Idē in l. in ratione. 30. in principio. & in. §. certis vero corporibus, ad fin. l. in quantitate. 73. D. h. t. contonat l. 3. tit. 11. part. 6. quemadmodum † & in legitima filij tempus etiam mortis patris inspiciatur. l. cum queritur. C. de inof. testamento. & inlegitimā patroni. l. 2. §. fin. ad finem. D. de bonis libert. cū pluribus alijs ab Antonio Gómez adductis in l. 23. Tauri in principio. Vbi idem quoque † & in melioratione tertij & quinti cautum est, & in l. 7. titul. 6. lib. 5. nouæ recopilat. explicit preter ordinarios interpretes Hispanos

L 2 spanos

Spanos in d.l. 23. Tauri. Ioan. Matienço & Alphonſus de Azeuedo in d.l. 7. nouæ recopilat. Burgos de Paz cōſilio. 14. nu. 62. Ioan. Gutierrez lib. 2. pract. quæſitionum. quæſtione. 60. And. de Angulo. in. d. l. 7. nouæ recopilat. Ferdinand. Minchaca de ſucceſſ. creatio. lib. 1. §. 1. nu. 16. Melchior Pelaez de Mieres de maioratibus. 1. part. q. 52. per totam. niſi in caſu. 29. Taur. l. 3. tit. 8. lib. 5. nouæ recopilationis. vt notant proxime adducti; & nouissime Didacus Gomez Cornejo in additionibus ad Ant. Gomez ad. d. l. 23. Tauri. sub numero. 1. in principio.

4 Sed pro dubitandi † ratione primò ſic argumentor. Quod ante aditam hereditatē acquiritur non ad heredis, ſed ad legatarij vtilitatē pertinet. §. Si peculiū. 20. verſiculo. quod ſi poſt mortem. ſup. de legatis. ergo patrimonij quantitas reſpectu mortis conſideranda non eſt ad legis Falcidiæ rationem.

5 Secundo † ſic argumētor. Si hereditarius debitor ſoluendo non ſit tempore mortis testatoris, poſteatamen ſoluendo efficiatur, & hereditas augeatur, proficit hoc legatarijs. l. cum quo. § 6. D. h. t. ergo contra noſtrum textum.

6 Tertio † contra textum ibi. liberum eſt non adire hereditatem. quibus verbis probat Iuſtinianus, heredem ſcriptum legatorum ſeruandorum cauſa hereditatem adire cōpelli non posſe, ſic argumentor. legataſi deicommisſis ex æquaſta ſunt. §. ſed non uſque. ſup. de legatis. Sed is cuius hereditas deicommisſis grauata eſt hereditatē adire compellitur. §. ergo. infrā. de deicommisſ. hered. l. Si quis omiſſa cauſa testamenti. 17. D. Si quis omiſſa cauſa testam. ergo & is à quo legata plura relicta ſunt adi re cogi & compelli poterit.

7 Sed † his non obſtantibus veriſimam eſte noſtri textus conſuptionem dicendum eſt, eiusque rationem non in obſcuro, tū quia legatorum dies non ab adita hereditate, ſed à morte testatoris cedit. l. Si poſt diem. §. in principio. cum alijs ibi. D. quando dies legati vel deicomm. cedat. l. 1. §. in nouiſſimo. C. de caducis tollendis. cum

8 etiam † quia legata ipſo iure per legē Falcidiam refecantur l. lineam margaritarum. 26. D. h. t. l. 1. §. Si quis. D. quod legatorū.

9 vnde † conſequens eſt, eo tempore quo cedunt, id eſt mortis testatoris per legem

Falcidiam refecari, ergo ſiqua legata reperiantur quæ mortis testatoris tempore nō cedant, Falcidia ex eis non deducitur in mortis inspecto tempore, ſed quo cedant, ex quo colligitur vera interpretatio. d. §. Si peculiū. in quo ideò non conſideratur, reperētū legati, tempus mortis, quia legatum de quo ibi cedebat ab adita hereditate, ut colligitur ex eodem text. ibi, quia huius modi legati dies ab adita hereditate cedit. & l. heredes. 7. §. fi. cum l. ſeq. D. quando dies legati cedat. l. vnicā. §. libertatibus. C. de caducis tollendis. cuius conſuptionis rationem aliſignat l. nam cum libertas. 8. D. quando dies leg. cedat. nam cum libertas (inquit Vlpianus) non prius competat, quam adita hereditate, & quod ſumum viſum eſt, nec legati diem antecedere; alioquin inutile fieret legatum, ſi dies eius ceſſiſſet antequam libertas competere. verum 19 † licet superior ratio ad decisionem huius paragraphi vera ſit, interpretatio tamē ad. d. §. Si peculiū accommodari nō potest, vbi nō agitur de lege Falcidia, ſed de acquisitione fructuum legati, quod videbatur ob id multo minus acquiri legatario, quia dies legati ab adita hereditate cedebat. Ve 11 rum † adhuc defendenda eſt superior ratio, quia quicquid acquisitum eſt ante id tempus, quo incipit deberi legatum omnē id lucrū legato cedit, quemadmodū in ijs quæ in vita testatoris acquiruntur exprimit idem textus: vnde cum adita hereditate cedat, omnia acquisita ante eam diem acquirentur legatario, cum à morte testatoris, poſt eam diē acquisita, nō acquirantur. 12 Non obſlat † ſecundum argumentum ex d.l. cum quo. cui Accursius ibidem, verbo, exigit. noſtri textus regulam procedere, quando agitur de æſtimandis rebus hereditarijs; illum verò textum quaudo agitur de æſtimandis rebus debitoris, cuius bona nō erant ſoluendo. ſequitur ibi Bart. nu. 1. Cum. Angel. & Paul. nu. 3. & ita firmitat tenere doctores Faber hic, & obſeruat Angelus. nu. 1. eſt que veriſimma ſententia; ratio autem differentia eſt, quia quando æſtimatur res hereditaria, æſtimatur res certa & determinata, quæ an poſtea ageatur, vel diminuatur curari non debet, cum à principio fuerit æſtimata: at vero quando æſtimatur nomen debitoris qui non erat ſoluendo, quod ſepe ſolet fieri, iuxta l. Nelsenius. 22. l. quarebatur. 82. D. h. t. dubius eſt euentus. & ſi æſtimetur ante

§. Cum autē ratio. 3.

ante rationem legis Falcidiæ aestimari debet prout est, argum. l. cum Titio. 55. D. h. t. vnde si bona illius debitoris postea augeatur hoc legatarijs p̄ficit, ita explicuit Bart. in d. l. cū quo. nu. 1. & obleruāt post eum doctores secundum Alexandrum. n. 4. Ex qua ratione deducitur quod si à principio debitor esset soluendo, & eius debitum aestimaretur, prout erat, licet postea efficiatur non soluendo nihilominus periculum ad heredem pertinebit, ex d. l. in ratione, quia cum à principio certa aestimatio esset facta, ex eo quod debitor efficiatur non soluendo non erit variatio facienda, vt obseruant Bart. & cæteri in d. l. cum quo.

13 Verum t̄ hæc ratio mihi displicet, quia si inspicias tempus mortis in neutro calu est dubietas, aut incertudo, in primo debitore non esse soluendo, in secundo soluendo esse; si inspicias futuruū euentum in utroq; est dubius, cum ille qui soluendo non est possit effici soluendo; & è contra.

14 Quare t̄ proprietor mihi videtur ratio, quia cum aestimatur nomen debitoris, certum est quid testatori debeatur quamvis debitor soluendo non sit, vnde quamvis bona debitoris augeantur, non tamen dicuntur hereditas augeri, cum reuera id ipsum hereditatis esse, & ad consequendum actionem haberet, licet inanem propter inopiam debitoris.

15 Non obstat t̄ tertium, quoniam magnum est in hoc casu inter legata & fideicomissa vniuersalia discrimin. ideo enim legatorum seruandorum causa heres adire non cogitur, quia iniquum esset alieni emolumenti causa heredem ad hereditaria onera subeunda innitum adigi; qua de causa nec fideicomissorum particularium causa cogi heredem videmus. l. nam quod. 14. §. fin. D. ad S. C. Trebell. d. l. si quis omisla causa. Constat autem omnia hereditatis onera in fideicomissarium vniuersalem transferri. l. i. illo tit. §. restituta. inf. titulo. i. in legatarium vero non transferri, ex quo perspicuum est, si heres legatorum causa adire cogeretur, nullo eum suo bono, sed damno vel maximo ad eam rem coactum int. ergo eodem modo legatarij cū herede paciluntur, vt creditores hereditarij solent. l. iurisgentium. 7. §. fin. D. de pactis. l. primo gradu. 23. D. quæ in fraud. creditorum.

- 1 Falcidiæ rationem as alienum antecedit.
- 2 Bona dicuntur quæ deducto ære alieno supersunt.
- 3 Falcidiæ in ratione deducitur à testatore heredib⁹ debitum.
- 4 Funeris impensa Falcidiæ, & omne aliud debitum antecedit. Et referuntur qui de priuilegio funerarie actionis varijs in locis tractant.
- 5 Funerariae actionis priuilegij ratio.
- 6 Sepulchra extrinseca defunctorum corpora inseputa maneant naturale debitum est.
- 7 Funus, si pierate non sit qui faciat, index facere tenetur.
- 8 Funeris impensa quoscunque creditores sive prius legarios, sive hypothecarios, & tacitos & expressos antecedit.
- 9 Funeris impensa etiam expressos anteriores hypothecarios antecedit, contra Accurs. quod etiam iure Hispano procedit, contra Ioan. Matienzo.
- 10 L. 30. Tauri. l. fin. tit. 6. lib. 5. nouæ Recopil. & num. 12. & 15.
- 11 Funeris impensa necessaria priuilegium habet, non immoderata.
- 12 Funeris impensa apud Hispanos lege Regia taxata.
- 13 L. 2. tit. 5. lib. 5. nouæ Recopil.
- 14 Funeris impensam vt quis recuperare posse an protestatio sit necessaria.
- 15 Funeraria actione quod in defuncti morbum & infirmitatem expensum est recuperari potest.
- 16 Falcidiæ rationem pretia manumissorum seruorum antecedat.

1 **F**alcidiæ t̄ rationem as alienum, funeris sumptus, & pretia seruorum manumissorum antecedit; ex eo quod super est quadrâs heredi, dodrâs legatarijs attribuitur. l. in quantitate. 73. §. vlti. D. h. t. l. in imponenda. 6. C. eo. cōlonat l. 1. & 2. tit. 11. part. 6. explicantque latè mox referendi. Decisio hæc expeditam habet rationem, siquidem bona t̄ intelliguntur quæ deductis omnibus hereditarijs oneribus super sunt. l. Papinianus. 8. §. quarta autem. D. de inoff. testam. l. mulier. 73. D. de iure doctum. l. si quis seruum. 8. §. fin. cum l. seq. D. de legat. 2. l. nō possunt. 11. D. de iure fisci. l. sublignatu. 39. §. bona. D. de verbis. significacione. l. fin. §. sin autem as alienum. C. de bonis quæ liberis. d. l. in imponenda. 1. 8. tit. 33. p. 7. vbiique notant interpretes, qua ratione ab hereditate separatur, vt la-

L 13 tē in-

tè infrà ad rubricam tituli de bonorū pos-
3. fessionibus. Quo † in numero ponendum
est, si quid heredi testator debuerit. l. qui
fundum. 87. §. si quis heredem. D. h. t. l. irri-
tum. 8. C. eod. sicuti si debitor creditori he-
res exaltat, & confusionē liberetur, tamen
locupletiorem hereditatem percipere vi-
detur, adeoque ei quominus Falcidia frua-
tur computandum erit quod debuit. l. 1. §.
si debitot. l. quod autem. 74. D. eod. d. l. 2.
tit. 11. part. 6.

4. Deducitur † etiam ante Falcidiæ ratio-
nem funeris impensa, ex dictis iuribus, quæ
ad eo æri alieno comparatur, vt etiam omni-
ne creditum antecedat, nec id tantum cum
quis funus illius fecit cuius bona nunc di-
uiduntur, sed & si alicui quem ille sepeli-
re, & funerare tenebatur. l. quæsitum. 2. D.
de priuile. credit. coniuncta l. at si quis. 14.
versiculo fin. l. quod si nulla. 28. l. si fitus.
31. & magis. l. impensa. 45. & per totū tit.
D. de religios. & sumptib. fun. Iulius Pau-
lus lib. 1. sentent. tit. vlt. §. fin. conlonat l.
12. tit. 13. part. 1. omnino videnda, & l. 30.
versiculo fin. tit. 13. part. 5. cuius impensa
& actionis' funerariæ priuilegium post
ordinarios in dictis locis, maxime R. ip. in
d. l. 2. & Ioann. Baptistâ Asinum. in. d. l.
impensa. latè trastant Bart. & cæteri in. l.
1. opposit. 4. D. soluto matrimonio. ijdem
in. l. fi. §. in computatione, vbi latius Mon-
ticulus ex. nu. 118. C. de iure de liber. Van
deranus de priuileg. creditorum. cap. 3. Re-
buff. ad leg. Gall. 1. tomo. Rubr. de senten-
tijs prouisionalibus ex n. 69. Gaspar Caua-
linus. lib. 2. milleloq. capit. 677. Conradus
lib. 3. de studio aduocati. folio. 60. Petrus
Dueñas reg. 397. Antonius Gomez & cæ-
teri ibidem ad leg. 30. Taur. Gregorius Lo-
pez in dictis legibus Partitarū. Ioan. Ma-
tienço, & Alphonsus de Azeuedo ad. l.
fin. tit. 6. lib. 5. nouæ recopil. & in. l. 7. tit.
16. gloss. §. nu. 2. eod. lib. 5. Ioann. Gutier-
rez in l. nemo potest. ex nu. 91. D. delega-
tis. 1. Albornoz lib. 1. artis contractuum
tit. 17. sub cap. 3. Ioannes Garcia Galle-
cus. lib. de expensis. cap. 8. Ant. Gama de-
cisione Portugalliax. 318. & Iosephus Lu-
douicus decisione Perusina. 78. 2. parte.
Mascardus conclusione. 804. nu. 26. vtili-
ter & nouissimè Antonius de Ayora de
partitionibus. 2. par. quæstione. 12. per to-
tam. & relatus Ioā. Gutierrez lib. 2. practi-
carum quæst. quæstione. 70. cum duabus

sequentibus. qui sunt addendi dict. e. l. im-
penſa. & l. 30. Tauri. & Andr. de Angulo
in d. l. fin. tit. 13. de las mejoras. lib. 5. nouæ
recop.

5. Huius † verò priuilegiij & prærogatiue
ratio, primo ex iure diuino deducitur, eo
enim nomine laudatur Thobias. vt patet
cap. 1. 2. & 14. Thobiax. & lib. 2. Regim.
cap. 2. & ex alijs quæ congerit Albornoz
d. cap. 3. Interest † etiam religionis sepul-
chra extrui curare, ne defunctorū corpo-
ra insepulta maneant, quod esse naturæ de-
bitum probat Aristoteles lib. 1. Rhetori-
corum ad Theodesten. cap. 13. Plato lib.
4. & 12. de legibus. Cicero lib. 2. de legi-
bus. & lib. 2. Tusculan. quæstionum. I. C.
in. l. 1. §. interdictum. D. de mortuo inferē-
do. l. si quis. 12. l. at si quis. 14. §. sed inter-
dum. l. sunt personæ. 43. D. de relig. &
sumpt. fun. Vnde † si non sit qui pietate
commotus funus defuncto faciat, ad iudi-
cet spectat curare vt sepulturæ trada-
tur. d. l. 12. versicul. è otro. ibi. que el jndagador
las fiziesse. titulo. 13. part. 1. & videtur d. l.
si quis. 12. §. fin. & præcipue ne mortuorū
osla & cadavera vexentur, aut sepultura
commoda fraudentur. vt latè præter citi-
tos supra nu. 13. exornat Iacob. Menoch.
casu. 387. Boerius decisione. 316. grauissi-
misq; pænis eos qui sepulchra violauerint
punire ex hac religionis ratione, vt dixi-
mus tract. de delictis. sub nu. 87.

8. Ex qua † naturæ & religionis ratione,
item & publicæ vtilitatis causa cum fune-
raria actionis priuilegiū oriatur, quoscum
q; alios credidores, siue priuilegiarios, siue
hypothecarios tacitos, aut expressos præ-
ferre si cū eo cōcurrat, intrepide tenēdum
est, ex d. l. impensa. 45. ibi. semper. & ibi. omne
creditum. & d. l. 12. ibi. en qualquiera manera
que las deua. tit. 13. par. 1. & d. l. 30. ibi. que
otro deudo. tit. 13. part. 5. coniuncta l. 1. §. &
generaliter. D. de leg. præstād. Quid simi-
liter probatur ex d. l. at si quis. 14. §. si colo-
nus. D. de relig. & sumpt. fun. coniuncto. §.
itē Seruiana. ibi. nihil interest. inf. de actio-
nib. quorū argumēto plane cōstat, & taciti-
tis, & expressis etiā hypothecis funeralia
præferri; quā sententiā defendit Antonius
Gomez ex Bart. & alijs in l. 30. Tauri. nu.
2. Gregorius, licet trepidat̄, in. d. l. 12. &
in. d. l. 30. Ioā. Garcia in d. cap. 8. nu. 19. &
23. resolut, licet nō sequatur Ioan. Matiē
coin d. l. fi. glos. 3. nu. 2. & in. d. l. 7. gloss.
§. nu. 2.

5.nu.2. cōstāter Cauallinus dīct. cap. 677. & Monticulus, in §. fuerat. nu. 202. infrā de actionibus. Borninus Caualcanus tract. de tute. cap. 9.nu.95. & nu.218. & Dueñas. d. reg. 397. priuilegio. 7. Ioan. Gutierrez in d. q. 72. nu. 5. lib. 2. præct. quæstion. Azeuedo. & Andr. de Angulo. in d. l. fi. tit. 6. lib. 5. Recopilat.

9 Et inde † cauendum est, ab Accursio in d.l. impensa, qui in expressis hypothecis contrarium defendit, quem sequuntur Zassis, n. 2. Ripa nu. 7. in d. l. 2. D. de priuileg. credit. Fanus de pignoribus. 5. part. membro. 2. nu. 28. Vanderanus. dīct. cap. 3. colum. 7. Connarus. lib. 4. cap. 17. nu. 5. quin imo hodie attento iure Regio, de quo in d. l. 30. Tauri, quæ est. l. fin. tit. 6. lib. 5. nouæ collect. hanc funeris impensam nullis creditoribus præferendam defendit Ioan. Matienço in locis proximè relatis. Sed lōge omnes falluntur opinione, & exprefse refelluntur ex d.l. impensa. & d. §. si colonus. Nequè reg. l. eos. 9. C. qui potiores. qua ipsi innitūtūr eos mouere debuit, quæ ob magnam illam religionis, & misericordiæ rationem & fauorem cessat, & temperata est, quam etiam viagliari vidimus in spe cie. l. assiduis. C. qui potiores.

10 Neq; apud † nos contrarium probat d. l. 30. Tauri. & l. fin. tit. 6. lib. 5. nouæ collect. qua cautum est funeris impensam ex quinto honorū deducendam, vnde cum constet bona dici deducto ære alieno. l. subsignatum. 39. §. bona. D. de verb. sig. l. inulier. 73. D. de iure dot. videtur omne æs alienum funerariam actionem præire. quo argumento labitur Matienço. & anxius est Ioan. Gutierrez. in d. l. nemo potest. nu. 95. D. leg. 1. & nouissime lib. 2. præct. quæst. q. 72. nu. 5. Sed faciliter explicatio si duos casus distinguas, nam aut defuncti bona soluendo sunt & creditoribus omnibus & filijs, & tunc procedit d. l. 30. Taur. quoniam in primis omne æs alienum deducetur, post deinde quod reliquū erit inter filios diuidetur, & ex quinta parte funus soluetur: aut is qui decepsit solvēdo non est, & eo casu ante omne æs alienum funeris impensa deducitur, & quod reliquum est creditoribus alijs præstabitur. ex. d. l. impensa. ibi. omne creditum solet prædere cum bona soluendo non sunt. & relatis suprà. sicq; resoluti Couar. in cap. Raynaldus. §. 3. nu. 2. de testamentis. Rojas in epri-

tome successiōnū cap. 9. nu. 23. Ioan. Garcia. d. cap. 8. n. 20. & licet morose Ioā. Gutierrez. d. q. 72. n. 5. Azeuedo & Angulo iam relati.

11 Hæc autem † quæ suprà obleruauimus & funerariæ actionis priuilegiū locum habent non in quoconque sumptu in funus impenso, sed in eo tantum qui necessarius fuerit habita ratione personæ & facultatū defuncti. l. si quis. 12. versiculo. Sumptus. l. at si quis. 14. §. funeris causa. & §. hæc actio. D. de religios. & sumptib. l. 1. §. sin. cuna. l. sequenti. D. ad leg. Falcid. l. funeris. 37. D. de religios. & exprefse in. d. l. 12. tit. 13. part. 1. ibi. questas despensas sean fechas mesuradas en el catálogo la persona por quien son fechas. vbi Gregorius, verbo, la persona. explicitant & exornant funeris necessarias impensas, omnes hi quorum suprà intentio facta est.

12 Vnde † cū hodie modus funerū sumptibus, in his quæ ad pōpā spectat, impositus sit. l. 2. tit. 5. lib. 5. nouæ Recopilat. eius dēcisioni standum erit, quæ originem habuit à lege duodecim tabularū, cuius meminerunt Ioann. Garcia Gallecus. d. cap. 8. nu. 10. Iacobus Rebardus ad easdem leges. c. 15. Balduinus cap. 31. Ant. Augustinus. c. 44. Pet. AErodius lib. 3. Rerū iudi. tit. 21. c. 3. & iuxta quam accipiendo nunc erit textus in l. 2. in princip. D. de priuileg. credit. & in dīct. l. impensa. cum relatis & in l. Papinianus. 8. §. quarta. D. de inofficiis. test. in l. quod in uxorem. 13. C. de negot. gest. in l. in restituenda. 4. C. de petit. hered. in l. fin. §. in computatione. C. de iure deliber. & in §. fina. infra hoc tit. & magis in d. l. 30. Tauri. & in d. l. fin. tit. 6. lib. 5. reco pila. ibi. la cera, y gastos del entierro. In sacrificijs autem & oblationibus nihil immutatum fuit. d. l. 2. tit. 5. lib. 5. neque in his quæ ecclesiasticis personis præstantur. Qua de re videndus est Abbas in cap. final. de rebus ecclesiæ. An autem funeris impensa fit nouemdiale, & annale, vide Doctores suprà citatos. maximè Ioan. Garcia d. cap. 8. num. 18.

13 Rursus † aduerte ea quæ de hoc priuilegio & funerariæ actione resoluimus admittenda esse quando is qui in funus impēdit tanquam negotiorum gestor, & recuperandi animo fecit. secus lī misericordiæ, religioni, aut pietati tribuēs erogauit, quia tunc hanc actionem non habet. d. l. si quis. 12. §. Prætor ait. d. l. at si quis. §. interdum.

§ plerique. & §. idem Labeo. D. de religio sis. d.l. quod in vxorēm. 13. ibi. quasi receperunt. C. de negotijs gest. d.l. 12. ibi. si dixere que las faz por piedad. & ibi. mas si las fiziesse con intention de las cobrar. tit. 13. part. 1. vbi Grego. verbo. piedad. & resoluunt Dueñas d. reg. 397. n. 3. Asinius. in d. §. sed interdū. Iolephus Ludouicus. d. decisione. 78. in principio. 2. part. Oportebit igitur testari quēq; quo animo funerat ne postea patiatur questionem. vt in d. §. sed interdū. animaduertit I.C. & Doctores proximē citati. Quod si omiserit, quamvis in dubio misericordia & pietatis causa impensam factam probandum sit, ex dictis legibus & l. si pater. 33. §. fi. D. de donationibus. quam in proposito expendit Ioann. Cora. in. l. cum quid. nu. fin. D. si cert. petat. Iudicis tam arbitrio id est relinquendum, qui ex varijs circumstantijs rem estimabit. ex d. §. interdum. versiculo. igitur. & tradit Iolephus vbi supra. & Ioannes Petrus Ancharranus lib. 1. familiarū questionum, capite. § 2.

- 14 Illud præterea + antequā hinc abeamus erit obseruandum hac eadem funeraria actione & eius priuilegio ante omne aēs alie num, quod in defuncti morbum & infirmitatem ex qua decessit impensum est, exigi posse. l. legatū. 3. vbi Accurs. C. de religiō. d.l. in restituenda. 4. C. de petit. hered. ex quibus & ex alijs ita obseruat Iaso. in. d. l. fin. §. in computatione. nu. 1. C. de iure de liber. Ludouic. Gomez in reg. Cancellarij de infirmis resignantib. quæstionē. 9. priui legio. 5. Ant. Gomez & alij in d.l. 30. Tau. Ioann. Matienço in d.l. finali. tit. 6. lib. 5. glos. 3. nu. 4. Ioan. Gutierrez qui alias plures refert. lib. 2. pract. quæstionē. 72. & me lius Azeuedo. in d.l. fin. n. 4. & sequ. Ayora. 15 ra. d. quæstionē. 12. nu. 15. Quod + tamen, quod attinet ad d.l. 30. Tauri. caute erit ac cipiendum, quoniam eti huiusmodi infirmitatis impensæ priuilegio funerariæ actionis fruantur, non sunt tamen ex quinto bonorum defuncti deducendæ, ex quo impen sa funeris omnino deducitur, quicquid in contrarium voluerit testator ex d.l. 30. Tauri. sed deducetur ex corpore honorū, vt debitum ab ipso testatore contractum, vt notanter in præcitatris locis aduertunt Ayora & Alphonsus de Azeuedo.
- 16 Pretia + quoque manumissorum seruorum ante Falcidiæ rationem detrahenda

sunt. 1. Papinianus. 8. §. quarta autem. versiculo. Sed an ex libertates. D. de inofficiolo testam. l. si seruus. 34. cum lequentibus. D. h.t.l. decem. 6. iunctal. generaliter. 24. §. si quis alienum. & §. si cui. D. de fideicommissarij libertat. consonat textus, qui distinctionibus adhibitis rem bene explicat in l. 2. tit. 11. part. 6. probans Accursij doctrinā hic, verbo. Seruum. ibi. Vel dic. pro cuius explanatione in prima eiusdē scholij parte, quatenus depileatis seruis, & eorū manumissione agit videbis omnino quæ Fran. Connanus scripsit. lib. 2. comment. cap. 6. nu. 6. & quæ Erasmus Roterodamus Adagiorū Chiliade. 2. centuria. 1. adagio. 27. ad pileū vocare adducit. Finis iam sit.

Titulus XXIII.

De fideicommissarijs hereditatibus, & ad S. C. Trebellianum.

IN R V B R I C A M.

- 1 *Coniunctio tituli.* & num. 4.
- 2 *Fideicommissi definicio.*
- 3 *Fideicommissa quatenus à legatis differant.* & num. 5. & 6.
- 4 *Fideicomissa quare sic appellata.*
- 5 *L. & fideicommissum.* 85. D. de leg. 1.
- 6 *L. hereditatis appellatione.* 138. D. de verberum significi.
- 7 *Fideicomissa alia vniuersalia, alia particularia.*
- 8 *Fideicommissaria hereditas quæ dicatur.*
Fideicommissarius quis sit. & num. 11.
- 9 *Fideicommissorum materiam qui explicuerunt.*

Missa + Rubricæ continuatione quam rectissimè mihi exposuisse Acc. & post eū cæteri, hic præcipue Cantinula visi sunt, illud animaduerto, fideicommissum ab Vlpiano in frag. tit. 25. ita definitum esse ut sit + *quod nō ciuilibus verbis sed precatiue relinquatur, nec ex rigore iuris ciuilis proficiatur, sed ex voluntate datur relinquens, cuius finitionis partes superfluum erit hic adamussim percurtere cum infra in huius tit. prosecutione singula eius verba singularibus cōmentarijs*

rijs explicāda sint. Sed & Vlpianus idem in tit. 24. de legat. ita legata à fideicommissis separavit, vt legatū sit *quod legis modo*, id est imperatiū testamento relinquitur, ea verò quæ *precativo modo* relinquuntur, fideicomissa vocetur. Suidas tamē vt Vesemb. hic recenset legata à fideicommissis ea ratione distinguēbat, quod illa ex testamēto seu iure testamenti & directo immediate relinquuntur: hæc vero mediatè ex fide factoque & quasi per manum heredis. ¶ Quo factum fuit vt fideicommissa fuerint appellata, quod ex fide tantum heredum penderent, vt constat ex huius tituli principio, & §. fin. & ex his quæ eruditè adnotauit Brison, Hotom, Berro, & Prateius de verbis iuris, verbo, *fideicommissum*. Et ¶ licet à Pandectarum compositoribus promiscuè sub rubro de legatis fideicommissorum etiam iura tractentur, Iustinianus tamen qui has institutiones tyronum gratia conficiendas curauerat, licet nouissima constitutione legata in oneribus fideicommissis ex equaliter, separatim prius de legatis, & postea de fideicommissis tractationem inire decreuit, vt natura vtriusque iuris cognita facile posset permissionem eorum eruditè subtilioribus auribus percipere, vt ipse antea protestatus fuerat in §. sed non usque. verific. sed ne *in primis*. suprà delegat. id quod à legum archetypo Triboniano in Codicis etiam compositione. 6. factum est. Ex quibus omnibus ¶ evidens argumentum deduci potest ad probandum, non idem esse legatum & fideicommissum, si enim idem essent non separatis titulis de eis ageretur, quinimo neque diuersis nominibus appellarentur. l. si idem. 7. C. de codicill. l. quod si nepotes. C. de testament. tut. §. fina. suprà, qui testamento tutores. ¶ Vnde innumeratas inter legata & fideicommissa differentias (quas in causa esse dicit, vt de eis diuersis titulis tractaretur) refert Cuiacius in paratilis. C. de fideicommiss. & optimè Francisc. Duaren. lib. 2. disput. annuer. cap. 9. & And. Alciat. lib. 3. par. c. 1.

7 Nam quod ¶ Vlpianus ait, legati appellatione fideicommissum etiam comprehendendi in l. & fideicommissum. 85. de legatis. 3. iam apud omnes constat quoad peculiarem tantum legis Iuliæ & Papiae tractatum accipiendum esse, vt ex epigrapha colligitur, vt sit sensus quod quemadmo-

dum legata illis legibus certis personis prohibebantur relinquiri, & relictæ fisco applicabantur, id etiam iusta interpretatione ad fideicommissa extendatur, in quibus eadem viget prohibitionis ratio, ne fraus legi per testatorem fieret una via inducentem id quod alia sibi neutiquam permittebatur, contra iuris regulam. Qua etiam consideratione hereditatis appellatione bonorum possessionem comprehendi dixit I. C. in l. hereditatis appellatione. 138. D. de verborum significacione. quamvis alias diuersa hæc sint, vt constat ex §. quos atem. infrà, de bonorum possessione. & l. qui in aliena. 6. de acquirenda hereditate. vt doctè adnotauit Baldwinus ad ll. de iure ciuili, pagina. 99. in fine.

9 Sunt autem fideicommissa (vt alias divisiones interim omittamus, quas tradit Alexand. in l. grege. de legatis. 1. Menel. in rubric. C. de fideicommiss. numero. 2. & 12.) in duplice differentia: alia enim sunt vniuersalia, hoc est ad hereditatem spestantia, quibus totum patrimonium vel eius partem heres alij restituere rogatur. Alia vero particularia, quibus non pars hereditatis, sed rei singulæ relinquuntur, de his in sequenti titulo Iustinian. scribit, de illis vero tanquam dignioribus in hoc edifferit, neque enim rectè antequam de vniuersalibus dictum fuisse ad singularia fideicommissa descendere posset, iuxta l. 1. D. de rei vendic.

10 Ex quo ¶ iam intelligi licet cur hæc rubrica inscribatur de fideicommissariis hereditatibus, dicitur enim fideicommissaria hereditas ea quam alij restituere heres per fideicommissum vniuersale rogatus est, & fideicommissarius is cui ea hereditas restituitur, qui etiam aliquando Trebellianus fideicommissarius appellatur. l. etiam. 15. §. 1. D. vt legat. Quo nomine interdum heres quoque fideicommissio oneratus appellatur in l. quamvis. §. 1. D. de iudic. licet is aliquando fiduciarius heres dicatur. l. si postulante. 67. §. fina. l. Seius Saturninus. 46. D. ad Trebell. & eodem modo fiduciaria hereditas pro fideicommissaria ponatur in l. certi condictio. 9. §. 1. D. si certum petatur. notant Brison. & Prate. de verbis iur. verbo, *fiduciarius*. Estque hoc ¶ fideicommissum vniuersale hæreditati prope simillimum & fideicommissarius cui per eum

L 5 resti-

restituitur hereditas in effectu heres quodammodo esse videtur, ut constat ex l. si filius. §. 1. D. quod cū eo. & ex dict. l. si postulante. §. penul. l. si heres ab eo. 68. D. ad Treb. l. item veniunt. §. 1. D. de pet. hered. l. 1. §. de illo. vbi latissimè Franciscus Ripa 1. mot. D. ad Treb. & Menel. in rubr. C. de fideicom. num. 20. facitque etiam text. vbi nos dicimus in §. restituta. infra hoc titul. 12. In † rubricam ibi, ad S. C. Trebellianum. abesse approbatis codicibus hæc verba tradit Cuiac. in notis ad hoc titulum. sed autores cæteri ea recipiunt, & sanè maximè huic titulo conueniunt in quo Iustinianus Trebelliani S. C. decretum & inuentum latissimè & refert & explicat in §. restituta. cum sequen. vbi nos etiam dicturi simus. Illud pro coronide adjiciētes præter ordinarios interpres hic, & intit. C. de fideicommissis. & D. ad Treb. huius tituli, & sic fideicommissorum materiam latè pertractasse Vlpian. in fragm. tit. 25. Paul. lib. 4. senten. tit. 1. Guillel. Bened. in cap. Rainutius. verbo, si absque liberis. cl. 2. C. de fideicommissaria substit. à nu. 1. Duaren. lib. 2. disput. cap. 9. & 10. & in l. si quis à filio. §. si patri. de leg. 1. Anton. Gom. lib. 1. Variar. cap. 12. Mantica de coniect. lib. 7. titulo. 1. Greg. Lopez in l. 14. tit. 5. par. 6. Mencha. de success. creat. lib. 3. §. 23. nu. 14. & de luc ces. progral. lib. 3. §. 24. per totum. Doctorem Spino in Specul. test. glo. 27. princip. Crassum de success. §. fideicommissum. qui in 4. quæst. plurimas inter vniuersalia & particularia fideicomissa differentias recenset. Videlicet etiam pro huius rubricæ expositione, est Nicolaus Belonus lib. 3. suppurationum. cap. 19. & qui plurima ple na manu scriptis Marcus Antonius Peregrinus, qui de fideicommissis magnum nūc in lucem emisit volumen. & quæ ad taciti fideicomissi pertinent tractatione post Anton. Gomez in l. 9. Tau. Gregorium in l. 1. 3. cit. 7. par. 7. Couat. in 4. 2. part. cap. 6. §. 8. Didac. Simancas de hereticis. cap. 9. nō iussimè Ioan. Garcia Gallegus in miscellanea de tacito fideicomisso, post tractatu de expensis.

Principium tituli.

1 Fideicomissa initio in firma. usque ad tempora D. Augusti. & late ex nu. 9.

- 2 Fideicomissa iure naturali gentium in specie valere. & nu. 16.
- 3 Obligatio naturalis ex fide præstata oritur.
- 4 Fideicomissa lege 12. tabularum, confirmari vindentur.
- 5 Verbum lego omnes relictorum causas comprehendit.
- 6 Fideicomissa à D. Claudio ad iuris necessitatem redacta, & num. 17. & quare. num. 19.
- 7 Incapax, nec fideicommissura capit, & numero 28.
- 8 Incapaci restituere rogatus, si fidem suam accommodauerit, reliquo priuatur. & num. 32.
- 9 Fideicomissa cur necessitatem non inducerent olim. & latè num. sequen.
- 10 Verba precativa non inducunt necessitatem. & quæ sint verba precativa.
- 11 Legata imperatiuis verbis semper relinquebantur.
- 12 Ciceronis locus lib. 2. de Finibus. de fide Sexti Pedecei.
- 13 Fideicomisso subiecta si ab ignorantie emanatur, quamvis alienari prohibita sint, quare acquirantur. Subtilis ratio.
- 14 L. Fideicommissaria libertas. 46. D. de fideicommiss. libertat. & num. seq.
- 17 Fideicommissarius Prator appellatus qui de fideicommissis ius dicebat.
- 18 Fideicommissorum cognitionem Roma Consules quando haberent.
- 20 Iurisurandi contempnentes grauiter animaduerterendi.
- 21 L. 1. D. de legatis. 1.
- 22 L. qui usumfructum. 3. D. si usumfruct. petat.
- 23 L. pecuniae verbam. 178. §. actionis. D. de verborum signific.
- 24 Fideicomissa iure Digestorum virum efficaciter peti possent, & num. seq.
- 25 Persequutio, quid sit.
- 26 Officium iudicis nullam actionem presupponat.
- 27 L. in fraudem. 27. D. qui & à quibus manumis. lib. non siant.
- 30 Fideicomissa olim incapacibus relinquunt potest, hodie non posse.
- 31 Incapaces relictorum qui essent.
- 32 Fideicomissum qui incapaci restituere palam rogatur, illud retinere si fidem non accommodauerit recte potest.
- 33 Falcidiam non detrahit heres qui tacitam fidem de restituendo incapaci accommodauit.
- 34 L. si deportati. 7. D. de legatis. 3. & numeris sequent.

37 Deportatus olim fideicommissorū capax erat.
39 Incapaci restituere rogatus, in foro conscientiae
cuire restituere tenetur.

1 **F**acturus † Iustin. fideicommissorū interpretationē, ab initiis eorū originē repetit docēs primis tē porib⁹ infirma fideicommissa fuisse, quia scilicet nemo in uitus id cogebatur præstare, de quo rogatus erat, cum fideicommissa nullo vinculo iuris, sed tantum fide & pudore eorum, qui plerūq; his qui capere ex testamēto non poterant restituere rogabantur continerentur, quoisque Diuus Augustus ea ad iuris necessitatē reduxit, Consulibusq; primum, deinde Prætoribus suam hac de re authoritatem interponere iussit.

2 **Q**uæ tamen † Iustiniani relatio in multis peccare videtur, & in primis falsum præsupponere, dum olim infirma fuisse fideicommissa ait; etenim si illud verbum, olim, ad ius naturale gentium retuleris proculdubio comperies fideicommissa valere debuisse, quippe quia eo tempore fides omnimodo seruari debebat, & graue erat illam fallere. l. 1. D. de paet. l. 1. D. de cōst. pecun. & gentes, vt ait Ouid. 1. Metam.

Sponte sua sine lege fidem rectumq; colebant.
Scilicet, quia tunc venerabile quiddam & immaculatum putabatur fidelitas, & ius iurandum validissimum, ac testimonium maximum erat sua cuique fides, vt ex Dion. Halicarnas. lib. 2. ad fin. refert Zaf. in l. 2. circa princ. D. de orig. iur. & ex vtroque Claud. Cantiun. hīc. *Æquitas enim natura lis cum in multis versetur, in eo maxime*

vt fides conseruetur, quæ cum sit diutorum conuentorumq; constantia & veritas, vt inquit Cicer. lib. 1. de Offic. indequæ appellata quod fiat quod diutum est iustissime eo iure seruari iubebatur, vt constat ex d. l. 1. de paet. l. non minorem. 20. C. de trāfact. l. ex empto. 11. vers. nihil magis. D. de acti.

3 emp. c. 1. de paet. † obligatioq; naturalis ex fide præstata oriebatur, vt post alios eruditissimè adnotauit Franc. Duar. in d. l. 1. de paet. vers. hinc. recte Ferdin. Mendoza in disp. de paet. lib. 1. c. 4. per totum. Si vero † ad ius ciuile Romanorum dicas Iustin. dum olim infirma esse fideicommissa dixit spectasse, tūc grauius obstat quod imo validissima appellari debuerunt cum duodecim tabularum lege antiquissima vti quis legalis sit super pecunia tutclave

suæ rei ita ius esset, qua latissimam facultatem datam hominibus de rebus suis quoquo modo vellent disponēdi dixit Vlpia. in l. verbis legis. 120. D. de verb. signific. & in l. 1. D. ad l. Falcid. eoque etiam respxit Iust. in Authen. de nuptijs. §. disponat. collat. 4. vbi disponentis voluntatem legē esse & pro lege obseruandam esse dixit. 5 Neque dicas † legem illam cū viatur verbo, legaß, ad legata tantum, & non ad fideicommissa pertinere, etenim certius est sub illo verbo, lego, non solum in lege 12. tabul. sed etiam postquam illa lex interpretatione coangustata est semper in genere sumpto retineri amplam illam significationem & comprehendendi legata fideicomissa, & cæteras omnes species relictorum. l. & fideicommissum. 85. D. de legat. 3. l. æquis. 39. D. de usuris. l. vxorem. 39. §. legauerat. D. de leg. 3. l. filium. §. si legata. iuncta. l. 1. D. de leg. præstand.

6 Rursus & quod Iustin. ait, tam hīc quam in §. fin. infra hoc tit. & princ. de codicillis Diu. Augusti temporibus fideicommissa iuris necessitatē habere cœpisse conuinici videtur ex tex. in l. 2. §. capta. D. de origin. iur. vbi Pompon. scribit Diuum Claudiū primum prætores duos creasse, qui de fideicommissis ius dicerent, id quod etiā Sueton. in eod. scribit, cap. 23. illud addens eum demandasse hanc iurisdictionem per prouincias potestatibus, ex quo probari aperte videtur præstandorum fideicommissorum necessitatē non ab Augusto sed à Claudio potius impositam fuisse cū is primus, iudices hac de re (vt diximus) constituerit.

7 Tertiō & vltimo, † illud in hoc principio difficilius videtur, quod Iustin. tradit fideicommissa ab his primum inuēta fuisse, qui cum alicui hereditatem, vel legatu relinquere non possent lege prohibente, fidei committebat illorum qui capere ex testamento poterant hereditatem, vt sic per eos hereditates vellegata, ad incapaces peruenirent. Etenim illud certum est relicta personis capere prohibitis, ne quidem fideicommissi iure valere. l. 1. C. de hered. inst. l. 3. de his quæ pro non scrip. l. omnibus. 26. D. ad Trebellianum. l. nem. 58. de legat. 1. eo quod nusquam permisum fuisse videtur incapaci relinquere per medium personam capacis, & si maxime is vellet fidem adimplere, & here-

8 hereditatem restituere. Quinimo † eo ipso quod hæres fidem suam accommodasset huiuscemodi fideicommissum ei vt indigno ablatum silico addicebat etiam eo iure quod est in pandectis, vt appareat ex l. i. in principio. l. non intelligitur. 3. l. penult. D. de iure fisci. l. prædonis loco. 49. de petit. hered. l. cum tacitum. 3. de probat. l. cum quidam. 17. l. Diuus Pius. D. de usuris. l. ex facto. 43. §. Iulius Longinus. D. de vulg. l. beneficio. 59. D. ad legem Falcid. & Imperatorum constitutionibus. l. 3. C. eodem. & iure Hispano. l. fin. tit. 7. part. 7.

9 His † non obstantibus dicendum est, antiquis temporibus omnia fideicomissa infirma fuisse, vt Iustin. hic verissime scribit, quoniam licet naturali iure fides omni modo seruari deberet, postea tamen ciuilibus constitutionibus nulla restituenti necessitate heres tenebatur, sed immo ea testator ab eo videbatur auferre qui hoc totum in eius voluntate collocabat, illius que potestati precatiuis vel bis rem comittebat, quod autem relinquitur alterius arbitrio nullam inducit obligationem, vt probat tex. in l. in vendentis. 13. C. de contrahenda emptione. mellor text. in l. sub hac conditione si volam. 7. ff. de oblig. & actio. & in l. stipulatio. 17. D. de verboru.

10 Præterea † illud quoque in caula fuisse videtur, quia non debuit heres ex eo solo quod à testatore rogatus fuisset, vinculum iuris subire, rogare enim nunquam necessitatè importat, vt constat ex text. in capit. 1. vbi notat Felin. numer. 2. de officio deleg. quemadmodum nec ea verba quæ commendationis aut consilij causa proferruntur. l. fideicomissa. 11. §. 2. de legatis. 3. l. cum pater. 79. §. mando. D. delegatis. 2. quas rationes eruditè apposuit Vesembek. hic, egoque pro eis expendo text. in §. fina. Inst. de singul. reb. & in l. 14. titul. 5. partit. 6. vbi verba quæ fideicommissis adscribuntur omnia precativa sunt, & id omne quod relinquitur voluntati heredis committentia quoniodo etià accipiendo est, verbum, mando, quod ibi reperitur, neque enim imperatiuum est, vt probat textus in l. 1. & 2. C. communia. de legat. sed potius precatuum significat enim committere, quod nos Hispanè dicimus, encargar, vt docet Laurent. Vallalib. §. elegan. cap. 68. & text. in di-

cta. 14. titul. 5. part. 6. idemque de verbo volo, admittendum est, significat enim idem quod cupio, vt aduertit Cuiac. in notis ad dict. §. fina. Hotoman. & Brison. de verbis iuris, verbo, fideicommissaria verba. Anton. Gom. 1. tom. Variar. cap. 12. nu. 1. Grego. in dict. l. 14 glo. 1.

11 Secundo † pro eadem sententia considerari potest ideo legata semper firmitatem habuisse, quia verbis imperatiuis relinquebatur, vt constat ex Vlpia. in frag. tit. 24. & ex l. quoniam indignu. C. de testamētis. vnde manifestè intelligitur fideicomissa ideo olim non valuisse, quia precarijs verbis, & sola fide & pudore heredum continebantur.

12 Ex quibus † iam perspicies quare à Cicerone lib. 2. de Finibus post medium, Sexri Peducei æquitas & fides laudetur, quod vxori Caij Plotij hereditatem quam restituere rogatus erat reddidit, compelli enim ad id nullo iure poterat nondum eo tempore ad necessitatem iuris redactis fideicommissis.

13 Secundò † deduces rationem illius receptæ apud omnes sententiæ, quæ habet elementem rem fideicomissio subiacentem, ignoranter, dominum illius effici irrevocabiliter, quam latè probat Alexander consil. 329. alias 185. incipit, viso themate, velum. 2. etenim si credimus Rainald. Corlo lib. 3. indag. cap. 7. num. 8. hoc ex eo provenit, quod cum infirma fuisse fideicommissorum natura, & contra ius ac libertatem heredis qui iam dominus effectus est. Emptio vero iure gentium & naturali firmitate ac omni lege fauente munita, & qualibet res de facilis ad suam naturam revertatur. l. si vnu. §. pactus. ne peteret in fine. D. de pactis. miru non est si fideicomissa quæ olim infirma erant ad prissinā redeant infirmitatem, & sic emptio valida & firma remaneat.

14 Tertio ex eadem observatione † pendet interpretatio ad difficilem tex. in l. fideicommissaria libertas. 46. D. de fideic. lib. si prius breuiter animaduertas tex. illum sibi repugnare, dum in principio ait, valere libertatis datione in heredis voluntate collatâ: postea vero in vers. quod si ita, contrarium expressè docere videtur. quæ difficultas adeq. gravis est, vt Accurs. putet l. C. in vers. quod si ita, illud quod in princ. dixerat correxisse, quod tñ alij non admittut varie text.

text. illum interpretantes, vt constat ex Costa. 2. select. cap. 21. & 22. Sarmient. 2. select. cap. 6. numer. 8. Roberto lib. 2. sentent. cap. 10. Cuiac. lib. 2. obseru. capit. 2. quorum tamen intellec̄tus reprobat Ludo nicus Texeira in l. vtrum. 6. cum quidam. de reb. dub. qui tandem num. 10. illum opinionem vetiorem putat, vt principia illius text. loq̄i atur in fideicommissaria libertate, vt ex verbis aperte colligitur que valet collata in heredis voluntatem. At versuscul. quod si ita, indirecta que si eo modo relinquatur non valet, illum differentiae rationem reddens quod propter pinguis commodum iuris patronatus, quod ex libertate fideicommissaria quam ex directa hæres consequitur magis illum. præstare velle credendus est quam hanc ex qua nullum ferè commodum ei resultat. Sed cum 15 ut ilius sit heredi nullam libertatem præstare, vel si velit seruum manummittere plenius ius consequatur, imposita libertate seruo proprio, superiore rationem iniuste admittendam putavi. Sed potius id ex nostri tex. declaratione pendere, etenim cum fideicomissa olim sola fide heredum consisterent, neque possent heredes inuiti compelli ea præstare quoisque tempore Augusti fuerunt ad necessitatem iuris tedaeta, vt hic dicitur, eueniebat vt conditio si voluerit si à testatore in fideicommissaria libertate exprimeretur, remitteret hæredi illum iuris necessitatem, & eius voluntati committeret libertatem fideicommissariam restituendo eam primæus origini, ita vt valeat, non tamen heredem obliget, quod tamen ideo in legato vel directa libertate admitti non potuit, quia cum in eis soluendis semper imponatur necessitas hæredi, conditio si voluerit directa libertati vel legato aduersatur, cum non possit poni in voluntate debitoris an debeat, vt in dict. l. sub hac. D. de oblig. & actio.

16 Ex quibus omnibus & ex pluribus alijs quæ adduci poterant iam liquido constat quam verè Iustinianus scripsiterit infirma olim fuisse fideicomissa, neque enim eo quod naturali iure ex fide præstata eorum obseruatio suaderetur, ius civile eis obligationem inesse voluit propter eas, quas superius adduximus rationes, quemadmodum neque nudis pactis, neq; aduersus ingratos concessit, vt post alios

refert Couar. in cap. cum in officijs. num. 9. extra de testam.

17 Non obstat secunda difficultas. Pro eius solutione considero Diuum Augustum primum vt Iustin. hic ait, fideicommissis vinculum & necessitatem iuris tribuisse cum & ipse in persona Lentuli, vt constat ex principio infra de codicil. eius fideicomissio vltro paruisse, euinq; Cōsulibus iussisset suam hac de re autoritatē interponere, quod quia æquum videbatur & iustum vsu item hominum id exigente à Diuo Claudio duplex proprius Prætor qui de fideicommissis cognosceret creatus fuit, cuius autoritate & imperio here des qui improbè fideicomissa restituere recularent, compellerentur, ex quibus postea Diuus Titus vnum detraxit, vt constat ex dict. l. 2. §. capta. de origi. iur. quæ vt nostro tex. non aduerteretur cum distinctione temporum accipienda est. vt adnotauit Ferretus in notis ad hunc titulu. Me nes. in rubr. C. de fideicom. numer. 1. & 2. Atque ita unus tantum prætor remansit, quem quia de fideicommissis ius dicebat Fideicommissarium appellabant, vt constat ex hoc tex. & ex l. is cui legatum. 92. D. de condit. & demonst. l. 2. C. qui potiores. l. Licinius. D. quibus ad liber. proclā. l. quæsitum. 78. §. penul. de legat. 3. l. 4. ad finem. D. qui & à quibus. ex Vlpian. in fragm. ti. 25. vbi Cuiac. litera. F. & Brisson. de verbis iuris, verbo, fideicommissum. In prouincijs vero præsidum & potestatum de hac re iurisdic̄tio erat, vt constat ex supradicto Vlpiani loco, & ex Suetonio in Claudio, cap. 23. & ex l. cum etiam. C. de rebus creditis. Præles enim vice omnium Romanorum magistratuū fungebatur. l. ex omnibus. 10. D. de offic. præsid. Sed ne que Romæ solus prætor hanc cognitionē 18 habebat & cum Vlpian. vbi sup. eam etiā Consulibus alsignauerit, quod vt exactius intelligi posset constituendum est, prætoris fideicomissarij iurisdic̄tionem vsq; ad certam summan taxatam fuisse supra quā Consulum de fideicommissis cognitio erat quod luculentè Quintilian. expressit lib. 3. instit. orat. c. 6. his verbis. Non debes apud prætorem petere fideicommissum, maior enim prætria cognitione summa est. & ex eo adnotauit Velemb. hic, nu. fin. Ioan. Horosc. in d. l. 2. de orig. iur. nu. 92. Menel. ad rubr. C. de fideicom. nu. 1. Hotom. & Mynsing. hic.

19 Et

19. Et sanè † iustissimis de causis sanctissimi principes vim inesse fideicommissis voruerunt, quid enim magis esse poterat inhumanum quam iudicia defunctorum ad effectum non perduci, in quorum conseruatione publicus interduum fauor vestatur. l. vel negare. D. quæ testamenta aper. & cum nihil sit quod magis hominibus debeat, quam ut liber sit voluntatis syllus. l. i. C. de sacro laetis eccl. cur non corū perfidiæ & peruvicaciæ limitem impone-rent, qui scientes se nullo iuris vinculo, ut suam in his de quibus rogati essent, fidem liberarent vrgeri posse, testatorum voluntatibus illuderent præstamat fidem nauci floccique pendentes, quæ etiam hostibus seruari debet, præsertim quia ut Iustin. hic commenorat interduin etiam iuslurandi religionem qua adigebantur insuper habebant, salute principis per quam roga-bantur, & eius per consequens autoritate contempta, vnde propter iuramenti re ligionem equum videbatur fideicommissa ad iuris necessitatem reducere. l. cum pa-tter. 77. §. filijs matrem. de legat. 2. Authen-tico de iureiurando à moriente præstito.
20. Grauitissime † enim puniri iubebantur, qui cum per salutem aut genium princi-pis aliquid se factatos promitterent, po-stea id non obseruabant, ut constat ex text. in l. si duo. i. 3. §. fina. D. de iureiurando. vbi fustibus castigati iubentur, & eo-rum frontibus signum inscribi quo con-staret propter perjurij petulantiani ca-stigari, ut doctè declarauit Alciatus. 4. di-siounst. capite. 2. Duaren. de in item iu-ando. numero. 54. Rebard. 2. Variarum, cap. 3. Mantua in glossario iuris, dalsi 14. cap. 27.
21. Neque † deinceps licuit hæredibus se-ua se prærogativa verborum excusare, quod non directis, sed precarijs verbis es-sent onerati, etenim ut lonus Vvesembek. hic numer. 2. optimè animaduertit, quan-do is qui præcipere & iubere potest, ro-gatio viu præcepti, & potest & debet habere. l. i. vbi notat gloss. verbo, quemad-modum. D. quod iusu, quam sequuntur, & maxime commendans Bartol. in tractatu de tyrannide. numero 21. Baldus in l. si mandatur. column. i. C. quod cum eo Ol-draldus confilio 2 c 9. numero 11. & alij plures quos resert Meneches in l. 3. C. de transactionibus. numero. 3. ad stipulatur-

que illud Ausonij Galli ad Theodos. car-men, dum ait.

Scribere me agustus iubet & mea carmina po-Pene rogans, blando vis latet imperio. (sic) Vnde non absconum à ratione fuerit fidei commissorum loluendorum necessitatem imponere cum testator qui in re sua domi-nus erat & moderator, quique iubendi re-linquere poterat, iubere videatur dum ro-gat.

Ex quibus ni fallor declaratum remanet quo tempore, quo authore, quaque decau-sa fideicommissorum olim intima natura robur, & firmitatem cœperit obtinere con-uersaque fuerint in alsiduam & ordinariâ iurisdictionem.

21. Vnde inferri poterat interpretatio ad tex. in l. i. D. de legat. i. vbi Vlpianus ait, per omnia exequata esse legata fideicom-missis, vt sit sensus legatis fideicomissa exequari, ibi ab Vlpiano, quo ad valorem & firmitatem, scilicet, quia post Augusti tempus fideicommissa non minus quam legata firma esse cœperunt, nisi aliam Vlpiani suis, suprà in §. sed non usque. nu-mero. 3. de legatis. iam obseruassenti.

22. Secundò † interpretor text. in l. qui vsumfructum. 3. D. si vlusfruct. petatur. vbi Iulianus illum cui ex fideicommissi causa restitutus fuit vlusfructus, possesso-rem tantum, non dominum appellat, ait quæ non legitimè vsumfructum eius fa-cit, scilicet, quia cum fideicommissa non lege aliqua aut Senatusconsulto, sed tan-tum ex iurisdictione & authoritate præ-toria firmitatem habuerint, ut suprà dixi-mus, prætor autem dominum facere non posse. l. 2. ibi, vice heredum. D. de bonorum possession. §. quos autem. Instrà eodem. cum similibus, non potuit per fidei-commissariam restitutionem vlusfructus, verus & legitimus dominus effici fidei-commissarius, ut doctè animaduertit An-tonius Goueanus libro. 1. Variar. capit. 5. numero. 5.

23. Tertio ex † suprà dicta obseruatione infero declarationem ad Vlpian. in fragmen. titul. 25. dum docet, fideicomissa non per formulam ut legata petenda, item ad eundem in l. pecunia verbum. 178. §. actionis. D. de verborum significacione. vbi ait, fideicomissa non habere iuris ordinarij executionem, sed extra ordinem pe-titorumq; exactionem, neq; actionem, neq;

petu

petitionem vocari (hæc enim nomina ad reales & personales tantum actiones referuntur) sed persecutionis verbo comprehendit, quod idem etiam probare videtur tex. in l. minor. 41. D. de min. ibi. quia paratam ex causa fideicommissi persecutionem. &c. Huius enim rei ratio est, quod cum omnes actus ex lege 12. tabularum descendentes, suæ haberent peculiares formulas, easque in albo Prætoris descriptas, à quibus recedere non licet, ut in l. 1. C. de form. subli. & ibi gloss. verbo, *accupatione*, quæ formulæ vocabantur legis actiones, ut constat ex l. 2. §. deinde ex his. D. de orig. iur. explicant Brilon. libro. 5. de formul. p. 430. Hotoman. questionum illustr. cap. 32. & plures alij quos infrà in rubrica de act. referemus. quidquid eo modo non petebatur, & quidquid ibi nō erat comprehensum: *uris extraordinarij* & *persecutionis* verba continebatur. Quo fit ut cū fideicomissa post l. 12. tab. in iudicium deduci coepissent, vt potest quæ ante Augusti tempora, vt iam resoluimus, nullam sit mitatem habebant, non potuit in illis formularum conceptio obseruari, ut innuit text. in dict. l. pecunia. & I. C. in l. actio. 49. D. de neg. gest. neque *actionis* nomen eorum petitioni accommodari, sed persecutionis, licet verum sit largo modo actionis verbo etiam persecutionem contineri. l. actionis 34. D. de verborum significatione. quam hoc modo declarat Alcia. ibidem, num. 2.

24. Vnde iam † ex supradictis clarè perspicitur quid dicendum sit in illa questione, iam dudum ab interpretibus agitata post Accurs. hic, verbo, *nullo vinculo*. & in l. 1. in gloss. 1. D. de leg. 1. scilicet, vtrum saltē Digestorum iure fideicomissa efficaciter peti possent. & sane glos. hic ait nō per viam actionis, sed per officium iudicis petenda esse, quam sequitur Angel. & Faber hic, Cinus in l. 2. C. communia de legatis. & contra infinitos defendit Alciat. lib. 2. paradox. c. 10. & in d. l. pecunia. §. persecutionis. in fin. Menchac. de success. creat. lib. 2. §. 17. nu. 126. Vvesemb. hic, num. 5. 25. Et † in primis pro hac sententia expenditur tex. in dict. §. persecutionis. vbi pro fideicommissis, non actio sed persecutio datur, persecutio autem nihil est aliud quam imploratio officij iudicis quod contra eos datur, qui nulla actione ordinaria tenentur, sed sola

equitate, & ex bono & equo, vt notat Bart. in l. 1. num. 10. D. de iuri. omnium iudicium. cuius opinionem dicit communem Curtius Iun. ibid. num. 6. Maius libro. 1. actio. cap. 2. Alciat. in dict. l. actionis. verbo. 34. D. de verbo. signifi. & probat tex. in l. qui per collusionem. §. 10. D. de action. emp. l. Quintus Mutius. D. de annuis legatis. l. 4. vbi gloss. C. depositi. l. hereditas. in fin. D. de petitione hereditatis. ultra quæ iura ego expendere soleo tex. in l. in causa. 17. de minor. quæ cum loquatur de in integrum restituione, quæ per officium iudicis conceditur l. quod si minor. §. fina. de minor. tunc demum eam admittendam dicit quando alia actio non sit, igitur cum persecutio, & sic officium iudicis competit pro fideicommissis, consequens est actionem non posse competere.

26. Secundo † pro hac sententia expenditur tex. noster, & tex. in d. l. 2. §. capta. D. de orig. iur. vbi proprii magistratus fuisse constituent dicuntur, vt de fideicommissis ius dicerent, cum tamen si per viam actionis petenda essent apud quemlibet ordinariis iudicem ea de re agi sufficeret, ego que hoc argumentum noua consideratione confirmo ex illis nostri text. verbis deducta, *nisi consulibus autoritatem suam deinceps interponere*, quæ manifestè probant, non ex iure residenti apud partem, & sic per viam actionis, sed ex concessione iussu & autoritate iudicis fideicommissorum ius diuinarare, quod proprium est officij iudicis nobilis quod nulli actioni deferuit, vt tradit Bar. in dict. l. 1. D. de iurisdictione omnium iudic. num. 12. receptus communiter ex Curtio Iun. ibidem, num. 84. Iaf. nu. 11. Zaf. num. 7.

27. Tertio, pro † eadem opinione adducit Vvesemb. hic, num. 5. tex. in l. in fraudem. 27. D. qui & à quibus manumissi. vbi is cui ex fideicommissi causa debetur impropriè, & veluti ex quadam interpretatione inter creditores refertur id quod non nat verbū illud, *placuit*. quo ibi vtitur I. C. quo longam ea de re controversiam fuisse demonstratur. l. placet. §. C. de sacro-sanctis ecclesijs. quod tamen excludere videtur Consultus Vlpianus in l. creditores. 10. & in l. creditorū. 11. D. de verrum significatione. vbi absque vlla difficultate eos inter creditores recipit, quibus ex qualibet actione sive persecutio hono-tatio

ratio vel ciuili iure debetur quales fideicommissarios esse nemo dubitat. Quam sententiam ut veriorem admittentes non magnam nobis difficultatem facient octo argumenta, quæ pro contraria adduxit Crotus in dict. l. i. num. 17. ff. de legat. 1. vbi gloss. Bartol. Angel. Alexand. & Paul. illam etiam nervose defendant, & communi nem appellat Ripa num. 20. & ab ea non recedendum affirmat Menel. in rubric. de leg. 2. numer. fin. eis nanque rectissime satisfacit Alciat. lib. 2. parad. c. 10. & in dict. l. pecunia. §. perfectionis. & post eum Menchaca dict. §. 17. nu. 26.

28 Superest tamen nunc ut difficultati tertio loco propositæ satisfaciamus & eius occasione verum sensum Iustiniani hic declaremus, dum originem fideicommissorum illam fuisse docet, ut quibus non poterat directo hereditas vel legatum relinqui per fideicommissum relinqueretur ab his qui capere ex testamento possent, quod (ut supra retulimus) difficillimum videtur propter eas quas suprà adduximus argumentationes quibus probari videbatur nusquam permisum videri incapaci relinquere per medium personam capacis præterim cum is qui fideicommissum accipit ipsi testatori succedat, vt in l. vnum ex familia. 69. §. si de Falcidia. vbi notant omnes. ff. de leg. 2.

Vnde varij varias ad nostrum textum interpretationes alsignant ex quibus in eam frequentius itum est, quod licet Iustinian. hic dicat fideicomissa ab illis primaria inuenta fuisse quæ nō poterant incapibus relinquere, non tamen inde concedit heredem grauitū potuisse impune fideicommissum incapaci restituere, sed imo eo ipso quo detegetur cum fidem suam accommodare de restituendo incapaci, vt indigno ei auferebaturque fisco addicebatur vt in iuribus in arguento relatis. Et quod hic dicitur Augusti tempore fideicomissa ad iuris necessitatem fuisse redacta de illis intelligendum est quæ capacibus personis & quæ directo possent accipere, erant relicta.

29 Verum tamen hæc solutio admittenda non est, cum verius longe sit olim ante Augusti tempora potuisse per fideicommissum incapacibus relinqui; ita vt si heres vellet ultero fidem seruare, & fideicommissum præstare posset non solum impune, sed

imo maxima etiam cum probitatis laude id facere. Quod non obscure significasse videtur Iustin. hic, & apertius colligitur ex Ciceronis loco lib. 2. de Finibus superiorius relato. Ex quo deprehenditur per fideicommissum ultro restitutum consequam fuisse mulierem quod directo capere non potuisse propter legem Vocheniam, quæ ultra certam partem capere mulieres vetabat, vt constat ex ipsius verbis quæ refert idem Cicer. 3. Verri. Dio. lib. 46. Agellius lib. 16. cap. 5. Florus lib. 41. & exornat Anton. August. de legibus. c. fin. Balduin. ad 11. de iure Ciuiili par. 6. Cuic. in notis ad tit. vt suprà de lege Falcid. schol. 3. & conductit mirum in modum Quintiliani locus lib. 9. institut. oratoriarum cap. 11. vbi (ad legem Vocheniam respiciens vel ad Papiani potius quæ viro prohibebat, vt docet Vlpia. in frag. tit. 15. & 16.) sic ait, nam quia per leges iniusti uxor non poterat heres, sed fuerat actum ut ad eam bona per hoc fideicommissum peruenirent.

30 Quare superiori interpretatione relicta veiior solutio videtur ea quæ ex Vesemb. hic colligi potest num. 3. vt scilicet Iustin. hic fateatur fideicomissa incapacibus relicta olim valuisse, hodie tamen contrarium dicendum esse, neque enim eorum mentio hic ponitur quasi huiusmodi relicta nunc valeant contra legum, quarum in argumento meminimus prohibitionem: sed vt inde ortus & incrementa fideicommissorum perspici & intelligi possint.

31 Vnde tamen animaduertendum est quod postquam ad iuris necessitatem fideicomissa redacta fuerunt, & iuris exequutionem habere coepérunt, sicutque eorum usus pererebuit in relinquendo incapacibus quales erant peregrini, vt Theoph. hic ait Latinus Iuniani, vt tradit Anton. August. C. de lege Julia Norbana, deportati. vt constat ex l. i. C. de heredib. instituend. spurij, vt docet textus in l. humanitatis. 8. cum Authent. sequent. C. de natur. liber. & Accurs. hic, verbo, quibus. & ciuitas etiā vel Respublica. quæ olim nihil capere ex testam. poterat, vt constat ex Plinio libro. 5. in epistola ad Caluitium. & libro. 10. in epistola ad Traianum de testamento Largi. Vlpiano in fragmen. titul. 22. Atque ira leges quæ pœnam incapacitatis infligebant manifeste fraudarentur & eludarentur cu per fideicommissum acciperet quod directo capere

capere prohibebantur contra regulas tex.
in c. cum quia de reg. in. 6. & l. si Iponsus. 5.
de donat. inter & l. queritur. D. de bon. lib.
fuit receptū vt deinceps incapacibus mini
me eo modo relinquī liceret, quod si fidei
cōmissa palā relinquerētur & heres ea p̄
staret fisco addicerentur. l. si postulante. §.
fin. D. ad Treb. l. i. in princ. D. de iure fisci.
l. cū quidā. §. in tacito D. de usuris. quod nō
ita siebat si heres qui palam, & aperite erat
rogatus ad restitutionem no processisset,
quia tunc apud ipsum remanebat hereditas; vel legatum sine vlo onere restituēdi
1. 3. in princ. & §. si quis palam D. de iure fisci.
l. in tacitis. 106. l. Lucius. 126. §. in testamē
to. D. de leg. 1. notat Bald. in. l. eam quam.
n. 21. C. de fidei. At † vero quando non ma
nifeste & palam, sed clam, & tacite heres à
defuncto de hereditate vel legato restituē
do fidem suam accommodauerit, etiam si,
ad restitutionem non processerit, etiam si,
tanquam ab indigno auferuntur vniuersa
bona quæ restituere rogatus est, quia legi
fraudem facere velle videtur, id quod aper
te probat tex. in. d. §. in tacito & in. d. l. 3. in
princ. & in. d. §. si quis palam. l. cum tacitum
D. de proba. & cætera alia iura quæ supra
33 in argumēto retulimus. Estque † adeo cer
tum tacita fideicommissa incapaci relicta
fisco vindicari, vt nec quartam quæ benefi
cio legis Falcidæ aut potius Pegasiani. S.
C. conceditur posset heres deducere aut re
tinere l. heres. D. de his quibus vt indig. l.
beneficio. 59. D. ad. l. Falcid. l. 3. C. eod. &
tradit post Vlp. Cuiac. d. tit. 25. vbi hoc ius
Plantiano senatus consulto inductum af
firmat.

34 Ex quibus omnibus licet nullus inter
pretum hīc huius rei meminerit noue aut
certe dilucidius quam ali⁹ explic. difficile.
l. C. Responsum in. l. si deportati. 7. D. de
leg. 3. quod maxime scribentium ingenia
toris dum docet fideicommissum deporta
to relictum validum esse, alias enim seruo
eius neutiquam posset relinquī cum certa
sit iuris ciuilis regula, quæ habet vt qui
bus ipsis legare non possumus eorum quo
que seruis minime legare possumus. l. si mi
hi & tibi. 12. §. regula. D. de leg. 1. nō min⁹
31. l. si alienum 49. §. in ext. aneis. D. de her.
inst. §. in extraneis supra de heredum. qual.
l. 2. ti. 3. p. 6. quod tñ expresse negare vide
tur tex. in. l. 1. C. de her. inst. l. quidam sunt.
17. D. de p̄enit. cum pluribus alijs ex qui-

bus constat deportatos & perconsequens
eorū etiam seruos nihil posse ex testamēto
adquirere, sed quod eis datur haberi pro
35 nō scripto. Neque dissolues † difficultate si
cum Ruyno in. l. si seruus eius. nu. 56. de ad
qui, her. responderis quod ait. d. l. 1. haberī
pro nō scripto relictū deportato esse intel
ligendū quoad eius cōmodum, sed tñ valet
quoad hoc vt fiscus auferre & vindicare
possit quemadmodū etiā dicit tex. in. d. l. si
deportati. etenim explicatio isthæc & vio
lenta est falsa, quia id quod pro nō scripto
haberi dicitur nūquam valorē habuit neq;
ad fiscū pertinere potest sed apud scriptos
vel legitimos heredes deberet remanere. d.
l. quidā sunt. l. si in metallū. 3. D. de his quæ
pro nō scriptis iuncta l. vnic. §. in princio. C.
de cadu. tollen. notat eleganter Eman. Co
sta in prima capituli parte verbo, p̄xorem. n.
17. & alijs fundamētis dānat Duarenus in.
d. §. regula. Connan. lib. 2. cōment. c. 3. n. fi.
Vnde manet integra difficultas cur relicta
deportatis habeantur pro non scriptis atq;
ita nullo tempore valeant in. d. l. 1. cum cō
trarium affirmet tex. in. d. l. si deportati &
in omnibus iuribus superius allegatis in
quibus fideicommissa incapacibus relicta
valere & fisco applicari vidimus.

36 Quare † præter Conan. & Duaren. vbi
supra varie text. in. d. l. si deportati explic
ant authores vt constat ex Alex. Salicet.
Ias. & alijs in. d. l. 1. C. de her. inst. & ex no
uem interpretationibus quas ad eam retu
lit Marc. Antonius Aquilin. m. l. 1. in prin
cipio à numero. 128. D. de voborum
oblig. & Aðuardus Caldeyra libro. 4. va
riar. lect. cap. 3. n. 35. sed illis † & alijs reie

37 Etis verior resolutio est hereditates lega
ta vel alia relicta quæ directo ex testamen
to proueniunt deportatis relinquī nō pos
se, quod si relinquērunt pro non scriptis
haberi sicque accipiendum esse tex. in. d. l.
1. cum similibus, neque obstat tex. in. d. l. si
deportati cum similibus quæ fideicomis
sum valere insint, dum fisco applicari
docēt, ea etenim erat prima fideicomis
sorum natura vt incapacibus valide &
vtiliter relinquī possent, vt noster tex. pro
bat & supra explicuimus: quia eorum origi
ne considerata non tam ex testamento da
ri quam ex fide & pudore heredis ro
gati procedere videbantur, sicque ni
hil ex alieno testamento capere vide
bantur; vnde cum deportato relictum
Mm fidei-

fideicommissum valeret nihil mirum si eius quoque semo relictum valeat in d. l. si deportati. Adiuuatque hanc quam interlegata & fideicommissa differentiam cōstituo, quod Latinis Iunianis quibus legatum vt incapacibus relinqui non poterat fideicommissum tamen datum valebat vt constat ex Vlp. infragm. tit. 25. verl. *Latinis*, itē etiam quod ciuitates & municipia quā ne que hereditatem vel legatum capere ante S. C. Apronianum poterant vt sup. ex Plinio retul¹ ius & constat etiam ex Vlpiano i. ragm. tit. 22. verl. neque municipes attāmē fideicommissa recte accipiebant vt defendit Duarenus in l. si quis à filio. §. si parti D. delegatus primo.

38 Neque † supradictis aduersatur quidquā tex. in d. l. si deportati vers. si miles, vbi cum speciale ius in militis persona ad hoc vt ab eo fideicommissum deportato relinqui possit, referat Paulus contrarium in ceteris statuere videtur; Respondeo nāque singulare ius quod ibi militi conceditur non in eo versari vt fideicommissum quod miles deportato reliquerit à principio valeat quia hoc in paginis etiam receptum erat, sed in eo potius consistit, vt ex litera constat vt capere sine periculo caducitatis & confisca tionis posset, quod idem licet olim in paginis militaret ante Augusti tēpora vt supra ex Ciceron. Quintil. & alijs comprobauimus, postea tamē ad cohibendum nimiam incapacibus relinquendi licentiam intro ductum fuit fideicommissa deportatis & si nullibus data fisco vindicari, quod forte quadam constitutione Diui Antonini esse etūm fuit quam ex Basilico & alijs argumē tis deesse in tit. de interd. & relegat. conie citatur Cuiacius illius verba recensens in l. ex ea parte. 121. §. in insulam pag. 2. litera D. D. de verborum. Atque hic est verus su p̄ predictorum iurium sensus quem si scripsit nō tamē ita apposite explicuit Duarenus in d. l. si mihi & tibi. §. regula. D. de legat. 1.

39 Tandem † illud adiiciendum est maxime apud authores controverti vtrum ne heres qui tacitam fidem accōmodauerit de restituendo incapaci teneatur in conscientiā foro restituere bonā fisco, aut vt Soto putat, libro. 4. de iustitia & iure, quāstione 5. articulo. 1. col. fin. his qui alias ab intesta to venturi erāt & ego non teneri magis ad mitto, quia in pena tacite fidei bona ab he

rede auferuntur & fisco vindicantur, p̄nā autem in conscientiā iudicio non obligat, quo vsque iudicis sententia sequatur vt apud omnes receptissimum extat: vnde hanc sententiam vel ex hoc argumento certissimam appellat Couarruuias in. 4. 2. parte. capit. 8. §. 5. numero. 9. Didacus Perez in l. 22. titulo. 3. libr. 1. ordin. additio ad Bernar. Diaz in practica criminali. cap. 58. quid quid in contrarium nitatur Bartol. in l. fin. numer. 9. D. de his quibus vt indig. & eum sequutus Gregor. Lopez, Ant. Gomez, Ferd. Menchaca, & alij quos enumera Ant. Menesius in Rubrica. num. 12. C. de fideicom. & post eum Rojas de succelsio. ab intestato. c. 20. n. 152.

¶ In primis. I.

- 1 Fideicommissum vniuersale¹, & singulare fieri potest, purè, in diem, & sub conditione, & n. 23.
- 2 Fideicomissa etiam ab intestato relinquuntur, & num. 20.
- 3 Fideicomissa à nuda defuncti voluntate pendent. & nu. 21
- 4 L. in testamento. 38. D. de fideicomiss. libert. & num. 22.
- 5 Hereditas ex die, vel ad diem dari non potest.
- 6 Fideicommissum vbi in testamento relinquitur, heres quare sit necessarius.
- 7 Fideicommissum, quando institutus non adjt, legiti mi heredes soluere non debent, iure communi, se cusiure Regio, & n. 19.
- 8 Fideicommissum, quando institutus non adjt, legiti mi heredes soluere non debent, iure communi, se cusiure Regio, & n. 19.
- 9 L. eam, quam. 14. C. de fideicommissis, & n. seq.
- 10 L. cum pater. 79. §. filius. D. delegatis. 2.
- 11 L. coheredi. 41. §. cum fili.e. D. de vulgari.
- 12 Fideicomissa etiam ex testamento imperfecto quā dō debeantur.
- 13 Legata in minus solemni testamento relicta, an in foro conscientiā debeantur.
- 14 Authentica ex causa. C. de liberis præt.
- 15 L. 24. Tauri. l. 8. tit. 6. lib. 5. nouæ recopil.

Fideicommissum ita relinqui debet, vt aliquis directis verbis heres insti tuatur, & alteri hereditatem, partem ve restituere vel pure, vel ex conditione, vel ex certo die rogetur. Ergo si testamentum imperfectum sit nec fideicommissum quidem debetur, idem in l. ex ea. 29. D. de testamentis. l. 1. §. 1. versiculo, hoc vti que. l. fideicomissa. 11. l. ex imperfe cto. 23. D. de legat. 3. l. eam quam. 14. li

l. si veritas. 3. l. ex testamento. 29. C. de fideicommissis consonat. l. 14. tit. 5. partit. 6. plura adducit Did. Spino in specul. testamentorum. glossa. 27. ex num. 10.

Sed iam † aduersus hanc sententiam in surgit tex. quē post Accurs. ceteri omnes authores huic nostro refragari fatentur in. §. præterea Infra hoc eod. titulo in quo tan tum abest ut fideicommissa necessario requirant testamenti solēnitatem, quod uno pro regula traditur posse ea ab intitato relinqui, vel in codicillis, quibus etiam conuenit tex. in. l. conficiuntur. D. de iure codiciliorum in. §. nontantum & in. §. codicillis infra eod. l. 14. tit. 5. part. 6. l. 12. titu. 1. ead. par. Augeturque hæc eadē difficultas ex text. in. §. fin. infra hoc tit. & in. l. fin. C. de fideicommiss. vbi nemo dubitauit fideicommissa fuisse in minus perfecta voluntate re lista & tamen ea valere & præstanda esse Iustinianus affirmsat.

Secundo † obstat quod in fideicommissis sola voluntas testantis inspicitur ut probat tex. in. l. cum viruni. 16. C. de fideicommiss. in lege penult. D. de leg. 1. l. cum proponebatur. D. de leg. 2. l. fideicommissa. 11. §. Itē si quis. D. de leg. 3. l. vbi pure. 19. §. te rogo l. heredes. 57. §. cum ita. D. ad Trebell. cum alijs, ergo frustra heredis institutionem & testamenti perfectionem requirit Iustinianus hic.

Tertio † grauius obstat difficile Iuli Pau li Relponsum in. l. in testamento 38. D. de fideicommiss. libertat. vbi ancillæ in minus solemnni testamento libertatē & fideicommissa quadam reliquiss testatorem apparet & nihilominus ad ea soluenda compellendos ibi filios. l. C. ait qui ab intestato successerunt, ergo non bene Iustinianus hoc exigit quod recto iure quis heres instituatur ad hoc ut fideic. valorē sortiantur.

Tandem quarto loco aduersus nostrū tex. dum ait posse fideicommissum sub conditione vel ex certo die relinqu & etiā pro parte, quod & probat tx. in. §. sed quia infra eod. in. l. mulier. §. si heres &. §. fi. in. l. facta. §. si sub conditione cum innumeris alijs. D. ad Trebell.

Obstat † videtur tex. in. §. heres supra de hered. inst. vbi ex die certo hereditas dari nō potest & tx. in. l. 1. §. si ex tundo. D. de her. inst. & in. l. coheredi. §. finali. D. de vulgaribz non valet institutio heredis in re certa, vel ex parte hereditatis facta

sed trahitur talis institutio ad totam hereditatem, ne videatur testator pro parte intestatus & pro parte testatus decessisse contra iuris regulū quē habetur in. l. ius nostrū 7. D. de reg. iur. in. §. non autē & §. hereditas de her. inst. confirmatur que isthac dubitandi ratio ex eo quia fideicommissarius vnueritalis heredi simillimus est. l. 1. §. de illo. C. ad Trebell. l. si filius. D. quod cum eo. igitur quemadmodum heredi ex die vel ex parte hereditatis dari non potest, ita etiā in fideicommissario idem dicendum est.

† Quibus tamen non obstantibus dicendum est, quo calu quis in testamento fideicommissum relinquere vult, in primis reto iure hereditem instituere debere, quem possit rogare, vcl pure, vcl sub conditione hereditatem, vel totā vel partem restituere: Id enim generaliter cautum est, ut quæ in testamento scripta sunt sublīat, heredis institutionem illud in primis habere oportere. l. 1. in princ. D. de heredibus instituend. cum similibus, licet enim testandi facultas iure gentium fuerit inducta ut præter alia iura confirmat tex. in. l. 1. ibi, nihil enim est quod magis hominibus debeatur. C. de Sacrosanctis Eccles. solemnitas tamen iure ciuili positivo præfinita fuit ut notat Bart. in. l. interdum. de cond. indeb. receptus Iaf. in. l. ex hoc iure. numero. 56. de iust. & iure & alijs quos late cogere Petrus Dominicus de numero testimoniis in testam. requiri. c. 2. a. n. 6. l. l. Clarus lib. 3. senten. q. 1. & optime Iacob. Cuia. in. l. 3. ad si. D. de testam. quæ sane solemnitas præcisè obseruanda fuit ne alias omnia in testamēto reliqua corrueret ut colligi potest ex tx. in. l. si vnuus. 7. C. de testam. in. l. 1. iuncta ex positione glos. verb. iusta. D. eod. in. l. 1. ibi vbi solemnia iuris defuerunt, D. de iniust. rup. in princ. ibi, aut, non iure fecit, infrade heredit. quæ ab intest.

Ex quo † primo intelliges tex. nostrum dū ad hoc ut fideicommissa relinqu possint requirit ut recto iure aliquis heres instituatur, ea enī verba significat id est cū omnibus solēnitatibus à iure sequitatis sine quibus heredis institutio valere nō poterat, ex presit autē heredis institutio tū quia si ne ea nihil in testamēto scriptū valebat iuxta tex. in. d. §. ante heredis, proh. tit. 3. pa. 6. itē etiā quia si heres nemo esset scriptus in test. nemo quoq; esset quē testator grauare posset de restituendo. vnde quia idē esse

Mm 2 vide-

videtur neminem scriptum esse heredē vel eum qui scriptus sit hereditatem non adire quia vtroque sū omne ius testamenti corruit. d.l. i. de iniust. rup. d. princ. de her. quā ab intestato. l. si nemo de reg. iur. & de testam. tut. etiam herede scripto non ad eunte vniuersale fideicommissum omnino evanescet vt communem appellans defensit las. in. l. eam quam num. 10. & 21. C. de fideicommiss. Vacon à Vacuna libr. 4. declarat. iur. decla. 5. 8. ea nempe ratione quia cum heres tempore quo adjt hereditatem videatur quemdam quasi contractum celebrare, cuius virtute adsoluenda legata & fideicommissa manet adstrictus. l. apud Iuanum. §. si pupillus. D. quibus ex caus. in poss. l. ex maleficijs. §. heres. D. de obligat. & ast. §. heres, infra de obligat. quē ex qua si contraētu, qui non adjt nulla ratione tenebitur † neque heredibus ab intestato venientibus præstandi onus incumbere poterit, cum hi neque expresse neque tacite reperiantur rogati. l. ex testamēto. 29. C. de fideicom. inchoor tex. in l. si quis testamento. 8. 3. D. de legatis. 2. vbi Paulus scriptū reliquit, quod si pater à filiis quos heredes scriplerat fideicomissa præstari voluisse & postea testamento ex aliqua causa irrito constituto filij ijdem ab intestato successerint fideicommissum ex testamento præstare compelli non possunt, licet hodie lecū. l. ti. 4. li. §. nouæ recop. 9. sed his † grauiter repugnat textus in l. eam quam 14. C. de fideicommissis, vbi omnino contrarium rescriptum est. Cui varias interpretationes post Bart. & reliquos assignant And. Alciatus. lib. 1. disput. c. 9. Francis. Duarenus lib. 2. anniversar. disput. c. 5. Anton. Goucan. lib. 1. var. lect. cap. 1. Vacon à Vacuna libr. 4. declarat. iur. declara. 5. Raynal. Corsus libr. 3. indagatio. cap. penultimo & Franc. Hotoman. qui particulares in eam legem notas scripsit. Sed vsq; ad Azo nis tempora ea reception fuit quam tradit glos. ibi verbo simpliciter & verbo, traduntur ea scilicet ratione irrito constituto testamento fideicommissum in illius legis specie deberi quod fuerit à venientibus ab intestato repetitus, vt ostendunt illa verba, sic data est ut esset etiam a successoribus ab intestato postulanda.

10 Sed † post Azonis tēpora vt fulgos. ibi de affirmat. nu. 5. communiter reiçti cœpit quod secūdū eā omni proclus dubitādi ra-

tione illa decisio careret, & lōge alia ratione fuisse motū Imperatorē apparebat ex verfic. quod rescripsimus, ad quā proculdubio superuacū ellet recurrere si fideicomissum ab intestato fuisse repetitū, neque etiā verbum fuisse simpliciter fideicomissum relatum quod tamen tex. docet in illis verbis, cum tamen simpliciter, &c.

11 Vnde ipse † Azo aliter hūc nodū tetauit dissoluere docēs in specie illius tex. ideo he redes ab intestato teneri eo quod institutio valere non potuit propter errorē testatoris in cōiunctione cū herede scripta iuxta regulam. tx. in. l. si pater tuus. 4. in. l. neque apud. C. de hered. instit. l. quoties 9. D. cod. l. neq; professio. 7. C. de test. l. aufertur. 46 D. de iure fisci, qui sane error licet ipsi heredi noceat non tñ potuit fideicomissarijs nocere quia cū testator grauauerit eā quā sibi coniunctā putabat, creditus est etiā omnē successorē grauare voluisse ad quem ipsius hereditas posset peruenire, id que ea voluntatis cōiectura suadente quod nihil sit quod possit testatori imputari qui prouidisset sibi si nō valitūr institutionē existimaret quā illius tex. expositionē recep̄tā testatur Alb. ibi. n. 3. Fulgos. 8. Salice. l. Corneus & Ial. col. 2. Mayner. in. l. si nemo n. 2. de reg. iur. Ripa in. l. 3. in princ. n. 26. de leg. 3. Sed nihilominus ab ea pluribus rationibus discedunt supra relati interpretes quas recensuit Menef. in. d. l. eam quā. n. 3.

12 Quare † dicendū est in illius tx. specie fideicomissum à filia non fuisse relictū, sed vt Hotom. & Gouean. vbi sup. recte explicat impersonaliter, & vt Iurisconsulti loquuntur in rem. sic enim testator scriplerat, si puer la intra pubertatem decedat volo illi & illi restitu quo fideicomisso omnē teneri successorē in dubium non venit: atq; hoc significat illa verba, cum tamen simpliciter testamento fatto nonnullos ei voluerit substitutos, simpliciter enim rogare dicitur qui neq; hunc neq; illū rogat & qui non à certo herede sed fine determinatione relinquit, quo casu omnis ad quem hereditas peruenierit grauatus intelligitur argumēto. l. si pater in fine de fideic. libertatibus & eiusdem tx. in verl. tunc

13 enim, quā interpretatio † à Jacob. de Areinis olim scripta & à Gouean. postea usurpata & luculentius exposita non apte à fulgos. conuincitur per text. in. l. cum mater. 79. §. filius matrem de legat. a. ibi etenim, fideicomissum non fuit in persona-

personaliter relictum, sed nominatim in-
junctū matri secundū vtrāque lecturā glos.
ideoq; mirum non est si ipsa fideicommissum
præstare cogatur, iuramentum autem
& enīx voluntatis preces non hoc ope-
rantur vt omnes obligent successores sed
eos duntaxat qui rogati sunt, siue ex testa-
mēto, siue ab intestato successerint sicque
illa verba exponenda sunt quibus ille tex.
vtitur. Cum enīx voluntatis preces ad om-
nem successionis speciem portet & videan-
tur, quæ ita declarauit Gouean. vbi sup.n.
10. Rober. h. i. sententiārū. c. 21. Emanuel
14 Suarez lib. i. obser. c. 8. Sed neque † magis
obert dicere viāeri fideicommissariis here-
dibus imputandum qui cum puellam adi-
re non coegissent, cū tamē hoc facere pos-
sent iuxta text. in l. quia poterat ad Treb.
postea à venientibus ab intestato volebāt
vindicare. Namque vt Gouean. idem vbi
sup. considerat, tunc se prætor interponere
solet cū fideicommissariis aliter prouideri
non potest, quod cessat vbi venientes ab in-
testato rogati reperiuntur, à quibus cum si-
deicōmissarij petere possint nihil fuit opus
ex testamento hereditatem adiri, nihilque
etiam inuenitur quod eis obici posse aut
15 imputari: neque obstat illa argumentatio
quæ deduci potest ex tx. in l. coheredi. 41
§. cū filiæ ver. nec aliud de vulg. nō debere,
codicillorū iure, venientes ab intestato gra-
uari, cū non censentur rogati illam scrip-
turam sustinere, quam testator voluit vt
testamentum valere quod tamen negat, d.
l. cā quam, si vera est ea quam defendimus
interpretatio. Respondendum etenim est
id non procedere vbi testator iure codicil-
lorum & meliori modo quo possit voluit
testamētu valere: id quod in d.l. eā quā vo-
luisse. argumēto illud est quod verbis pre-
carijs simpliciter substituerit ita vt omnē
successorē grauaret. Ex quibus iā intelli-
ges difficultiam illam decisionem & con-
statibit esse ibi singularem casum in quo re-
licta in testamento irrito vel minus solem-
ni & ex quo adita nō fuerit hereditas ab in-
testato debētur, cui alios adungit Accurs.
ibi verbo, traduntur & plures lat. num. 21.
Menel. nume. 24. Cuia. consultacione. 32.
16 Ex quibus † omnibus appareat certissi-
mam esse nostri texti regulam numquam
que deberi fideicommissa ex testamen-
to imperfecto nisi in eo clausula codicilla-
ris adsit per quam venientes ab intestato

reperiantur rogati vt probat tex. in d.l. ex
testamento. 29. C. de fideicommiss. 161.
si non ab intestato quoque succedentes rogati pro-
bentur & dicitur l. eam quam secundum ve-
rā quam tradidimus interpretationem ex
tex. in d.l. coheredi. §. cum filiæ, ibi, nisi hoc
expressum est. l. si iure. 11. C. de testam. man.
l. vltima de codicil. l. 3. de ini. testament. &
text. sic intelligendus in l. Lucius. §. g. §. fin.
D. de leg. 2. nos infra latius dilucidemus. Il-
17 lud † nunc aduententes adeo hoc certuni
esse, vt neque in foro conscientiæ teneatur
heres legata aut fideicommissa ex imper-
fecto testamento præstate, vt contra ma-
gis communem opinionem resoluit Couar-
ruias in c. cum esses. nume. 6. extra de te-
18 stament. † Sed dubitari potest vtrum si à
principio recto iure quis fuerit institutus
postea tamen testamentum ex causa exhe-
redationis subvertatur, fideicommissa in
eo relicta præstari debeant: & sane quod ad
ius antiquum attinet nihil omnino in eo te-
stamento scriptum debebatur, adeo vt &
ea quæ soluta fuissent repeti possent vt do-
cet tex. in l. Papiniānus. 10. §. finali. D. de
inofficio. testamento quod tamen hodie
contra obseruari debet propter nouissi-
mam dispositionem text. in authentica ex
causa. C. de lib. præter. cui similis est de iu-
re nostro tex. in l. 24. Tauri & in l. 8. titul.
6. libro. §. noui ordin. quæ decisio licet nul-
lius rationis prætextu subiuncta videatur
Alciato de prælumpt. regula. 1. præsump-
tion. 12. plures tamen habet & non ineleg-
antes quarum aliquas scripsit post anti-
quiores Raynald. Corsus libro. 1. indagi-
atio. c. 23. Iulius Clarus latissime illius. tx.
declarationem prosequutus libr. 3. senten-
tiārū. §. testamentum. q. § 2. cum. seq.
19 Rursus † & illud silentio prætermitten-
dū non est videri hodierno iure tex. nostri
dispositionem correctam propter text. in
l. 1. tit. 2. lib. §. ord. quæ est lex. 1. tit. 4. li. 5.
nouæ recopil. etenim cum in eis sanctum
sit testamentum sine hæreditis institutione
valere fatēdum est fideicommissa quoque
posse eo modo relinqui, vt ea aquocūque
successore præstentur non tāquam ex tel-
tamēto sed tāquam ex vltima voluntate.
20 Nō † obstat primū argumētu ex d. §. præ-
terea cum similibus, fatemur namq; fidei-
commissa posse relinqui codicillis & ab
intestato, id tamen intelligendum esse quā
do testator voluit ab intestato decedere &

codicillos facere non autem testamentum, eo enim casu fideicommissum recte relinquitur ut optime considerauit. I. C. in l. conficiuntur. 8. in l. si quis cum testamentum. 3. in l. illud. s. tractari vbi expresse hanc dictio actione adhibuit Papin. D. de iure codicillo rū. At vero textus noster tūc procedit quādo testator testamentū fecit & veluti ex eo fideicomissa deberi voluit, quo casu vt testamentū valeat heredis institutio, & ple na quā intestando adhiberi solet, solēnitatis requiritur, aliasenim nihil in testamēto scri ptum valet iuxta iura quā superius allega vimus. Neque obstat tex in l. fi. C. de fidei. & in s. fi. inf. hoc ti. si aduertas ex minus solemnī testamento fideicomissa præstari ex ratione quā inf. trademus in explicatione. d. s. fin.

21 Rursus neq; obstat secundū argumentū ex eo deductū quod in fideicommissis sola volūtas spectati soleat & debeat, Respōdeo enim regulā illam non ita accipiendā esse, vt valeat fideicomissum in testamento in quo nullus heres scriptus est, neque iuris solēnitatis obseruata, reliquū, hoc enim aper te noster tex. respuit & iura similia, sed ita potius vt si adsit testamentū rite & recte peractū, & solū dubitetur de Inducendo fideicomisso in aliquo casu vel extendendo ad aliū nō expressum, tunc licet directa in stitutio vel legatū ex coniecturis aut præsumpta defuncti volūtate nō possit admitti. l. iubemus C. de testam. fideicomissum tamē quia in eo maxime attenditur defuncti volūtas recte inducat & admittat vt aper te ostēdūt iura superius allegata quā ita intellēda esse tradit Bursatus cōs. 227. li. 3.

22 Nō obstat tertiu ex tex. in l. in testame to. 38. D. de fideicom. liber. constat enim ibi imperfectū fuisse testamentū filiosque qui in testamēto erant scripti ab intestato luc. celsisse & nihilominus respondet. I. C. fidei comissa ab eis præstanta esse etiam si nihil ab intestato pater petijsset.

Aqua difficultate vt se liberaret Accurs. ibidē schol. fi. plurimas interpretationes cōmūniscitur, ex quibus illa & verior & rece ppter videtur, quā docet textū illū in consequentiā adduci nō debere eo quod singulari iure nitatur iuxta l. quod contra D. de reg. iur. regula, quā exorbitant eod. tit. li. 6. ius autē singulare in eo consistete vt propter affectionē quā testator erga alūnam habebat inducatur ibi clausula codicillaris

ex cuius virtute etiā si testamentū minus solemnne fuerit, relicta in eo à venientibus ab intestato cēleatur repetita. d. l. ex testamēto cū alijsque superius adduximus, testato ris autē affectio quā huic presūptioni locū facit ex illis verbis detegit alūna sua, & ex illis quā pater dilexisset & nō obscure ex illis pios tamen filios, &c. quā ego solus ita ex plico vt pios ibi appellat consultus filios, respiciens ad pietatē & amorē quē ipsi patri exhibere tenerentur, eius volūtati audiētes & obsecūdantes, propriē enim pietatis verbū ad reverentiam & amorē pater nū refertur vt apud omnes in confessio est. Ex quo apparet lapsus fuisse Andræ Tiraq in tractatu pīz cauta in præfatione. n. 26. putantē pietatis causam ibi, ea ratione cōsiderari quod de libertatis datione tractetur sicque illū tex. aureū reputantē ad probandū pījlsimā esse libertatis causam: quā interpretationē ad d. l. in testamēto approbarunt Bart. & reliqui ibidē. Salicet. Alex. & Ias. in l. nō dubiū. C. de test. idē Ias. in D. l. eam quā. n. 18. & plures alij quos Menel. recēset in l. cū testam. n. 4. C. de iur. & fact, ign. & vltra eos Iacob. Cuia. & Franc. Hocoman. in l. ex ea scriptura. 29. D. de testam.

23 Ultimo † non obstat vltimū argumentū ex s. heres su. dher. inst. admitto enim here dē ex certo die vel ad certū diē aut ex parte institui nō posse, nego tamen idē in fidei cōniissario deberi obseruari, quoniam licet his aliquando similes sint in hoc tamen maxima est differētia, directus enim heres ex die certo vel ex certa tēporis portione nequit institui, ne vñus idemque testator pro parte testatus & pro parte intestatus reperiatur, fideicomissario autē nihil vetat eo modo relinqui, quoniam nullo casu hereditatis ius & defuncti repræsentatio in suspēso est, cum semper scriptus heres qui restituit heres maneat & apud eū directæ actiones & heredis nomen resideat vt considerarūt hic Faber. Angel. Claud. & cæteri & probat tex. in s. seq.

S. Restituta.2.

1 Hereditate restituta omnes actiones fideicomissario & in fideicomissarium transeunt, C. num. 10,

2 Senatus consulta vim legis habent.

3 Etat-

- 3 Heres quis lege effici potest.
 4 Heres qui semel est, nō potest definere esse heres: & num. 5. C. n. 42.
 6 Actiones pénales non transeunt in heredem, neque in fideicommissarium, & num. 46.
 7 Actiones nisi cedantur in aliquem transfire nō possunt, & n. 47.
 8 Debitorem mutare compellitur nemo, & quare, & num. 50.
 9 L. fin. D. de transactionibus, & n. 5. 1.
 10 S. C. Trebelliani cause, & initium,
 11 S. C. Trebelliano actiones non ipso iure tolluntur in persona heredis, sed exceptionis auxilio.
 12 Fideicommissarius loco heredis est, unde statutum loquens in herede ad fideicommissarium uniuersalem extendi potest, nu. 13. & 14. C. 43.
 15 Fideicommissarius transmittit hereditatem ex potentia iuris liberandi.
 16 Fideicommissario competit beneficium Edicti. D. Adriani.
 17 Querela inofficioſi datur aduersus fideicommissarium uti aduersus heredem.
 L. A. C. de inofficio ſo testamento.
 18 Ius accrescendi fideicommissario non cōpetit cum Iacobo Cuiacio contra communem.
 L. Papinianus, 43. D. ad. S. C. Trebell.
 19 Fideicommissarius qui defuncti necem non vindicavit, fideicommissio priuatur.
 20 Fideicommissario nec sepulchrorum, nec patronatus iura competit.
 21 Fideicommissum restituit filio fam. & seruo etiam sine patris, aut domini iussu potest, & quare.
 L. seruo inuitio. 65. in princip. D. ad Trebell. & numer. seq.
 27 Fideicommissario actiones viles que competitur an ciuiles, an viri Praetoria sint, & nu. seq.
 31 Noster textus, in versiculo. Vtiles actiones dare caput.
 34 Fideicommissarius restituta ſibi hereditate non habet dominium directum, sed ius dominio proximum, quod nostri, utile dominium appellant.
 37 Fideicommissarius cui purè reliatum est fideicommissum illud transmittit, etiam non restitutum & quare.
 39 L. si muixer. 60. §. ex affe. D. de iure dotorum cedi possunt, que possunt ad heredes transferri & numer. 40.
 45 Ferd. Minchaca lapsus.
 49 L. si heres pecuniam, 73. D. ad S. C. Trebell.
 L. heres à debitore. 22. D. de fideiſſoribus.

¹ **C**Vm fideicommissorū ea fit natura vt non directo ex voluntate testatoris

- ad honoratum perueniant, sed obliquo & interposita demum heredis rogati reſtitutione, quæ vel re vel verbo ſolet celebrari vt probat tex. in l. reſtituta. 37. D. ad Treb. optimē Iuſtinianus poſtquā formā, qua fideicomissa relinqui deberet ex poſuit, modo quo präſtari debeat doceat, illud in hoc. §. præponens † reſtituta hereditate adhuc heredis nomen apud grauatū manere, actiones autē ei & aduersus eū competentes, ex Senatus cōſulti Trebel liani diſpoſitione in fideicommissariū tranſire, ita vt ſi non directo utlitter tamen, quaſi heres agere poſſet & conueniri, quā eād. noſtri tex. ſententiā ſcripsit. I. C. in. l. 1. infra ad S. C. Treb. in l. poſtulante 44. §. 1. eod. tit. l. 1. & toto tit. D. de fideic. her. pet. & docuit etiam Vlp. in frag. ti. 25. Paul. lib. 4. ſentētiarū tit. 2. & noſtratiu. cōfirma uit tex. in l. 14. tit. 5. pa. 6. & p̄ter ordinarios in ſupradictis locis noſtri text. decisio ne ad varias calque difficultimas iuris queſtiones adducunt interpretes quos in diſcurſu referemus.
- 2 Sed in primis, † quod tex. noſter primo loco tradit heredē grauatū etiā poſt reſtitutionē, ex Trebeliano celebratam adhuc heredē manere, ſubueri videtur ex eo, q̄ Senatus cōſulta ciuilis legi vim habere nemo ambigit, vt conſtat ex tex. in l. non ambigitur. D. de legibus. l. ius autem ciuile 7. D. de iust. & iure. §. Senatus conſulta ſupra de iure naturali. Sed ſic † eſt quod heredes per legē aut ſimilē iuris cōſtitutionē fiunt. §. quoſ autē inf. de bon. poſ. igitur facta per Trebel. reſtitutione debuſſet ipſo iure fideicommissarius, heres effici & actiones non ſolū viles, ſed directas quoque percipere. Neq; diſcultatē effugies ſi dixeris hoc ſie ri nō poiuſſe, qm cū ſcriptuſ ſemel heres extiterit † minime pouit amplius heres eſſe definere. l. etiſi ſine. 8. §. ſed quod Papin. D. de minor. l. ei qui ſoluēdo. 88. D. de her. inſt. l. ex facto. 43. §. Iulius Longinus. D. de vulgari cum ſimilibus, etenim certius loge eſt eā iuris ciuilis (& ſenatus conſulti quod ius ciuile eſt) poſteſtate eſſe, vt efficere valeat † qnōd qui ſemel extutit heres ab hereditate in totum remoueatur & amplius heres non maneat vt cōſtat ex tex. in l. in ſuſtitutione. 31. iun. et glos. elegantissima & cōmuniter recepta ibidē verbo, forte. D. de vulgari & pup. & ex hiſ quæ tradit Aretinus cōſ. 143. Mātua in glosſario. c. 72. n. 2. Mm 4 quam

quam rationem dubitandi ad nostrū text. licet non'ita apte declarauerint insinuarū tñ Faber hic n.3. Bellonus.n.fi. Cuiā in notis adhuc titulū lit. F. Menoch.lib.2.de success. resolutione. §. 11. n. 14. Secūdō. Nō magis verum videtur quod Iustinianus do cet, facta scilicet restituzione omnes actiones tā actiūas quam passiuas in fideicomis sariū transire; Tū quia vt glo. hic schol. pen. Fab. n. 4. & Claud. Caniūc. in fine anni maduertunt, pñnales† actiones in heredes nō trāmitūt. §. 2. inf. de perp. & temp. l.ex iudiciorū 20. de accusa. l. qmnes. 25. D. de oblig. & acti. igitur neque in fideicomissariū transferētur ex vulg. reg. tex. in l. ex pluribus. 43. D. de adm. tut. & tñ illo verb. omnes, nihil excludi videtur. Cum etiā quia non solum pñnales verū quod magis est nullæ omnino actiones fideicomissario adquiri potuerunt, ex eo quia quemadmodum rerum corporaliū sine traditione nulla est adquisitio nulla translatio. l. traditio- nibus cū sum. C. de pactis ita res incorporales quales sunt actiones. l. vlt. vers. ideo. C. de lög. tem. præs. princ. supra de reb. corp. † sine cessione solemniter facta in alterum transite non possunt. l. 3. iuncta. glos. ibi. verbo, status. D. pro socio, quia actiones adeo nostris ossibus in herere dicūtur vt à nobis auelli nō possint l. quis ergo casus 17 l. si Sticho. 54. D. de peculio l. 3. C. de noua tio. Ergo cum in nostri text. specie nulla celsio facta proponatur ex sola restitutio ne non potuerunt actiones in fideicomis- sariū transferri.

Denique obstat videtur quod quemad modum aliud pro alio inuito creditori solui non potest iuxta regulā. l. 2. §. mutui datio in fine. D. si cert. pet. ita etiam † ne- mo debitorem mutare compellitur vt docuit. I. C. in l. si mandato 45. §. 1. versi- culo, aut si nolit. D. n. and. & impp. in l. eum à quo 16. cum authentica sequenti. C. de solut. & sane iustissime. ne alias du riorem plenumque aduersarium creditor experiri cogatur contra. I. C. Responsum in l. 1. D. de alien. iud. Ex quo mani- feste euinci videtur saltem passiuas actiones non debuisse infideicommissarium transire, sed eas apud heredem grauatum omni modo remansuras, qui adeundo he- reditatem quandam quasi contractum ce- lebrat cuius virtute legatarijs manet ad strictus. l. ex maleficijs. §. heres. D. de obli-

gat. & act. l. apud Julianum. §. final. D. qui- bus ex caus. in poss. eatur. §. heres infra de obligat. quæ ex quasi contractu. vnde quā tumuis postea hereditatem restitutat non debuit hereditarias actiones quibus antea tenebatur exuere, id quod † aduersus Iust. hic aperte insinuare videtur tex. in l. fin. vers. idem respondendum. D. de trāfact. quo lo ci Papinianus ait, quod si heres institutus post restitutam hereditatem cum hereditario debitore transtegerit, fideicommissarius exceptione transactionis excluditur quod satis argumenti præstat ad proban- dum in eum non fuisse hereditarias actiones translatas, alias enim heres institutus tamquam de te aliena neque transigere ne que disponere potuisset iuxatext. in l. si cum emptore. 17. vbi notat glos. D. de paet. 10 Quibus † tamē nō obstantibus, pro vera noſtri tex. ratione animaduertendum est, post Augusti tempora vbi primum fideicomissa iuris autoritatē habere cępe runt vt supra in princ. declarauimus cum testatores non solum partem sed & totam hereditatem per fideicommissum plerum que relinquerēt, heredes scripti, apud quos facta restituzione nullum commodum re- manebat, adire hereditatem recusatant, ne, dum nullum lucrum sperant litibus & oneribus hereditarijs se implicant, viden- tes eum qui semel heres fuisse semper heredem fore futurum, neque inuitis creditoribus liberum eis fore obligationes se- mel suis ossibus infixas in personam fidel- comissarij transferre, vt docet tex. in l. 2. C. de pactis & in l. 2. C. de her. vel actione. atque ita seruatæ fidei gratia in damnum incidere, qua de causa Neroni temporibus Trebellio Maximo & Anneo Seneca (lufteatis vt omnes tradunt) consulibus Senatus consulto (quod à Trebellio Trebellianum ap- pellatum fuit) sublata fuit herendum dubitatio illorumque timori subuentum con- stituendo vt heres simul cum hereditate quam restituebat onera quoque hereditaria trāferret, vt sic deinceps fideicommissarius cōuenire & cōueniri posset atq; si ip se heres scriptus fuisse, id quod noster tx. luculēter enarrat, & ipsius S. C. verba refe- rens antea dixit Vlp. in l. 1. D. ad Treb. ex plicant Baldu. Hotom. Misling. hic, Anto. Aug. de legibus & S. C. cap. de Trebel. Bri- son. de verbis iuris verbo Trebellianū Mar- 11 cal⁹ in tract. de fideic. q. 3. cū seq. cū † quib illud

illud adnotandum est non sustulisse. S.C. obligationes iam apud heredes consistentes, id enim aut non potuit, aut certe non voluit, sed remedio exceptionis eis & simul fideicommissariis succurrit. etenim heredes si conueniantur exceptione uti possunt, quod si agant per exceptionem repelluntur ut scripsit Vlpia.in.d.l. i. §. quamquam & Julianus in.l. ita tamen. 27. d.eod.titu. & siquid creditoribus ab herede fuerit pertolutum id oinne à fideicommissario repeatet, l. i. C.ad Trebell. explosis iam scrupulis illis stipulationum ambagibus, quibus heres siquid creditori hereditario soluisset sibi reddi à fideicommissario stipulabatur. & ex contrario fideicommissarius si bi præstari quidquid à debitoribus hereditariis exegisset, quarum formam appositi si me Theop.h.recenset & eo non relato Balduinus.num.4.

12 Illud †igitur ex suprà dictis appetat post. S.C.Treb. cōmoda omnia & incōmoda in fideicommissarium transferri eumq; quodāmodo heredē esse, quod omne noster text. aperte probat & Caius insinuat in l. facta. D.ad Treb. dum ait facta fideicommissi restituzione omnes res statim in bonis fieri eius cui restituta est hereditas, & Paulus dum hereditatis restitutionem successiōnem quandam esse dicit, quia ex ea fideicommissarius obligatur, in.l. non enim 38. D. eod. titu. quod est propriū hereditatis. l.more. 8. D. de adquiren. here. & denique hanc inter heredem & fideicommissarum similitudinem manifestè ostendit textus in.l. si filius. §. §. i. D. quod cum eo. ibi. effetu enim quodammodo heres est, textus optimus in.l. postulante, 44. §. i. ibi. & haberi heredis loco. l. 2. versiculo. nam heres. ibi. vt te suo loco constituat. l. si heres ab eo. 68. ibi. heredis vice fungi eum cui fideicommissum reliktū est. !D. ad.S. C. Treb. suntque etiam ad hoc idem expressa iura in.l. item veniūt. §. i. de pet. her. in.l. sicut. §. i. D. quibus mod. pign. vel hip. sol. in auth. de her. & Fal. §. inordinatū. col. i. & in.l. i. §. de illo. D. ad Treb. vbi Ripa notab. i. nonnulla congesit.

13 Ultrā † quæ ego animaduerto hoc ad eo verum esse ut optime dixerit Bart. in. d. §. de illo num. i. quod lex vel statutum loquens in herede potest per interpretationem recte ad fideicommissariū vniuersalem extendi, cuius sententiā communem dixit Ias. ibidem. nu. 2. qui tamen non me-

minit illius notabilis doctrinæ, quam tradidit Paul. in.l. restituta. D. ad Treb. docēt libellum conceptum in herede defendi & exculari posse si possea qui se heredem scriperat probauerit hereditatem sibi fuisse ex Treb. restitutā, quod aduersus Bald. in.l. si nō lex. §. temporibus. D. de her. inst. verissimū, esse defendit Iaso. n.l. fin. num. 4. C. qui admitti & pro singul. refert in.l. sed & si possessori. §. sed etli. 4. notab. D. de iure iur. & in facti contingentia defendit Corneus cōsī. 18. lib. 3. quos hanc sententiam sequutus refert Catel. Cota in mem. iur. verbo fideicommissarius. Rursus atg. nostri text. 15 † & similiū docēt interpres nō aliter atq; heres directus transmittit hereditatē ex beneficio iuris deliberandi de quo in. l. cū in antiquioribus. C. de iure delib. ita etiam & fideicommissarium vniuersalem transmisurū vt notauit Glossa verbo. retenturū in.l. cum filio vbi Bart. col. fi. & Ias. n. 18. D. de leg. i. idem Ias. in. d. §. de illo n. §. & late docuit Ant. Mene, in Rub. C. de fidei. n. 21. & alijs plures quos adducit Guille. Bene. in.c. Raynuncius. verbo in eod. test. el. i. n. 160. Menoch. de adipiscen. rem. 4. nu. 174.

16 Dubitabilius † autē est an quemadmodū heredi instituto missio in possessionem bonorū conceditur ex forma & beneficio text. in.l. fi. C. de edict. Diui. Ad. ita id quo que in persona fideicommissarij admittatur in qua quest. plurī casū distinctionē constituens Doctissime post Glos. ibi verbo ex parte & reliquam scribentū turbam resolutionē scripsit Ant. Gomez lib. 1. var.ca. §. nu. 30. & fusus Jacob. Meno. d. rem. 4. ex. nu. 166. qui liet plurimos authores adducat non tamen meminit Marci Mantuae in Glossar. iuris classi. 4. c. 9.

17 Denique † hinc etiam nascitur deciden di ratio ad textū alias difficillimū in.l. i. C. de inofficio. test. vbi constat aduersus fidei commissarium vniuersalem inofficiosi testamenti querelā filio competere. non secus atque aduersus heredem solet, scilicet quia restituta hereditate in eum omnia iura hereditaria transeunt & vicem heredis obtinet, vt optime ibi interpres omnes agnoverunt. † qua etiam de causa omnes existimant ius accrescendi quod heredi competit. l. re coniuncti de legat. 3. §. si ead. res suprà de legat. etiam infideicommissarium transtre, quod tamen optimis rationibus inficiatur Cuia. lib. 12.

obser.ca. 12. certius arbitratus deficien-
tem portionem coheredis, heredi qui alte-
ram portionem hereditatis spōte agnouit
& restituit accrescere, non autem fidei-
commissario ne hic plus habeat quam te-
stator eum habere voluit. Nec obstat tex-
tū qui contrarium expresse docere vide-
batur in.l. Papinianus. 43. D. ad Treb.re-
Etissime enim respondet illum procedere
eo casu quo heres non sua sponte sed com-
pullus & coactus adiit, hunc enim indig-
nū esse constat qui ex voluntate defuncti
vel occasione eius quidquam quasi heres
consequatur, quod cōpulsus adeundo iam
quantum in ipso fuit irrita defuncti volun-
tate effecit quam obrem omni eo priuat
quod haberet si hereditatem non adiūset;
Vnde est quod neq; Falcidiam habeat neq;
prēceptiones neque mortis causa capione
neq; ius accrécedi.l. Ita tamen.27. §.4

super etā & §. si præceptis. l. si patronis. §. adeo.
D.ad Treb.l.is , cui. 34. D. de cond. ind.
19 Est quoque † ad comprobandum hanc
similitudinem quam inter heredē & fidei-
commissariū iust. constituit optimum ar-
guimentū quod videamus, quod quemad-
modum heres scriptus defuncti necem nō
vindicās hereditatem amittit eaq; fisco ap-
plicatur.l. 1. C. de his quibus vt indignis
toto tit.D.ad Syllani.(quod & in successo-
re ab intestato procedit.l. si sequēs gradus.
15. §. fin. & in bonorū possessorē.l. necessa-
rios. 5. in principio.D. illo titu..l. 13. tit. 7.
p.6.l. 1. tit. 3. lib. 5. ordin.) ita quoque fidei-
commissario non vindicanti necē defuncti
bona quē ex fideicommissio obtinuit erunt
vt indigno auferenda, vt recte adnotauit
Coras. in Rubri. nu. 13. C. de impub. que
Menel. sequitur in.d.Rubrica. C.de fidei-
commi. num. 23. qui recte respondet Mæ-
tiano qui contrarium probare videbatur
in.l. si antequam.23. D.ad Syllanianum.

20 Sed licet † hæc ita sint aliqua nihilō-
minus reperiuntur, quæ licet heredi com-
petant fideicommissario tamen non con-
veniunt, vt sepulchrorum iura. l. quia
perinde. 42. D. ad Trebellia. itemius pa-
tronatus libertorum. l. liberti. C. de
oper. liber. l. si operarum iudicio. 29. D.
eod. textus optimus in. d. l. si patroni vbi
Glossa schol. 1. Menel. vbi suprā. num. 24.
cum sequen. late probat hoc idem in iure
patrona: us Ecclesiastico admittēdum esse
quod idem Antonius Gomez defendit

quem tamen ipse non refert. lib. 1. var. c.
§.nu.29. & eruditè prosequitur Emanuel
Costa in.2,c.parte verbo Trebellianice, à nu.
4. Ludovi. Molina lib. 1. de Hisp. primog. c.
24. per totum præcipue.nu. 5. Crassus de
success. §.fideicommissum. quæstio. § 2. &
§ 3. Ultra quas differentias ego alias etiam
considero, quē maxime ad nostri tex.inter-
pretationem spectant.

21 Quarū † prima est quod licet à filio vel
seruo heredibus institutis nō aliter quam
patris vel domini iussu præcedēte adiri he-
reditas possit.l. qui in aliena.6.l. si quis mihi
bona. 25. §. iussum.l. filius sam. 91. D. de
adqui.hered. quibus conuenit text.in.l. 15.
titu.6. part.6. attamen filius vel seruu cui
ex fideicommissio iuxta formā nostri textus
restituēda est hereditas, possunt ab tq; vlo
patris vel domini iussu petere vt sibi restitu-
tio fiat, & sufficit quod ratihabitio eorū sub
sequatur.l. si legat. 30. §. si filio.l. seruo inui-
22 to. 65. in principio.D. ad Treb. quod † tamē
perquā durū esse videtur & omni ratione
destitutū cū vt Iust.hic ait fideicommissarius
restituta hereditate heredis loco sit & cum
nō minus in hereditatis restitutione quam
in aditione iussus præcedere deberet, cum
vtroque casu æque xris alieni obligatio
cōtrahatur.l. restituta.37. §. 1. l. nō enim.38.
cum sequen. D. ad Treb. & sic n̄ ilitet rat.o.
d. l. is qui in aliena ibi. ne xri alieno pater obli-
23 getur. neque † quidquam difficultatem
eleuat.l. C. in.d.l. seruo inuito, dum ait hoc
ideo ita cōstitui quod hereditatis restitutio
similis sit bonorum possessioni, in qua etiā
placuit ratihabitionem sufficere. d. l. qui
in aliena versiculo . sed in bonorum. l. 1. C.
24 qui admitti, Nam † imo diuersa hæc sunt
non similia cum constet bonorum posses-
sionem iuris prætorij esse, & à prætore con-
cedi vt probat textus in principio infra de
bonorum possel. & tamen restitutio here-
ditatis iure ciuili sit cū fuerit Trebelliano
S.C. inducta iuxta nostrū textum & iura
fimilia, & Senatus cōsulta iuris ciuilis pars
sint.l. ius autem. D. de iusti. & iure cū alijs
25 quæ superius adduximus: ex quo † illud
(quod magis est) sequi videtur quod cum
aditio hereditatis ea ratione iussu præcede-
re requirat quod iuris ciuilis sit, vt notat
Glossa in.l. 1. verbo ciuit.l. 1. D. de adquien-
rerū dominio in bonoru. Atē possessione
quod iuris prætorij est ratihabitio sufficiat
iuxta cōmune sententiā quas resoluit Alex.
in.

- in.d.l.i.n. 17. Curtius Iun. n. 333. Alcia. in.l.
 2. nu. 8. de leg. 1. necessariō dicēdum erat re
 stitutionem Trebelliani quę iuris ciuilis vt
 aditio hereditatis est par ratione ratihabi
 26 tionē non admisuram. Quare † pro hūus
 difficultatis resolutione aduertendum est
 quod licet verū sit restitutio hereditatis
 à honorū possessione differre eo quod illa
 iuris ciuilis sit, hæc prætorij, adhuc tamen
 recta est similitudo quā inter eas facit. Con
 sult. in.d.l.seruo mūto & ideo in vtraque
 sufficit ratihabitio quoniam in vtraq; nō iu
 ra directa directo trāscēt quemadmodū in
 heredem. l. cum heredes. 23. de ad possel. l.
 1. in principio ad Treb. sed vtilia tantū, vt
 in honorū possellore probat textus in. §.
 quos autem intrā de bono. posl. l. 1. & per
 totum de possel. here. pet. & infideicōmiss
 sario docet noster textus in versiculo post
 hoc ibi vtiles actiones & nos statim latias de
 clarabimus. Vnde in merito talia iura cum
 ex vtilitate & æquitate dentur ead. etiam
 æquitate & vtilitate suadēte suspēdi potue
 runt vñq; ad patris vel domini ratihabitio
 nem, quod in here. admitti non potuit quo
 niā cū ea iure ciuali directo & statim post
 aditionē obliget & semel heres effectus pa
 ter vel dominus amplius non posset onera
 hereditaria respuere vt docet noster text.
 periculum eslet ne si pōstea ratū habere no
 luislet inuitus æri alieno adstrictus rema
 neret, vnde eius iussus omnino præcedere
 debuit.
- 27 Secundō † ex supra dictis alia differētia
 colligitur inter heredē & fideicōmissarium
 nēpe quod in heredē directae actiones trā
 feruntur, infideicōmissariū autē vtilestā
 & licet textus in.l.actio. 55/ de neg. gest. vi
 deatur insinuare nihil inter directas & vti
 les actiones referre adhuc tamē plurimæ
 sunt inter eas differētia quas post Glossam
 prosequantur. DD. in.l. ex legato. 18. C. de
 lega. Vnde disputat Doctores vtrū hæc vti
 les actiones quæ fideicōmissario cōceduntur.
 Prætorij sint an ciuiles? & sane text. no
 ster in versiculo fin. expresse eas prætorias
 esse videtur constituere, cū doceat à præto
 re concedi & præstari solere quo argumē.
 hanc sententiā defendit Cuman. in.d.l. 1. Ful
 28 gol. in.l. qui se patris. nu. 7. C. vnde liberi.
 Verū † contrariā in hoc sententiā & sic
 has actiones ciuiles esse plurimorū iurium
 authoritate defendit post Bart. in.d.l. qui se
 patris col. pen. & alios quos refert. Iaf. in.l.

1. n. 28. cū sequen. ad Treb. & latissime Fer
 di. Mēcha. li. 3. de succēs. reolut. §. 11. n. 22.
 pro qua ego nostrū quoque text. cōpendio
 dū ait. S.C. Treb. quod est pars iuris ciuilis
 (vñ iam sēpe admonūmus) cautū suile vt
 actiones infideicōmissariū transferretur id
 quod etiā ostēdit in. §. si quis vna intrā hoc
 titu. ibi ex sena. cōsul. actiones trāferuntur, & in.l.
 1. abi. ex quo actiones transfeunt. D. de fideicōm.
 here. petitione. iuncta Iaf. considerat. n. 31.
 vbi supra. qui ait illam dictiōnē. Ex. denota
 re consideratione causam immediatam.
 l. 1. §. ex incendio. D. de incēdio ruina. nau
 fra. l. 1. C. si seruus extero, ergo cum a iure
 ciuali dentur, ciuiles nō prætorij erunt ap
 29 pellādū. Secūdo facit † quod Trebelliani.
 beneficū nō debet in aliorū iniuriā & præ
 iudicium extēdī iuxta regulam tex. in.l. in
 puberi. 40. D. de admin. tut. in.l. neq; aug.
 C. de emancip. lib. extēderetur autē li actio
 quæ contra defunctū erat ciuilis atque ita
 perpetua in persona fideicōmissarij effice
 retur temporalis quales sunt omnes præ
 toria vt mox ostēdemus & in maximū præ
 iudicium creditorū obligationis qualitas ex
 heredis persona mutaretur quod esse non
 debet. l. 2. §. ex his. D. de verborū. l. cui fun
 dus. 55. in fine. D. de cond. & demonst. Vn
 30 de post Iaf. Mencha. vbi supra ita ait † hæc
 quæstiōnē cōponendā vt si actiones apud
 defunctum prætoriz & temporales erāt eod.
 modo in persona fideicōmissarij consistēt,
 quod si erant perpetuae & ciuiles tales quo
 que infideicōmissarium transferretur, vt sic
 neque creditoribus prænudiciū fiat, neque
 ex persona heredis vel fideicōmissarij qui
 facta restitutio heredis loco constituitur
 qualitas obligationis mutetur.

31 Qua † opinione retēta nō obērit noster
 text. in quo contrariæ fundamentū cōsiste
 bat. nam reiecta interpretatione Angeli de
 Perusio in.l. in suis col. 9. D. de lib. & post.
 & alia Bart. in.l. 2. ad finē. D. de fideicōm.
 hered. petitione quas recte conuincit Iaf.
 vbi supra mihi verissima v idetur eludem
 Iaf. interpretatio ibidem, qui docet illa no
 stri textus verba (prætor vtilestā actiones dare cō
 pit) non significare eas prætorias esse & ex
 prætoris iurisdictione venire, id enim per
 quam falsum eslet cum Trebel. S.C. earum
 translatio fuerit inducta, sed id tantum pro
 bare quod cum Senatus indistincte actiones
 infideicōmissarium transferri iusserit
 vt constat ex nostro textu & ex d. l. 1.

Præ-

Prætor cuius officium in iure interpre-tando consistebat. l. ius autem ciuile . D. de iustit. & iure vtile actiones dare cœpit quasi declarando hanc fuisse Senatus Consulti voluntatem, quod haud dubie iustini hic insinuare videtur, qui cum supra indi-stincte actiones ex S. C. fideicommissario dari dixisset, subdit postea, post illud vtile à prætore datas.

32 Vel certe † nō minus vere & magis subtiliter respōderi potest ea verba nostri tex-tus Prætor vtile actiones dare cœpit omissa Belloni declaratione. h. nu. 6. ita esse accipien-da, vt ad illum prætorem referantur, cuius proprium munus & officium erat de fidei-commissis ius dicere, de quo in huius titu-principio Iust. & nos cum eo latius egimus is enim prætor. S. C. autoritatem & decre-tum sequutus & quasi quidam illius execu-tor ex sententia Treb. vtile actiones fidei-commissarijs præstabat, quod apertius ex-premisit Théophil. hic dū ita hunc versicul-fin. nostrum textus, enarrat & deinde Prætor. S. C. hoc subsequens &c. & ita declaravit Socin. in. d. l. i. ad Trebel. nu. 9. Menchaca. d. nu. 22. circa finem & sensisse videtur Eman. Costa in. 3. c. p. verbo censendum. nu. 4.

33 Neque † quis putet huius rei inuestiga-tionē inutile fuisse quasi nihil intersit ciuiles sint vel prætotiz actiones quaꝝ infidei-commissarium pertranserunt, etenim vt suprā probauimus quæstionis effectus maxi-mus est vt Ias. & Mencha. vbi supra con-siderant, scilicet quia si adinittamus præto-rias esse anno tantū quæadmodū & ipsum prætoris imperium claudentur, si vero ciui-les olim perpetuò competebant & hodie non nisi longissimi temporis præscriptione tollerunt, vt aperte Iust. docuit in principio Infra de perp. & temp. act. qui tamen in no-stro casu contrariū statim docere videtur in versu, aliquando dum ait alias esse actio-nes prætorias quaꝝ in perpetuum extēdun-tur quales sunt illæ quas bonorū possessori cæterisque qui heredis loco sunt prætor ac-commodat, sed id ita intelligendum est vt pro-cedat infideicommissaria hereditatis & possessoria bonorum petitione, de quibus sunt integrī titu. D. de possessoria & fidei-commissaria hered. pet. hæ enim actiones licet prætoriz sint durant tamē perpetuò, quonia ad exēplū petitionis hereditatis ci-uilis cœcedunt, nō vero loquitur textus il-le in alijs actionibus hereditarijs, quibus de-

functus tenebatur, has enim si cœcederemus tanquā prætorias in fideicommissariū trans-ferri statim sequeretur eas annales esse iux-ta. d. princip. & resultaret maximū illud in conueniens quod supra consideravimus.

34 Denique alia † etiam est differētia inter heredē & fideicommissariū quod in illum adita hereditate, directum dominium qua-le apud testatorē erat trāsferunt ut probat textus. in d. l. cum heredes. 23. D. de adqui. poss. vbi omnes adnotarunt: in hunc vero non nisi duntaxat vtile (vel ut Duarenus di-cendū contēdit lib. 1. disput. c. 17. ius quod dā dominio proximū, quale est illud quod superficiario vel emphiteoticario cœdi-tur. l. 1. D. de superficie. l. 1. D. si ager vesti-galis quod in quo à directo differat tradūt DD. in l. si quis vi. §. differētia. D. de adqui. possit) quā opinione admittere Acc. vide tur in d. l. i. verbo fructus. D. ad Treb. & Ias. ibi. 1. lect. nu. 14. & 2. n. 24. & cōmunē dicit Ripa. n. 17. Socin. col. fin. infine & alij quam plurimi quos refert Mencha. d. §. 11. nu. 16. Crassus §. fideicommissum quæst. 42. qui ex eo mouētur quod cum ei vtile tantū actio-nes præstetur ut supra resoluimus, ita quo que vtile tantū dominii habebit, pariter-que quia cum hæres qui semel adjit per-pe-tuo heres sit, atque ita dominus iuxta tex-tū in. §. fin. supra de her. qual. l. his verbis. 48. iuncta Glossa. 6. D. de her. inst. non po-tuit fideicommissarius etiam, idem domi-nium habere obstante regula textus in. l. quod contra. §. vni duo. D. de reg. iur. & in. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. D. cō-modia. quibus ego † rationibus illā quoq; adiicio quod dominium directū his tantū modis quæratur quos Vlpianus scripsit in fragm. titu. 19. versiculo singularum. inter quos restitutio hereditatis non cōnumerat, & etiam expendo aureū Iuliani respō-sum in. l. 3. D. si vslus. petatur vbi illi qui ex fideicommissi causa aliquid adepti sunt, nō vere dominium, sed possessionē duntaxat habere dicuntur.

35 Quod forte † esse in causa videtur ut eis nō ciuilis & directa hereditatis petitio, sed fideicommissaria solū concedatur & vt non heredes sed quasi heredes, esse eos di-xerit textus & iura similia quibus ego ar-gumentis permotus non temere Contrariæ sententiaz Socin. Ripæ & Mencha. vbi supra subscriberem, qui non satis validis fundamentis certius opinantur directum do-

dominium in fideicommissarium transire.
 37 Ultimo † alijs omissis ea notabilis inter
fideicommissariū & heredē differetia cōstituit
potest, quod heres regulariter hereditatē
nō aditā nō trāsmittit.l.vnica. §.in nouissi-
mo.C.de cad.toll.l. quoniam sororē. C. de
iure delib. qued & in bonorum possessorē
procedit.l.3.§.adquirere.D. de bon.post.l.
emancipata.C. qui admitti cum tamē certi-
fit fideicommissariū etiā ante factā hībī re-
stitutionē vniuersale fideicommissum ad he-
redes transferre: quod aperte constat ex
tex.in.l.cogi.16.§.idē Metianus.vbi Glossa
verbo succēferint. l. Seius Saturninus. 46.l.
postulāte. 45.D.ad.Trebell.optimus tex-
in.l.cum secundū.3.C.de fideic. cuius argu-
mēto hanc sentētiā verissimā & certissimā
esse aduersus Azonem & alios tenuit ibidē
Ant. Menes.à nu. 1.& ante eum post Bart.
in.l.cum filio.D.de legat.1.late comproba-
rat Ripa ibi.nu.73.Iat.à nu. 105,Ant.Gome-
mez lib.1.var.c.5.nu.9.Coua.in.c.Raym-
naldus.§.1.nu.3.extra de testam. à quibus
mutuatus est Michael Crassus.d.§.fideicom-
missum quāst.3. nu. 4. & fusiū quāst.45.
&. 46.Cuius † discriminis duplex ratio à
Gomecio & Menes.vbi suprā perpenditur
quod scilicet heres antequam adeat nul-
lum ius ad hereditatem habere videatur.l.
precia rerum.63. D.ad legem falcid. quam
ad hoc multum commendat Ias.in.l.Gal-
lus.§.& quid si tantum.nu.23,D. de lib. &
post.Guilhel.Bened.in. c. Raynuntius ver-
bo si absq; liberis el. 2.nu.65.extra de testam.
& post plures quos refert Ant. Gomez.d.
1.lib.var.c. 9. nu. 1. cum tamen fideicom-
missarius ex ipso testamento actionem ha-
beat pro fidelcommisso statim atq; aditur
hereditas,& antequam adeatur ei aduersus
heredem vt adeat & restituat, officium iudi-
cis competat quāe omnia recte ad heredes
transmittūtur.l.vnica. C. vt actiones ab he-
red. l. non solum.D.de in integ. rest. vnde
ignoroq; uo pacto Crassus & ab eo relati in-
terpretes vbi suprā quāst.42.affirmare au-
deant fideicommissarium nullum ius ad fi-
deicommissum ante factam restitutionem
habere. Verū suprā dicta omnia impugna-
re videtur textus difficilis in .l. si mulier.
60.§.ex asse.H. de iure dotium dum aper-
te † negat ante factam restitutionem cedi
fideicommissum posse, cum tamen certum
sit ea omnia quāe ad heredes trāsmitti pos-
sunt posse quoque per cessionem transfer-

ri.l.ex pluribus.43.D. de admin. tut. iun-
ctis his quāe ad illius declarationem con-
gerit Andr. Tiraque. de retral. inag. §. 26.
Glossa.1.à.num.45.Zanchus in. l. heredes
mei.§.cū ita.4.parte.nu.475.D. ad Trebe.
Corras.lib.6.mis.c. 14.& lib.3.ca. 3. Me-
nes.in.d.l.cum secundum num. 5. sed huic
40 difficultati Respondeo † considerans hīc
omnia quāe ad heredes transmitti poslunt,
ead. quoque statim cessionem admittere
cum in multis exemplis hāc assertio fallax
reperiatur; neque contrarium probare tex-
tū.d.l. ex pluribus , cuius regulā affirmati-
vē tantum procedere scilicet vt quidquid
cedi pos sit, pos sit & transmitti, non vero ē
cōtra; recte docuerūt suprā relati interpre-
tes qui tamen non satis cōueniunt in as-
signanda ratione ob quādī fideicommissum
transmitti pos sit, non cedi vt constat
ex his quāe Menes. scribit vbi suprā. num.
41 4. quibus ego reiectis † eam veriorem exi-
stimo quod cum vniue salis fideicommissi
restitutio acti uas & passi uas actiones se-
cum trahat,hāc in alium transire non pos-
sunt, quam in eum cui ex testamento he-
reditas restituitur , vt noste textus insi-
nuat.& melius Vlpianus in. d. l. 1. infine.
D.ad Treb.ibi. ex testamento. quo fit vt alij
fideicommissum cedi non possit ne Tre-
belliani forma offendatur quāe priuatorū
pacto derogari nō potuit.l.fin.D.de suis &
legit. quamuis Crassus perperam contra-
rium affirmet vbi suprā quāst.44.& cōdu-
cit optimus textus in.l.sed et si ante. 10.ver
siculo quia non ita D. ad Trebell. quod in-
conueniens in transmissione nō militat cū
iuris interpretatione id fideicommissario
datum videatur quod eius heredi restitui-
tur qui vna atque eadē cū fideicommissa-
rio persona cēletur , authentico de iure iu-
ran.a mori.prāst. in principio collectio.5.
cum alijs.
42 Sed isthāc † nunc circa nostrum textū
adduxisse sufficiat & ad argumenta initio
contra Iustinianum hīc perpensa deueniēs
breuiter constituendum arbitror negari
non posse quin Trebell. Senatus Consultum
& alia quālibet lex ciuils potestate
absoluta efficere possit , vt qui semel exti-
tit heres amplius heres nō permaneat iux-
ta allegatam Acc. sententiam in.d.l.in sub-
stitutione.D. de vulgari, al firmo tamen no-
luisse Treb.hoc inducere, ideoque recte do-
cuisse nostrum textū , restituta hereditate
cum

- 43 eum qui restituit nihilominus heredem permanere; respiciens scilicet illam certissimam iuris traditionem, quæ habet non posse institutum heredem heredis nomen libi postquam adiuit infixum ejcere. d.l. & si sine. §. sed quod Papinianus. D. de min. cū alijs supra allegatis. Atq; ista fuisse. S. C. mentem docet Bart.in. l.ex aste. num. 3. & Alexan.num. 4. D. ad Treb. Faber.hic.num. 3. Bellonus.num. fin. Vvesmech. num. 4. & Cuiac.in notis litera.F. atque inde † nascitur quod cum restituta per Trebel. hereditate scriptus heres maneat, fideicommissarius nunquam heres appellatur, sed tantum heredis loco esse dicitur tam hic quæ in.l. postulante. 44. §. 1. D.ad Treb.in.l. si filius. §. 1. D. quod cū eo cū similibus supra allegatis, quia vnius testatoris duo insolida heredes esse non possunt.l. quod contra. 184. §. viii duo. D. de reg.iur. & hinc † etiam descendit quod apud heredem semper iura directa consistant. & utiles tantum actiones infideicommissarium transferuntur vt docet noster textus & textus in.l. penult. §. fin. in fine C. ad Trebell. notat post alios Ripa in. d.l. 1. §. de illo. D.ad Treb.Aymon Craueta in.l. 1. num. 162. D.de legat. 1.
- 45 Ex quibus † conuinci potest Mencha. error qui lib. 2. de succ. resol. §. 1. t. num. 13. supra dictæ difficultati satistacilebat respondens ideo non potuisse heredem scriptum quantumvis restituta hereditate heredis nomen amittere, quoniam cum fidei commissa ex prætoris iurisdictione pendent ut constat ex huius titu. principio non potuit prætor, fideicommissarium heredem constituere. §. quos autem infra de bon. possel. & ideo eum quasi heredem effectit. Et enim licet verum sit ante Treb. S. C. ex sola autoritate præatoria fideicomissa dependisse, post illud tamen iam non ex prætoris iure sed ex Treb.decreto restitutio celebrabatur quod ideo heredē fidei commissariū nō fecit, nō quia nō potuit, sed quia noluit ut ex supra dictis colligitur.
- 46 Neque magis † obstat ijs si aduertas verissime docuisse Iustinianum hic omnes actiones tam passiuas quam actiuas infidei commissariū trāsire neq; obesse quod pœnales actiones nō transeant, nā cū illa nisi lite contestata, in scriptū heredē, etiā non transferantur.l. omnes. D. de oblig. & act. mirum esse non debet, quod fideicommiss-

sario non dentur in quem verum est omnes actiones transire scilicet, quæ iure ciuili heredi & in heredem competenter vt noster tex. ostēdit, non vero alias quæ transmitti ad heredes non poterant, vt optime Fab.hic & Angel.nu. 3. insinuarunt.

- 47 Neque item † magis stringit illa consideratio quod hic non debuerunt actiones aliquæ fideicommissario queri, cum ille si ne cessione transferri non possint quæ in nostri tex. specie minime requiri videtur, nam respondeo cum Ripa.in.d.l. 1. num. 9. & alijs ibi & hic ministerio & autoritate S.C. effici & operari vt abique villa cessione actiones in fideicommissarium transferantur, licet alijs quando ab homine trāferuntur cessione earū omni modo sit necessaria. Vel † dici subtilius potest ipsam met hereditatis restitutionem fideicommissario factā cessionis vicem sortiri, nā hereditatis appellatione iura quoque & actiones contineri dubium non est.l. nihil. 24. D. de verbo.sig.l. hereditas. 63. D. de reg.iur. quæ licet solæ, sine cessione transire non posset, vt in iuribus in argumento relatis, tamen cū vniuersitate honorū rectè per solā restitutione in fideicommissario acquirentur argumento tex.in.l. quædā sunt. 62. D. de adqui.rerum dominio & in.c. ex litteris extra de iure patron. quemadmodū videmus per aditionem ad heredem transire. l. cum heredes. 23. D. de adqui. possel.
- 48 Neq; supra dictis † refragatur tex. in.l. si heres pecuniam. 73. D. ad Treb. & in.l. heres à debitore. 22. D. defideiuss.vbi probari videtur non aliter actiones transferri posse infideicommissarium, quam si particularis earum cessione interuenerit. Respondendum etenim est ea iura extra nostri tex. terminos loqui cum procedant nō in actionibus quæ a testatore descedunt, sed in illis quæ postea ab herede acquisitæ & cōparatæ fuerunt, quasverū est sine cessione infideicommissariū non transire, quia ex bonis defuncti non pēdēt.l. qui ita. 66. §. si dānum. D. ad Treb. notat Ripa vbi supra Angel. hic. nu. 4. Balduln.in. §. sed quia stipulationes, num. 10. infrā hoc titu.
- 50 Denique vltimo † arguento satisfaciō animaduertens, verum esse neminem compelli debitorem mutare, id tamen in nostro tex.ca de causa locū nō habere quoniam restitutio hereditatis non ex volūtate heredis, sed ex facto & dispositione Trebeliani

§. Sed quia heredis. 3.

liani celebratur quod recte potuit efficere
vt creditores heredis loco fideicommissariū
conueniant,in eumq; tāquam verū debito
rem suas actiones intendant, vt notarunt
post ordin.hic Bald. & Salicet in.l.2.C. de
pact.Cunian. & Paul.in.d.l.1.D. ad Treb.
quos refert. & sequitur Ripa ibidem num.
11. laso.1. lect.num. 6. neque magis † no
stii text. traditionem impugnat text. in.l.
fin.de transact.nam omisis multiplicibus
doctorum traditionibus tam ibi quam in.l.
si cum emptore.D. de pact.& in.l.3.C.de
nouatio.& in.l.facta. §. si heres.D. ad Treb.
quārentium quando pactum vel transla
tio vēditoris hereditatis vel heredis graua
ti , noceat emptori aut fideicommissario;
& an simplex sciētia debitoris sufficiat, vel
necessarium sit quod ei fiat denuntiatio ad
hoc vt solvens heredi vel venditori libere
tur vel non,ego contendo pacta & transla
tiones ab herede grauato ante restitutio
nem facta fideicommissario semper & pro
desse & nocere. 1. si post. 22. D. de const.
pecun.l.sicut.8. §. 1. D. quibus mod. pig.
sol.notat post alios Costalius in.l. si tibi. §.
cum posleslor.D. de pact. & facit optimus
tex.in.l.cum hereditas. 36.D. ad Treb. At
post. restitutam hereditatem expeditum
est non nocere. d. §. si heres. Si debitor
cum quo pactum initur sciat fideicommiss
um restitutum esse:neque obstat tex.in.d.
l.fin.ibi etenim propter probabilem igno
rantiā debitoris pactum,eum liberat & fi
deicommissario prājudicat,qui tamen po
terit aduersus heredem pro quantitate in
pactum deductā actionem intendere. l. 2.
§. nō tantum &. §. secisse.D. de her.vel act.
vend.notat Glossa inead.l.fin. quām Bart.
Paul. & ceteri communiter sequuntur. &
ratio est quia licet debitorem pascilcentē
iusta ignorantia securum reddat; heres
tamē non potuit esse securus,quoniā licet
restituta hereditate actiones directas reti
neat & solū vtile transferat vt supra docui
mus;tamen quia directāe que apud eū post
restitionem cōsistunt inefficaces & inu
iles remanent ut probat textus.in.d.l.1.
§. quamquam & ibi omnes. D. ad Tre
belli. quicquid exegerit restituere
compelletur. soluiturque
hic textus.
(:)

- 1 Pegasianum S.C.quarta partis hereditarie reten
tionē heredi,totam restituere grauato concessit &
num. 12. cum sequentibus.
- 2 Pegasiani S.C.sententiā, & interpretationem qui
prosequantur.
- 3 Pegasiano S.C. plures leges que quartae detrac
tione concedunt , esse referandas , et si nulla illius
in eis mentio fiat.
- 4 Pegasiani S.C. authoritaç in Trebellianū translata
fuit,ynde illius infrequens in libris nostris mentio.
&.num.34. & sequent.
- 5 Quartam partem hereditatis quam heredes restitu
re grauati detrabunt,non Pegasianam, sed Falc
idiam esse pluribus probari videtur. & explicatur.
nu. 32. & sequen.contra Anto. Contium.
- 6 L.Mulier. 22. §. fin.D.ad.S.C.Trebell. & nu.40:
cum sequen.
- 7 L. 1. §. de illo.D.ad S.C.Trebell. & num.41.
- 10 L.in quartā.90.D. Ad leg.Falcid. &n. 44. cū seq.
- 11 Trebellianica an ex fideicommissis particularibus
deduci possit,&. nu.40. & num.50.
- L. 1. in principio,D.ad.S.C.Trebell. & num.52.
- 12 Pegasianum S.C.qua ratione inductum.
- 13 Laborianis queā nulla prāmia sequuntur.
- 14 Testamentorū fauore, item & heredum inductum
fuit.S.C. Pegasianum & num.17.
- 15 Ab intestato etiam Quarta Pegasiāe detrac
tione lo
cum habet.& num.16.
- 18 L. quamquam. io.C.ad leg.Falcid.
- 19 Trebellianica , sive Pegasiāe quartae detrac
tio,
vtrum bodie nouo iure Hispano admittenda : &
num. sequen.
- 21 Quartas duas vtrum quis bodie detrahere possit,
posset & olim. & nu. sequen.
- 22 Quartā vnius ademptio alias excludit.
- 25 Quartae Trebellianica detractionem vtrum testa
tor prohibere possit. & nu. sequen.vsqne ad n. 30.
- 31 Pegasiāe quartae definitio ex Fran. Hotom.
- 38 Falcidiæ appellatio vtrum propriè Trebellianicam
complectatur.

CVm Trebelliano † S. C. & actionū
translationē queā eius virtute induce
batur non satis sibi cautū putareb
mines,neq; vellē, quamvis omnī litū me
tu liberati,hereditates adire quās viderent
fideicommissis exhaustas, nullū vel minimū
lucrū sibi allaturas atq; ita fideicomissa ex
tinguerētur(tradit Iustinianus hic)Vesp
sianī Aug.tēporibus Pegaso & Pusione Cō
sulibus aliud.S. C.factū , quo vt huic malo
iretur

iretur obuiam, fuit cautū vt ei qui rogatus esset hereditatē restituere, perinde licet retinere quartam partē retinere, atq; ex lege Falcidia, iam olim ex legatis retinere, concessū fuerat, addēs postea ex singulis quoque rebus quæ per fidēicommīssum relinquebantur eandē retentionem permīssam fuisse.
 2. quæ Iustiniani relatio + vltra ordinarios interpres hic latissime declaratur ab Hotoma. Berr. & Ant. Aug. in l. de S. C. cap. de Pegasiano Brisonio de verbis iuris verbo Pegasiano Berēg. Ferna. in p̄fationibus ad l. in quartā p̄fatione. 3. Frā. Hotom. in eruditissima illia disputatione qua de quarta Pegasiana conscripsit. Ant. Concio lib. 2. succisiuarum lect. c. 4. Fran. Duarenō lib. 2. disput. c. 10. Ant. Gom. lib. 1. var. c. 5. na. 2. Ferdin. Mench. de succ. resol. lib. 2. §. 11. n. 12. Eman. Costa in. 2. c. parte verbo Trebellianicæ. nu. 2. & num. 8. & + de hac quarta quæ à Iustiniano hic Pegasiano. S. C. inducta dicitur debet accipi tex. in. l. 1. §. deniq; in. l. nam quod. 1. 4. §. qui coupulsus in. l. cogi. §. Martianus &. §. sequen. in. l. si heres. 68 §. si totam cum sexcentis alijs. D. ad. S. C. Treb. in. l. 1. & toto titu. G. cod. in. l. successores. C. ad leg. Falcid. in. l. 1. §. hodie. D. si cui plus quam per leg. Falc. apud + quas tamē mirari possemus nulquam Pegasiano hanc quartam attribui, nūl incomptō effet Iustinianū omni Pegasiani autoritate, in Treb. translata. §. sed quia stipulatiōnes infra hoc titu. expresse Triboniano & cæteris iuris compilatoribus præcepisse ne nullam aboliti iam Pegasiani mentionem, in iure relinquerent ut constat ex. l. 2. §. quin tūs vericulo solū autem. C. de vet. iur. enuc. vnde, + deinceps Trebelliano non tantum actionum translatio, sed & hæc Pegasiani detractio connumerari cœpit. l. iubamus. C. eo. titu. & ex eius nomine Trebellianica appellari in. c. Raynūtius de testa. in. c. si pater eod. titu. lib. 6. & nostrati iure in. l. fin. titu. 5. par. 6. & in. l. fin. titu. 11. ead. par.

Verum licet hæc ita sint adhuc tamē textus noster in multipli difficultate debel latur, & in primis + quod Iustinianus docet Pegasiano. S. C. heredibus permitti ut quartam ex fidēicommīssis ducerent, impugnari videtur ex textu in. l. filius familiæ. 1. 8. in. l. Titia. 8. §. in. l. pater filiæ. 5. 4. D. ad. l. Falcidi. in. l. 2. C. eod. in. l. si quis prior. 29. D. ad Treb. in. l. coheredi. 4. 1. §. cum

filiæ versiculo. quod si heredem. D. de vulg. in. l. cum filio. 1. 1. de legat. 1. in. l. vnum ex fa mília. 6. 9. §. si de Falcidia. D. de leg. 2. in. l. in testamento. C. de testam. mil. in. l. §. si quis priore. sup. quib⁹ mod. test. inf. cū plurimis alijs in quibus apertissimis verbis hanc de qua agimus quartam non Pegasianam neque ex Pegaliano ortam, sed Falcidiā potius, & Falcidia lege inductam ostendunt Iurisconsulti: quibus accedit quod Paul. lib. 4. sentent. c. 3. & Vlpia. infrag. titu. 2. 5. Pegasiā inuentum aliud fuisse commemo rant, adeo expresse hanc quartam, Falcidiæ tribuentes, vt vel eorum testimonio aduersus Iuslin. affirmare quis possit, eam ex sola leg. Falcidia fluxisse.

7 Secundo + aduersus eandem nostri textus partem expendo bellissimum. I. C. Vlpiani caput in. l. mulier. 22. §. fin. D. ad Trebelli. vbi is qui rogatus est partem hereditatis, quam per legatum acceperat, alij rursus restituere quartæ detractionem non habet. Ergo perperam Iustinianus hic quartam ex fidēicommīssis, quæ restituuntur, affirmat Pegasiano S. C. deduci permīssam. Neque quis dixerit, textum illum ea ratione procedere, quod non fuerit quasi heres grauatus is qui fidēicommīssum restituit, atque ideo. S. C. locus esse non potuit, tunc enim grauius obstabit + text. in. l. 1. §. de illo. D. ad Treb. vbi fidēicommīssarius alteri, restituendo Trebelliani beneficio potitur & heredis vices in omnibus explet quod tamen negat text. in. d. §. fin.

8 9 Tertio non magis + verè noster textus docere videtur detractionem quæ ex fidēicommīssis propter Pegasianum inducitur ad exemplum & similitudinem illius deducitionis esse excogitatam, quam lege Falcidia ex legatis iam olim retinere concessū fuerat: nam vt interim innumerās differentias oīmittam, quas inter has quartas adnotare interpres solent, vt constat ex his quæ scripsit Bereng. Fernandus in. d. p̄fatione. 3. nu. 4. falsam esse nostri text. æquiparationem, vel ex ea constabit quæ 10 colligitur ex recondito + illo Martiani responso quod extat in. l. in quartam. 90. D. ad legem Falcid. scilicet vt in Falcidiā ea solum quæ iure hereditario capiuntur imputentur; in Pegasianam vero (sive vt omnes loquuntur Trebellianicam) ea omnia quæ ad heredem quocumque iudicio testatoris peruererunt.

11 Ultimo contra ultimam nostræ decisio
nis partem, qua eam quartam, quæ ex fideicommissis singularium rerum deducitur, eandem esse docet Iust. ac illam quæ vniuersalitatem fideicomissa diminuit, obstat vi-
deatur. ¶ tx. in l. i. in prin. D. ad S. C. Treb.
vbi cū præcessisset de lege Falcidia tracta-
tus at Vlp., se explicito tractatu de parti-
cularibus fideicommissis agere incipere de
vniuersalibus, sic tacite insinuans, fideicom-
issa particularia ad titulum de lege Fal-
cidia pertinere, atq; etiam in eis Falcidiana
detractionem non Pegasianam locū
habere, ergo cum ad singula fideicomissa
Falcidia, ad vniuersalia vero Trebellia-
na pertineat, non eadem, vt Iustinianus ait
ex illis, atq; ex his sed diue: la potius retē-
tio conceditur.

12 Quibus tamen † & alijs quæ adduci po-
terant non obstantibus, ego verissima es-
se omnia, quæ Iustinianus scribit, ostende-
re conabor, illud prius animaduertens Se-
natusconsulto Pegasiano in hac quarte de
traktione testatorum fauori, & conseruationi
consultum esse, ne alias heredes
ob nullum, aut minimum lucrum heredita-
tem adire recularent, vt noster tx. ait: sic-
que testamentum corrucret, iuxta iura
vulgaria. Est † enim inanis labor quæ nul-
la præmia tequuntur: l. item à substituto,
13. D. deleg. præst. & ideo nemo sibi here-
des nomen assumere veller, quod frustra re-
tinendum putaret, l. hæc stipulatio. §. i. D.
vt legatorum, notat Paulus Castræ. in l. i.
D. ad Trebe. quæ etiam pro hac nostri tx.
ratione expendi potest, dum in fine ait, eā
quoq; mentē S. C. Trebell. (quod detraſ-
ferēd. actionib. egit) fuisse, vt magis dein-
ceps defunctorum voluntates cōleruaren-
tur. Quæ † eadem ratio in causa etiam
fuerat, vt de legatis per legem Falcidiām,
& de institutionibus more maioriū simi-
les quartæ Falcidiana scilicet, & legitima-
ria deducerentur, vt ex Iust. colligitur in
princi. supra ad l. Faſcid. & in §. i. gitur quar-
tam sup. de inoff. telta. & in nostra specie
optimè ad notauit Hotoim. in disp. de quar-
ta Pegasiā in principio. Neimpè, quia
cum Reipublicæ inter sit ultimas volun-
tates morientium exitum habere, l. vel
negare. §. D. quemadmodum testamen-
ta aperiantur, in hoc totis nervis in-
vigilarunt Legislatores, vt constat ex l.
si quando. 35. C. de inofficio lo testamen-

to, ex l. i. C. de sacros eccl. ex authētico de
nuptijs. §. disponat. colla. 4. cum pluribus
alijs, quas in eandem sententiam addu-
cit Berengarius Fern. in commentar. ad
15 l. quartam, præfatione l. n. 1. ¶ Quæ ta-
men ratio haud leuiter impugnari ex co-
videtur, quod exploratum sit, non solū
testamentarios heredes, sed & omnes illos
qui ab intestato legitimo, vel honorario
iure succedunt huius quartæ detractionē
habere, l. recusare, 6. §. i. D. ad Trebell. l.
filios familias. 18. D. ad legem Falcidiām.
l. & sine scriptura. 5. C. ad Trebell. l. filij.
16. C. fam. hercic. l. f. C. quando dies le-
gati cedat cum alijs.
16 Vrgetque etiam † quod si heres testa-
mento scriptus ab intestato possideat he-
reditatem, & ex edicto, si quis omissa cauſa, le-
gata, vel fideicomissa præstare compel-
latur, adhuc tamen huius detractionis be-
neficio gaudet. l. duo heredes. 18. §. f. l. cui
seruus. 25. D. si quis omissa caula testam. l.
f. C. eodem. tit. l. i. §. ad eos. D. ad legem
Falcid. Ergo manifestè conuincitur Pegasiā
quartam ob testamētorum conser-
uationem inductam minime fuisse, neq; vt
heredes eius spe ad hereditatē adeundam
inuitarentur; cum etiam his qui sine testa-
mento succedunt tribuatur, quorum aditio-
ne testamentum, quod nulluqi est confir-
mari non potuit, argumento l. nam cōl. §.
D. de iniusto rup.

17 Cui difficultati † reiecta Bereng. vbi su-
pra. n. 7. & alicrū interpretatione, respon-
dendū est, non solū testamētorū fauore,
sed heredū quoq; contemplatione hāc quar-
tā introductā fuisse, ne nudo nomine here-
des sint, & si adirent hereditatem nihil ex
ea consequerentur. vt tradit Cou. in c. Rai-
naldus. in prin. extra de testa. Polytus in l.
filium quem habentē. n. 40. C. fam. hercic.
Rui. in l. nemo pōt. co. 14. in prin. de leg. i.
Bolog. in rub. D. ad leg. Falcid. n. 9. Mois.
lib. i. de primog. c. 17. n. 3. qui tamen mem-
nisse debuerūt tx. ad hāc sententiā expres-
si in l. potest heres. 7. l. ibi, quia ea lex heredū
causa lat. est, D. ad leg. Fal. cui similis est de
iure nostro tx. in procem. ti. i. i. part. 6. ibi,
Ca desaguado seria, de auer nome de heredero enō
le venir ende pro ninguno, quo sit ut quāuis in
ea quarta, quæ ex fideicommissis, abiante testa-
to relictis fiderahī, prior illa ratio nostri
tx. nō militet, ex alia tamen recte eorū iu-
riū decisio sustineat, argu. §. affinitatis. sup.

Nn de nup.

de nupt. & l.liberorum, §. 1. D. de his qui
18 notari.infam. Atque hinc † patebit inter-
pretatio ad tx. in l.quanquam 10.C. ad le-
gem Falci. vbi non solum heredi fiducia-
rio Pegasianæ detrahendæ ius comparet,
verum etiam ipsius heredi, si quidem ille an-
te restitutionem deceperit, quod si Iusti-
niani rationem attendas, negandum vide-
batur, nam adita à rogato hereditate, iam
testamētum vires acceperat, neq; erat cur
ipsius heres deductionis beneficium habe-
ret, at si aliam causam contemplemarūt con-
stabit quartæ emolumentum ibi recte cō-
cedi, ne absque re, & absque aliquo com-
modo, vacuum & nudum heredis nomen
remaneat.

19 Secundo hinc etiam † opportune descē-
det illius admodum controversæ quæstio-
nis resolutio, vtrū hodierno iure, quo per
tx.inl. 1.tit. 2.lib. §. ordina. quæ est l. 1.tit.
4.lib. §. nouæ reco. sine heridis scripti adi-
tione legata fideicomissa, &cetera in testa-
mento relicita vires habent, Pegasianæ de-
ductio abolita & antiquata fuerit. Et Her-
cle, si nostrum tx. inspiciamus cum eius ra-
tio scilicet, vt testamentum per aditionē
heredum conseruetur per supradictas le-
ges cesseret, & correcta sit, hanc quoque
quartam cessare & correctam esse affirmā-
dum foret, ex vulgari regula, l. adigere, §.
quoniam de iure patr.l. quod dictum. 33.
D. de past.c. cum cessante de appell. & me-
liori tx. in c.mirantur, de seruis non ordin.
iuncto tx in c. à multis de ætate & qualit.
& alijs argumentis, quæ pro hac opinione
retulit Burgos de Paz. in d.l. 3.n. 9 § 9. Ve-
rum † quoniam non ea tantum de causa

(vt resoluimus) detractione isthac inducta
fuit, sed illa alia simul, ne nullum lucrum,
& emolumentum heres grauatus de resti-
tuendo consequatur, & quoniam semper
euitari iurium correctio debet, ita ut ille
nostrates leges superius adductæ decla-
randæ sunt, vt is qui ab intestato suc-
cedit, cuiq; permittitur bona etiam he-
reditate non adita obtinere, possit Falcidi-
am & Trebellianam deducere, non se-
cūs ac scriptus heres potuisse: quam sen-
tentiam quoad Falcidiā attinet nos lu-
culenter (ni fallor) defendimus in prin-
cipio ad legem Falcidiā, & nunc ean-
dem in Trebellianica quoque probamus
cum Antonio Gomez. primo libro varia-
rum, capite. 12. nume. ii. Burgo Pacifico

vbi supra. numero 962. Ioanne Parlador.
libro 1. rerum quotidianarum . c. 11. Lu-
douico Molina lib. 1. de H'span. primog.
c. 17. à n. 9. & Antonio Padilla, in l.cā quā
n. 109. C. de fideicom. quamvis contra-
rium relatis alijs defendat Matienço in d.
l. 1.glos. 14.num. 7.

21 Viterius ad hanc quoq; partem spectat
definire, quid in ea quæstione afferendum
sit, qua controvèrtitur, an illis quibus legi
timā portio debetur, si fuerint de restituē-
da hereditate grauati, liceat simul cum le-
gitima Pegasianam quartam deducere; &
ego cum videam nostrum tx. eam inducē
dæ Trebellianæ rationem fuisse, docere,
ne heres ob nullum, aut minimum lucrum
adire hereditatem recusaret, & ne nudum
tantum heredis nomen haberet, ut q; adeo
eis deniam quadrantis retentionem per-
missam, qui supra dodrantem grauati fue-
rint. Et hæc opinia cessent, in eo qui legiti-
mam potest detrahere, constanter affir-
marem Trebellianicæ ius ei minime con-
cedendū, aut si Trebellianicam malit neu-
tiquam aditū habere ad legitimā. Pro qua
opinione expressa sunt iura, in l. iubemus,
6.C.de Treb. in l. quanquam. 10. & in l. si
vt allegas. C. ad leg. Falci. vbi liupp. perspl
cuē scribunt, filios aut patres de restituē-
do grauatos, retēta ex S.C. beneficio quar-
ta, reliquum dodrātem restituturos. Neq;

22 mirum sane; est enim, † omnium quartarum
perpetua regula, vt vnius adeptio,
alias omnes excludat, l. Papinianus. 8. §. me
immissis in fi. cū §. seq. D. de inoffi. l. i. §. pe-
nul. D. si cui plusquam, per leg. Falci. l. fi-
lium quoniam habentem. C. famil. herc. ibi: su-
pra quartam habens reddere compellitur. l. cohe-
redi. §. cum filiæ. D. de vulgati, ibi: salua Fal-
cidia cogentur. Et præterea facit optimus tx.
in auth. res quæ C. cōmunia de leg. ibi: aut
si legitima non sufficit. expensis vt per Bald.
ibi. num. 22. Fulgos. n. 3. Paul. n. 5. & Iso.
n. 3. huius opinionis argumenta, omni solu-
tione maiora appellat, & pro ea consu-
luisse refert Oldrad. consi. 205. quani etiā
re ad utramque partem optimis disputata,
veriore in refoluit Horomanus lib. singul.
quæstionum. quæst. sin. & in disp. de quar-
ta Pegasia. pa. 30. camque iure ciuili cōmu-
nem & certissimā esse, cum plurimis quos
refert affirmsat Berenga. in d.l. in quartam
præfatione finali. latissimē Menchaca, de
succes. progres. lib. 3. §. 26. n. 33. cum seq.
& no-

& nostro iure confirmatam tradit Grego. Lopez per textum ibi.in l. 1. tit. 5. parti. 6. cui etiam adstipulatur Parlador.d.lib. 1 quotid.c. 1. n. si. licet receptior sit & † pra xi in vniuerso terratū orbe obseruata glo. distinctio in d. s. meminisse docetis, quod aut filius purē grauatus est, & tunc vnicā tantum quartam deducit, aut sub die vel conditione, & tunc utriusque detractionem habere possit, quæ tententia (modo, quem Berengarius, & Hotomanus vbi iuprascriperunt) à Pontificibus recepta est, in cap. Rainuntius. & cap. Rainal. extra de testamentis, & ab ea iudicando nefas esset recedere, ut tradit Iaso, vbi supra, & Couarru. in d. c. Rainutius. §. 1. n. 3. Fabianus in authē. nouissima à n. 197 C. de inoffi. Ioan. Horol. inl. si adrogator. n. 7 D. de adoption. Costa in c. si pater, verbo, absq; deductione num. 3. de testam. in 6. Menel. in d. authentica, res quæ à num. 35. Doctor Spino, in Speculo glo. 27. n. 22. Antonius Gomez, affirmans etiam iure regio locum habere, in l. 3. Tau. n. 11. 32. vbi additio plures alios adducit. Sed cum iure nostro † omnia bona excepto quinto sint legitima filij. l. 9. tit. 5. lib. 3. fori. l. 17. & 27. Tauri, defendi non male posset filium grauatum de restituēda hereditate, solum legitimam deducere posse, quod tentauit Greg. vbi sup. & in l. 1. & fi. tit. 11. parti. 6. Cuius opinionem fas tis confirmant, quæ Bald. tradidit in consil. 44. lib. 2. num. 2.

25 Rursus superior nostri tx. ratio præstat etiā non leue fundamentum, pro cōmuni opinione, qua docenur, Pegasiānā à testatore prohiberi minime posse, vbi ex transversa heres scriptus est. Etenim si Pegasiāno Senatusconsulto, publicæ utilitati, quæ in cōseruatione testamentorum versatur consultum est, & etiā heredū cōmodo, & emolumētū prospectum, ut supra resoluimus appetet, non posse heredes à testatore eo præmio spoliari, vel ex vulgari regula tx. in l. nemo potest. § 8. D. de legatis. 1. l. ita autem. §. 5. Iulianus. D. de admin. tut. l. fi. D. de suis, & leg. hered. l. neq; ex prætorio. 28. D. de reg. iur. Pro qua sententia, 26 † ultra prædictū argum. est tx. in l. Titia. 85. D. ad leg. Falcid. vbi quarta ex fideicommissis etiam cōtra testantis voluntatem deducitur. Neq; parum facit † tx. in l. quod de bonis. 15. §. finali. D. ad legem Falcid.

vbi in Falcidia (cuius cum Pegasiāna ferè in omnibus similis ratio est) aperte Pap. n. scripsit à testatore neq; minui, neq; aufer-
28 ri posse, deinde facit tx. † in l. 1. s. inde Ne ratius. D. ad Trebel. vbi Vlp. scribit here- de prohibitum à testatore quartā deducere, si non detrahat nō tamē hoc illū propter testatoris interdictum facere, sed pro sua sponte & liberalitate quippè qui testa toris voluntatē impunē posset ea in re cōtēnere, quibus argumentis hanc opinionē defendit Bart. in d. l. nemo potest. n. 7. rece ptus Ripæ ibi. n. 43. Alcia. lib. 5. para. c. 19. licet disputando non male cōtraria defen di posset cum Hotom. in disput. de quarta 29 Pegasiāna, pa. 38. † Sed hæc quidem iure antiquo ita obtinebat, hodie tamē post quam ex nouissima constitutione tex. in auth. sed cum testator. C. ad leg. Falc. expresse cōstitutum est Falcid. à detractionē vetari à testatore posse, dubitabilius est, an idē in Trebellianica recipiendū sit, & eius prohibitionē nō magis hodie, quā anteava lere, tenet glo. in d. auth. sed cūtestator, ver bo cessat, cuius opinio cōmunis est ex Roman. ibi. col. 2. additione ad Bart. in d. l. ne mo potest. & Crot. ibi. n. 3. Alex. in l. Mar cellus. n. 8. D. ad Trebel. Mench. de succes creat. §. 8. n. 5. & de succ. progr. §. 26. n. 26. vbi pro hac sententia allegat tx. in l. fi. ti. ii. par. 6. & eā rationē quod dispositio tex. in d. auth. sed cum testator, cū correctoria sit. & nouū ius inducat, nō potest ad Tre bellianicā extēdi, sed in Falcidia de qua lo quitur dūtaxat accipi debet. Sed nihil ominus † verior est contraria sententia videlicet, hodie Trebellianicā à testatore prohiberi posse, quā defendit glo. in authenti co de hier. & Fal. §. si vero expressimi, verb. substitutis, & in s. sed quia, verbo. licet, inf. h. t. sequitur Bart. in d. l. Marcellus. n. 7. & cōmūnē appellat Cou. in c. Rainal. §. 3. n. 6 & multis alijs relatis, Mēcha. d. n. 26. & de succes. relolut. §. 1. n. 25. Gualdensis. de arte testandi. tit. §. cautela 31. Ioannes Gutiér. in repetitione. d. l. nemo potest. num. 323. qui numeris sequentibus huius partis argumēta recenset, optimē Ant. Gom. 1. tom. var. c. §. n. 11. & melius Berengar. in præfatione. 4. ad d. l. in quartam.
31 Quibus † omnib⁹ alijs interim quæ adduci possunt omissis, illud pro coronide adij ciam aptissimē hanc de qua agimus quartam descripsisse Fran. Hotom. in d. disput.

Nn 2 de Pe-

de Pegasiana in prin. dum ait, quartam pegasianam esse quam heres institutus de fideicommissaria hereditate, cuius maiorem dorante partem alteri restituere rogatus est, Pegasiani S. C. beneficio sibi retinet, quæ definitio quam congrua sit tatis ex superioribus constat, & ex inferius dicendis etiam apparebit.

- Neq; his ita constitutis quidquā aduersantur ea quæ in principio cōtra nostrū tx. ad 32 duximus argumēta, & sanè † non primiū: nā licet eius timore Ant. Conc. nō dilutæ eruditiois autor. d.l.16 2. successuarū. c.4 existimauerit quartam, quæ de fideicommissis deducitur nō fuisse Pegasiāno S. C. inductam, (quod vt ipse ait, tantum de cōgēndis heredibus perractauerat) sed legē Falcid. quæ in legatis loquebatur ad fideicommissa, quæ postea eandē iuris necessitatem habere cōperunt, principio sup. h. tit. Principiū rescriptis & prudentiū interpretationib⁹ porrectā, & extensam fuisse, quē admodū dicitur in l. filius fam. i. 8. D. ad legē Falci. vbi probatur Diuū Piū legē Falci. & in intestatorū hereditatibus propter si- 33 deicōmissa induxisse. Adhuc tamen † no stri tx. sententiā magis probo, dū ait Pegasiāno hāc quartā induxitse, neq; temere cū Concio solo cōtrarium aduersus Iusti. & aduersus tot, ac tantos autores, qui eū tuē tur affirmare ausim. Neq; moueor quod in iuribus in argumento adductis, & in infinitis alijs semper quarta, quæ de fideicommissis deducitur Falcidia nūcupetur, neq; vñ quā Pegasiāno tribuaf, nā id duplici ratio 34 ne cōtingit. Prima, quia † Iustiniano adeo inuolum S. C. Pegasiāno fuit propter captiolas quas continebat stipulationes (d e quib⁹ in §. sequētib⁹ dicemus) vt eius vim totā in Trebellianū transfundit, & nomen ex omnibus Digestorū libris exulare Tribon. & ceteris Pandectarū Archetipis precepit, vt constat ex l. i. §. solum autem. C. de vet. iure encl. authentico de hered. & Falci. §. etenim in legatariis collatione. i. §. sed quia stipulationes, infra . hoc titulo, qua de causa verisimile est, eos hoc præceptum exequentes, semper hanc quartam, Falcidiam appellasse, eriamsi aliquando apud veteres Iurilconsultos Pegasiāna diceret.
- 35 Secunda † autem ratio & meo sane iudicio certior ea esse potest, quam obseruat Hotom. de quarta Pegasiāna pagi. i. Duarrenus de lege Falcid. c. 7. Eguinat. Varo.

lib. 5. manu. tit. 5. & cum alijs quos refert Costa in c. si pater. 2. parte, verbo, Trebellia nīcē. num. 2 4. scilicet, quod cum Pegasiāno hanc quartam non inuenierit, sed tantum lege Falcidiam inuentam in legatis, ad fideicommissa ex paritate rationis extendeat & applicauerit, vt constat ex nostro tx. & similibus, recte potuit, quinimo & debuit à nomine auctoris Falcidia nūcupari, prout in supradictis iuribus nūcupatur, & prout Iacob. Cuiacius tradit lib. 8. obserua. ca. 4. His ergo consideratis, iam liquet Concij sententiam ea iura, parum aut nihil iuare, & nostro tx. minime contradicere, pro 36 quo vterius & aduersus † Conciū expendo tx. in l. si sponsus. 5. §. si quis rogatus, D. de donat. inter. & aha iura, quæ adducit Brison. de verborum sign. lib. 3. verbo commodum, in primo, vbi quarta pars, quæ ex fideicommissis deducitur Senatus consulti cōmodum appellatur: faciuntq; in optimū argumentum Iulij Pauli verba. lib. 4. recep. l. c. 3. vbi ita ait: qui totam hereditatem restituit, cum quartam retinere ex Pegasiā no debisset, repetere eam non potest. Ex quibus omnibus luce clariusapparet, certissimum esse quod noster tex. ait. S. C. Pegasiānum Falcidiā quartam in fideicommissis induxisse, neq; id, vt vult Concius, decreta Principiū, & prudentiū auctoritate in cf- 37 fecisse. † Nam quod ait tx. (quæ ipse pro le allegat) in d. l. filius famili. intelligendum est, vt ipsa verba demonstrant ac fideicommissab intellecto reliq;is, ad ea enim Diuū Pius legem Falcidiā extendit, quia • Pegasiānum solum de his fuerat loquitū, quæ ex testamento re' inquebantur, vt constat ex nostro tx. ibi, sed quia heredes scripti, & ibi, atque ita extinguebantur fideicomissa. 38 Quibus † sic peroratis iam quodammodo prejudicium illi questioni factum videatur, quā hīc & alibi passim mouere interpres solent, vtrum ne Falcidiā appellatio in supra. alleg. iurib⁹. & in similibus alijs in quibus ponitur pro ea quarta quæ ex Pegasiāno, de fideicommissis deducitur propriē stet, an impropriē? Et sane siverum est quod diximus Pegasiāno non tam nouam quartā inuentā, quam legē Falcidiā ad fideicomissa auētā, manifestē cōstat, proprie sub Falcid. Trebellianicā cōplete, id quod eodē quo nos argumento defenderūt Alcia. in rub. ad leg. Falcid. n. 3. Socin. in rub. ad Trebel. n. 7. Rip. in d.l. in quartā. n. 6. & cum

cum alijs quos refert Eman. Cost. vbi sup.
39 n. 23. Explosa sic † contraria sententia,
glos. in Auth. vnde si parēs, verbo, *Falcidio*,
C. de inoficio. quā tamē perperam sequū-
tur Angel. in auth. de hered. & Falc. §. si ve-
ro expressim. col. 1. d. s. in l. Marcellus.
n. 23. D. ad Treb. Aret. in l. cum filio. 4. no-
tab. de leg. 1. & cōmūnē appellat Mencha.
de tūce. retolu. §. n. n. 6. qui tamē numeris
seq. certo distinctionis fōdere has opinio-
nes ad concordiā reducit, & aliter Baldus.
hic. schol. 1. & omnino videndus Bereng.
Ferdinan. in præfatione. 3. ad dictam l. in
quartam, vbi plurima in quibus hæ quartæ
conueniunt, & differunt, singulariter
prosequitur.

40 Sic ergo † prima dubitandi ratione de-
clarata, vt ad secundam deueniamus opor-
tet, quæ expeditam habebit resolutionem
si aduertamus quod l. C. ait, in d. l. mulier.
22. §. fi. D. ad Trebel. eum qui rogatus est,
partem hereditatis, quam per legatum ac-
cepérat alijs restituere, quartam non pos-
se deducere, ea de causa procedere, quod
in eo omnes rationes deficiant & cessent,
propter quas Pegalianum, Falcidiā in
fideicommissis induxit: nam cum ad so-
los heredes respexerit, eisq; quartæ de-
ductionem permiserit, ne illis non adeun-
tibus testamentum corruat, vt noster tx.
ait, & ne heres, qui adijs nudo tantum no-
numne heres remaneat, vt supra consi:derau-
mus, & is cui certa pars hereditatis legata
est, non heres, sed legatarius sit, atque ita
eius repudiatio nihil ad testamentum fa-
ciat, rectè docuit Vlpianus, eum nequa-
quam Pegaliani commodo gaudere debe-
re, qua etiam de causa omnibus fideicom-
missarijs, qui rursus de restituendo fideicō-
missario rogantur (quod fieri posse tradit tx.
in §. præterea, infra hoc titu.) huius etiam
quartæ detractionem minime conceden-
dam docuit tx. in l. Falcid. lex. 47. §. nun
quam. D. ad leg. Falcid. in l. 1. §. denique.
in Lex. ass. 2. 8. in l. delistor. §. 6. §. fin. in illis
verbis, non quasi heres, sed quasi mater. D. ad
Treb. cui simillimus est tx. in l. cum fi-
lio; i. ibi non vt heres, sed vt pater, & melior
tx. vbi eā, quā tradidimus rationē l. C. as-
signat, in l. si patroni, § 5. §. 2. ad Treb. ibi,
cum enim semel adijs est hereditas, omnis defini-
bit voluntas rata consituitur, hoc est, (vt ego
cu Hotom. explicò in de Pegalia. pag. 2.)
quod cuī Pegalianū hoc vñl sp̄etet vt te-

stamentū aditione sustineat, si qua ratione
id ā factū est ei satisfactū est, neq; amplius
prēmū ei' obtainēdi cauī, pponit, quod sā
41 semel accidit. † Neq; supradictis repug-
nat tx. in l. 1. §. de illo. D. ad Treb. quā etiā
in argum. allegavimus, nā in eo tx. no pro-
batur, fideicōmissiarium restituente quartam
poste deducere, neq; in hoc heredis lo-
co esse, sed in eo tantum, quod quemadmo-
dum heres restituēdo transfert ex Trebel-
liano actiones, ita etiam transfert & fidei-
cōmissarius: & quāuis tex. in d. l. mulier. §.
42 fi. † hoc quoq; negare videatur, dum ait,
quod vt Trebelliano locus sit, necessariū
est vt quis quasi heres roget, atq; ita apet
te inlinuet, ad fideicōmissarios Trebellia-
num etiam non pertinere. Respondeo ta-
men cum Aymone Craueta, & alijs, quos
ipse refert in Rub. de leg. 1. n. 78. in eo tx.
Trebelliani mentionem loco Pegaliani ap-
positam, idq; suaderi ex illis finalibus ver-
bis, ideoq; nec quartarctinebitur, quæ si textus
de Trebelliano loqueretur, rectè adaptari
non possent, cum retentio quartæ non ex
Trebelliano, sed ex Pegaliano poti⁹, vt no-
ster tex. docet, fuerit admissa: vel dici facilius
potest verum ēste, ad hoc vt Trebel-
lianosit locus requiri, vt quis quasi heres
rogetur, ideo autem fideicommissiarium
Trebelliani beneficio gaudere, vt in dicto
§. de illo, quia est rogatus tanquam he-
res; si non directus, vñlis saltem, & qui he-
redis iura fere in omnibus habet, vt su-
pra diximus in §. restituta.

43 Remanet ergo † ex prædictis, vere lo-
quutum Iustinianum hic dum ait, quartā
ex omnibus fideicommissis, quæ restituū-
tur poste dēcī, neque contrarium pro-
bare tx. in d. §. finali. qui particulari ratio-
ne procedit, quæ etiam in alijs pluribus ca-
sibus reperitur, in quibus quoque quartæ
detracțio non admittitur, quos enu-
merat Berengarius, Fernan. in d. l. in quar-
tam, præfatione. j. n. 8.

44 Ad solutionem autē † tertij argumenti
deuenientes, respondeo, optime, & secū-
dum iuris regulas, Iustinianū hic docu-
se Pegalianam quartam ad similitudinem
Falcidianæ fuisse introductā; sic enim vi-
demus vnam alterius hōmīe appetitatis
vtrāq; ad euīdem siue induci; sic & in
alijs plurimis cōveniente, quæ Hotom. in
dissertatione de Pegal. in principio, & Be-
reng. vbi supra dñm. i. retulerunt:

Nn 3 neque

neque obstat, quod in aliquibus differant & dissimilis earum detractionum ratio sit ut in argumento dicebamus, id namq; ex eo prouenit, quod cum Falcidia de legatis & Pegaliana de fideicommissis, deducenda esset & legata à fideicommissis in vnonulis casibus dilacerarent & diuersam natu ram haberent, necessario & in quartis eadem discrimina debuerunt constitui, vt videre est in omnibus differentijs, quas pa sim autores adducunt, qualsq; Berengar. cumulat, vbi supra ex num. 4. Sed omnis nunc difficultas consistit in assignanda differentia ratione, ad textum in dicta l. in quartam. 90. D. ad legem Falcidiā, vbi in Trebellianicā ea omnia imputari docet Martianus, quæ ad heredem quounque iudicio testatoris peruererunt, cum ad Falcidiā ea solum pertineant, quæ iure hereditatio capiuntur. † Et Azo hoc inde prouenire existimabat, quod heres qui ex legatis Falcidiā retinet omnibus hereditatijs oneribus manet adstricetus, heres vero fiduciarius proexigua parte dumtaxat, scilicet pro rata sui quadrantis, vt in §. sed quia, infra hoc tit. in l. 1. §. penultimo. D. ad Trebellian. vnde illi, qui maiora onera sustinet, æquum fuisse ait, illa solum in quartam imputari, quæ iure hereditario capiuntur, huic vero qui minora, omnia quæ vndecimque ex iudicio testatoris peruererint. † Bartolus vero ex alio fonte discriminis rationem deducit, arbitratus ex verbis legis Falcidiæ, & Senatusconsulti Pegaliani penderere, eo quod vt ipse ait, lex Falcidia præceperit, vt quarta pars hereditatis penes heredem relinquatur, atque hanc ob rem id tantum quod iure hereditario percipitur deduci, sū tamen Pegalianum nullum verbum de hereditate protulerit, sed solum illud cauerit, vt de fideicommissis

45

46

47

48

positiones Iacob. Cuta. irridet lib. 8. obseruat. c. 4. docens aduersus hucusq; recepta omnium sententiā, quinimo aduersus Martianum ipsum nullam in quartæ deductione inter legata, & fideicommissa, differentiam reperi, cuius temerarium iudicium sequutus videtur Antonius Concius lib. 1. disput. c. 3. sed rectissime reprehendit & conuincit Antonius Faber lib. 6. coniecturalium. c. 4. Quare in re † tam lubrica & obscura, ne (quod Alex. & Berengar. faciunt in d. l. in quartam, c. 2. art. 1. n. 6. ad finem) ad miserabile asylum legis non omnium. D. de legib. confugianus. Ego interim, dū aliquid melius afferter, probo, Alcia. Duar. Vves. Baldum. & Fabri, vbi sup. sententiam, qui ea ratione dicent supradictum dictum inter has quartas versari, quoniam Falcidia lex non solum in heredum gratiam induxit, quod quartam ex legatis dodrantem excedentibus deducere possent, sed testatoribus etiam interdixit, ne ultra substantia susz dodrantem legata relinquerent, quod si lecū fecissent, infirma esse voluit legata, quatenus dodrantem excederent, & ipso iure retecati, vt constat ex l. 1. in principio. l. lineam margaritarum, 26. l. quoties 67. l. in quantitate. 73. §. fina. D. ad legem Falc. l. 1. §. 2. D. quod legatorum princip. sup. ad l. Falcidiā. At vero Pegalianum. S. C. non restrinxit fideicommittentis facultatem, vñque ad dodrantem, sed id solū cavit, vt licet heredibus, ultra dodrantem hereditatis, iussis restituere, exemplo legis Falcidiæ, quartā ex fideicommissis detrahere, vt tx. noster diserte probat. Quo fit vt legata & aha particularia relieta in Falcidiā imputari non possint: quæ iam sola legis potestate, & ipso iure integra & perfecta erat, & à dodrante iam inde ab eo tempore, quo institutio facta est, non aliam ob causam separatam, quā vt ne legis diminuatur, & ne quæstioni postea locus esse poscit, ex quibus rebus deduci eam, ac confici oporteat. At vero in Pegalianā, ea omnia computentur quæ quocuq; titulocapiuntur, quoniam ea prius quam retineatur, heredi acquisita dici non potest, & quoniam satis Senatusconsulti voluntas impletur, si quoquomodo quarta hereditatis apud heredem remaneat, cum illud [vt diximus] retinendi tantū quadrantis ex hereditate restituē-

tituenda potestatem heredi fecerit, non vero (vt lex Falcidia) testatori totius hereditatis fideicommissis facultatem eripuerit, vt docte scripsit Anto. Fab. d.lib. 6. conrēt. c. 3. an principio, & nos etiam sup̄ probauimus. in §. & cum quæ situm. n. 13. tūp. de lege Falcid.

50 Sup̄ est ut quartæ argumentationis † difficultate diluam⁹, quæ illius exposcit quæ rationis disputationē, utrū quarta de fideicommissis particularibus per Falcidiā deduci debeat, an per Pegasiā. In cuius decisione variant interpretes, & adhuc sub iudice h̄s est. Sed ego tā de particularibus, quam de vniuersalibus fideicommissis Pegasiā loquutū esse uero, nostri tx. autoritatē sequutus, cui nō satisficiūt interpretationes, quas Socin. tradit in rub. ad Trebel. n. 7. euidentissimē enim à Bolog. impugnantur in rub. D. ad l. g. Fal. n. 26. & ultra nostrum tx. pro eadē sententia expendo, quod cum eo tempore quo lex Falcī. lata fuit fideicomissa infirma fuissent, vt supra in prin. resoluimus, & docet Bolog. vbi proximē n. 19. & Duar. de leg. Fal. c. 7. & lib. 2 disp. c. 2. Gou. in rubri. ad leg. Fal. in si. impossibile est, quod ad ea pertinere potuerit, atq; ita hanc opinionē defendit Duar. ad tū. de leg. Fal. c. 1. Ang. Aret. & Theoph. hic post Acc. verbo permitta. & alij plures, quos recet Enia. Cost. in 2. c. part. verb. Trebellianicæ. n. 16. Mench. de succ. progr.

51 Iib. 3. §. 26. n. 20. Licet † perperam contrarium tenuerit idem Accurs. sibi aduersus hic, verbo, perinde, & in Rub. C. ad Trebel. & C. ad leg. Falci. & glos. in c. si pater, verbo, Trebellianicæ, de testam. in 6. Ripa in d. l. in quartā. Bereng. in præfatione. 3. n. 6. ver si. secundo non obstat, & ante eos Barto. in l. si quis terruim. §. si. D. de leg. 2. & alij, cū quibus est Costa, vbi sup. qui hanc opinionē, & veteriō & cōmunem appellat, pro qua de iure nostro stat tx. in l. f. tit. 11. parti. 6.

Neq; tx. nostro, & ei quam defendimus sententia † obstat tx. in l. 1. D. ad Trebel. nā omīnis deabus interpretationibus Bolog. vbi sup. n. 29. vere respondendū arbitror, illa verba, explicito tractatu, &c. quæ difficultatē faciunt nō esse referenda ad superiore tit. legis Falcidā. sed ad Vlp. libros, quos de fideicommissis scripsit, detumpta enim ea lex 1. sicut ex Vlp. lib. fideicomisso rū. 3. vt ex eius epigraphie, & inscriptione colligitur, atq; ita verissimus illorū verbo

rū sensus hic est, Vlpianū postquā in suis libris de particularib. fideicom. pertractauit, ad tractatū & disputationē vniuersalū fideicomissorum transitū facere, fateor tamē Costx, & al. orū opinione hodie defendi posse, post quā legata & fideicomissa particularia fuerut exequata, §. sed nō vñque, lup. de lega. l. 2. C. cōmunia. de lega. & aduertit Ias. in rubri. 2. lect. n. 6. ad. Trebel.

52 Aut quod verius † puto, postquā omnis Pegasiā autoritas in Trebellianū transfundī cœpit, & hoc ea ratione, quod cū Trebellianū de fideicomissarijs tantū hereditibus loqueret, vt cōstat ex l. 1. eodē tit. & his quæ dixi in præcedēti, minime ad particularia fideicomissa potuit extēdi, quibus Trebelliani natura nō cōueniebat, vt subtiliter cōsiderauit Costa, vbi l. u. Vnde necessario relinquitur quartā, quæ lingua fideicomissa diminuit, ex Pegasi. quidē descendere, hodie autē regulis Falcidā esse iudicandā, quod satis est obseruatione dignum, vel propter differētiā, quam inter has detractiones ex d. l. in quartam supra resoluimus.

§. post quod S.C. 4.

1 Paraphrasis huius textus.

2 Legatarius partarius, quis remisiue.

3 L. nomen filiarum 164. §. partitionis. D. de verborum significatione, remisiue.

4 L. vbi purē. 19. §. 1. D. ad S.C. Trebel.

5 Legati partitionis formula.

6 L. 1. C. ad S. C. Trebellianam. & numeris sequentibus usq; in finem.

7 R Etenta † ex S. C. Pegasiā quarta, docet Iustin. hic, heredē olim omnia onera hereditaria subire, illū autē, qui ex fideicomisso reliquā hereditatē recipiebat legatarij partiarij loco esse, atq; ita ipso iure nihil oneris ad eū pertinere: indeq; cū hoc nimis asperū videretur cōpisse stipulationes (quæ solebāt inter heredē & legatarij partiarij fieri) interponi etiā inter fideicomissariū & heredē, vt sic lucrū & dānum hereditatis postea inter eos pro rata parte cōmune esset. Quā prisci iuris historiā retulit quoq; I. C. Vlp. in fragm. ti. 25. versiculo, ex Pegasiā, & Paulus. libro 4. Senten. tit. 3. vbi ita ait (Inter heredē & fideicomissariū, cui ex Pegasiā restituitur hereditas, partis & pro parte stipulatio interponitur, vt heredi instituto pro quarta actioēs pro catoris vero

Nn 4 por-

- portionibus fideicommissario competant) atque
hoc idem Iustinianus noster repetit. in s.
sequē versi. at si plus. & Theophilus hic ele-
gantissime verba, quibus supradicta stipu-
lationes conciperunt declarat. ¶ Quis
autem partarius legatus esset, & quali-
ter partitionis legatum conciperetur lu-
culenter explanavit Vlpianus, vbi supra
titulo. 24. vbi Iacobus Cuiacius, qui & in
præsenti ad hoc genus legati pertinere,
tradit tx. in l. nomen filiarum. 164. §. par-
titionis. D. de verborum significatione,
quemadmodum & Cicer. locum, libro. 2.
de legibus, quem etiam cum alijs pluribus
ad hanc rem pertinenteribus explicat An-
tonius Concius. lib. 2. successuarum le-
ction. cap. 12. & omnino hac in re viden-
dus Franciscus Hotomanus, & Barnab.
Brilon. de verbo significatione, verbo, par-
tiarius, & verbo, legatus partarius. ¶ Qui
tamen Brilonius perperam ad partitionis
legatum pertinere docet textum in l. vbi
pure. 19. §. 1. D. ad Trebell. quoniam ibi
Paulus illa verba à testatore proleta, Te-
rogo Luci Titi, vt hereditatem meam cum Titio
partiarius) fideicommissum potius quam
legatum continere docet, & merito, cum
verbum illud, rogo, ad fideicommissa tan-
tum applicari potuerit. §. finali. infra tit.
4. & in partitionis ¶ legato hæc formula
obseruaretur, Mænius heres meus cum Titio be-
reditate mea partito diuidito, vt docet Vlpia.
¶ Sed aduersus ¶ hæc omnia obici po-
test Seueri & Antonini rescriptum, quod
extat in l. 1. C. ad Trebel. vbi, nullis inter-
positis stipulationibus, hereditaria one-
ra pro rata parte ad fideicommissarium
spectat, quinimo & heredi repetitio conce-
dit, si ultra suā partē aliquid creditoribus
hereditarijs persoluerit. Neq; difficultatē
¶ effugiet, quicu Accur. Bal. Fulg. & Salic.
ibi, responderit, eam illius tex. rationē es-
se, quod iam tunc constitutum fuerat, vt
heres, & fideicommissarius pro rata incō-
moda hereditatis subirent, vt in §. sed quia
stipulationes, infra hoc tit. atque inde he-
redem integra debita soluentem videri fi-
deicommissarij negotium egisse, ideoque
actione negotiorum gestorum quidquid
pro nouem vnijs præstiterit recuperare.
7. Etenim ¶ interpretatio isthæc falsum præ-
supponit, cum Seuerus, & Antoninus sub
quibus lex illa fuit lata multo ante Iusti-
nianum viguerint, atque ita eoruū tempo-

re non pro rata (hoc enim noue Iustinianus induxit) sed vniuerla onera agnoscere deberet heres, qui quartam ex Pegasiano deducebat, vt constat ex nostro textu 8 qui ¶ item simili morbo laborat, dum docet, easdem stipulationes partis, & pro par te inter heredem & legatarium partarios esse necessarias, ad hoc vt huiusmodilegatus hereditarijs debitibus esset obnoxius, cum videamus simpliciter, & absque villa stipulationum mentione, ad illum pro sua parte onera pertinere tradidisse Paul. I. C. in l. si quis seruum. 8. §. finali. & Papi-
nianus in l. cum filius. 78. §. 1. D. de leg. 2. Sed varijs ¶ solutionibus, quæ à Docto-
ribus adduci solent omisissi, illa sit verissi-
ma supradictorum iurium interpretatio,
quod licet in eis nulla stipulationum men-
tio reperiatur, ex nostro tamen textu, &
ex Vlpiano, & Paulo, in supra allega-
tis locis, ita illa iura, necessario adiuuanda,
& supplenda sint, vt in eis terminos ha-
biles, idest, prædictarum stipulationum so-
lemnitatem interuenisse dicamus, argu-
mento textus, in l. qui in testamento. 20.
D. de testamentis, & melioris textus, in l.
Gallus in principio. D. de liberis, & po-
sthumis, in qua similiter filij institutio à
Gallo silentio prætermissa ex alijs iuris re-
gulis subauditur, quæ interpretatio licet
obscure ab Accurso hīc insinuatur, ver-
bo, solebant, eamque Baldus. Vvesembach.
Minsyng. & alij non respūunt.

§. Ergo siquidem. 5.

- 1 Summa huius paragraphi.
- 2 Fideicommissarium aliquando heredis, aliquando legatarij loco esse, quomodo accipiendum.
- 3 Trebellianum S.C. cum Pegasiano, an concurrere posset?
- 4 Legatorum onus an pro rata, an in solidum ad fidei commissarium spectet? & num. 5.
- 6 L. 2. C. ad S.C. Trebellianum.
- 7 Hereditatis empta & vendita stipulatio quomodo conciperetur? remisiue.

E Legati verborū serie Iust. hīc. Trebel-
liani, & Pegasi naturam comple-
ctitur, quam in superioribus para-
graphis latius expoterat. Docet ergo,
quod ¶ si heres ex defuncti volunta-
te quartam, aut ea amplius haberet.
reli-

reliquum hereditatis fideicommissario, ex Senatusconsulto Trebellian. restituebat & actiones hæreditariæ pro rata parte in utrumque dabatur: At vero si supra drotum fuisse grauatus, vel etiam integrâ hereditatem restipuere iussus, tunc ex Pegasiano eo sponte hereditatem adeunte, siue retenta quarta, siue non retenta, omnia onera hereditaria sustinebat, à quibus tamen, si quartâ retinebat partis & pro partei toto vero aille restituto emptæ & venditæ hæreditatis stipulationibus interpositis eximebatur. De his omnibus cù iam latissimè actum à nobis sit, nūc Laconisimo vten tes paucula quædam perstringemus. Quorum illud primum † est, constare iam ex hoc tex. quid Iustinianus significare voluerit in §. restituta sup. hoc tit. dum ait, eū cui hereditas restituitur aliquando heredis, aliquid legatarij loco haberi. videmus nāque, fideicommissariū ex Trebelliano omnis hereditas restituitur cum omnia commoda & incommoda hereditaria recipiat, atque ideo heredem adire recusantem posse, vt audeat, & restituat, compellere (vt statim dicemus) in merito heredis loco haberi. l. 1. §. de illo. D. ad Trebell. l. 1. §. si filius. D. quod cum eo. illum vero cui ex Pegasiano dempta quarta restitutio fiebat, cum pro parte duntaxat onera susciperet, vt hic & in §. præcedenti aptissime legatario partatio accōmodari. quod optimè prænotauit Accur. & post eū ceteri in d. §. restituta. Secundo illud † animaduerto, tunc demum olim Trebellianum locum habuisse quando ex voluntate testatī pars quarta apud heredem relinquebatur; etenim si totâ hereditate restituere grauatus contra defuncti iudicium ipse Falcidiā (vel id in quo plus dodrante rogatus erat) deducebat, non ex Trebelliano, sed ex Pegasiano Senatusconsulto restitutio hereditatis eo casu celebratur, vt diserte docet Iustinianus hic, ex quo ego non minus apte colligo nō potuisse iure Digestorū Trebellianum Senatusconsultum cum Pegasiano cōcurrere, quod & Iacob. Cuiac. adnotauit in nouella prima, col. 2. & apertissimum redditur ex tx. in §. sed si recusabat, inf. hoc titu. vbi eo dū taxat casu quo quis coactus nullo suo lucro, nec damno adjicit hereditatem, ait Iustinianus, posse utrumque Senatusconsultum in hereditatis restitutione concurrere: quod satis ostendit in alijs actibus contrariū mi-

litasse: quinimo & noster tex. hoc probat, nām si posset Trebellianum cum Pegasiāno concurrere, cum ex Trebelliano actiones in fideicommissarium restitutione facta transirent. d. §. restituta, frustra stipulationes ad hoc præstandum adhiberentur, vt in specie d. §. led si recusabat. Tertio cōstituo † occasione nostri tex. in dubium reuocari posse communem illam, & praxi apud omnia trihunalia receptam sententiam qua docemur, legatorum onus non pro sua tantum parte, sed integrè & perfèctè ad fideicommissarij personam spectare, cuius opinionis fuit autor Accur. in l. 2. schol. 1. C. ad Trebell. & in l. 14. penult. & fin. D. eodem. & in §. sed quia stipulations, verbo. actionibus, inf. hoc titulo, eamque doctores passim recipiunt, vt constat ex Guidone Pape, qui communem esse dicit in quest. 296. & in consilio. 8. † Sed mihi per quam falsa videtur, & disputando contraria magis accederē scilicet vt non aliter legata, atque cætera hæreditaria onera pro rata parte sinter heredem & fideicommissarium diuidi debēt, quod mihi textus noster suadet, dum ait quod quarta ex voluntate testatoris apud heredem remanente, actiones hereditariae in eum & fideicommissarium, pro rata parte dabantur, atqui negare non possumus quin actio quæ pro legatis competit hereditaria sit, non secus atq; ea quæ pro debito datur vt innuit tx. in l. legatū. 119. D. de leg. 1. & pbat aperti tx. in l. hereditariarū. 39. D. de oblig. & action. & utiliter tradit Bal. in cōl. 172. vol. 1 atq; inde legatarium creditorum loco esse docet tex. in l. 1. §. cui. 41. de act. & oblig. l. in quantitate. 73. §. 1. D. ad leg. falc. Sed. † & facit pro hac sententia apertissimus tex. in l. 2. C. ad Trebell. vbi planissime statuitur & successionis onera & legatorum præstatu nem pro competenti tantum portione ad fideicommissariū pertinere, quem tex. per etiam Acc. & qui cum sequuntur autores corrumptū vt docet Hotom. in disp. de Pegasiana. pag. 34. qui elegantissime hanc sententiam aduersus communem defendit & iuribus quæ eam comprobare videntur respondet. Ultimo illud adiicio † de emptæ & venditæ hæreditatis stipulatione cuius tex. noster meminit & quibus illa formulæ conciperetur late tractasse Teophi. Cuia. & Baldui. in d. §. restituta & optimè idem Cuia. in lib. 2. obseruat. c. 30. Ioachi.

Nn 5 Min-

Minsing. & aliqui ex neothericis hic, qui tamen non considerarunt, quod cum Senatus consulta iuris ciuilis pars essent. I. ius ciuile. 6. de iust. & iure. §. Senatus consultum sup. de iure naturali difficile videri potest, quod noster tex. ait in heredē qui restituit hereditatem, iure ciuili actiones cōpetere; in fideicommissarium verò ex S. C. Trebell. cum sic ostendat hoc à iure ciuili differre. Quæ tamen difficultas recte perpenditur & dissoluitur ab Eman. Costa in cap. si pater 3. par. verbo. censendum. num. 4.

¶ Sed si recusabat. 6.

- 1 Heres qui coactus adit beneficio quartæ priuatur.
- 2 Adire hereditatem compelli potest nemo.
- 3 Hereditatem adire, qui eam restituere grauatus est, potest cogi. scilicet si legatis grauata sit, & quæ differentia ratio. num. 4.
- 4 Fideicommissarius hereditatem adire compellere toutes heredem potest, quoties actionum transuersio datur.
- 5 Hereditatem iam repudiatam, ex iustis causis adire potest quis cogi.
- 6 L. qui totum, 45. D. ad Senatus consult. Trebell. & num. 8.
- 7 Heres qui hereditatem restituere grauatus est Hispano nouiori iure cogi non potest, & quare. L. i. ad fin. tit. 4. lib. 5. nouæ recipitationis.

¶ Roponit hinc † Iustinian. caput aliud Pegasianni. S. C. quod aduersus eos heredes cōstitutum fuit qui ita erant formidolosi, vt neq; idēnitate per Trebellian. inducta, neq; quarta, quam eis in aditionis p̄mū, Pegasiannum concedebat, contēti, adhuc adire hereditatē recusabant, atque illos ex Pegasianno cogi & compelli solere nullo suo lucro nec dāno hereditatem adire & restituere, quo facto in fideicommissarium omnes actiones ex Trebelliano migrabat, atq; itavtrūq; S. C. in hac specie cōcurrebat, Pegasiannum quo adire cogebantur & Trebel. cuius virtute actionū trāslatio fiebat, quā nostri tex. sententiā idē Iustin. probat in § seq. & optimus tex. in l. 4. in l. ille à quo. 3. in l. nā quod 14. §. cōpulsus in l. reculare. in l. ita tamen. §. qui suspectā. D. ad Trebel. in l. nō iustin. C. eod. cum alijs quam plurimis quibus de iure nostro cōveniunt tex. in l. 14. tit. 5. part. 6. & in l. fi. tit. 11. ead. par. & tradit Vlpia. in fragm. ti. 25.

ve. s. si heres. Explicantq; præter ordinarios in lup. dictis locis. Ant. Gom. lib. 1. var. c. 5. n. 3. Ferd. Minch. lib. 2. de succ. resol. §. 1 1. à num. 30. Emanuel Costa. d. verb. censendum. à num. 2. & alij quos inf. referemus.

- 2 Sed pro dubitād rationē † adducipotest vulgari reg. tex. in l. nec esse. 16. C. de iure delib. in l. 3. §. in usit. V. de bon. pos. vbi cōstitutum est nemine vrgeri & compelli posse damnosam hereditatē vel bonorum possessionem accipere, quod adeo est certū, vt cōtra Acc. & interpres omnes no[n] (& meo iudicio recte) doceat Gouea. li. 2. varia. lect. c. 3. illorū iuriū traditionē non solū in extraneis heredibus, verū & in suis etiā, & necessarijs præcedere. igitur iniqua videtur nostrī textus quin potius Pegasianni decisio, dum scriptum heredē in iustū & reluctatē suspectā hereditatē adire cōpellit. Quę difficultas eo grauior redditur, quoniāt iā satis sup. testati sumu. Falsidig legis & Pegasianni S. C. institutū perquā simillimum est, & tamen nullibi in iure reperimus, cū qui plus nimio legatis onusā hereditatē adire recusat, ad aditionē cōpelli ut bene considerauit Bereng. Fern. in d.l. in quartam, præfatione. 3. num. 4.

- 3 Sed facilis est huius † difficultatis evasio eo quod licet Pegasiannū ad adeundū compellat, nō tamen ex ea aditione heres damnū vilium subire cogitur, qui omnia hereditatis iura statim, ex Trebel. in fideicommissarium trāsfert, cuius dāno & periculo adjit, vt elegātissimē docuit tex. in d.l. 4. cū alijs quos superius allegauimus, in quibus hinc etiam de cœla merito heres quartæ cōmodo priuatur, neque enim iustū fuit vt lucrū sentiret, is qui nullū onus haberet. l. secundū naturam, de reg. iur. Neq; idē † dici potuit in hereditate legatisehausta, nō enim iure ab herede exigere legatarij potuissent vt hereditatē suspectā in iustus adire, qui & si maxime veulent, hereditaria onera & in commoda in se minime suscipere poterāt, quo sit, vt neque hi quibus res aliqua seu species per fideicommissum reliqua est, heridis cogendi ius habeant l. nam quod 14. §. non omnis. D. ad Trebel. vbi eum denū. lūriscons. ait cogere posse suspectam hereditatem adire & sibi restitui, ad quem actiones transire possunt, proindeque illū tantum compelli restituere qui hereditatem rogatur restituere.
- 4 Ex quibus omnibus † non malē hanc gene-

generalem regulam constituemus, ut quoties actionum transfusio detur, ibi & compulsionis fideicommissario concedatur, quæ adeo vera est, ut vel infimæ cōditionis persona eū qui in dignitate est, cogere possit l. sed & qui. s. l. ille à quo. 13. s. tempestiuū D. ad Trebel. fiscus etiam, municipium, ne cessarij heredes & hi qui ab intestato succedunt, patroni, pupilli, incapaces, & absentes quinimo & quod plus est, patres per filios cogi possunt. l. recusare. 6. s. si filio s. item si municipes s. meminisse & s. sed & in filio l. ita tamen. 27. s. si patronus. l. sed cum 12. vers. neque pupillum. l. cogi. 16. s. hi qui solidū & s. si pater. D. ad Treb. Sūt preterea plures aliae nostri tex. extensiones & limitationes quas qui velit legat Nicolaū Vigelium lib. 34. digestorum. c. 3. causa. 2.

6 illud tamen silentio † non inuoluam non solum recusantē heredem, verum eum etiā qui iam suspectam hereditatem expresse repudiauerat ex iustis causis, solere à prætore compelli adire & restituere, vt probat elegantissimum Hermogeniani respōsum in d. l. nam quod. s. sed & qui repudiauit, & tradit late Costa. dicto verbo, censendum. n. 2. recte hinc interpretans tex. in l. qui plures. 38. s. et si à patre. D. de vulgari, & omnino videndus Iaco. Cuiacius in notis ad s. extraneis, sup. de hered. qual.

7 Quibus ita constitutis † iam facile intellegere licebit difficultem tex. in l. qui totam 45. D. ad Treb. quæ in duobus obscurissima ab omnibus reputatur. Primo dum docet, eum qui grauatus est de tota hereditate restituenda, si fidum obsequium defuncto præstare velit, ex Trebelliano restituere; hoc enim apertè contradicit tx. in s. ergo. versic. at si plus. vbi Justinianus tradit (& nos etiam cum eo docuimus) heredem qui totam hereditatem restituere iubetur, etiā si quartam nolit detrahere, ex Pegasiano restituere emptæ & venditæ hereditatis stipulationibus interpositis. Secunda vero illius tex. difficultas consistit in inuestiganda ratione responsi, l. C. dum ait heredi qui absque quadrantis detractione integrum hereditatem restituere cupit utilius esse ut coactus à prætore audeat & restituat, quā si id sua sponte faciat.

Sed hæc (vt dixi) ex superioribus manifesta reduntur, & prima difficultas non obstat, nam licet eius timore Vvesemb. hic nu. 6. & Balduino in s. seq. putet in eo tex.

Tribonianum, id quod postea Iusti. sanxit, apposuisse, non ero quod Iurisconsul torū tempore obseruabatur, ego certius arbitror Modestinum ibi non dissentire à Justiniano in d. versic. at si plus, non enim dixit heredem de tota hereditate grauatu ex Trebelliano restituere, sed quasi ex Trebellia no, scilicet, quia quamvis verè & propriè in illa restitutione Pegasianum interuenire, tamen cum interpositis emptæ & venditæ hereditatis stipulationibus idem in effectu consequeretur heres, & eod. modo actiones in fideicommissarium transferret, ac si ex Trebelliano restitutio celebraretur, vt in d. s. restituta, quasi ex Trebelliano videbatur restituere; illa namque dictio quasi plerumque non veritatem, sed similitudinem & impro prietatem significat. l. 2. vbi omnes. D. de inofficio. l. 1. de trāsact. l. cum quasi de fidei. lib. rubr. & prin. inf. de oblig. quæ quasi ex contractu. Quod autē ibi Cōsultus subdit utilius esse heredi si coactus a deat, eam mihi rationem habere videatur quia licet sponte sua a deundo per Pegasianum in fideicommissarium onera refunderet, id tamen non aliter siebat quam si illæ emptæ & venditæ hereditatis stipulationes interponerentur, quæ tamen ei qui coactus adibat, necessariae non erant, cum hic ipso iure & non quasi ex Trebel. vt in primo casu, sed vere & realiter per Trebellianum actiones transferret, iuxta nostrū tex. & iuxta elegantissima Iuli Pauli, verba lib. 4. Sententiarum. tit. 3. versic. totum. vbi Cuia. hanc interpretationē sentit, quā etiam subobscure insinuat Vvesem. d. n. 6.

9 His tādem † illud adjicto nostrū tex. & iura similia iā hodie apud nos antiquata esse per tex. in l. 1. tit. 2. lib. 5. ordinamenti. l. 1. in fi. tit. 4. lib. 5. noue recop. qua iubetur vt grauatus heres qui hereditatē recusat, illam non compellatur adire, sed potius ipse fideicommissarius ex sua persona a deat, & sibi hereditatem retineat quam legem nostram & quisimā, & ad adimendos iuris ciuilis anfractus, & ineptos circuitus maxime necessariam tradit Greg. Lopez in l. fi. tit. 5. part. 6. versic. apremiar.

s. Sed quia stipulations. 7.

¹ Paraphrasis huius textus.

² L.3. C. ad Trebellianum.

- 3 Dignius trahit ad seminus dignum.
 4 Repetere potest heres quæam quam ignoranter fideicommissario soluit. & nu. 10. vñq; ad 14.
 5 Actiones, utrum pro rata dividantur inter heredem & fideicommissarium. & num. 14. & 17.
 6 Pegasianum Senatuscon. in Trebellianum translatum fuit, & quare.
 7 Pegasiani Senatusconsul. stipulationes quare cunctio dicantur.
 8 Heres potest etiam hodie ex Pegasiano restituere ex Emanuelis Costa opinione.
 15 L. Et sine. s. C. ad Senatusconsul. Trebell.
 16 Iulij Pauli locus. lib. 4. sententiarum. tit. 3. versic.
 Lex Falcidia.
 17 Inventarum utrum fideicommissarius confidere tenetur.
 18 Inventarij confessio prodest, & nocet omnibus quorum interest.
 19 Inventarium non conficiens an amittat quartam Pegasianam, remissiuem.
 20 Pegasiana quartæ in subducenda ratione, quod tenuis expectandum, remissiuem.
 21 Funeris impensa ante Pegasianam utrum deducatur, remissiuem.
 22 Fideicommissarius, an heres sumptus in hereditariis rebus conseruandis solvere debant, remissiuem.
 23 Quartæ nomine que quantitas olim & hodie continetur? remissiuem.

1 Narrata † in superioribus §§. Trebelliani & Pegasiani. S.C. natura & diffentijs quæ inter utruq; versabantur, id hic Iustinianus docet quod hodie Pegasiano reieclo, & eius autoritate Trebelliano attributa, iam semper hereditates per fideicommissum relixt, per Trebellianū restituuntur, ita ut pro rata portione actionibus inter heredem & fideicommissariū diuisis, quarta à restituente possit retineri, quinimum & repetiti si integrum hereditatem per errorem perlolerit: quod si quadrante non detracto velit totam hereditatem praestare, vel coactus eam restituerit non ex Pegasiano vt olim, sed ex Trebelliano absque superuacuis illis & captiosis stipulationibus omnes omnino actiones ipso iure in fideicommissariū transferet. Quæ noua Iustiniani decisio aperte confirmatur per tex. in l. 2. versic. Solum autem. C. de veteri iure genug. & þg iprenostro in l. si. tit. 1. par. 6. & ex ead intelligi potest tex. alias difficultis in l. 3. † C. ad Trebell. vbi quarta quæ ex fideicommissis deducitur, quamvis Pegasiano inuenta Trebelliano tribuitur jitem

& tex. in cap. Rainutius. & in c. Rainaldus extra de testam. & in c. si pater eod. tit. lib. 6. vbi Trebellianica nuncupatur habitore specie ad hanc translationem quam Iustinianus hic recenset. De cuius explicatione late tractat Doct. quos in superioribus §§. adduximus, & quos inferius afferemus.

3 Sed ego quo † me breuius ab eius declaratione expediā nōnullas difficultates aduersus nostrū tex. obijcio. Prima quod nō iuste videatur Iustin. Pegaliani autoritatē in Trebellianum transtulisse, quin potius contrarium omnino facere deberet, tūn quia ut ipse hīc affirmat Pegasianum, Trebelliano posterius fuit, & usitatum est, ut posteriores leges ad se antiquiores trahint l. non est nouū. 26. cum seq. D. de legi. Cū etiam quia plura & utiliora re media quam Trebel. induxit (vt sup. retulimus) atq; ita tanquā in agis dignum, debuit ad se Trebellianū minus dignū transferre, ut inquit tx. in c. 1. de conse. Eccl. vel alta. lib. 6. & glo. in c. quod in dubijs eod. tit. in antiquis, & notat in specie Ias. in ru. D. ad Treb. 2. lec. n. §

4 Secundo † aduersus tx. qua parte probat heredē, qui cū posset quartā retinere integrū fideicommissum persoluit, posse postea eandem quartā repetere quasi indebito solutam, obstat difficultis tex. in l. 1. & in l. fin. C. ad leg. Falcid. in l. si sponlus. s. si quis rogatus. D. de donat. inter l. patrē. 19. D. que in fraud. cred. l. si patronus. D. de donatio. & expressa Iulij Pauli verba. lib. 3. Sententiarū. tit. 3. quibus manifeste probatur, illū qui totam hereditatem restituit cum Falcidiā, vel Pegasianam retinere debuisse repetere eam non posse, eo quod non tam plus debito soluerit, quam plenam fidem & obsequium defuncto accommodauerit.

5 Tertio nō magis verè † loquutus Iust. vi detur, dum ait, deducto à fiduciario herede quadrante, pro rata portione actiones inter eum & fideicommissariū diuidi, refragatur enim Diocl. & Maximia. Imperat. rescriptum in l. & sine Senatuscons. ad Treb. vbi aperte docemur quartam ab herede retinendam esse, & re alieno deducto, hoc est ut quarta apud eum totius oneris expiri esse debeat: prout. ibi declararunt glos. schol. 2. & Salicet. in num. 1. Alexand. in l. 1. s. sed si quadringenta. D. eodem. & alij quam plurimi quos refert Eman. Costa in 2. ap. part. verbo. Trebellianū. num. 1. qui hunc tex. difficilem & mirabilem appellat. Efficie-

6 Efficieturque † argumentū hoc pene in-dissolubile si adieceris Iulijs Pau.verba.d.ti. 3.vbi sic ait. Lex Falcidia itemque S.C.Pegasianum deducto omni ære alieno , Deorumque donis, quartam residue hereditatis ad heredem voluit per-tinere.

7 Sed his † difficultatibus non obstatibus verilissima est nostri tx. decisio merito enim Iustinianus Pegasi authoritatem in Trebellianum transtulit, non è contra quoniā eti posterius erat & plura remedia intro-duixerat, captiolas tamen illas & legū sim-plicitati contrarias stipulationes contine-bat, propter quas iustissime antiquatum fuit, vt tex. noster declarat, & docet Por-tius in §. restituta.n. 5. sup. hoc tit. Ripa in rubr.ad Trebel.nu.4. Ias.ibidem.2.leEt.nu. 5.& alij Doctores passim adnotarunt, qui tamen non aperiunt in quo illarum stipu-lationū captio cōfisteret, quin potius Ac-curs.hic verbo. quibusdam. se id ignorare in-

8 genue fatetur. Sed ego † cum Baldui. hīc arbitrator ideò has stipulationes captiolas appellatas, quoniam eis interpolitis heres qui lites & iudicia fugiebat pluribus litibus inuoluebatur: etenim cum creditoribus hereditarijs illi res erat, & deinde cum fideicommissario agere ex stipulatione de-bebat, vt quod eis soluisset recuperet quod omne & citius, & commodius operari po-tuit actionibus ipso iure in fideicommissariū trāslatis prout ex Trebelliano transferuntur iuxta tex.in d. §. restituta. Vnde iā con-stat in heredis scripti fauorem hanc Pegasi in Trebellianum transfusionem factā à Iustin.fuisse, atq; inde † non insubtiliter (sed nescio an vere) defendere Eman. Cos-tam vbi sup. nu.9. Quod cū liceat cuilibet iuri pro se introducto renūtiare poterit ho-die heres sū velit, se in antiquam subeundi onera hereditaria necessitatē reponere & quarta deducta atq; ære alieno de bonis de-funsti in se retento residuum bonorum fi-deicommissario p̄stare.

10 Quo autem † secundæ argumentationi contra nostrum tex.adductæ satisfaciā ani-maduerto heredi pro quadratis detractio-ne plura remedia in iure concessa fuisse, po-test namque retentione vti, vt constat ex nostro tex.ibi.nostra autoritate retainere, & ex l.heres. 21.D.ad Trebel.l.post mortem. 12 C.de fideicom.l. qui solidum. 78. de leg.2. 12.D.de vñris,cuius iuris ea (vt Hotoma. arbitratur in aisp.de Pegas.pag.38)vis est,

vt fideicommissariæ res ipso iure minuan-tur argumento, tex. in l. seruus 30. D.de actio.empt.Rursus & familiæ hereditatē iudicium eius petend.causa, & competit. l. sed & eius 24. l. si ex alle 40. D. fam. her-eisc.l. ita tamen. 27. §. si ex Trebelliano. D. 11 ad Trebellianum. Et demique † si cum pos-set quartam retinere totam hereditatem restituerit, quasi plus debito soluerit ad il-lius repetitionem admittitur, vt noster tx. ait. & tex.in dicta. l. heres. 21. ibi. Sed posse eum possessionem rerum hereditariarum repete-re. Et in l. 1. §. hæc stipulatio. D. si cui plus quam per leg. Falc. ibi. quia et si repeti potest id quod solutum est, a quibus non dissentit tx. in l. si quis cum. 39. & in l. qui exceptio-nem 40. §. si pars. D. de condit. indeb. Vbi pro rebus quas exigere vel retinere à fidei commissario heres potuisset illi repetitio conceditur.

12 Neq; his obstant iura quæ in argumen-to adduximus iam rejecta longissima inter-preatum inquisitione, vtrum † Falcidia sit debita legatarijs & fideicommissarijs natura liter vel non, & sic vtrum semel soluta repe-ti vel nō repeti possit, de qua vltra ordina-tios in l. 1. D. de condit. indeb. & in l. cū quis. C.de iur. & fact. igno. late agunt Mi-chael Crassus, de succel. §. Falcidia. quæ st. 1. Ludou. Vital.in lib.2. Variar.cap.22.& re-jecta Claud. Cantic. interpretatione hīc, qui motus illo Pauli loco superius citato putabat, olim heredē quartam semel solu-tam, repetere non posse hodie vero ex no-ua hac Iust. constitutione posse, quod est cōtra tex.in d.l.heres, & iura similia. Ego certius arbitror cū Bald. Minsing. & alijs interpretibus hīc. cum glos. in d. l. heres, & in d. §. hæc stipulatio in hoc casu ad hæc distinctionem recurrendū esse. quod si he-res sciens † & prudens se quartam retine-re posse integrā hereditatem restituerit tunc repetitionem non habeat, quod non tam plus debito soluisse quam plenam fi-deim defuncto accommodasse credendus sit, vt docent iura contraria quæ in hoc ca-su intelligi debent: si vero facti errore du-ctus, vel quod non bene rationes initæ es-sent, vel ob aliam similem causam Falcidiā non detraxerit, & integre fideicommis-sum p̄stauerit, tunc repetitio ei conceda-tur, sicut in nostro tex. & similibus conce-ditur, qui in hoc duntaxat casu procedūt, quæ interpretatio & distinctio apertissi-mis

mis verbis à Valente Iurisconf. describitur
vol. si heres. 68. §. si totam. D. ad Trebellia.
& ab Imper. in l. error. C. ad legem Falcid.
in hac verba. Error facti quartæ ex causa fidei-
commissi non retentæ repetitionem non impedit:
is autem qui sciens se posse retinere vniuersum resti-
tuit conditionem non habet. Et conduceit optimus tex. in d. l. si sponsus. §. si quis rogatus
in fin. D. de donat. inter. & tex. sic inter-
pretandus. in l. i. C. ad Trebell.

- 14** Veniq; non t̄ obstat tertium quod con-
tra lustin. hic adduximus argumentū, pro
cuius resolutione constituo esse nosīrū tx.
velut expressum pro coīmuni Doct. sen-
tentia quæ habet quartam, quæ ex fideicō
mīlsis deducitur non honorum, sed heredi-
tatis portionem sive (vt ipsi loquuntur) co-
tam esse; atque ita pro rata cōmoda & in-
cōmoda hereditaria ad eam pertinere, iux-
ta receptam Bartol. & aliorum traditionē
per tex. ibi in l. si quis feruum. 8. §. si. cum l.
sequen. D. de leg. 2. fulciturq; superior cō-
muniſ opinio, vltra nostrū tex. in illis ver-
bis: pro rata portione, per tex. optimum in l.
moulier. 22. §. si. in l. si legatus 3. §. si filius
fam. versi. multum interest. Et in §. si quis vna
inf. hoc tit. in quibus iuribus eo tantum ca-
su docemur quartā quæ ab herede detrahi
tur, ab hereditarijs oneribus immunē esse,
quando illa à testatore ipso, & ex eius vo-
luntate in certa re, vel pecunia heredi assi-
gnatur; secus vero constituitur in ea quam
quis pro suo iure & contra præsumptā tes-
tatoris voluntatem vi, & autoritate Sena-
tus consuli detrahit, & adipiscitur; quoniam
in hac specie onera pro parte suslinet. Tan-
dem pro hac eadē nostri tex. sententia fa-
cit. tx. in l. i. & in l. 2. C. ad Treb. & de iure
nostro tex. in l. i. in fine. tit. 11. part. 6. ibi.
Otros dezimos que el es siempre tenido de pagar
su parte de las deudas que deuiese el testador, quan-
to le c̄ piesse a pagar por razón de esta quarta par-
te. Per quæ iura, hoc, tanquam certissimū &
indubitatū iuris principiū tenet glos. h̄c,
verb. actionibus, & post glof. & Doct. in su-
pradicis iuribus Paul. de Mōtepico in l. in
quartā. c. 2. nu. 23. Socinus Iunior, cōs. 122.
n. 4. lib. 1. Aimon Crueta, cons. 19. n. 16. &
cum alijs Eman. Costa. d. verbo. Trebelliani-
ca. n. 1. Et quos ipse non refert Cuia. in no-
tis ad hunc titulum litera. G. & Hot. in dis-
pu. de Pegasiā. pag. 37. qui hinc recte cō-
vincunt rācidam illam glof. & doctorū cā-
tilenam, quæ habet, verū esse pro rata qua-

dantis onera debitorū ad heredem specta-
re, legata autē integrē à fideicommissario
persoluenda esse quod nos etiā latius fal-
sum esse ostendimus in §. ergo si quidē, quę
15 cū ita sint t̄ emnis nunc labor consistit in
alsignanda solutione ad tex. in d. l. & sine,
qui manifestē probare videtur quartam,
quę apud h̄redem manet, nō hereditatis,
sed honorū potius cotam esse, atque ita ad
eam nihil alieni aēris pertinere, quā senten-
tiam illius tex. argumento sequitur Accur.
hic, verb. quartam. Et Vvesemb. n. 3. qui tx.
nostro dū ait pro rata actiones inter heredem
& fideicommissarium diuidi, violentam
quādam quinimo & fallam interpretatio-
nē alsignat. Quare priori opinione admis-
sa, ego cū Ema. Costa ybisup. n. 2. ad tx. in
d. l. et si sine, respōdeo nō probari ibi, quod
omnes existimant quartam sine dñere esse
retinendam, sed in illis verbis, vltra quartam
are alieno deducto, id solum significasile Imp.
posse heredem scriptū vltra suam quartā,
de reliquo dodrante (id est de reliquis no-
uem vncijs hereditatis) æs alienum deduce-
re, atq; ita fideicommissarijs non dodrantem
hereditatis, sed dodrante honorū deducto,
scilicet are alieno restituere. Quæ interpre-
ratio eam rationē habet, quod cū olim he-
res qui ex Pegasiā quartā retinebat om-
nia onera hereditaria subiret, nisi interpoli-
tis stipulationibus sibi cōsuleret, vt sup. di-
ximus in §. post quod, euenebat interdum
vt creditores, qui debitorē inutare compel-
li non poterant, ipsum heredem impeteret
ab eo quē debita exigerent, quæ ipse post
ea virtute inter positarum stipulationū à fi-
deicommissario repetiturus erat, verū quia
tutius est non soluere, quam solutum repe-
tere. l. 3. de compens. & quia semper circui-
tus eūstari debet, is modus restituendæ fi-
deicommissariæ hereditatis a I. C. inventus
est, vt heres vltra suam quartā onera etiā
hereditaria deduceret, atque ita ipse solus
in se satisfaciendi creditoribus officium &
obligationē susciperet. Atq; hoc est, quod
insinuare voluit tex. in dicta. l. & si sine, &
16 quod t̄ docuit Paul. dicto lib. 4. Senten-
tiarum, tit. 3. versiculo. lex Falcidia, qui dum
ait quartam Falcidiā, & Senatusconsul.
Pegasiā deducto omni are alieno ex
residua hereditate ad heredem pertinere
iuxta superiorem obseruationē accipi ne-
cessario debet, scilicet vt æs alienum deduc-
catur, tam in vna quā in alia quarta ad hoc

ut heredi, eius personandi onus incumbat. Nam alioqui si dicamus Paulum, ibi probare voluisse utrāq; quartam quotam bonorum esse, proculdubio iuris regulis eius sententia aduersabitur. Ex quibus constat quartam Falcidiā quotam hereditatis esse. l. in quartam 9. D. ad legem Falcidiā. Quāuis quoad superiorem effectum æs alienū ante deducatur. l. in imponenda. C. ad legē Falc. l. in quantitate 73. in fin. D. eodem. Quæ tamē æris alieni deductio iam hodie necessaria non erit cum per nostrum tex. ipso iere onera inter heredē & fideicomissariū pro rata portione diuidantur, neq; possit heres vel extra quadrantem à creditoribus conueniri.

- 17 Constat igitur † ex prædictis eum qui quartā aduersus voluntatē testatoris deducit pro eius rata oneribus hereditariis quin uno & legatis obnoxii manere; fideicomissariū autē pro reliquo dodrāte, vnde optimē adnotauit Ange. hic. n. 13. tam heredē, quam fideicomissariū teneri inuentariū facere, ne ultra vires hereditarias teneantur iuxta l. si. vers. et si præfata. C. de iure delib. & fuit Bar. hæc sententia in l. in ratione §. quod vulgo. n. 10. D. ad leg. Falc. & post eum communiter recepta teste Ias. & Ripa. n. 7. Socin. 3. in l. 1. §. si is qui quodringēta. D. ad Treb. quos etiam Hotom. sequitur in d. disp. de Pegas. p. 33. qui tamē ibidem † merito eundem Angelum hic. n. 14. & alios authores irridet, qui anxiè torquentur in inuestigando, utrum inuentariū ab herede factum pro sit & fideicomissario, cum sat⁹ constet inuentaria ciuiummodi quæ adhibitis tabularijs sicut publicam fidē & autoritatē obtinere. l. 1. & passim C. de tabul. l. vlt. C. arbi. tut. & generaliter ijs omnibus & adue. sus eos omnes prodeſſe quorū int̄est. l. 2. D. quē ad m. testam. aperte. vbi docemur eiūsimodi instrumenta etiā publica centeri. Deniq; idem Hotom. † ubi aperiet an heres qui inuentariū non cōfecit Pegasiana priuetur, de quo apud Doctores non leuis cōtroversia est, vt constat ex Angel. hic. n. 17. Ant. Gomez. 1. to. 20 variar. c. 5. n. 12. Et ex codē † disces quod tempus in Pegasiano quadrante æstimando attendendum sit, & an quemadmo- 21 dū † impensa funeralis ante Falcidiā quātā rationē deducitur, ita etiam & ante Pe- 22 galianā detrahatur. † Et utrum sumptus in conseruandis & meliorandis rebus here-

ditariis facti ad heredem vel fideicomissa- 23 riū pertineant. † Et quenam fuerit quan- titas quæ olim, & quæ hodie quarāe nomi- ne de fideicomissis deducitur. De his enim omnibus interpretes hic prolixe satis dis- putant, quas ego ne dū refero & refello lo- gior sum quam par est, tibi Hotom. qui hoc luculenter præstítit laudasse contentus, vi- terius iam pergo.

§. Nihil autem. 8.

- 1 Totius ad totum, ut valet argumentū sic & partis ad partem.
- 2 Dubitandi noua ratio ad nostrum textum.
- 3 Pegasiano ut locus sit, pars quæ apud heredem remanet, quadrantem explere non debet.
- 4 Fideicomissarius particularis cogere heredem hereditatem adire recusantem an posset, & nu. §.

- 1 **Q** uod † in superiori. §. Iust. consti- tuit, elegāter hīc declarat docēs ex Trebel. hodie faciendā esse re-stitutionē, nulla differentia adhibita an ex alle institutus hereditatē totā, an eius par-tem, vel an ex parte heres scriptus totā cā partē, aut partē partis restituere rogetur. Quæ sententia ab omnibus interpretibus hic ex illa vulgaris regula cōprobatur, qua docemur idem iuris esse de toto quoad to- tu, quod de parte quoad partem. l. quæ de tota 75. de rei vind. l. qui icit. 25. vbi glos. plura iura adducit. D. de usuris. Qui tamē † non callent quæ fuerit Iustiniani hic du- bitandi ratio, atq; ita ego existimo, quod cum olim inter Trebellianū & Pegasianū hoc interesset, quod illud tunc locū habe- bat quando non plus quā dodrantem here- ditatis rogatus erat heres scriptus restitue- re, illud vero quando quis hereditatem to- tam, vel saltim plusquam dodrantem redde- re iussus esset. Ergo, si quidem sup. hoc ti- tulo, vult Iustinianus demonstrate īa nunc hoc discrimen locum non habere, semper quæ ex Trebelliano facienda esse restitu- tionem, siue quis totam hereditatem, siue illius partem, siue partem partis quam ac- cepit restitutes ht. Est tamen † illud ad uertendum quod in speciebus à Iustinia- no relatis semper constituendum est, partē quæ apud heredem remanet quadrantem non explore, atque ita Pegasianū locū esse, alias namq; minus recta eset totius ad par- tem

tem ad equatio, cū de tota hereditate quarta detrahi posset, de parte vero non ita, si alia pars ei quæ restituitur similis, vel pauculo minor apud heredem superforet.

- 4 Sed vrgere † aduersus tex. nostrū videatur quod is cui pars duntaxat hereditatis per fideicomissū relinquitur, nō potest heredē adire recusantē, cōpellere. l. nā quod 14. §. nō omnis. D.ad Treb. cū tamen is cui tota hereditas relinquitur recte possit §. sed si tecus habat sup. hoc tit. (vbi latissime adnotauimus) atq; ita non ead. vt tex. nosser docet obseruari possunt in restitutio- ne partis, quæ in restitutione totius heredi- tatis obseruantur.

- 5 Sed hinc difficultati † obuiā eunt Ange. Baldui. Vvelem. Minim. & alij interpretes hic citato Vlpia. respōlo in l. cogi. §. si quis heres. D.ad Treb. & in l. i. §. sed & quoties. D.cod. vbi fideicōmissarius partis hereditatis recte heredem cōpellere ad adeundū po- test ita vt non partem, sed totā hereditatē restituat & omnes omnino actiones in fi- deicōmissariū trāfundat, cui reliqua he- redis pars velut iure accrescendi queritur.

§. Si quis vna. 9.

- 1 Quartam qui ex voluntate testatoris deducit, pro rata onera hereditaria non subit: secus si legis au- toritate retineat, & quare. L. i. §. sed si quadringenta, D.ad Trebel.
- 2 Supplementum Quartae retinet, cui integra relista non est. & pro rata supplementi onera subit. n. 4.
- 3 Quartam siue a testatore, siue a lege habitam amittit, qui coactus adit.

Constituit in hoc §. Imper. † singula rem differetiam inter eum qui ex le- gis autoritate quartā deducit, & eū qui ex testatoris iudicio aliqua re deducta siue precepta quæ quartam contineat reliquam hereditatem restituere grauatus est, nempe quod illi pro rata cum fideicōmissario onera & actiones communicātur, huic verò quantumcumque sit quod præceperit, actionibus omnino in fideicōmissariū transiuntibus, nulla onera obtingūt, non aliter ac si ex legato rei illam accepis- set. Quæ decisio eleganti I.C.responso cō- firmatur & declaratur in l. si legatus 30. si filius, versic. multum interest. D.ad Trebel. & ei similis illa altera Iustiniani decisio & que-

extat in l. quoties. penult. C.de hered. int. vbi & is qui in re certa institutus est, gene- rali coherede accepto, legatarij etiam loco habetur, neque hereditarijs actionibus age re potest, vel conueniri, certum est etenim legatarios nulla onera subire. l. si heredita- tem. 32. versiculo. nam legatum. D. mand. & sane iustissime heres qui re certa vel pecu- nia retenta residuum hereditatis iuslus est restituere, legatarij loco habetur, cum ē di- uerso, vbi certa quantitas vel res p̄r fidei- commissum relinqueretur, fidei cōmissariū etiam legatarij vice esset, vt notat Bal- dus hic, & probat tx. in l. si heres ab eo 68. D.ad Treb. & dicemus in princip. int. tit. proximo.

2 Neq; tex. † nostro aduersatur quod VI pianus ait in l. i. §. sed si quadringenta. D.ad Trebell. docens heredem qui decentia ex testantis iudicio & voluntate retinuit cre- ditoribus & legatarijs teneri, id namque ea ratione procedit, quod ducenta illa maiorem quartā summam efficiebant, atque ita si fideicōmissarius legatarij soluendo non sit, heres in subſidium pro ea quantita- te quam ultra quartam habet ab eis potest conueniri. Quo casu nostri tex. traditio- nem, fallere Bartol. & interpretes ceteri ibidem adnotarunt; absque iudicio tamen: quoniam Iustinianus hic in ea tantum spe- cie nominatim loquitur in qua apud heredem res quæ quartam solam continet reti- netur; vnde si excedat non negat quin in id quod excedit legatarij teneatur, vt re- ste notat Cuiac. Baldui. & alij neatherici hic. Cum quibus & illud animaduerto po- glo. verb. quartam, & Ange. n. 4. Quodli res

3 † vel summa, qua retenta heres reliquam hereditatem restituere iubetur, quadran- tem non expleat tunc ei vel petere, vel retinere supplementum conceditur, vt op- time scripsit Iurisconsultus in l. prima. §. si heres præcepto. ibi, retento eo quod deest. D. ad Trebelianū. Cui conduceat tex. in l. om- nimodo. C. de inofficio. Sed in hoc † ca- su cum supplementum non ex voluntate, sed imò contra voluntatem testatoris ca- piatur, atque ita in eo non sit legatarij loco, pro eius rata onera patietur heres vt aduerit glos. & post eam ceteri in d. §. si heres, & Baldus. hic.

4 In eo tamen † quarta, quæ ab herede ex defuncti iudicio retinetur, & quæ ex Pe- gasiani authoritate deducitur conuenient quod

quod utramquam perdit (vt Julianus ait in. l. ita tamen. 27. §. si præceptis. D. ad Treb.) hæres qui iussu prætoris & coactus adiit.

§. Præterea. 10.

- 1 Fideicomissa ab intestato relinquuntur possunt, & quare. num. 8.
- 2 Legata non nisi ex testamento relinquuntur iure cuius Romanorum. & n. 7. & 17.
- 3 Fidei committi à fideicommissario etiam potest & à quoque qui à testatore honoratus est.
- 4 Falcidia, & Pegasiana ab intestato, an aeducantur.
- 5 Granari legatis, fideicommissis ve non potest qui honoris, lucri, aut commodi nihil accepit.
- 6 Codicillis legata relinquuntur possunt. & nu. 16.
- 7 L. ab exhereditati substituto. 129. D. de leg. 1.
- 10 L. cum filio. 11. D. de legatis. 1.
- 11 Fideicomissa minus solemniter testamento relictā à legitimis heredibus cur non praestentur.
- 12 L. si Titio & Mævio. 63. §. Julianus. l. cum pater. 79. §. cum existimaret. D. deleg. 2. l. 3. D. de iure codicilli.
- 13 Fideicomissa ab intestato utrum remotiores etiam heredes praestent? & num. sequentibus.
- 15 L. 1. §. fin. D. de legatis. 3. & eius lectio animaduersa.

A Bunde satis, qualiter fideicomissa testamento relinquuntur, & relista restituvi debeant, in superioribus explanavit Imper. Nunc vero, vt perfeci illi ma huins tractationis cognitio, & numeris omnibus absoluta remaneat, illud supradictis adiungit, & licere morientibus eos qui sibi quocumque iure ab intestato successuri sunt, nec non & fideicomissarios ipsos, dō tota hæreditate, vel eius parte restituenda grauare, licet legata nisi ex testamento non valeant. Quam tex. nostri decisionem cōmendat & explicat cū plurimis quos refert, Ferd. Mench. de suc cēl. creat. §. 17. à n. 133. Emā. Costa in t.c. p. verbo. instituit à nu. 11. Ant. Faber lib. 4. conjecturaliū. c. 15. interpres omnes in. l. 1. & in. l. eā quā. C. de fid. & in. l. 1. D. de leg. 1. illaque dū tradit posse fideicomissa ab intestato relinquuntur expressis verbis confirmat Vlp. infragm. tit. 25. versi. fideicommissum Paul. lib. 4. sent. tit. 1. versi. codicillis & tex. in. l. 1. §. hoc autē & §. honorū in. l.

recusare. 6. §. meminisse. D. ad Trebeil. in. l. 3. & in. l. & sine. C. eodē in. l. 2. C. de codicil. in. l. fin. C. quan. dies legat. in. l. si Ti tio. §. Julian. D. de leg. 2. in. l. filius fam. 18. D. ad legē Falcid. in. d. l. cā quā 14. in. l. & in epistola. 22. in. l. ex testamento. 29. C. de fideicom. in. §. non tolū & in. § codicill. lis infrā de codi. quibus nostrati iure cōuenit tex. in. l. 22. tit. 1. p. 6. in. l. 3. & 5. tit. 9. 2 eadē p. Dum vero † docet legata non nulli ex testamento valere, fulcentur per tex. in. l. ab exhereditati substituto. 136. deleg. 1. in. l. codicill. 91. deleg. 2. in. §. 1. infrā de codic. (iuxta vulgare eius interpretatione, quā tamē ibidem reprehendimus) & apertius per tex. in. l. legatū. 37. deleg. 2. & per Vlp. verba in fragm. tit. 24. vibile gatum ita definitur ut sit donatio testamento relicta. ac proinde manifeste probatur il lud ab intestato relinquuntur non posse.

Vltimo † postrema tex. nostri pars qua à fideicomissario etiā, fideicomitti posse docemure expressim corroboratur autoritate tex. in. l. 1. §. de illo in. l. si patroni. 55. §. qui fideicomissariā in. l. ex alse D. ad Tre. l. penul. §. cum autem. C. eodē cum pluribus alijs, quibus adslipulator tex. in. l. abeo. 9. C. de fideic. in. l. 5. cū sequen. D. de legat. 3. in. l. cohredi. 41. §. quod si heredē D. de vulgari in. l. 3. tit. 9. p. 6. in prin. infra de sing. rebus vbi non à fideicomissario solum, sed à legatario quoq; hærede hæredis, & omni eo qui aliquid ex defuncti iudicio accepit fideicomitti posse traditum est.

His igitur † iuribus nostri tex. decisio vndique vallatur & quod Iust. hic dixit ita eleganter extenditur ut non solum si deicōmissa ab his qui ab intestato vel per fideicomissum succedūt relinquuntur possint, sed vt in eis etiam ita relictis actiones ex Trebelliano transferri & quarta Falcidia ab hærede retineri queat non aliter atque si ex testamento restitutio celebraretur, in quo tamen articulo, duo obiter animad uertenda sunt. Primum in hæreditate quæ ex testamento restituitur quadrantis detractionem ex. S.C. Pegasiano, in ea vero quæ ab intestato, ex Diui Pij constitutio ne permitti. §. sed hæredes suprà hoc ti. D. l. filius familias. 18. D. ad legem falcidiā. ibi. dixi legem falcidiā inductam esse à Diuo. Pro etiam in intestatorum successionibus propter fideicomissa. Secundū, fideicomissarios de re

Oo stituen-

stituendo grauatos licet actiones ex Trebelliano transferant quartam tamen non posse deducere ex ratione tex. in. d. §. qui fideicōmissariam & ex his quā nos latius scripsimus in. d. §. sed quia heredes.

Sed licet hēc ita sint, adhuc tamen difficilis tex. nostrī sentētia reddi, pluribus argumentationibus potest, & vt eā omittā quā constat ex. §. i. supra hoc tit. quoniā illam. ibi plena manu resoluimus.

Nunc denuo † aduersus Iust. hic primo obiectio vulgare traditionē tex. in. d. l. ab eo. C. de fideicom. in. l. i. versi. cum enim. C. cōmūn. delegat. in. l. plane. 97. §. fi. de leg. 1. in. l. peto 7. §. mater in fine de leg. 2. in. l. sed & si sic. 6. §. i. D. de leg. 3. in. l. 7. ti. 9. p. 6. in quibus iuribus vno ore fatentur cōfulti eū cui à testatore nihil relictū est cui que ex eius iudicio nihil lucri, nihilque honoris obuenit, non posse legatis aut fidei-commissis grauari. Sed sic est quod hi qui abintestate succedūt nihil ex desuncti voluntate consequuntur, quippe qui non ab eo sed à lege ipsa ad successionē vocetur & admittantur, prin. infrā de legit. agnat. suc. l. i. D. vnde cognati, vnde & legitimī here des dicūtur in. l. 3. §. de illo. D. pro socio ergo perperā nost. tx. ait, intestati heredes posse fideicōmissio grauari. Cū pro cōmodo quod alicui ex legis potestate & dispositione defertur grauamen imponi nō pos fit l. si arrogat. 2. versi. ceterum. D. de adoptio. Secundo non † minus falsa videotur Iustin. sententia dū ait legata non nisi ex testam. valere cū videamus, Codicillis etiam relinqui posse. l. si tibi. 38. §. i. D. de leg. 1. l. Titia. 35. §. fin. de leg. 2. l. quidā referunt. 24. D. de iur. cod. & codicil. in testamēto dispositionē esse. l. non codicillumi. l. si idein. C. de iure codic. §. penul. infrā de codicil. Redditurque hēc eadē † nostri tex. pars, ea cōsideratione difficilior, quod quāuis. Digestorū tēpore legata fideicōmissis exequata non fuissent, intellecta (vt recētiores volunt) aliter quā sonat tex. in. l. i. D. de leg. i. negare tamen non licet nostri tex. tēpore iam omnes omnino legatorū & fideicōmissorū differentias exoleuisse noua illa Iustin. constitutione quā extat in. l. i. & 2. C. cōmūn. delegat. in. §. sed non vñque suprā de legatis, quod tamen tex. nō sacer aperte contradicit, cui non satisfact̄ corū solutio qui putant ius antiquū hic à

Iust. referri, hoc enim aperte respūt illa verba, cū alioqui legata, nīsi ex testamento nō valeant quā cum presentis temporis sint, id ius quod in vñ est manifestè demonstrant.

8 Propter quas † difficultates inīrum est quā variē tex. nōst̄ ab interpretibus accipiatur, sed ego vt Iustin. tuear, quod ad priūnam attinet breuiter animaduerto, vñ esse eos tantū grauari posse qui fuerint in aliquo à testatore honorati, nego tamē abintestate venientes nihil à testatore accepisse, quoniam licet certū sit eos ex dispositione legis admitti, concurrit tamen cum ea tacita defuncti voluntas, atque iudiciū qui creditur sponte tua illis hereditatem reliquisse quam non ademit, quamque in alios cū posset non transtulit, cuius ratione rectē ab eis fideicōmissa relinquere potest, vt appositissime scripsit Paulus in l. conficiuntur. 7. versi. sed ideo. D. de iur. codicil. & melius Vlpian. in l. i. §. scie dum. D. de leg. 3. dum generaliter tradit̄ corū fidei cōsuittere quem posse ad quos aliquid peruenturū est morte eius vel dū eis datur vel dum eis non adimitur: quam sentētia & solutionē post glo. verbo restituit̄ scriplerunt interpretes omnes eadēque repetit̄ idem Acc. in. l. si docueris. C. de fideic. & cōmūnē resoluit Peralta in Rub. de her. inst. nu. 41. Estque adeo vera vt procedat etiam illis qui abintestate iure honorario succedāt quidquid glo. quā alij sequunt̄ lēctrariū voluerit in. l. 2. §. 2. verbo mērit̄. D. de collat. bonorū. quā rectē per tex. nostrū & per tex. in. l. 3. D. de iure codic. & in. l. si pater. 47. §. fi. de fidei. lib. cōuincit Peralta in. l. heredēn. 34. de legat. 2. & Menel. in. d. l. ab eo n. 4. iux. quā

9 † primō intelligi debet difficultis tex. in. l. ab exheredati substituto. 126. D. de leg. 1. vbi postquā Paul. tradiderat à legitimō herede filij ex heredati fideicōmissarelinqui non posse hēc verba subiungit quod & legitimī eo iure præstare coguntur, quasi si scripti essent, aperte insinuans ea de causa à legitimis heredib⁹ fideicōmitti licere, quod & si non exprest̄, tacite tamē scripti vidētur. Secundō † ex eadē, nostri tex. decide di ratione lucē accipit jaliās obscurissimus tex. in. l. cū filio. 11. D. de legat. 1. vbi si filio vel seruo alieno legatum vel hereditas detur pater vel dominus in quorū sunt potestate, restē fideicōmissio grauantur, quo

niā licet relictum filio vel seruo, patri, vel domino ex potestate legis adquiratur. l. qui lib. 8. §. hæc verba. D. de vulg a.l. 3. §. hoc autē. V. de legat. præstan. cōcurrerit tamē cū ea, si non expressum, tacitū saltē testantis iudiciū, qui in dubio se cū legis dispositione cōformare videtur arg. l. si duo 38. D. de adq. hered. ac propterea iniūctū patri vel domino fideicōmissum seruatur vt ex mēte Bart. in. d. l. cū filio explicat communis quā reloluit Socin ibidē nu. 6. Ripa. 28. & cōtra Aretin. defendant Ruinus col. 3. Aimon in. t. p. à n. 75. Tertio hinc 1. † etiā intelliges tex. in §. 1. sup. hoc ti. in. l. cā quā in. l. si veritas in. l. ex testamēto; cū pluribus alijs. C. defidei. vbi ex minus solēni testamēto, fideicōmilla præstatu nō debēt, id enī in ea ratione procedit, quod licet eo quoque casu ad legitimos heredes successio perrineat, cū tamen erga eos nul lū tacitū neque expressum iudiciū testātis concurrat, qui potius quātū in se fuit alijs suā hereditatē reliquerat, fideicōmissum 12 exoluere nō tenētur. Quarto & † vltimo ex eodē fonte procedit interpretatio ad tex. in. l. Titio & Mevio. 63. §. Julian. in. l. cū pater. 79. §. cū existimaret. D. de leg. 2. in. l. 3. §. 1. D. de iure codic. vbi nō solū is qui à defuneto grauatus erat, sed coheres etiā eius si alterius portio deficiat, & is qui præter spē defuneti ad ipsius hereditatē ab intestato vocatur, fideicommissa præstare tenētur; nēpe quia hi quoq; tacita cius voluntate videantur succedere, vt notat Baldus. Cāciū. Minsin. & alij interpretētes hīc. 13. Sed difficultior † est articulus ille, vtrum nostri tex. decisio habeat locū in venientibus abintestato, qui cū eo tēpore quo defunctus decessit. in remotiori vel inferiori gradu escent, postea proximiōribus repudiātibus vel decedentib⁹, primū in luce cessione locū habere cāperūt, & an fideicomissa illis iniūcta ab his quoq; debeantur? Et sane si defunctus ad ulteriores volūtātē suā porrexit, deberi dubiū non est. vt probat tex. in. d. l. 1. §. sc̄iēdū. D. de leg. 3. si autē simpliciter eos qui abintestato sibi successorū sunt grauauerit. hic opus hic labor est. Nā hoc in casu illos tantū qui in proximiōri gradu erāt cū defunctus fideicomissa reliquerit teneri, cāteros autē minime eorū præstationi obnoxios esse, voluit glot. in. l. non iustā verbo repetitum. C. ad Treb. Et glot. fin. in. d. §. Julian. quas

receptas appellat Ias. in auth. ex causa. C. de lib. præt. & in. l. licet Imp. nu. 39. D. de leg. 1. facitq; pro hac sent. tex. velut ex presl⁹, in. d. l. 1. §. fi. de leg. 3. & quod hi successores, cū præter spē defuneti & fortuito admittantur dici non possunt ex tacita eius voluntate honorati, atque inde nullo 14 onere affici debēt. Sed nihilominus † cōtrariā lententiā & sic in supradicta specie fideicōmissorū præstationē in quoscūque heredes quantūvis remotos transire, ego sēper veriore iudicau, quā & Curtius defendit in. d. auth. ex caula nu. 63. & sibi dō trarius Ias. in. l. 1. §. hoc autē in vtraq; lectura. D. ad Treb. & cū alijs quos refert Pi nel. in. l. 1. t. p. n. 73. C. de bon. mat. & Mēn. in. d. l. ab eo num. 6. Estq; pro ea manifestū. I. C. res pōsum in. D. l. 3. D. de iure codic. & in. l. si pater. 47. §. fi. D. de fideic. li. & in. l. 5. tit. 9. p. 6. vbi notat Greg. verbo despues de el. in quibus iuribus eū qui codicillis abintestato factis, fideicōmilla relinquit, perinde habendū esse traditū est, ac si omnes heredes grauasset, ad quos legitima eius hereditas vel bonorum possessio esset peruentura. Et sanè rectissimē, nā si admittimus defunctū onerasse proximiores, & sic magis dilectū verisimile est multò fortius illū remotiores in gradu quos minus diligebat grauare voluisse arg. tex. in. d. l. licet Imp. 74. Eāque fuisse defuncti volūtātē præsumendū est, vt nō amplior hereditas ad inferioris gradus agnatos quā ad proximos perueniret arg. l. Publ. 36. §. Titia D. de cond. & demonst. Neq; obstat 15. † tex. sūe pro cōtraria opinione adduximus, in. d. l. 1. §. fin. nā vt optime Cāciū. Hotom. Baldus. & Minsinger. adnotarunt. hic nu. 1. & ante eos glot. ibidē verbo. non deberet. quā cāteri communiter sequūtur, tex. ille ea ratione docet remotiores ad præstationē fideicōmissi nō vrgeri, quoniam defuneti voluntate eā fuisse apparuit, qui nō simpliciter illud ab eo qui abintestato succederet reliquit, sed nominatim à primitantū gradus heredibus vt constat ex illis verbis ab eo qui primo gradu, ei succedere potuit. licet Ant. Faber magis subtiliter quā verē contendat, eo quoq; casu fideicōmilla à ceteris successoribus esse prestāda, putans, male scriptū esse tex. in. d. §. fin. ab eo que negationē remouendam, lib. 4. conjectu. c. 15. quem omnino vide.

16. Superest vt secundam † difficultatem

Oo 2 con-

cōtra nostrū tex. addūctā diluamus quod vt præsum, ad tex. in. d.l. si tibi in. d.l. Titia & in d.l. quidā refert, paucis respōdeo iura ea procedere in codicillis testam. confirmatis, in quibus quia pars testamenti vi dentur & eius vicē obtinent, recte legata præstantur vt nos dicemus in §. nō tantū infrā de codic. & late probat Duarenus li. 2. disput. c. 9. Cuiac. ad Paul. lib. 4. c. 1. noster vero tex. dū dicit legata nō nisi ex testam. valere id nō excludit, qui tantū significare voluit quod licet fideicōmissa codicillis ab intestato relinqui possent, legata tamen nō poterant vt post glos. in. l. 1. D. de leg. 1. & alios quos refert, tradit Mē chaca de succe. creat. 17. num. 127.

17 Neque magis obstat † quod cū omnes diff. legatorū & fideicommissorū sublatæ sint ex. d.l. 2. C. cōmunia delegat. Iust. tamē id negare. hic videtur cū doceat fideicōmissa ab intestato, legata nō nisi ex testam. valere, nam licet hac difficultate oppressi Angel. Fab. Baldu. & alij. hic doceat differentias supradictas etiā post Iust. vige, & alij aliter interpretentur, vt cōstat ex. 22. declarationib⁹ quas cōgessit Min. vbi sup. à n. 133. ego certi⁹ arbitror quod licet Iust. verbis de presenti vtatur ius tam antiquū refert & quod ante sublatas differentias obseruabatur ita enim Imp. in his institutionibus materia legatorū & fideicommissorū tractat quasi adhuc inter ea differētia durēt quod se facturū prædixerat in. §. sed ne in primis sup. de legatis, ideoq; hanc differētiā hic notauit licet ea iā constitutione sua fuerit sublata id quod in his regnis præcile dicēdū erit propter l. 1. tit. 2. l. 5. ordin. quæ est. lex. 1. tit. 4. li. 5. recop. licet in stricta disput. defendi posset hanc diff. adhuc non esse sublatā vt latius diximus in. §. sed nō vsque sup. de leg.

§. Et quia primā. II.

- 1 Fideicommissa etiam ex minus solemnī voluntate præstanda, ex heredis confessione, & ex. nu. 5. cum sequentib⁹ de huius rei veraratione.
- 2 Legata aut fideicommissa ex minus solemnī voluntate non debentur.
- 3 Fideicommissa etiam ab intestato relicta quinque testium numerum desiderant.
- 4 Iuris iurandi conditio à Prætore em remittatur &. nu. 17.
- 5 Hereditas ex minus solemnī testamento, nullā iure adiri potest.

D Esumus † est hīc tex. ex noua illa Iust. cōstitutione, quæ extat in. l. fi. C. de fideicō. eoq; docemur cōpelli heredē postle, fideicōmissa sibi iniūcta, etiā sine scriptura, vel in minus solēni voluntate præstare, si modo delato sibi à fideicōmissario iuramento se grauatū fuisse declaraerit, aut sacramētū lubere noluerit; vel si postquā se fideicōmisso adstrictū negaverit, cōfiteatur quidē sed præstandū non esse cōtentat, quod fuerit in minus valida dispositione rogatus. quā decisionē difficultē & mirabilē interpretes omnes appellant, & varij varia dū eius rationē inquirūt comminiscūtur, vt cōstare poterit ex his quæ post ordinarios. hic & in. d.l. fin. tradit Bart. n. 11. & cū eo cōteri repetētes ibi dē in. l. neino potest. de leg. 1. Alciat. in. l. verba cōtraxerūt gesserunt. D. de verb. sig. & in. l. 1. paradox. c. 4. Dida. Cou. in. c. indicāte n. 1. extra de test. Forcatu. in. nē cioman. iur. dialo. 14. à n. 8. Ferd. Mencha. de succel. creat. li. 3. §. 23. à nu. 7. Cuiac. in. parat. ad tit. C. de fideicōmis. Ioā. Gutierrez. in. d.l. nemo potest, cx n. 244. vsque ad n. 264. cōcordat. l. 25. tit. 11. p. 3. vbi notabiliter explicat Greg. gloss. 4. l. 14. tit. 5. p. 6. vbi Greg. gloss. 1. idē gloss. 1. in. l. 34. Tit. 9. 2 p. 6. Sed grauiter † obstat videtur, ex imperfecto testam. & ex minus solēni voluntate, neque legata neque fideicōmissa præstāda esse, etiā si principi relicta fuerint. l. ex imperfecto. C. de test. l. ex imperfecto. D. de legat. 3. §. fi. sup. qui mod. test. infirm. l. 1. l. si veritas. 19. l. ex testam. 29. C. de fideic. cū pluribus alijs, quas in. §. 1. huius tit. adduximus. ergo cōtra iuris regulas Iust. respōdit heredi ius iurandū de ferri licere, illūque se omnīmissa solēnitatis exceptione defendēte audiendū nō esse. 3 Recipitque † difficultas isthāc augmētū nō leue ex eo quod exploratū sit, fideicōmissa quātūuis ab intestato codicillis relicta, quinq; saltē testiū nu. desiderare l. fin. C. de codicil. l. fi. C. de fideic. l. 1. tit. 12. p. 6. l. 32. tit. 16. p. 3. ergo ex eorum defectu corrue omnia debebāt. l. si vnu. C. de testa. neq; vlli iuramēti aut cōfessionis remedio iuvari. l. si nō speciali. ibi. nullo in re testamētū valet, C. de test. Denique facit 4 ideo fuisse † iuris iurandi conditions à prætore remissas in. l. quæ sub cōditione. 8. D. de cond. instit. l. non dubitamus. D. de cond. & demonstr. quod non oporteat viam

viam periurijs aperiri, quodque aliqui homines ita vlg; ad religionis cōceptū faciles sint adiurādū, vt dū lucrū captēt, nihil Dei vltionē vereātur, alij vero ita diuini numinis vlg; ad superstitionē timidi vt malint quæ sibi relicta sunt perdere quā sacramentū iustū licet & honestū subire. Ergo paratione Iul. hic heredibus ius iurandū deferrī, ne uiquā pati debuisset; aut saltim si recularēt, nō debuerat eos tāquā confessos ad loquendū coarctare, cū possent iuramenū ex supradicta causa nolle suscipere, cūque eos tantū manifeste turpitudinis & cōfessionis reos esse dixerit Paul. (in.l.mam̄festæ.38.D.de iur.iur.) qui nolū nec iurare, nec ius iurandū referre, atq; ita adhoc vt recte nostri tex. constitutio procederet, permitendū heredibus tuisset, indeicōmissarijs deferentibus, restet ius iurandū quod tamen iust.negat. Quibus † difficultatijs adeo nostra decisio premitur vt vix posse veritatis portū appellere videatur, & Principio Acc. hic scholio fin. illam nostri tex. rationē inuenit, vt ea de causa ex minus solēni voluntate iussere Imp. hic fideicomissa pr̄stari, quod tale fuerit defuncti iudiciū, vt voluerit cū minus perfecto elogio decidere secus autē esse eo calu dicendū, quo cū ipse solemniter voluiss. t testari ex aliquo accidēti vires testamenti defecērunt, vt in.d.l.si veritas cū similibus. Quam sententiā Acc. idē repetit in.d.l.fin. & ibi. Bart. sequitur nu. 2. & las.nu. 12. & cōmūnē dicit ibi Menet.n.1. & Mencha.d.§. 23.

nu. 7. † qui tamē cū Forcat. d. dialo. 14. eā aperte conuincit per tex. in.l.nemo potest. § 8, de leg. 1. in. 1. Codicillis. 9 1. §. Luci. D. de leg. 2. ex quibus constat, nō posse testādi formā iure ciuilī statutā, volūtate moriētiū immutari. Vnde ipsemēt † Acc. hic & in.d.l.fin. supradictæ solutioni parū acquiescens, in eā tandem magis inclinat, vt verū sit ex minus solēni volūtate nec fideicomissa deberi, vt iniuribus cōtrarijs, hic autē ea ratione ab Imp. sancitū, vt heredi exceptio defēcta solēnitatis nō posset, quia nō à principio illā oppōssuit, sed cū semel per fidia tētus fideicomissa negasset, postea fas sus voluit ad iuris subtilitatē recurrere, unde in pñā mēdacijs tenetur. quæ opinio antiquioribus omnibus hic mirū in modum placuit, & eā in iudicijs seruari afferit Ful. got. in. d.l.fin. nu. 7. Menet.nu. 1. & ab omnibus receptam Cou. in.ca. indicante nu. 1.

extra de testam. potestq; nō male ea ratione corroborari, q; videamus plurima alia in mēdacijs odiū singulari iure inducta reperi, vt satis cōstabit ex.l.fin. D. de rei vendi. in. l. itē si verberatū. §. h̄c actio. D. ad leg. Aquil. in l. itē veniūt 20. §. cū pr̄diximus. D. de petit.hered. & in. §. fin. infrā de obli. quæ ex qual.cocontractu (vbi & nos quoque alia adduxim⁹) iūctis his quæ tradit Cou. in. 1. l. var. c. 1. nu. 2. Porcius lib. 1. conc. cōcluf. 30. Sed † hanc rationē priori peiorē appellat Mench. vbi sup. nu. 8. & optimis argumētis post recentiores. hic conuincit Forcatul. in loco superius citato, cui, & Alciat.lib. 1. paradox.c.4. non † magis probatur alia Bart. (licet cōmūni interpretum calculo recepta) traditio in. d. l. nemo potest n. 1. docētis tā hic quā in. d. l. fin. ideo fideicomissa ab herede pr̄stari, quia nō ex vivitīm voluntatis quæ minus solemnis erat, sed ex contractu à defuncto cū herede celebrato fideicomissarius agebat, scilicet, quod testator stipulatus fuerit ab here de restitutionē fideicomissi fieri & heres spopōderit: Sed pr̄ter † diuinationis vietiū eo argumēto. h̄c Bart. sententia reprobatur quod ex nostro tex. & ex. d. l. fi. aper te constet hic de morientiā, nou de viuorū actibus quæri, & quod nō potuit per testatorē, fideicomissario ius aliquod virtute stipulationis adquiri. l. stipulatio ista. §. alterri. D. de verborum. Quare † Forcat. vbi suprā nu. 10. & eo nō relato Bald. hic schol. fin. veritati proprius accedentes cōstituūt, hic ea ratione heredem fideicomissa à le re lista, fuisse iurantem, vel iurare recusantem ad hoc solutionē cōpellī, licet dicat testamentū minus solēne fuisse, quoniā cum ipsemet hereditatem ex eodē adiuerit, terendum non est si iudiciū & voluntateni quam ipse, quo ad sui cōmodum approbabuit, & legitimā duxit, minus legitimā & perfectam postea dicat, vt sic onera solui non debere causetur, contra reg. tex. in. l. vnicā. §. pro secundo in fine. C. de d. toll. cū alijs Sed ratio h̄c † quā hi auctores nouādi studio tradiderunt nūhi deterior superioribus videtur, qui certo certius scio, hereditatē ex imperfecto testamēto adiri non posse. l. si is ad quē 22. l. cum quidam 30. l. sed & si de sua. 34. in fine. l. fallus. 46. D. adquir. hered. imo neque bonorū possit. l. 2. C. de bon. poss. secūdū tab. Pr̄teca quia secūdū eo rum sententiam, tex. nostri decisio locum

Oo 3 non

non haberet, in his qui ab intestato grauantur cum hi nullum approbet testamentū, quippe qui absque eo ex legis dispositione ad hereditatem vocentur; quod tamen tex. noster aperte negat in illis verbis. neque ex quinquetessū numero. ex quibus cōstat tractari hic de illa specie qua fideicomissa intestato venientibus codicillis iniuncta sunt.

13 Sed videamus † an ne magis probari possit noua alia Mencha opinatio vbi sup. nu. 10. docentis. hoc totum pendere ex eleganti discriminis ratione, quæ etiam hodie inter legata. Et fideicomissa viget, vt in illis legitimis testium numerus pro solemnitate substantiali requiratur, in his vero pro probatoria duntaxat; vnde si per iuramentum, aut alia forma. de his constiterit hæc deberi, illa vero non ita & arbitror defendi non posse, nam secundū eum integra adhuc manet difficultas. d.l. si veritas & d.l. ex testamento. Præterea quia non tutū est inter legata & fideicomissa hodie differentias constituere contra. l. 1. & 2. C. cōmunia de legat. Rursus quia tex. in. l. non dubium. C. de testā. solemnitatē testiū in legatis posse per agnitionē heredis suppleri, probat atque ita manifeste insinuat, nec in eis testes. formam necessariam inducere.

14 Quare ego † in re tam lubrica & obscura eximij præceptoris. D. Gab. Enriquez Primarij legum in hac Salmanticensi Academia interpretis vestigia sequutus, cōsidero tres species in materia fideicomissorum quæ in minus solemnni voluntate relinquuntur posse constitui. Quarum est prior quando testator minus solemnne fecit testamentum, neque ex parte eius aut heredis ultra progressus est. quo in casu non est cogendus heres legata aut fideicomissa præstare, sic intellecta. l. ex imperfetto & l. ex testamento. cum alijs in argomento relatis.

15 Secunda † species est quando heres vltro & confessus & amplexus est defuncti voluntatem minus solemnem, & in ea compellendus relicta prestare, nulla legata sint an fideicomissa, adhibita differentia vt de cīsum extat in. d. l. si veritas. C. defideic. ibi. nec amplexus defuncti voluntatem relicta dedisti.

16 Tertia vero † species est quam ex facto emergentem hic & in. d. l. fin. decidit Iust. quando testator rite vel non rite testamento perfacto, extra ipsius causam fideicom-

missum reliquit, & heres de eo soluendo fidem suam dicitur adstrinxisse, licet de hoc neque ex scriptura neque ex legitimo testium numero constaret, quam speciem nouē Iustinianus decidit, Radamanti iudicium à Platone lib. 12. de legibus relatū, sequutus, constituens vt si fideicomissarius iusiurandum deferat heredi, quæ non ex minus solemnni voluntate (vt perperam omnes docuerunt) sed extra causam testamenti rogatū contendit, & ille recusat ius iurandū subire, pro confesso habeatur, & maiori ratione si iuret fideicomissa a se relicta, atque ita ad eorum præstationem coartetur, neque se possit ob non seruata in relinquendo iuris solemnitatē defendere, hæc enim ei hoc in casu non prodest, quia fideicomissarius præter testimenti causam rogatū cum assuerat totius rei decisionem ipsius iuramento relinquens, quo delato, si ipse grauatū se dixerit aut ob recusationē, præsumptione legis pro confesso habeatur solvere copellitur, cum prædicto modo iam satis de voluntate moriētis cōstituerit, quæ sola in fideicomissis ius facit. l. penul. D. de leg. 1. & iniustū sit fide ab herede defuncto datā decipere. l. 1. D. de const. pecun. quod vt insinuet Iust. adducit prima fideicomissorū cunabula a sola fide heredū pēpēdisse. Et quod fuerit heres extra causam testamenti rogatus in illis verbis demonstrat. neque scriptura, &c. & in illis. vel nemo penitus testis interuenierit, & in illis, quod nihil tale a testatore audiuit. ex quibus cōstat omne negotium inter heredem & defunctū absque aliqua testamēti vel codicillorum, concione celebratum fuisse.

17 Ex quo sicut † etiam ad secundam rationem dubitandi solutio, quia hic ideo Iustinianus iurandi delationem permisit, quoniam non aliter fideicomissarius ius suum persequi poterat propter probacionum inopiam, & quoniam aliter deperiret voluntas testatoris fidei heredis commissa, ideo autem non potuit heres iusiurandum auctori referre vt in. d. l. manifeste, quoniam de conscientia propria heridis agebatur, quo casu relatio locum non habet vt probat tex. vbi notant omnes in. l. Macellus §. 1. D. rerum amotarum. ibi. cum inquam sit de alieno fatto alium irrate. & aduertit V. velemb. hic nu. 13.

Tit.

Titulus. XXIII.

De singulis rebus per fidei-commissum relictis.

I N R V B R I C A M.

1 Continuatio huius tituli.

2 Fideicommissum à legato quatenus distet.

IXIMVS † in explicātione rubricā superioris tit. sub nu. 9. fideicōmissorum alia vniuersalia, alia particula ria esse, cūque superiori titulo de vniuersalibus satis cū Iustin. actum sit, eū nunc sequuti de particularibus adjiciemus paucula, fideicōmissum autē † à legato lōgē distat, licet inter vtrūque nullū esse discriminē putauerit Did. Spino in spe cule testamentorū gloss. 27. nu. 9. afferens, fideicōmissa particularia legata esse per fideicōmissum relictā; quasi legatorū species aliqua fideicōmissum particularē sit, quod tamē expresse conuincitur ex Iustin. in. §. Sed olim. sup. de legatis, & ijs quā nos ex Iulio Paulo, & Domitio Vlp. adduximus ibidē, tū etiam quia legata non nisi ab herede relinqui poslunt, vt ex definitione quā in prin. sup. de legatis Iustin. proposuit fideicōmissa verò particularia non ab herede tantū, sed & à legatario, & alijs etiā relinquentur, tex. in prin. infra hoc tit. ergo fideicōmissa quantūvis particularia legata appellari non debet. Reste Pet. Greg. 3. p. Syntag. li. 42. ca. 32. nu. 55. legata ait quā legis modo ab herede relinquentur, siue per vindicationē, præceptionē, dānationē, si nendi modū, siue partitionē, (de quibus omnibus speciebus siue legatorū generibus latē supra d. tit. de legatis) id est, quā verbis directis, ciuilibus; fideicōmissa vero particularia quā siue ab herede, legatario, fidei-commissario aut quocūque alio à testatore honorato oblique, verbis precatiuis & inflexis relinquentur rei alicuius singulariis, certi ve corporis, siue quantitatis, & equitur sine scrupulo Marcus Anton. Peregrinus, tractatu de fideicōmissis, quāst. 1. nu. 5. & ex Iusti. nostro. in huius tit. prin. Quūque particularē fideicōmissum modus quoque sit, quo rerū dominia nancisci possimus re cte Iustinianus inter eos illum recenset.

¹ Fideicommissum singulare ab herede, legatario, fideicommissario relinqui potest.

² Legari à legatario au hodie possit. & nu. 3.

¹ Fideicommissum + rerum singularum tum ab herede, tū à legatario relinqui potest, quinimo & à fideicommissario,

moriis causa donatario & quocunque alio qui à testatore honoratus est. Caius in Institut. lib. 2. cap. 7. idem deduces ex I. coheredi. 41. §. quod si heredem. D. de vulg. 1. vt heredibus. 50. l. cū pater. 79. §. 1. & §. Titio fratri. D. de legatis. 2. l. si fuerit. 5. §. 1. D. de lega. 3. l. Publi. M̄ui. 36. §. 1. de cond. & dē. l. ab eo. 9. C. de fideicōm. cōcordat. l. 3. tit. 9. p. 6. Vbi Greg. gloss. 4. 5. &. 8. & in. l. 4. glossa fin. eiusdē tit. Ant. Gomez. 1. tomo. ca. 5. nu. 43 & ca. 12. n. 54. & nos in. §. præterea sup. tit. proximo, vbi idem Imp. probat. Sed produbitandi ratione + cōtra textum ibi. quamuis à legatario legari non posset. Sic argumētor, inter legata & fideicomissa, hodie. nulla, ex pluribus quā olim erant, extat differentia. §. sed nō vlsque sup. de legatis vbi diximus. Sed à legatario fideicomitti potest ex nostro textu. ergo. & abeo poterit legari.

Huic difficultati + respondet Accur. hic verbo. non possit. & in. l. 1. glossa magna. D. de legatis. 1. Iustin. in hoc tex. secūdū anti qua iura loqui, & illis admissis differentijs quā ante ipsum erant, qualche ipse sustulit, noua illa sua decisione l. 2. C. cōmunia, de legatis. Sed eius solutionē facile cōuincē ex nostro textu. verbo. legari non possit. quā verba satis ostendūt & olim & hodie hac in re eodē iure vti. Accedit legati definitio ab eodem ipsomet Iustin. tradita, vbi enīxē ostendit, neq; hodie à legatario, sed ab herede tantūmodo legatū relinquentū esse. Ergo ea solutionē, & alijs omissis quas in. d. l. 1. D. de leg. 1. & ordinarij interpretes & repetentes prosequuntur, & Anton. Menel. in. d. l. ab eo. ex. nu. 1. C. de fideicōmissis. ex his quā notauius in. §. præterea. n. 17. sup. de fideicōmiss. her. dicēdū est, quod & si sublatæ iā sint differentiæ omnes inter legata & fideicōmissa noua eiusdē Imp. le ge, adhuc tamē earū restat vestigia nōnulla, quā penitus nō sunt saltim ex libris Institutionū reiecta, quo magis vetus illud cognoscatur ius, inter alia hæc vna, neque hodiē imperatiuis verbis à legatario legari O o 4 posse;

posse, nec quod sic relictū sit legatum existimandū, ne alias definitio corruat, quod si factū fuerit iure fideicōmissi ex d.l. 2. C. cōmunia. delegatis. relictum substinebitur, quia verborū differentiaz sublatæ sint. maxime apud nos ex.d.l.3.tit.9.p.6.

§. Potest autem. 1.

- 1 Fideicōmissū nō solū rei testatoris, sed & hereditis & legatarij, & fideicommissarij relinqui potest.
- 2 Fideicommissio non potest qui plus grauari, quam à testatore habuit.

Repetit hīc Iustin. † quæ in §. nō solū. & sequēti. sup. de legatis, in eorum tractatione scriplerat & docuerat, ergo quemadmodū legatū rei testatoris, hereditis, siue alterius cuiuscumq; cōfisiit, sic etiam & fideicōmissum eiusdem heredi, legatario si ue fideicōmissario iniunctū, quā sententiā probat. l. sed si. 40. D. deleg. 1. l. cū alienā. 10. C. de legatis. l. heredū. 25. C. de fideicō. Paulus li. 4. sentent. tit. 1. versi. non solum. cōsonat. l. 4. l. 10. tit. 9. p. 6. explicat Cōcius. li. 1. succiss. c. 12. Peralta in. l. heredē. n. 26. D. de legatis. 2. & nos latē in. d. §. nō solū IN V E R S. Hoc solū.

2 Fideicommissario † onus imponi potest nō tantū dandi, verū etiā restituendi, itata mē nisi ei damnosum sit, l. libertates. 16. l. Paulus. 39. V. de fideicom. liber: nam quod quis plurquā ex testamento cōperit, restituere rogatur adimplere nō cogitur, l. fili⁹ fam. 11. 4. §. vt quis heredē. D. de leg. 1. l. 1. §. si is qui. D. ad Trebell. l. 3. & 7. tit. 9. p. 6. absurdū enim esset plus oneris quā honori imponi, aut ultra estimationē corū bonorū quæ testator onerato reliquit, l. debitor. 59. §. ea quæ dotē. D. ad S. C. Trebell. d.l. ab eo. 9. l. pater 14. C. ad leg. Falcid. Vnde, quæ aliud, quā ex testatoris hereditate veniūt in fideicōmissum non cadūt. l. mulier. 22. §. cū proponeretur. D. ad Trebell. l. si Titius. 96. D. de leg. 3. cuius tamen regulæ nō nullas limitationes adduxit hīc Accur. verbo. in utiliter. quas Balduinus, hic. & Minisnyger. exornātes prosequuntur, nos alio properantes nō insistimus.

§. Libertas quoque. 2.

- 1 Libertas per fideicōmissum alienis etiā seruis. relinquī potest: directō non ita, & quare nu. 2
- 3 Fideicōmissaria libertas proprij serui cōsufficiatur.
- 4 Fideicommissaria libertas quando alieno seruo imponenda elegans distinctio,

Libertas quoq; perfideicōmissum dari & relinquī potest, nō tantū testatoris seruo, sed & heredis, legatarij, vel fidei cōm. l. libertates, C. libert. de fid. l. alieno. l. Paul. & per tot. ti. D. de fideicom. lib. l. deberi. 6. C. eod. l. 6. ti. 9. p. 6. illud autē notabis testatoris seruis etiā directō posse libertates relinquī, alienis nō ita. l. seruo. 9. C. de test. manumiss. l. 2. C. de his qui à non dom. hoc ideo, † quia cū libertates quæ directō relinquūtūr per legatū relinquendæ sint, idest (vt sāpē diximus) legis modo, & imperatiūe, pro imperio de alienis seruis statuere nihil possumus, quid inter vtrāq; libertatē & directā & fideicōmissariā inter sit planè deduces ex. §. qui autē statim sequetū. Et quāvis † videretur frustrā testatorem heredem suum rogare, eiusdem testatoris seruum ut manumittat, cum & testatoris & serui fauor animaduerti videatur, si manumissio ab eodem fieret; placuit tamen & heredis & serui etiam favore dispositionē defendi. Ergo † si testatoris seruus manumittendus sit, vel qui ipsius sit heredis, libertas debetur. Si vero seruus sit legatarij, & is legatum agnouit, quāvis seruus pluris sit, heredi eū ad manumittēdū prāstare cogitur, l. generaliter. 24. D. de fideicōmiss. libertat. quod si legatū nō agnouit, cogi nō potest. d.l. de beri. 6. Idē & in legatario qui manumittere rogatur admittendum est. Quod si alienus seruus sit nec heredis, nec legatarij; heres manumittere semper tenetur, legatarius si tātē eū emere possit, quanti est id quod ex testamēto accepit, nec ideo excusari poterūt, quod dominus seruū vēdere nolit, (nec enim cogi poterit) emēdi enim opportunitas expectanda est, interimq; pendet libertas. tex. hīc. & in. d.l. deberi.

§. Qui autem. 3.

- 1 Orcinus libertus quis, & quare sic distiſus, & qui bus casibus fiat.
- 2 Orcinus libertus, libertens testatoris, & libertus nullius dicuntur.
- 3 Directa libertas seruis proprijs tantummodo relinquītur.
- 4 Libertas fideicommissaria ius patronatus manumissori tribuit.

MAnumissus † à testatore directō, eius sit libertus; manumissus per fideicōmissum, manumissoris. l. his qui-

quibus. 7. C.de fideicōm.libertat.l. directis
10. C.de testam. man. ille Orcinus liber-
tus appellatur, quasi testatoris orco demis-
sus, seu, vt Apeleius loquitur, qui iā in pecu-
lio Proterpinæ, & in Orci familia numerat-
tur libertus; Theophil. Charonianū eū ap-
pellat, quasi dicas libertum Orci, seu mortis,
seu Plutonis cui fabulæ inferorū regna
tribuerant, erat enim Orcus, mors, vel le-
cūs mortuorū. vt apud Plautum in Asinar.
Bene vale, apud Orcum te videbo. obseru-
nt latius Hotom. Brison. Prateius, & reliqui
qui de verbor. sig. scriplerūt. verbo. Orcus,
& verbo Orcini liberti. Alexand. lib. 3. dierū
Genialium.ca. 25. ad finē. Connarus: l. 2. ca.
4. nu. 5. Pet. Gregorius. 2. part. Synt. l. 14.
cap. 5. nu. 14. & cap. 7. nu. 11. Tiraquelus
in l. si vnquā. verbo. libertis. nu. 124. C.de re-
uocand. donat. itaq; qui mortui domini ma-
numissoris libertus siebat, quia abeo dire-
& libertatē acceperat, Orcinus libertus in
libris nostris appellatur, tx. hic. & in l. duo
socij. 8. D.de hered. inst. l. dominus seruum.
22. D.de peculio legato. l. 2. §. per cōtrariū:
D.de dote præleg. & passim alibi. Inde est
(vt Vlpian. ait in l. qui statu liberi. 2. D.de
statu liberis.) statu liberū ea conditione es-
se, vt sine alienetur, siue vſucapiatur, siue
manumittatur non perdat spē Orcini liber-
ti, obtingēte eius cōditione in quā statuta
& destinatā libertatē habet, in libertatē eri-
pitur, & tāquā testamēto manumissus testa-
toris libertus efficitur. Præterea † qui ob-
necē detestā domini præmiū libertatis cō-
sequitur Orcinus sit libertus. l. qui obnecē.
5. D. qui sine manumiss. quā quia ex. S. C.
cōsequitur nullius libertus dicitur in l. si ne-
cē. 4. D.de bonis libertorū(quomodo duæ
haec leges quæ in specie pugnare videtur cō-
ciliadæ sunt, cū eruditio Brisonio. lib. 13. de
verb. significat. pag. 2. folio. 468) Orcini li-
berti testatoris funus pileati sequebantur,
vel in ipso lectulo cadauer vētilabāt. l. 1. §:
Sed & qui. C.de lat. libert. tol. eorū(vt dixi
m^o) testator patron^o habetur, l. domin^o Sti-
cho. 23. D.de peculio legato. Directa † li-
bertas opponitur fideicōmissariæ. Directa
libertas dicitur, cū servū suum testator ip-
se se mortuo liberū esse iubet, nec ab alio
dari libertatem mandat, l. quidā. 19. D. de
man. testam. quæ statim ab adita heredita-
te solius testatoris voluntate cedit l. si lega-
to. 11. §. 1. D. illo tit. haec accipi, nisi ab eo
qui testamenti & mortis tempore testato-
ris fuerit, non potest l. seruitus. 35. D. de te-

stam. manumis. testamenti propter regu-
lam Catonianam; mortis quia libertas alie-
no seruo sine domini facti dari non potest
l. in seruo. 9. C.de testam. manumiss. quāuis
Vlpian. in l. si serui. 30. eo. tit. docuerit, si
ferui qui apud hostes sunt, liberi esse iussi
sint, ad libertatē eos peruenire, quāuis ne-
que testamenti, neque mortis tēpore, testa-
tis, sed hostium fuerint. hoc ideo, quia spē
quadam saltim testatoris erant. Quod si nō
4 directo, † sed per fideicōmissum seruus ma-
nunmittatur, & libertatē accipiat, etiam si te-
statoris sit, non testatoris, sed eius qui ma-
numisit libertus fit, quæres cōmodo non
caret, siquidem libertum habere in æstia a
bile est ius. l. naturalis. 5. §. fin. D. præl. ver.
& qui manumissit liberto debet officiū tu-
toris, & quodammodo patris, vnde patro-
nus dicitur, vt ex iuribus patronatus appa-
ret, quæ singularia sunt, vt ex tit. 14. l. 37.
Pandectarum. & tit. 4. lib. 6. Codicis con-
stat, & prosequitur Pet. Greg. 2. parte Syn-
tagmat. libro. 14. cap. 8.

§. Verba. 4.

- 1 Fideicomissa quibus verbis relinquī in vſu
maxime fuerit.
- 2 Fideicomissa ex quibus tuncque verbis valent,
& ex coaecturis inācuntur, quæ remissiūe pro-
ponuntur.
- 3 Pertinet hic. §(qui pro cronide à Iustin.
in fideicō. tractatione attexitur) ad hūc
& pximè præcedētē tit. cū enim eodē Im-
per. teste, fideicōm. omnia primis tēporib^o
infirma essent, quia nemo invitus cogebat-
ur præstare id de quo rogat^o erat, quia qui-
bus nō poterāt legata vel heredit. relinquē-
re, fideicōmittebāt eorū qui poterāt ex te-
stam. capere, vt ea postea restitueret, & id
nō directis & ciuilib^o verbis, sed precatiuis
præstabant; & quāuis quocūq; sermone re-
linqui etiā possent, l. fideicōmissa. 11. D.de
legat. 3. quædam tamē verba in fideicōmis-
sorum vſu maximē habebantur, videlicet,
Peto, Rogo, Volo, Mando, Fidei tuæ committo,
Cupio des, Opto des, Credo te daturum, Desidero
vt des, & alia similia quæ defuncti volunta-
tē demōstrabant quorū plurima retulerunt
hic iuniores, maximē tamen Franci. Bal-
duin. ex nu. 22. Barnab. Brison. l. 6. de ver-
borū significatione fol. 228. pag. 2. & latius
(vbi omnia ferē cōgerit) l. 7. de Formulis &
solem. Pop. Roman. pag. 746. & pag. 747.
Quædā tamen & si maximē in vſu haberent
Oo s tur,

ut, nō agandū nō est quin & alijs vti possit, cū in vniuersum statuerint Imp. vtile & va lidū esse omneverbū significās testatoris legitimū sensum, ex ratione l. nutu. D. de leg. 3. l. vnū ex familia. 69. §. si omissa. D. de leg. 2. l. & in epistola. l. verbū. C. de fideicōmissis. & magis in. l. 2. C. cōmunia delega. Ergo quia ex quibuscūq; verbis fideicōm. induci potest, quinimo & ex cōiecturis; magna que fuit veterū Iuris cōsultorū diligētia, & acre iudiciū in colligenda ex ambiguis ver bis voluntate, quorū exēplū oportet nos sequi, & eo nomine perlegere multa eorū responsa, itē & posteriorū quoq; Prudentū, vidēti omnino sūt qui rē accurate exor nant & illustrant, & plurimas cumulant cō iecturas ex quibus fideicōmissi inductio su mi potest Petrus Greg. Tholos. 3. par. syn tagmatū li. 42. ca. 28. Illustriss. Cardinalis Francisi. Mantica li. 8. de cōiect. tit. 1. & 2. Ioseph. Mascar. de probationibus. volu. 2. conclus. 773. cū duabus sequētibus. Iacob: Menochius. li. 4. de prāsumptionibus. prā sumptione. 67. prālumpt. 68. prālumpt. 69. prālumpt. 72. cum multis alijs. quos in proposito consulere poteris prāter Bart. & repetentes in. l. verbis ciuilibus, & in. l. Centurio. D. de vulgari & pup. subst.

Titulus. XXV.

De codicillis.

I N R V B R I C A M.

- 1 Continuatio tituli.
- 2 Codicilli lata testamenti significatione contine tur, siue ante, siue post illud confiantur.
- 3 Codicilli nullo facto testamento, testamenti vi cem exhibent.
- 4 Codex quid significet, & nō sequentibus.
- 5 Commodatum in codicibus & pugillaribus consi stere qua ratione dicatur.
- 6 Parsimonia species in codice scribere.
- 7 L. chartæ. 4. D. de bon. poss. secund. Tabulas.
- 8 Codicilli à codicibus dicti, & eorum definitio & qui de eorum materia scriperint.

VONIAM vniuersitas bono rū (de quorū pereā & requisitione ex tit. 10. huius lib. 2. lustin. age re cāpit) etiā codicillis dari potest, nō quidē vt hereditas, sed tāquā fideicōmissum. §. codicil. infrā eodē. l. 2. §. fi. D. h. t. postquā dixit satis de testam. & de heredibus instituēdis, & substituēdis, qui potissimū testamenta lustinēt ne ruāt, si here

ditatē acquirere & amplecti velint, de iure codicillorū annexit, qui teste Vlp. in. l. 1. §. hoc interdictū. D. de tabul. exhibēdis. Iu lio Paul. li. 4. sen. ti. 7. lata † testamēti significatione comprehendētur, & ad causam te stamēti pertinēt, si testamētu sequātur, vt aliquid suppleāt, aut emēdēt, vel etiā si prē cedāt, nec restamēto infirmentur. l. 1. §. ad causam. D. quēadmod. testam. aper. l. quidā referūt. 14. D. de iure codill. & ex eo vires capiūt, siue cōfirinati, siue nō confirmati fint. l. si quis cū testā. 3. §. vltimo. D. de iure codicil lorū. & si forte † abintestato cōficiātur vi cē testamēti exhibēt, l. abintestato. 16. D. de iure codicill. Nā & abintestato, nullo facto testamēto recte cōficiātur, §. nō tantū. inf. eodem. d. l. abintestato, l. quia autē. 6. D. si quis omissa causa test. Codex † siue Caudex, dicitur truncus, vel stipes arboris crassior quā à radice supra terrā aslurgit, cui cor tex detrahitur. Columella li. 4. ca. 8. nec tāce leriter radicula inueterato iā codice nascitūr, unde robustus codex pro supplicij genere, apud Plautū in Pñulo, ego iā detrndā ad mo las, inde porro ad puteū, atque robustū codicē, & apud Festū Pōpeiū, est locus quo deiicie bātur malefactores. & Codices. vt Varro li. 3. de vita Pop. Rom. apud Noniū scribit, antiquitus plures tabulas coniunctas dicebant, A quo in Tyberi naues codicarias appellabant, quē erāt grauiores & firmiores, è codicib; hoc est crassioribus trūcis cōfecta. Salust. & quāquam ad id naues codicarie, occulte per hyemē fabricatae aderant. Ex codice tabulas antiqui faciebant, sc̄riptioni illita cera aptas, hinc codicis nomen propriè significat chartas quibus quod inaratur facile deleri potest, vt reponatur aliud, nō chartas sim plices quā à papyro nomen retinent, licet non ex papyro sicut, sed ex pauculis, quibus semel rātū fungi possumus. (vnde obiter † intelliges quā de causa cōmodatū quidem consistit in codicibus, & pugilla ribus in. l. in commodato. 17. §. sicut. l. cō modatū, quā negantur esse in supelletili. l. supelletilis. 6. versiculo. fin. D. de supelletili legata, sed nō in eo chartæ genere cui abusus est, nō vslus.) Et parsimonia & spe cies est in codice scribere, nā & eius scriptu ra quoq; breuior, vt Cassiod. Fortunatian. artigraphū se profitetur in pugillare codicē in gratiā eorū qui breuitatē amant rede gisse.

gisse. Chartæ, ut & mēbranæ nomen ambi
guū est: nā vel chartæ aut mēbranæ simpli-
ces eo significantur, vel pugillares charta-
cei, aut mēbranei, quā multiplicem pellem
Martialis vocat, in disticho inscripto, Ho-
mero in pugillaribus mēbraneis, & † ita l.
chartæ. 4. D. de bonorū posles. sec. tab. (de
cuius interpretatione, nōnulla suprà in. §.
nihil autē interest. 8. sub. nu. 4. de testamen-
tis ordinandis.) noua charta est pugillar
purū in quo nondū quicquā scriptū est, de
letitia vetus quod scripturā variā refert &
recipit frequēti deletione. In his stylus scri-
bit, ut Hieronym. ait ad Principiā Virginē
in illis calamus. Est verò maiestas & diutur-
nitas maior scripto siquid ex a res in his hoc
est in codicibus, quā in chartis aut mēbra-
nis simplicibus, sicut mēbraneis quoq; maior
quam chartis. Inde testamēta codicibus cō-
scribebantur, §. sed & vnū. 9. sup. de testa-
ordinand. Iuuenalis. Nam codice seu, heredes
vetat esse suos &c. l. 3. §. si tabulae. D. de tabul.
exhib. Inde codices Argentariorū, Numu-
lacioni, Rationum, vt multis in locis apud
Barnab. Brisoniū lib. 3. de verb. sig. fol. 87.

8 A Codicibus † codicilli dicti sunt, & cum
testamentū codicē appellemus; codicillos
(qui & multa plura alia significāt) dicimus
eā scripturā quā quis vltimā suā voluntate
mandauit, non tantā solēnitatem desideran-
tē, quantam testamentū, quos si plenē defi-
nire velis, ita definire debeas. Codicilli sunt
intestatorum, vel testatorum voluntates quædā
nudæ, nullis subnixa solemnibus iuris. quæ defi-
nitio, siue descriptio quia ex his quæ Iusti-
nian. hoc in titulo docet, & scribit, satis ex
plicatur, & necessariō nos ad cū dicturi su-
imus, hic amplius non subsistimus. huic titu-
lo & similibus cōsonat tit. 12. part. 6. vbi in
procēsio & l. 1. Rex Alphōsus eadem que
nos superius scripsimus ferē complectitur.
Explicant Fran. Cōnanus lib. 9. comment.
cap. 6. Petrus Gregorius. 3. part. Syntag. li.
43. cap. 1. Hispanos authores rē prosequen-
tes & explicantes refert Didacus Spino in
speculo testamentorum. glossa. 32. princi-
pali. numero. 1. Franc. Mātica. de coniect.
lib. 1. tit. 8.

Principium tituli.

- 1 Codicillorum origo & initium.
- 2 Codicillus testamento confirmatis relicta ipso iure debentur, & nu. 4.

3 Codicilos is demum facere potest, qui potest testa-
ri, & nu. 8.

5 Interpretatio nostri textus in illis verbis. Filia Lē
tuli legata quæ iure non debebat soluit.

6 Eiusdem versiculi vera lectio animaduersa.

7 Vōconia lex, & eius prohibitio, & iniustitia.

9 Consilio Sapientum olim Principes de magnis re-
bus Dicernebant. Idemque, & apud Hispanos
hodie lege cautum.

1 **C**odicillorū † initiū & originē adeo
copiose & luculēter hic lustin. recē-
set, vt nihil vel eximi vel addi ampli
debeat. Sūma totius huius princip. hæc est.
Vtus codicillotū ab Augu. primu in Lucij
Lētuli persona receptus, de Trebatij alio-
rūq; I.C. sentētia cōprobatus, prepter Lon-
ginquas peregrinationes, quibus cōmodè
fieri testam. nō poterāt, ab eodē Imp. cōfir-
matus est. Iusti. tamē hæc relatio in aliqui-
bus peccare videtur, primō in illis verbis,
& filia Lētuli legata quæ iure nō debebat soluit
quoniā cū hi L. Lētuli codicilli testamēto
fuisser cōfirmati, vt ex hoc eodē prin. cō-
stat ibi. Nā cū decederet in Africā scripti codi-
cillos, testamēto cōfirmatos, &c. id autē † quod
relinquitur codicillis testamēto confirmatis
antiquo etiā iure valere cōstet, vti scri-
pit Caius li. 2. Instit. ca. 7. Vlpia. in. l. 3 in
prin. D. de testam. tutela. l. si quis eū. 16. in
prin. D. de vulgari. l. Diui. 6. §. fi. l. quidā re
ferūt. 14. D. de iure codicillorū perperā Iu-
stin. Lētuli filiā legata quæ nō debebat sol-
uisse affirmat. Deinde lōge maiortē scrupu-
lū illa verba injiciunt, si quis testamētū face-
re nō posset, tamē codicillos posset. cū in eis insi-
nuet, cā vtilitatē codicillorū esse, vt qui à
testamētō factione arceantur, possint tamē
3 codicillos facere. † Quod tamē planē falsū
est ex. l. Diui. 6. §. codicillos is demū. l. cōsi-
ciūtur. 8. §. codicill. D. de iure codicil. & in-
ducis solet l. 2. D. de legat. li. 1. His tamē dis-
4 ficultatibus † facile satisfacies, primæ, re-
stē Iustin. hic docuisse Lētuli filiam legata
quæ nō debebat soluisse, nō quidē ea ratio
ne qua hic potuit Accur. verbo, nō debebat.
scilicet. quia eo iure legata nō debebatur ni
si testamēto relicta eslerit, id enim est per
quā absurdum, & contra Caium & alios
I.C. suprà relatos, nam licet in codicillis
etiam testamento confirmatis directo he-
res scribi non posset (vt audiemus in. §. co-
dicillis. infra.) legata tamē in eis, & tutelæ
& libertates relinquere poterant: ergo quod
5 Imperator ait, † filiā Lentuli legata ipso
iure

ire non debuisse, id est, quia ius codicillorum nondum erat receptum, ut rectissime Jacobus Cuiacius in notis adhunc textum animaduertit, & quemadmodum ante eiusdem Lentuli tempora (ex cuius persona etiam fideicomissa cæperunt, vt hic Iustinianus,) & ante eisdem Augusti aetate, si quis heres fideicomisum præstaret, quod ab eius tantu fide & pudore pendebat, & soluisset vltro, antequam fideicomissa in necessaria in præstationem abiissent, dictum posset, id sane soluisse, præstisse quod non debebat, iuxta tex. in d. princ. sup. de fideicomiss. hereditat. coniuncta l. debitor. D. de verbis significatione, sic & cum qui codicillis rogatus legata præstare, illa præstit, antequam illorum usus admissus esset. Vereor tamen, + ne noster is textus mendose circumferatur ibi. & filia Lentuli legata quæ iure non debebat soluit. quain lectionem vulgati omnes codices retinent, quibus contentiūt iuniores omnes, interquos etiam Jacobus Cuiacius, vno excepto Francisco Hotomano, qui sic corrugendum ait, & filia Lentuli legata quæ iure non debebat soluit. vt intelligatur, Augustum à Lucio Lentulo heredem institutum fuisse, rogatumque vt hereditatem filiæ sua (Lentuli scilicet) restitueret, quæ propter legē Voconia directō institui non poterat heres; Augustum autem quæ recto iure non debebat, soluisse. Sic enim apud Marcū Tulliū lib. 2. de Finibus. Q. Fadius Publius Sextilius heredem scriptū rogarat, vt eam hereditatem Fadiæ suæ filiæ restitueret. Quam rē + vt exactè intelligas, meminisse iuuabit, Capione & Philippo iterum Coll. anno. Dxxciii. Quintū Vocō. Saxā Tribunum Plebis legē tulisse, ne qui celsus esset virgine ne ve mulierē supra quadrantē honorū suorū heredē institueret; plusve cuiquam legaret, quā ad heredē heredes ve peruenire; Ne fœminæ ultra consanguineos abintestato succederet. Cicero. Verrina. 3. De senectute. de Finibus. 2. Dio. li. 56. Agellius li. 7. ca. 13. & li. 17. ca. 5. D. Aurel. August. li. 3. de ciuitate Dei. ca. 21. vbi. inter secundū & tertium Punicū bellū latā scribit, & de ea sic ait, quæ lege quid iniquius dici, aut cogitari posse ignoro: Florus in epitome lib. 41. vbi. Volumnius legitur pro Voconius. Iulius Paulus li. 4. tenten. tit. 8. Fœminæ inquit ad hereditates legitimas ultra consanguineas sorores non admittuntur, idque iure ciuiti, id est Voconia roga-

tione videtur effectū. Ergo cū in fraude huius legis hoc fideicomissum à Lucio Lentulo Diuo Agust. iniunctū fuisse, recte inquit Imp. legata quæ iure nō debebat vltro præstisse. quod latius exornare poteris ex his quæ eruditissimus Ant. August. scripsit libro singulari de legibus ca. de lege Vonia. pag. 150. & sequentibus. Facilius secunda + difficultas dissoluitur, recte enim omnes hic, ab Accursi. verbo. non posset. ad novissimum usq; Oynotomū. interpretantur, testamētu facere non posset. propter facti videlicet impedimentū, cū enim codicillorū usus propter longinas peregrinationes, in quibus testamenta mutari cōmode nō poterat inductus, & cōprobatus esset, essetq; ciuiū Roman. qui ad testamenti solēnitatē necessarij erant penuria; nec facile esset in aliena regione reliqua iuris solēnia, quæ in testamētis desiderantur obseruare, eveniebat vt is qui alijs testamētu in ciuitate facere posset, abstens non posset testari, recte tamen codicillari, rē cæteris melius expressit Iulius Paul. in d. l. conficiuntur. 8. q. codicilli. Non tamen hoc ita intelligemus (inquit ille) vt exigamus potuisse eum eo tempore, quo scripsit eos codicillos, testamentum facere (quid enim si sufficientium testium facultate non habuit?) sed si iure testamenti factio[n]em habuit. Est tamē + illud quod ex verbis nost. tex. Dicitur autem Augustus conuocasse sapientes viros. deducitur & alijs multis alijs in locis insinuator l. humānū. C. de legib. l. omniū. C. de testamētis satis memorabile, olim Principes nō temere quicquā statuisse sine cōsilio sapientium quo nomine Diō historic⁹ Neruā Imp. laudat refertq; Aelius Lāpridius, Alex. Seuerū nullā cōstitutionē sacrasse sine viginti Iurisperitis, & doctissimis & sapiētissimis: de niq; dissertissimis, nō minus quinquaginta. Eoque etiā nomine & nos Diuos etiā Hispaniarū Principes laudare possumus, à quibus idē cautū est, Alphōl. Nonū, & Philip pū Secundū ille in l. 9. tit. 1. p. 1. sic ait. E otro si deuen guardas, que quādo las fizierē non ayaruy do, ni ora cosa q̄ los estorue, o, embargue; e que las fagan en consejo de omes sabidores, e, entendidos, e, leales, e, sin coblicia. Ca estos a tales sabran conocer lo que conviene, al derecho, e, a la Justicia, e a la pro communal de todos. & rursus in l. 17. eisdem Tituli. de emendatione iuris agens, aya su acuerdo, con homes entendidos e, sabidores de derecho, &c. hic vero. in l. 8. tit. 1. lib. 2. nouæ recopilat. statuit ne alias

alias nouas leges fieri, aut antiquas abrogari, emendari ve posse, quam si Sexdecim viri clarissimi & doctissimi qui in supremo totius regni Hispani conuentu sunt, in eadem sint sententia & opinione, aut saltem nonnullis dissentientibus, duæ illorum partes.

S. Non tantum. i.

- 1 Codicilli sive abintestato, sive factis testamento valent etiam non confirmati, nisi mutata voluntas sit. &. n. 3, cū sequentib. &. n. 11. & seq.
- 2 Codicilli pars sunt ex sequela testamenti.
- 3 Codicilli vel directis, vel precarijs verbis concipiuntur.
- 4 Codicilli etiam abintestato fideicommissa relinquunt possunt.
- 5 Codicilli abintestato facti per se subsistunt, nec posthumus agnatione rumpuntur, & apud hodie admittendum sit. l. 1. tit. 4. lib. 5. recop. n. 9.
- 6 L. 1. C. de codicillis.
- 7 L. 1. tit. 4. lib. 5. nouæ recopilationis.
- 10 L. 2. 4. Iau. l. 8. tit. 6. lib. 5. nouæ recop.
- 11 L. Ante tabulas. 5. D. de iure codicillor.

Codicilli † sive abintestato facti, siue ab eo qui postea testatus nullam eorum mentionem fecit, nisi mutata eius voluntatem appareat, valent. Idē deprehendes commixtis Iuliani & Pauli responsis in l. si quis. 3. §. testamento. l. ante tabulas. 5. l. conficiuntur. 8. l. abintestato. 1. 6. D. de iure codicillor. l. non idcirco. 4. l. siue initio. 6. C. eodē. l. 1. 2. ti. 1 2. p. 6.

2 Sed in primis † produbitandi ratione sic argumentor. codicillus pars est, & sequela testamenti, & quid ei accessorium, & quod sine testamēto non valet d.l. ante tabulas. 5. l. quod permanens. 10. D. de iure codicill. l. 1. C. de codicillis. ergo abintestato relinquiri non poterit. ¶ Deinde † contra tex. ibi. Papinianus ait, non aliter vires habere, quā si speciali postea voluntate confirmetur. sic argumētor. etiā si codicilli testamento nō cōfirmētur, ex testamēto vires capiūt, vt Iulia. placuit. in l. si quis cū testamento. 3. §. si. De iure codicillorū. ergo etiā Papi. sculo corū cōfirmatio nō erat necessaria.

4 His tamē † argumētis nō obstantibus, & ex testamēto, & abintestato codicillos relinquiri posse dicēdū cū Iustin. est; ex quo iā progressus & incremētu codicillorū apparet, nā cū primo tēpore vim ex testamēto ante factō sumerent, vt ex huius tituli

prin. cōstat, nūc tanta ijs authoritas attributa est, vt suis ipsi viribus nitantur, suaq; spōte, ac per se ipfi valeat. Planè quāquam Iul. Paul. in l. conficiūtur 8. in prin. D. de iure codicillorū. quatuor modis codicillos cōfici dixerit, nā aut in futurū cōfirmanatur, aut in preteritū, aut perfide cōmissum testamēto facto, aut sine testamēto abiente statu: ad duos tātūmodo reduci potest, nā aut † directis verbis fiūt, aut fideicōmissarijs. Qui directis verbis fiūt sine testamento nō valēt, nā vires ex eo capiunt, & legata in ijs data quasi ex testamento vim obtineat, si sit. 8. ibi. lices: legatū codicillis explicetur, tamē ex testamento valer. D. de cond. & de mort. atq; huc pertinet quod dicitur, ex testamēto codicillos pendere, & ab eo robur & firmitate accipere. Qui vero si dei cōmissarijs verbis fiūt, abintestato fieri possunt, d. l. 3. l. 8. 1. 6. D. h. t. cū & fidei cōmissa etiam abintestato relinquātur §. pen. sup. de fideicōmiss. hereditat. l. fin. C. h. t. Ideo † autē fideicōmissa abintestato codicilli dari possunt, quoniā (vt idē Iul. Paul. refert) creditur pater fam. spōte sua ijs relinquere legitimā hereditatē vti latius in. §. prēterea sup. de fideicōm. hered. adnotauimus. quo circa grauare eos posset, quos hereditate spōte relista honorauit. l. cū filio fam. 1. 1. D. delegatis. l. 1. cōducit ratio I. C. in l. si fuerit. 5. & in l. sed & si sic. 6. D. delegatis. l. 3. l. abeo. Ci de fideicōmiss. Possunt ergo codicilli & ante testamētu fieri, & post testamētu, l. siue initio. 6. C. de codicillis. & vna cū ipso testamēto. l. fin. §. illud planē. C. eodē & abintestato. vt hic, & similibus in locis. Sed hic illud notabis † (vt primū iā dissoluas argumētu) codicillos abintestato (ideatnullo testamēto facto) relictos vicē testamēti exhibere, & per se subsistere, vnde postumi agnatione nō rūpūtur, l. 3. D. h. t. l. 3. t. 1. 2. p. 6. quia pater fam. qui testamenti faciōne habet, & codicillos fecit perinde haberi debet, ac si omnes heredes eius essent vocati, ad quos legitima eius hereditas, vel bonorū possessio perutēra esset, & is quoque scriptus, qui post codicillos factos natus esset. Quod si factō † testamēto codicilli fiāt, quia tūc dicūtur appendices testamēti, aut ante factō sint, (sive ea confirmētur, sive non confirmētur iuxta mox dicēda) rupto testamēto, & codicilli etiā rūpūtur, quomodo intelliges tex. in l. 1. C. de

de codicillis.nisi in codicillis post testamentum essent expresse rogati venientes ab intestato,quia tunc rupto testamento codicilli valent,l.ex testamento.24.l.eam quam.14.C.de fideicommissi.sicque intelleges textum in.d.§.præterea.suprà.de fideicommiss hered.

- 9 Vnde cum hodie † ex.l.1.tit.4.lib.5.no ux recopilatio.quocunque in eis hereditas ex testamento adita non fuit,vel quia scriptus heres noluit,vel non potuit adire,legitimi heredes ab intestato vocari et seantur,hereditatemque sure legitimo vindicent,& legata omnia in testamento scripta conseruent,vt ex eiusdem legis verbis constat,ibi.yalga en quanto a les mandas y otras cosas que en el se contienen. & ibi.y enon ces herede aquél que segun derecho y costumbre de la tierra axia de heredar. dicendum videatur codicillos sive ex testamento, sive ab intestato factos,quo casu,testamentum rū peretur firmos esse , cum ex dispositione d.l.1.videantur grauati heredes ab intestato,sicut si testator eos grauasset. atque ita non procedere decisionem.d.l.1.C. de codicillis.quæ sententia † confirmari etiam nonè poterit,ex l.14.Tauri.est.l.8.tit.6.lib.5.nouæ collectionis Regiæ,qua cautu est,etiam ex causa præteritionis vel agnationis rupto,irrito ve facto testamento,conseruari nihilominus prælegata & meliorationes à patentibus factas tertia,sive quintæ partis bonorum , nam enim idem,quod in d. l.1. tit.4. respectu legatorum dispositum erat vt videlicet conseruantur, etiam si defunctus efficeretur intestatus,quia vel neminem heredem fecit, aut ex eius testamento nemo heres extitisset,admissum etiam sit in.d.l.24. Tauri.& d.l.8.tit.6.quo casu ob filiorum præteritione vel ex heredationem,testamentū corruiat,consequens est,hoc etiam casu factos codicillos non infirmari.vti licet non sic probet , animaduertit doctissimus Hispanus Greg.Lopez in.l.3.tit.2. gloss. nazca despues.p.6.& potest confirmari ex his quæ in conseruatione prælegatorū scripsit eruditus Anto.Gomez in. d.l.24. Tauri.nu.24.Ioan.Matién.in.d.l.8.glos. i.nu. 8.tit.116.li.5.recopil.¶ Non obstat † posterior difficultas,pro cuius explicacione animaduerto valde controversum esse, numquid codicilli ante testamentū facti, eo poslea factio confirmari deberent?& sacerculo Aemili

ij Papin.speciale confirmationem esse necessariam probat Iustin.hic; cuius verba suprà adduximus, extatque Papiniani hæ sententia in.d.l.aote.tabulas.5. D. de jure codicillor. Ante tabulas(inquit ille) testamenti.codicilli facti,non aliter valent, quam si testamento quod possea factum est, vel codicilli confirmantur,aut voluntas eorum quocunque iudicio retineatur. quare tacite,adprobasse videtur Iul.Paulus in.l.impubere.m.22.§. qui codicillos.D.ad legem Cornel.de filiis.& Imp.Diocletiani in. l. sive initio.6. C.de codicillis.quod quidem sine ratione admissum non videtur , præsumi enim poterat codicillos revocatos per testamen tum possea factum, nisi illos expresse confirmasset testator,argumento. §. posteriore.iup.quib.mod.telt.infirm:& eorum quæ latè ibi nos congregavimus. Contrarium tamen,quoniam speciale confirmationem non requiri Divis Scuero & Antonino placuit,quia potius pro codicillis est præsumto,vt confirmati testamento existimantur, nisi sint specialiter revocati,l.1. 12 C.de testam.manumiss. Verum † id quoque admisisse Papinianum,indeque nihil noui nec ab Imp.rescriptum, nec à Justiniano hic constitutum , suadere videntur eius verba in.d.l.ante tabulas. ibi. aut voluntas eorum quocunque iudicio retineatur. quæ rescripto Imp.latis conformia videntur; vt aduertunt hic Hotogn. & Cuiacius.hic èt omiserint reliqui eiusdem notæ & labij interpres.vnde illud fit inepte Iustinianum hic Papin.ab Imp.amendatū fuisse,docere videtur. Quo nomine Iustinia reprehendendus sit, Papinianū in.d.verseculo.aut volumas.priorē mutasse sententiam existimauit Hotomanus,& frequentiū ibidē interpres sequuntur.Sed perperam,nec enim credendum est Papinianum excelsi ingenij virum, eam initio protrulisse sententiam,quam statim corrigeret oporteret,ex l. nam ad ea.D. de cond.& 13 demonst. Quare † Iacob.Cuiacius, eius nomine suppresso idem quoque Hotomanus probat,illa verba.aut voluntas eorum quo cunque iudicio retineatur. à Triboniano interpollata esse existimat , ne aliás Papin.aduersetur Paul.in.d.§.codicil Sed ea verba retinenda esse magis placet,cū & apud omnes etiam codices extet,moneat Iusti. hic Papin.ex preflè confirmationē exegit se fuisseq; olim ius illud vulgatissimum

Pl-

Plinius lib. 2. epistolarum ad suum Anniū scribens profiteatur. (cuius verba Baldui-nus hic num. 3. retulit) voluit enim Papi-nianus ante tabulas codicillos factos, po-stea confirmandos esse, siue expressis ver-bis, siue quocunque alio iudicio, alias non valere nec contradicat Iulianus in d.l. 3. §. fin. Paulus in d.l. ab intestate. 16. versi. ad testamentum. in quibus confirmatio non requiritur, cum de codicillis non ante ta-bulas, sed post illas factis loquantur. Ho-die ergo post Divi Seueri & Antonini res criptum iam eo iure vtimur, vt semper in-telligentur codicilli in testamēto vel præ-cedenti, vel sequenti ipso iure confirmati, nisi appareat eos testatorem reuocasse.

§. Codicillis autem. 2.

- 1 Codicillis hereditas dari adimi ve iure directo non potest. & per totum, maximè. nu. 3. & 4.
- 2 L. asse toto. 76. D. de hered. instituendis. & nu-mero. 5.
- 3 Codicillis testamento confirmatis si hereditas da-ta sit, perinde est, ac si testamento daretur. & nu-mero. 7.
- 6 Hereditas iure ciuili verbis directis in testamen-to relinquenda, non per equipollens siue verbis obliquis.
- 8 Codicillis utrum hodie iure directo hereditas da-ri possit; contraria sententia referuntur: & nona adhibetur pro rei explicatione distinctio usque ad nn. 12.
- 13 Codicillis per fideicommissum hereditas relin-qui potest: & quare. nu. 14.
- 15 Codicillis conditio institutioni testamento fa-flla nec adiici, nec adimi potest. nu. 16.
- 17 Codicillis quibus verbis per fideicommissu-m hereditas relinquiri, & olim posset, & nunc possit usque, in finem.

Codicillis † hereditas dari, adimi ve, nisi fideicommissi modo no potest: in-stitutioni autem facta, neque con-ditione, neque directa substitutione licet adi-cere. idē in. l. 2. §. hereditas. l. Divi Se-uerus. 6. in p. l. quod permanus. 10. l. illud. 13. §. tractari. D. h. t. l. 2. l. si idem. 7. C. co-de. l. non codicillū. 14. C. de testam. l. here-ditas. C. de his quib. vt indig. l. quidā. §. 9. sed cū veteres. C. de necel. feru. he. ed. inst. l. Scuola. 76. D. ad S. C. Trebell. cū mul-tis alijs quibus cōsonat de antiquo Parti-tū Hispaniæ iure, l. 104. ibi. Fueras ende que non puede establecer en ella heredero, ni mu-

dar otro, ni desheredar á ninguno de sus hijos en ella. Ca estas cosas den̄e fazer en testamento aca-bado. tit. 18. p. 3. potest induci. l. 23. iūctis ibidē traditis à Gre. gloss. 4. §. & 6. ti. 1. p. 6. sunt expressa iura. in. l. 7. & in. l. 8. ti. 3. p. 6. l. 2. ti. 7. p. 6. & expressius in. l. 2. ti. 12. p. 6. (quāvis nouiori iure aliud inferius re-soluēdum sit) explicant, vt infinitos alios quo s̄ hi adducunt missos faciā, Ioan. Matien. in. l. 2. gloss. 9. ti. 4. lib. 5. noua recopi-lat. Did. Spino. d. gloss. 32. principal. ex. nu. 8. & in optimo catu & quæst. nos in. §. sed cū paulatim. ex. n. 36. sup. de test. ordi-nand. eleganter Ludoui. Molina lib. 2. de Hisp. primogen. ca. 8. ex. nu. 28. ¶ Sed pro dubitandi ratione obijcio Papin. respon-sum in. l. Asse toto. 76. D. de hered. inst. Vbi cū quis ita scripsisset, quæ heredē codicil-lis fecero heres esto, & deinde Titiū heredem codicillis instituisse, eius institutionē valere Papin. ait. à quo nō longē est Vlpian. in. l. institutio talis. 10. vbi eadem refertur species. D. de cōdit. inst. cū alijs ab Accur. in. d.l. asse toto. glossa fin. adductis. ergo hereditas codicilliis directo dari potest.

3. Eo tamē † argumēto nō obstante dicēdū est, codicil. hered. directo nec dari, nec adi-mi posse. cuius rei rationē Imp. hic scripsit ne alias cōfundatur testamētorū & codicil-lorū ius; qua eadē ratione nec exhereda-tio vtiliter in codicilliis relinquitur, nam cū is testamēti finis sit, vt eo quis successo-re post morte suā relinquat, & vt bonorū hereditas alicui deferatur, vt ex D. Am-bro. li. 1. de Abel & Cain ca. 7. ad fin. sup. ad rub. de hered. inst. n. 12. diximus, si de codicilliis effici posset, eorū & testamēto-rū iura cōfunderetur, & quæmadmodū te-stamētū nō est quod heredis institutionē nō habet, vt ibidē late ostēdimus; ita non potest nō esse testamētū si illā contineat, vt scripsimus in rubrica suprà de testa. or-dinād. Rēcte etiā Imp. Cōslan. in. l. si idē. 7. C. eode si idē codicilli quod testamēta possent ear diuersum his instrumentis vocabulū manda-retur, quæ vis ac potestas una sociasset? & ante eū Dioclet. & Maximia. Imp. AA. argumē-tatur, nō codicillū, sed testam. testatricē fa-cere voluisse, institutionē & exheredatio-nē factā euidenter probare. in. l. nō codicil-lū. 14. C. de testā. ea ergo nota testam. à co-dicilliis separatur, quæ † Imp. rationes tū maximē admittēdā sunt, cū absq; testamēto codicilli consciuntur; testamēto enim condi-